

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI**

INTERUNIVERSITARIA

Ediția a XII-a

Materialele Colocviului Științific Studentesc

26 mai 2016

Bălți, 2017

CZU: 082:378.4(478-21)=135.112.2=161.1
I-58

Colegiul de redacție:

Igor COJOCARU, doctor în politologie, conferențiar universitar, prorector pentru activitate științifică

Svetlana STANȚIERU, lector universitar

Elena SIROTA, doctor în filologie, conferențiar universitar

Viorica CEBOTAROȘ, lector universitar

Oxana NICULICA, lector universitar, metodist

Coperta: **Silvia CIOBANU**, bibliotecar, grad de calificare superior

Corector: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Tehnoredactare: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Interuniversitaria”, colocviu științific studentesc (12; 2016; Bălți). Interuniversitaria: Materialele Colocviului Științific Studentesc, Ed. a 12-a, 26 mai 2016 / col. red.: Igor Cojocaru [et al.]. – Bălți: [S. n.], 2017 (Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți). – 230 p.: fig., tab.

Antetit.: Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Texte: lb. rom., germ., rusă. – Rez.: lb. rom., engl., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – Referințe bibliogr. în subsol. – 100 ex.

ISBN 978-9975-50-197-2

082:378.4(478-21)=135.112.2=161.1

Responsabilitatea pentru conținutul și corectitudinea articolelor revine autorilor și coordonatorilor științifici

Tiparul: *Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți*

© *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2017*

ISBN 978-9975-50-197-2

SUMAR

Stela VAMEȘU. <i>Mituri și adevăruri despre organisme modificate genetic</i>	5
Zinaida MIHAI. <i>Aspecte etologice ale ciorilor și atitudinea elevilor față de aceste păsări</i>	10
Anatolii PETCOGLO. <i>Studiul echipamentelor electrice de iluminat, folosind SO Android</i>	18
Ion GOBJILA. <i>Bioecologia. Impactul substanțelor chimice asupra biocenozelor</i>	21
Marcel CEBANU. <i>Corelații interdisciplinare în învățarea fizicii</i>	24
Tamara CIBOTA. <i>Modelarea matematică a proceselor de prelucrare prin electroeroziune</i>	28
Iulia CABINA. <i>Unele constatări vizând starea calității manualelor școlare de biologie</i>	44
Ion CIOBANU. <i>Eficiența utilizării îngrășămintelor minerale la cultivarea sfecelei de zahăr în asolament</i>	51
Inga BURBULEA. <i>Formarea competențelor de identificare a păsărilor la elevi</i>	55
Дамниан ЁРДАКИ. <i>Аустенитные стали в машиностроение</i>	61
Victor GRIGOR. <i>Evoluția teritorial-administrativă a Republicii Moldova</i>	65
Руфина ПОПОВИЧ. <i>Особенности лексических диалектизмов русского говора с. Кунича (Молдова)</i>	70
Валерия ПОЛИЩУК. <i>Своеобразие русских фразеологизмов с концептом «слово»</i>	76
Maria PEREJOGHINA. <i>Schreibfertigkeit im DaF-Unterricht</i>	79
Anastasia POPSOVANNAIA. <i>Ergebnisse des Forschungsprojekts von moldauischen Schülern und Studenten</i>	82
Victor PRISACARI. <i>Arbeit mit dem Wortschatz</i>	84
Daniela TRINCA. <i>Hörtex te als Sprechanlass</i>	88
Renata GRIGORIEVA. <i>Wortfeld „Leben/Wohnen“ im Deutschen</i>	92
Marina MORARI. <i>Transparența decizională – o problemă deontologică în administrația publică</i>	95
Ion BORȘ. <i>Problema corupției în Republica Moldova prin prisma datelor statistice</i>	98
Daniela CAPBĂTUT. <i>Importanța codului de conduită al funcționarului public în Republica Moldova</i>	103
Valeria PUȘCA. <i>Probleme globale ale contemporaneității</i>	108
Irina SERDEȘNIUC, Iana GUȚU. <i>Economia bazată pe cunoaștere</i>	113
Natalia ISTRATI. <i>Școlile filosofice românești: de la Școala Ardeleană la Constantin Noica</i>	116
Marina BOLDESCU. <i>Interdependența dintre cultură și civilizație</i>	123
Mihaela JUMIGA. <i>Locul și rolul valorilor în viața socială</i>	128
Iuliana TURCULEȚ. <i>Impactul mediului socio-familial și al instituției preșcolare în dezvoltarea personalității copilului</i>	133

Irina JITARI. <i>Strategii de consiliere psihologică a adolescenților cu tulburări de comportament</i>	138
Nadejda GRĂJDIANU. <i>Strategii de consiliere psihologică a femeilor supuse violenței în familie</i>	142
Елена ЛОБАЧЁВА. <i>Активизация творческой активности воспитателей на педагогических советах в детском саду</i>	148
Ольга ИЛИНЧУК. <i>Менеджмент инклюзивного образования учащихся с отклоняющимся поведением</i>	153
Irina CUCUTA. <i>Implicații ale educației pentru sănătate în diminuarea surmenajului școlar al elevilor claselor primare</i>	159
Natalia ISTRATI, Nina CERNOLEV. <i>Voluntariatul – experiență educațională nonformală în viața tinerilor</i>	163
Livia TARLAPAN. <i>Clasa inversată: un nou model de eficientizare a instruirii</i>	169
Виктория МЕЛЬНИК. <i>Роль интерактивных методов в работе с непрофессиональным хором</i>	173
Dumitrița CADELNIC. <i>Dimensiunea estetică a lecției de Educație muzicală</i>	177
Sergiu DAGUȚA. <i>Repere psihopedagogice ale dezvoltării aptitudinilor muzicale ale elevilor</i>	182
Elena ȚURCANU. <i>Valorificarea muzicii instrumentale în cadrul temei curriculare Muzica și natura</i>	188
Daniel VICOL. <i>Particularitățile managementului calității la întreprinderile naționale</i>	192
Ion PETREANU. <i>Organizarea ergonomică a muncii, normele și normativele de muncă</i>	196
Natalia RUSU, Irina COLESNICENCO. <i>Particularitățile organizării procesului logistic la întreprindere</i>	201
Mihail ELADI. <i>Leul moldovenesc și valutele internaționale</i>	212
Anastasia CHISTOL, Crina ZARĂ. <i>Analiza problemei șomajului în rândul tinerilor din Republica Moldova</i>	216
Ina CUTUNIUC. <i>Managementul și dezvoltarea carierei de succes</i>	222
Andrei ZAHAROV. <i>Pregătirea profesională a studenților în cadrul universităților din Moldova</i>	226

MITURI ȘI ADEVĂRURI DESPRE ORGANISME MODIFICATE GENETIC

Stela VAMEȘU, masterandă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecus Russo” din Bălți
Conducător științific: Boris BOINCEAN, dr. hab., prof. cercet.

Abstract. *Genetically modified organisms or transgenic organisms most used to define the crop or animal apparently normal, which, through genetic engineering techniques by transferring genes from one to the other species (plants, animals, bacteria, viruses or even human genes) can confer some new properties. The latest studies show that GM products affect the health of mammals. Once released into the environment, whether culture trials or commercial GM crops can not be controlled because they interact freely with the entire ecosystem. Surrounding conventional or organic crops can be contaminated through pollination, due to the wind or insects. Also entire biodiversity suffers from genetically modified crops resistant to insects and herbicides.*

Keywords: *Genetically modified organisms (GMO), biodiversity, environment, human health, agroecology.*

I. INTRODUCERE

În cadrul biotehnologiilor vegetale, obținerea și mai ales utilizarea practică a plantelor transgenice constituie subiectul unor controverse atât între diverși membri ai comunității științifice, cât și între aceștia și o serie de organizații neguvernamentale din diverse țări. Adversarii plantelor transgenice s-au concentrat asupra a două direcții principale: impactul asupra omului a consumului de produse alimentare rezultate din organisme modificate genetic și consecințele organismelor modificate genetic asupra mediului (*Pusztai 2003: 347-372*).

Testarea în câmp în 1986 a primelor plante transgenice și apoi extinderea și diversificarea experimentelor cu alte tipuri, de asemenea plante modificate genetic, a fost considerată de unii specialiști și de o parte a publicului larg (mai mult sau mai puțin instruit în ceea ce privește principiile tehnologiei ADN recombinant utilizată pentru obținerea acestor organisme) drept o adevărată deschidere a unei noi cutii a Pandorei.

ADN recombinant aplicat plantelor înseamnă modificarea naturii în mod artificial cu încălcarea regulilor naturii. Depășirea barierelor interspecifice prin transferul de gene între organisme neînrudite (transfer pe orizontală) nu este invenția omului, ci este un fenomen care este întâlnit în natură (a se vedea transformarea celulelor vegetale de către bacteriile din speciile *Agrobacterium tumefaciens* și *A. rhizogenes*). Teoretic, există posibilitatea transferului de gene din plantele modificate genetic la plante înrudite din flora spontană (*Pusztai 2003: 347-372*).

O altă problemă se referă la influența transgenelor asupra omului. În ceea ce privește posibilitatea toxicității unor produse alimentare obținute din organisme modificate genetic, aici lucrurile nu sunt excluse, dat fiind faptul unor accidente apărute în urma consumului unor alimente provenite din materii prime insuficient controlate, fiind necesare studii extrem de laborioase asupra clarificării acestor aspecte. Spre exemplu, recent s-a aprobat utilizarea plantelor de porumb transgenic ce conțin gena pentru proteina insecticidă *Cry* (derivată de la *B. thuringiensis*), dar

numai pentru hrana animalelor și pentru prelucrare industrială, nu și pentru consumul uman, deoarece există posibilitatea ca proteina respectivă să fie alergenă (*Hilman 2002: 20-22*).

Cu toate acestea, indiferent de curente de opinie referitor la obținerea și utilizarea plantelor transgenice, avantajele oferite de această tehnologie modernă sunt certe. Transgeneza la plante joacă un rol esențial în cunoașterea și analiza genomului vegetal, în controlul procesului de dezvoltare, în înțelegerea metabolismului plantelor. De asemenea, aplicarea tehnologiei ADN recombinant plantelor de cultură, în vederea obținerii de noi soiuri cu caracteristici utile din punct de vedere economic, constituie un demers economic cu implicații deosebite, benefice.

II. Rezultatele ingineriei genetice sunt imprevizibile

Ingenieria genetică este brută și imprecisă, iar rezultatele sunt imprevizibile. Susținătorii ingineriei genetice (IG) menționează că IG este o tehnică precisă, care permite genelor cu trăsături dorite să fie introduse în planta gazdă fără efecte neașteptate.

Primul pas făcut de ingineria genetică, și anume procesul de tăiere și desplicare în tubul de testare, este precis, dar etapele care urmează nu sunt precise. În special, este brut procesul de introducere a unei gene GM în ADN-ul unei celule vegetale (*Latham 2006: 25-76*). Aceste mutații pot modifica funcționarea genelor naturale (*Wilson 2006: 209; Schubert 2002: 96*). Alte proceduri asociate cu producerea de culturi modificate genetic, de asemenea, produc mutații (*Latham 2006: 25-76*).

Promotorii culturilor modificate genetic prezintă o imagine a tehnologiilor modificării genetice, care se bazează pe o înțelegere naivă și învechită a modului în care funcționează genele. Ei propagă ideea simplistă că se poate insera cu laser o singură genă și inserarea acelei gene are un singur efect, previzibil asupra organismului și mediului său.

Dar, manipularea unei sau a două gene nu produce modificarea doar a unei trăsături dorite. În schimb, doar o singură schimbare la nivelul ADN-ului poate da naștere la mai multe modificări în organism (*Wilson 2006: 235*). Aceste modificări sunt cunoscute sub numele de efecte pleiotropice. Ele apar deoarece genele nu acționează ca unități izolate, ci interacționează una cu alta, iar funcțiile și structurile genelor modificate, interacționează cu alte unități funcționale ale organismului (*Pusztai 2003: 347-372*).

Din cauza acestor diverse interacțiuni, și pentru că chiar și cel mai simplu organism este extrem de complex, este imposibil de prezis impactul chiar a unei singure gene asupra organismului. Este chiar imposibil de prezis impactul OGM, complexitatea sistemelor vii este prea mare.

Ca rezultat al introducerii chiar a unei singure gene au loc mutații nedorite, ne-controlate în timpul procesului de GM. Din aceste motive, o modificare genetică aparent simplă, poate da naștere la mai multe schimbări neașteptate în cultură și produsele alimentare rezultate din acestea. Modificările neintenționate ar putea include modificări în conținutul nutrițional al produsului alimentar, efecte toxice și alergice, performanța scăzută a culturilor și generarea de caracteristici care dăunează mediului.

Aceste schimbări neașteptate sunt deosebit de periculoase, deoarece acestea sunt ireversibile. Chiar și cele mai grave poluări chimice se diminuează în timp. Dar, OGM-urile sunt organisme vii. Odată eliberate în ecosistem, acestea nu se degradează, dar se multiplică și transmit genele lor generațiilor următoare. Fiecare nouă generație creează mai multe oportunități de a interacționa cu alte organisme și mediul înconjurător, generând efecte secundare nedorite și impredictibile.

„Cele mai multe studii cu OGM indică că ele cauzează dereglări hepatice, pancreatice, renale, efecte de reproducere, modificări hematologice, biochimice și ale parametrilor imunologici, semnificația cărora rămâne a fi demonstrată prin studii de toxicitate cronică.” (Benbrook 2005: 16).

III. Alimentele modificate genetic nu sunt sigure pentru consumul uman

Studiile care au fost efectuate pe oameni arată rezultate controversate. Alimentele modificate genetic nu sunt testate în mod corespunzător pentru siguranța umană înainte ca acestea să fie utilizate (Pusztai 2006: 513-540). Singurele studii publicate care au testat în mod direct siguranța OGM destinate consumului uman au găsit probleme potențiale, dar nu au fost continuate. Într-un studiu, pe voluntari umani hrăniți cu o singură masă de soia modificată genetic, ADN-ul OGM a supraviețuit procesării și a fost detectat în tractul digestiv. Au existat dovezi ale transferului de gene orizontal la gut bacteria (Netherwood 2004: 204; Heritage 2004: 170-172). Transferul de gene orizontal este un proces prin care ADN-ul este transferat de la un organism la altul prin alte mecanisme decât sistemul de reproducere. Aceste mecanisme permit unui organism să se încorporeze în genele genomului unui alt organism fără a fi descendenții aceluia organism.

Soia modificată genetic s-a dovedit că conține o proteină care a fost diferită de proteina din soia nemodificată genetic. Acest lucru denotă că alimentele modificate genetic ar putea provoca alergii la oameni (Yum 2005: 210-216).

Un soi de soia MG cu o genă din nuci de Brazilia a fost găsit pentru a reacționa cu anticorpi prezenți în serul sanguin luat de la oameni cunoscuți a fi alergici la nuci de Brazilia. Pe baza cunoștințelor imunologice actuale, această observație indică faptul că acest soi de soia ar putea produce o reacție alergică la persoanele alergice la nuci de Brazilia (Nordlee 1996: 688-692). Aceste studii trebuie să fie continuate pe termen lung, iar alimentele modificate genetic și culturile nu pot fi comercializate în absența unei testări mai riguroase.

IV. Culturile modificate genetic și randamentul potențial

OGM nu sporesc randamentul potențial dar, în multe cazuri, îl scad. Culturile modificate genetic sunt adesea revendicate pentru a obține randamente mai mari decât cele crescute în mod natural. Studiile pe teren contrazic afirmația. Testarea porumbului ne-GM cu hibridi de porumb Bt au demonstrat că pentru a ajunge la maturitate al doilea a avut nevoie de mai mult timp și a produs cu 12% mai puțin decât omologii lor ne-GM.

Ministerul Agriculturii din SUA a confirmat performanța slabă a culturilor modificate genetic, afirmând: „Culturile MG disponibile pentru uz comercial nu sporesc potențialul de producție al soiului. De fapt, producția poate chiar să scadă

... Poate că cea mai mare problemă confirmată de aceste rezultate este modul de a explica adoptarea rapidă a culturilor MG...” (*Malatesta 2002: 173-180*).

Studiul până în prezent asupra OGM și randamentul asigurat de ele este un eșec, (*Hines 1996: 675*) Dr. Doug Gurian-Sherman, cercetător principal la Uniunea Oamenilor de Știință și fost consilier în domeniul biotehnologiei la Agenția de Protecție a Mediului din SUA, a demonstrat acest lucru (*Michael 2012: 48*). Cel mai mare randament obținut pentru OGM, este atunci când culturile sunt crescute în condiții ideale.

În contrast, randamentul operațional obținut în condiții de câmp, atunci când factorii de mediu, cum ar fi dăunătorii ș.a., este considerabil mai mic. Genele care îmbunătățesc randamentul operațional reduc pierderile cauzate de astfel de factori.

Studiul a constatat că tehnologia GM nu a majorat randamentul oricărei culturi. Producțiile de porumb și de soia au crescut în cursul secolului al XX-lea, dar acest lucru nu a fost ca urmare a unor trăsături de ordin genetic, dar datorită îmbunătățirilor aduse prin reproducerea tradițională.

Studiul a concluzionat „OGM comerciale până în prezent n-au contribuit la creșterea randamentului sau potențialului de producție a acestor culturi. În schimb, creșterea tradițională a avut un randament ridicat, fiind un succes spectaculos în acest sens” (*Hines 1996: 677*).

În anul 2009, într-o încercare aparentă de a contrazice criticile de randamente scăzute a soiurilor modificate genetic, producătorul de semințe Monsanto a lansat o nouă generație de soia (RR2 Randament). Un studiu efectuat în cinci state din SUA, care implică 20 de manageri agricoli, care au plantat soia RR2 în 2009, a constatat că noile soiuri „nu au corespuns așteptărilor” (*Vecchio 2004: 448-454*). În iunie 2010, statul Virginia de Vest a lansat o investigație a companiei Monsanto pentru publicitate falsă, în care susține că soia RR2 a asigurat randamente mai mari (*Malatesta 2008: 967-977*).

Finanțarea și cercetările, care sunt în prezent, sunt direcționate spre crearea OGM cu randament înalt, dar ar trebui să fie redirecționate spre majorarea eficienței folosirii resurselor, inclusiv a plantelor convenționale de reproducție precum și utilizarea practicilor agroecologice. Acestea sunt cele mai eficiente, accesibile și practicate pe scară largă metode de îmbunătățire a producției.

V. Culturile modificate genetic nu reduc utilizarea pesticidelor

OGM sporesc gradul de utilizare a pesticidelor. „Culturile modificate genetic au contribuit la o creștere cu 383 de milioane de lire sterline pentru utilizarea erbicidelor în SUA în primii 13 ani de utilizare comercială a culturilor modificate genetic (1996-2008). Această creștere dramatică a volumului de erbicide poate fi atribuită GE de porumb și bumbac, ceea ce lasă amprenta chimică general negativă a culturilor MG. Cauza principală a creșterii o constituie apariția buruienilor rezistente la erbicide.” (*Benbrook 2009: 33*).

„Promisiunea a fost că ar putea fi folosite mai puține substanțe chimice și de a produce un randament mai mare. Dar aceste previziuni nu s-au adeverit” (*Christison 1998: 23*). Adoptarea culturilor modificate genetic Roundup Ready, în special la soia, a provocat creșteri masive în utilizarea pesticidelor (*Benbrook 2005: 16*).

Un raport al Departamentului de agronomie Dr. Charles Benbrook, folosind date oficiale din agricultură, a analizat efectele asupra utilizării pesticidelor în primele treisprezece ani de cultivare a OGM în Statele Unite, din 1996 până la 2008 (*Benbrook 2009: 37*).

Raportul a constatat că porumbul Bt și bumbacul livrat au redus consumul de insecticid chimic în valoare totală de 64,2 milioane de lire sterline (29,2 milioane de kg) de-a lungul a treisprezece ani – deși chiar și durabilitatea acestei tendințe este discutabilă, având în vedere apariția dăunătorilor Bt-rezistenți, precum și schimbările insecticidelor utilizate.

Raportul a demonstrat că recent utilizarea erbicidelor pe câmpurile GM a crescut brusc. În perioada anilor 2007 și 2008 creșterea a constituit 46%, iar ulterior cu încă 31,4%. Raportul a concluzionat că fermierii au cheltuit cu 318 de milioane de lire sterline mai mult pentru pesticide, ca rezultat al plantării semințelor modificate genetic. În 2008, câmpurile cu culturi modificate genetic au necesitat cu 26% mai multe pesticide la o unitate de suprafață, decât câmpurile plantate cu soiuri nemodificate genetic. Raportul a identificat cauza principală a creșterii utilizării erbicidelor, fiind răspândirea buruienilor rezistente la glifosat (*Michael 2012: 51*).

VI. O agricultură ecologică cu culturi modificate genetic

OGM nu sunt sănătoase. Susținătorii OGM afirmă că culturile GM tolerante la erbicide, în special modificate genetic Roundup Ready (RR), sunt prietenoase mediului ambiant, deoarece acestea permit agriculturilor să adopte un sistem de cultivare no-till. No-till evită aratul pentru a conserva solul și apa și pentru a reduce emisiile de dioxid de carbon.

Există cel puțin două probleme la acest argument: În cadrul agriculturii ecologice nu se folosesc produse chimice. Fermierii nu trebuie să accepte OGM în lipsa folosirii erbicidelor. Beneficiile legate de mediu pe urma cultivării OGM sunt înșelătoare.

Un studiu în Argentina a constatat că impactul negativ asupra mediului a soiurilor MG a fost mai mare decât cel a celor nemodificate genetic. În ambele cazuri au fost folosite no-till și erbicide. Principalul motiv pentru folosirea unei cantități mai ridicate de erbicide în no-till a fost răspândirea buruienilor rezistente la glifosat (*Bindraban 2009: 26*).

Cele menționate mai sus permit de a concluziona că beneficiile în urma folosirii culturilor modificate genetic sunt exagerate sau false.

Bibliografie:

1. Benbrook CM. Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the United States: The first thirteen years. The Organic Center. November 2009. http://www.organic-center.org/reportfiles/13Years20091126_FullReport.pdf
2. Benbrook CM. Rust, resistance, run down soils, and rising costs – Problems facing soybean producers in Argentina. Technical Paper No 8. AgBioTech InfoNet. January 2005. <http://www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/rust-resistance-rundown-soi.pdf>
3. Bindraban PS, Franke AC, Ferrar DO, et al. GM-related sustainability: Agro-ecological impacts, risks and opportunities of soy production in Argentina and Brazil. Wageningen, the Netherlands. Plant Research International. 2009. <http://bit.ly/Ink59c>

4. CASAFE. Statistics. 2008. <http://www.casafe.org/predan1/resumen.pdf>
5. Christison B. Family farmers warn of dangers of genetically engineered crops. In Motion Magazine. 29 July 1998. <http://www.inmotionmagazine.com/genet1.html>
6. Heritage J. The fate of transgenes in the human gut. Nat Biotechnol. Feb 2004; 22(2): 170-172.
7. Hileman, B., 2002, What's hiding in transgenic foods? Chemical Eng. news, ian. 2002; 2002(1) p. 20-2.
8. Hines FA. Memorandum to Linda Kahl on the Flavr Savr tomato (Pathology Review PR-152; FDA Number FMF-000526): Pathology Branch's evaluation of rats with stomach lesions from three four-week oral (gavage) toxicity studies and an Expert Panel's report. US Department of Health & Human Services. 16 June 1993. <http://www.biointegrity.org/FDAdocs/17/view1.html>
9. Latham JR, Wilson AK, Steinbrecher RA. The mutational consequences of plant transformation. J Biomed Biotechnol. 2006; 2006(2): 25376.
10. Malatesta M, Caporaloni C, Gavaudan S, et al. Ultrastructural morphometrical and immunocytochemical analyses of hepatocyte nuclei from mice fed on genetically modified soybean. Cell Struct Funct. Aug 2002; 27(4): 173-180.
11. Malatesta M, et al. A long-term study on female mice fed on a genetically modified soybean: effects on liver ageing. Histochem Cell Biol. 2008; 130: 967-977.
12. Michael A, Claire R, John F, GMO Myths and Truths, eds. London, June 2012, p. 122.
13. Netherwood T, Martin-Orue SM, O'Donnell AG, et al. Assessing the survival of transgenic plant DNA in the human gastrointestinal tract. Nat Biotechnol. Feb 2004; 22(2): 204-209.
14. Nordlee JA, Taylor SL, Townsend JA, Thomas LA, Bush RK. Identification of a Brazil-nut allergen in transgenic soybeans. N Engl J Med. Mar 14 1996: 688-692.
15. Pusttai A, Bardocz S, Ewen SWB. Genetically modified foods: Potential human health effects. In: D'Mello JPF, ed. Food Safety: Contaminants and Toxins. Wallingford, Oxon: CABI Publishing 2003:347-372.
16. Pusttai A, Bardocz S. GMO in animal nutrition: Potential benefits and risks. In: Mosenthin R, Zentek J, Zebrowska T, eds. Biology of Nutrition in Growing Animals. Vol 4: Elsevier Limited; 2006: 513-540
17. Schubert D. A different perspective on GM food. Nat Biotechnol. Oct 2002; 20(10): 969.
18. Vecchio L, Cisterna B, Malatesta M, Martin TE, Biggiogera M. Ultrastructural analysis of testes from mice fed on genetically modified soybean. Eur J Histochem. Oct-Dec 2004; 48(4): 448-454.
19. Wilson AK, Latham JR, Steinbrecher RA. Transformation-induced mutations in transgenic plants: Analysis and biosafety implications. Biotechnol Genet Eng Rev. 2006; 23: 209-238.
20. Yum HY, Lee SY, Lee KE, Sohn MH, Kim KE. Genetically modified and wild soybeans: an immunologic comparison. Allergy Asthma Proc. May-Jun 2005; 26(3): 210-216.

ASPECTE ETOLOGICE ALE CIORILOR ȘI ATITUDINEA ELEVILOR FAȚĂ DE ACESTE PĂȘĂRI

*Zinaida MIHAI, studentă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: Vasile BUZDUGAN, dr., conf. univ.*

Abstract. *The present thesis the results of ethological research on some species of crows Corvus frugilegus especially based on the theoretical study of the sources and own observa-*

tions. It was established some regularities of manifestation of the behavior of these birds in the group, depending on some ecological factors. Another aspect of the survey highlighted some features of the subjective attitude of the students toward birds, especially to crows.

Keywords: ethology, behavior, crows, habitat, group hierarchy, attitude, agreeableness.

Clasa păsărilor este una din cele mai numeroase clase de vertebrate terestre, care reunește circa 10000 specii, distribuite în toate părțile lumii și aproape în orice habitat. În prezent, pe teritoriul R. Moldova se întâlnesc 201 specii și subspecii de păsări, cel mai numeros ordin fiind ordinul passeriformes (Munteanu, A., 2006). Cunoscut este și faptul că păsările nu încetează să ne încante și să ne uimească, reprezentând pentru specia umană un comod obiect pentru cercetări. Totodată, păsările sunt unicele vertebrate a căror corp are formă aeronautică, prezentat după legile fizicii. Adaptarea lor la zbor a cauzat într-o măsură, apariția formei și structurii unice ale corpului.

O particularitate specifică a passeriformelor o reprezintă prezența mușchiului *syrix* foarte bine dezvoltat. Acesta este responsabil pentru sunetele complexe ale unor așa „muziceni” iscușiți, cum ar fi: ciocârliile, privighetorile și păsările lire, dar și de unele zgomote puternice cum ar fi cele produse de ciori și corbi (Corvidae), care, de cele mai multe ori, supără urechea umană.

Paseriformele sunt, de obicei, diurne, ceea ce facilitează observarea lor în natură. Ele sunt, de asemenea, atractive din punct de vedere fizic, din cauza diversității culorilor penajului și comportamentului. Din aceste considerente, păsările ordinului dat, au fost profund studiate atât de cercetători amatori, cât și de ornitologi profesioniști. Este stabilit faptul că manifestările comportamentale ale unor păsări pot servi pentru prezicerea cu multă exactitate a unor fenomene și procese. Aceste comportamente se produc în baza unor stimuli – factori exogeni, care prin mecanisme destul de complexe activează factorii endogeni. Ultimii pun, la rândul lor, în activitate mecanismele umorale, ceea ce face ca păsările să manifeste un anumit tip comportament (Acatincăi, S., 2003).

Etimologic etologia are ca origine cuvântul grecesc „ethos ” (ἦθος) cu semnificația de caracter, obicei, deprindere sau manifestare și „logos” – cu sensul de discurs despre..., sau semnificația mai generală de disciplină sau știință. Etologia este disciplina care se ocupă cu studiul biologiei comportamentului animal și uman. În definiția etologiei este precizat atât obiectul de studiu al acestei științe, respectiv manifestările obiectiv observabile ale comportamentului, cât și metoda de abordare a acestui studiu, metodă de cercetare specifică și altor domenii ale biologiei. Studiul obiectiv al comportamentului animalelor presupune observarea, înregistrarea și interpretarea tuturor actelor, activităților și manifestărilor comportamentale care pot fi cuantificate (măsurate) (Acatincăi, S., 2003).

Comportamentul și manifestările animalului sunt în principiu fenomene destul de complicate, care au legătură cu activitatea nervoasă și umorală (*hormonală*) (Sîrbu, I., Benedek, A. M., 2014). Cu privire la păsări, aceste fenomene pot fi destul de complexe și diferite pentru fiecare specie în parte. De exemplu, păsările se pot proteja de animalele de pradă printr-un număr mare de moduri. Astfel, unele din ele pot folosi, de fapt, ciocurile și aripile lor, dar o mare parte din păsări încear-

că să evite prădătorii prin ascunderea de ei, camuflare și diferite tipuri de a se face mai puțin vizibile în ierburi, arbuști etc., care le ajută în acest sens.

Lucruri interesante și destul de curioase se petrec în interiorul grupului de ciori. Studiarea aspectelor etologice la păsări, în special la ciori a fost dintotdeauna importantă în aspect practic pentru om, dar indiferent de situație atitudinea persoanelor față de ele este diferită.

Investigația de față intenționează să pună în evidență, să concretizeze și să verifice unele afirmații teoretice ce țin de etologia ciorilor și să stabilească unele aspecte ale manifestării atitudinii elevilor și ale oamenilor în general față de aceste păsări.

Scopul propus: studierea și evidențierea particularităților etologice ale ciorilor în condițiile Republicii Moldova și manifestarea atitudinii elevilor față de aceste păsări.

Pentru realizarea acestui scop au fost trasate următoarele obiective:

- Studiarea izvoarelor teoretice și publicațiilor științifice la aspectele cercetate;
- Realizarea observațiilor în cadrul grupului la ciori pentru identificarea unor comportamente;
- Stabilirea atitudinii elevilor și a oamenilor, în general, față de ciori.

Inovația lucrării: s-au obținut date noi despre etologia ciorilor în cadrul republicii și s-au observat unele legități vizând atitudinea pragmatică sau nepragmatică a populației față de aceste păsări.

Valoarea practică: Înțelegerea complicatelor mecanisme care guvernează comportamentul animalelor face necesară stabilirea unor relații specifice între observator și subiect. În această ordine de idei, este bine de precizat că o deosebită importanță are cunoașterea mecanismelor care au influență asupra comportamentelor indivizilor, mai ales pentru persoanele care duc o activitate managerială a unui parc, rezervație naturală, ocol silvic etc.

În lucrarea dată este abordat subiectul ce vizează manifestările comportamentale la ciori. Particularitățile comportamentale ale acestor paseriforme, pot fi determinate de anotimp, de condiții meteorologice etc.

Metodologia cercetării: Cercetările asupra diverselor aspecte ce țin de etologia ciorilor s-au declanșat începând cu luna octombrie a anului 2015. Observațiile s-au dus asupra unor colonii de ciori din orașul Bălți. Pe parcursul acestei perioade, au fost supuse observărilor relațiile intergrupale și cele dintre indivizii aceluiași grup, precum și diverse manifestări comportamentale ale ciorilor în diferite contexte ecologice, mai ales de natură meteorologică.

Un alt obiectiv al cercetărilor noastre a vizat identificarea atitudinii subiective a elevilor față de aceste păsări corvide. Această cercetare a cuprins un eșantion de 206 elevi ai școlilor atât din mediul urban, cât și din cel rural, care au fost supuși unui experiment de constatare.

Rezultate, interpretări și discuții

Comportamentul păsărilor rămâne a fi încă o enigmă, esența căreia se încearcă a se desluși și a se explica prin diferite experimente și date statistice oferite de ornitologii, inclusiv de cei americani.

Ciorile (*Corvus frugilegus*) sunt foarte des răspândite și în țara noastră. O particularitate specifică a lor este faptul că în timpul rece ele sunt mult mai active, mai gălăgioase (în timp de iarnă mai cu exactitate de pe la sfârșitul lui octombrie – începutul lui noiembrie până pe la mijlocul lunii martie) (Munteanu, A., 2006). Ele trăiesc în grupuri relativ mari, în regiunile de șes, de deal cu păduri, câmpuri și pe ogoare. Pe lângă aceste areale însă mai pot fi observate des și pe câmpurile agricole și gunoiștile din preajma localităților umane (Поддубный, Л. Г., 1983). Din cauza aspectului exterior, a cântului neplăcut și a stricăciunilor pe care le produc în câmpurile oamenilor, adesea ciorile au parte de o atitudine diferită din partea speciei umane. Trăind în grupuri relativ mari, relațiile de prietenie în cadrul grupului sunt bine evidențiate. Pentru a înțelege manifestarea comportamentală a lor, este necesar de a realiza observații îndelungate. De multe ori, constatările din cadrul acestor observații pot fi destul de interesante și curioase.

Astfel, este stabilit că în cadrul grupului, ciorile manifestă o grijă deosebită una față de alta, față de generația tânără sau față de adulți. Cercetătorii afirmă că, dacă se întâmplă că în cazul când una din suratele lor este rănită sau are alte probleme și nu este aptă de a se asigura cu hrană, ceilalți membri ai grupului se simt obligați să-și asume grija față de ea. La fel se întâmplă și în cazul când femela are grijă de pona depusă, atunci masculul o îndestulează cu necesarul de hrană (Barnett, S.A., 1970).

Cercetările mai arată că ciorile se caracterizează printr-un sistem „social” mai deosebit: toată familia participând la creșterea puilor și ajută la apărarea de prădători a spațiului în care trăiesc. Totodată, este constatat și faptul că ciorile nu-și protejează doar familia, ci și pe alte „rude”. În majoritatea aglomerărilor de păsări în special la ciori, există unele relații ce asigură recunoașterea reciprocă între ele sau stabilirea unei *ierarhii de grup*, care rezultă în urma interacțiunilor agresive dintre păsările ce fac parte din aceste colectivități. Astfel, datele observărilor demonstrează că în rezultatul competiției conflictuale, individul unei specii poate deveni *dominant* (învingător) sau *dominat* (supus), stabilirea acestei ierarhii rămânând relativ constantă în timp și spațiu. De asemenea, mai este stabilit faptul că violența conflictelor dintre indivizii unui grup crește odată cu reducerea spațiului și a resurselor vitale disponibile (Zaiancikovski, I. A., 1991).

Conviețuirea ciorilor în grupuri mari, le oferă o multitudine de avantaje. În primul rând, șansele de supraviețuire a membrilor grupului sunt mult mai mari decât ale unei specii care trăiește individual. Un alt avantaj este limitarea comportamentului agresiv. De exemplu, când apare un conflict între două surate acestea nu trec direct la violență. Ele încearcă să-și intimideze rivala, iar dacă acest lucru nu merge abia atunci se recurge la violență, dar acest lucru se întâmplă rar într-un grup. Cel mai des între păsări se naște un conflict în perioada de împerechere, mai ales atunci când sunt mai mulți masculi decât femele.

Ierarhizarea grupului la animale, inclusiv la ciori poate avea mai multe configurații în funcție de modul în care individul dominant domină pe ceilalți indivizi. Unele configurații ierarhice pot fi observate și în figura ce urmează (fig. 1).

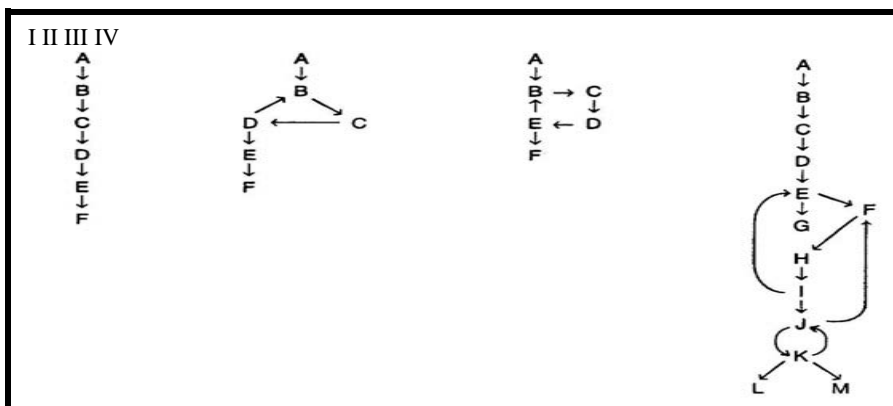

Fig. 1. Diferite tipuri de ierarhie de grup (după C. J. C. Phillips, 1993)

În cazul configurației I este vorba de o ierarhie liniară, unde există un lider principal, care poartă răspunderea pentru toți membrii grupului, însă aceștia, la rândul lor, devin dominanți și dominați. Configurația II scoate în relief ierarhia de tip colateral în care liderul A răspunde de activitatea indivizilor care se află sub semnul literelor: B; C; și D, care ce se află într-o strânsă legătură și au responsabilitatea de a avea grijă de activitatea restului grupului. Dacă în cazul I și II ierarhia stabilită este mai simplistă, atunci în cazurile III și IV această agregare este mult mai complicată și mai complexă.

Păsările, prin manifestarea comportamentelor lor, dau, de asemenea, suficient spațiu de reflectare în contextul atitudinii oamenilor față de ele. Pentru prima dată analiza psihologică a fenomenului atitudinilor personalității a fost întreprinsă la începutul secolului al XX-lea în lucrările lui A. Ф. Жазырский, care a analizat 15 grupe de atitudini ale personalității (inclusiv și atitudinea față de „natură și animale”).

În sensul larg, la general, prin atitudine subiectivă în psihologie se înțelege reflectarea „în culoare subiectivă” de către personalitate a interlegăturilor dintre necesitățile sale proprii cu obiectele și fenomenele naturii (lumii), ea fiind un factor ce determină comportarea în întregime a personalității. Atitudinea subiectivă față de obiectele naturii prezintă un fenomen foarte complex și multiaspectual și totodată ea determină acțiunile personalității în relații cu natura (Дерябо С. Д., 1996).

Datorită experimentului de constatare din cadrul cercetării noastre, am reușit să înregistrăm unele legități în ce privește tipul de atitudine a elevilor și a oamenilor, în general, față de ciori.

Una din întrebările chestionarului utilizat viza exprimarea gradului de agreabilitate față de păsări în general, ca mai apoi să raportăm răspunsurile primite la gradul de importanță a ciorilor (tabelul 1).

Datele din tabel oferă posibilitatea de a observa cât de diferită este atitudinea subiectivă a elevilor față de păsări în funcție de mediul social și de genul copiilor (feminin sau masculin). Analizând datele în funcție de mediul social, se observă că 8,3% din totalul de elevi de la oraș sunt indiferenți față de păsări, pe când la polul

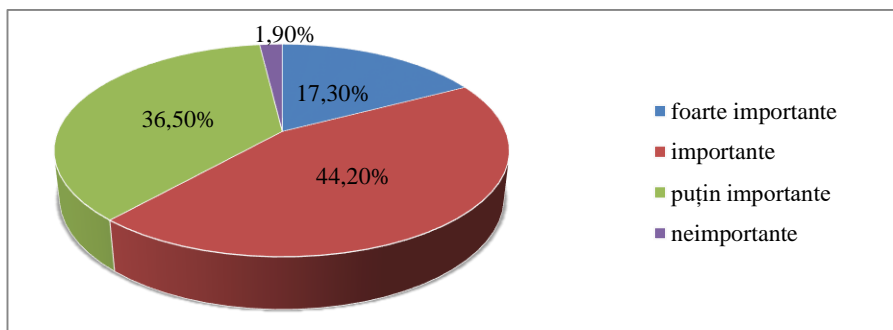
extrem, „cât de mult le adoră” acest procentaj este aproximativ de 4 ori mai mare pentru acești elevi.

Tabelul. 1. *Atitudinea personală a elevilor (f-gen feminin, m-gen masculin) din mediul urban (u) și rural (r) față de păsări în general (%)*

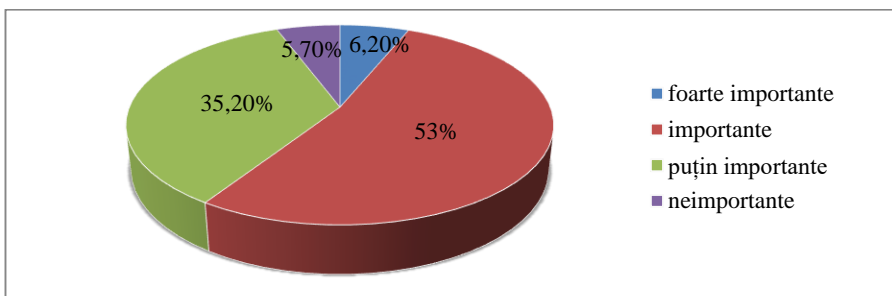
CLASA	Variată de răspuns	„Indiferent”				„Nu-mi plac”				„Îmi plac puțin”				„Îmi plac mult”				„Le ador”			
		u		r		u		r		u		r		u		r		u		r	
		f	M	f	m	f	m	f	m	f	m	f	m	f	M	f	m	F	m		
		VI										7	20	10	6	50	70	30	72	43	10
VIII		13								38	13	11	35	56	47	50	35	6	27	39	30
X		10	7	25	18				25	36	5	40	50	36	20	40		10	20	13	
XII		11		12						27	55	40	50	73	23	60	26		11		12
		8,3	1,7	4,3	7,7				2,1	30,1	29,1	22	27,7	48	23,3	50	44,7	13,5	16,7	35,6	21,3

În ceea ce privește mediul rural gradul de indiferență (cca 5%) este cu mult mai mic decât celor ce „le adoră” (cca 56%). Am putea să presupunem că aceste rezultate se pot datora și faptului că elevii din mediul rural se află mai mult timp în contact cu natura decât cei din mediul urban. Totodată, un decalaj mare vizând atitudinea se observă și în funcție de vârstă. Astfel, dacă elevii din clasele mai mici (clasa a VI-a) sunt mult mai indulgenți, mai toleranți cu păsările, atunci cei din clasele mai mari (a X-a, a XII-a) par a fi mult mai critici.

Rezultate destul de interesante s-au scos în evidență și printr-o altă întrebare, care viza importanța ciorilor pentru natură. Aceste date sunt prezentate comparativ pentru cele două medii sociale (oraș fig. 2 și sat fig. 3).

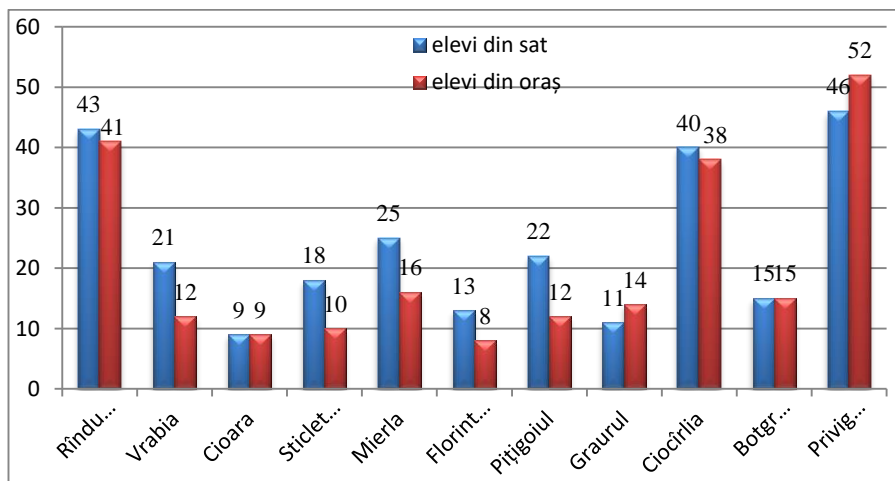
Fig. 2. *Aspecte cantitative vizând importanța ciorilor pentru natură în percepția elevilor din localitatea urbană (%)*

Fig. 3. *Importanța ciorilor pentru natură în opinia elevilor din mediul rural (%)*

Comparând răspunsurile de tip „foarte importante” și „neimportante” oferite de elevii din diferite medii sociale (fig. 2 și 3) se observă un decalaj destul de mare. Elevii din mediul rural (fig. 3) au oferit răspunsuri cu calificativul „foarte importante” în cantitate de 6,2%, iar la răspunsurile cu calificativul „neimportante” – 5,7%. În același timp, situația este diferită în mediul urban (fig. 2), unde procentajul elevilor care consideră ciorile ca fiind neimportante (1,9%) este depășit de aproximativ 8 ori de al celor ce consideră aceste corvide foarte importante pentru natură (17,3%). Totodată cantitatea răspunsurilor de tipul „puțin importante” este aproximativ la același nivel pentru ambele medii sociale (respectiv cca 36% elevi din mediul urban și 35% pentru mediul rural). În același timp, procentajul celor din mediul rural (fig. 3), ce consideră ciorile ca fiind unele importante pentru natură (53%) este ceva mai ridicat ca cel al elevilor din mediul urban (fig. 2) ce afirmă același lucru.

Alte rezultate obținute ce oferă spațiu de analiză vizând gradul de agreabilitate față de cioară de rând cu alte specii din ordinul Passeriformes sunt prezentate în formă grafică în figura ce urmează (4.).

Fig. 4. *Indicii agreabilității față de unele passeriforme exprimați de elevii din medii sociale diferite (%)*

Datele prezentate (fig. 4) denotă faptul că așa specii precum rândunica, ciocârliă și priveghetoarea prezintă păsările cele mai agreate de elevi, cu un procentaj aproape egal. Liderul în acest clasament îl reprezintă priveghetoarea, (respectiv pentru 52% din elevii de la oraș și cu 6% mai puțin pentru cei de la sat). Specia spre care a fost îndreptată cercetarea noastră (*cioara*) are cel mai mic nivel de agreabilitate 9%, curios fiind faptul că acest procentaj este același în ambele medii sociale. Este dificil de a invoca unele cauze pentru care cioara este atât de puțin agreată de elevi. Am putea totuși presupune că unele din cauze ar fi: coloristica ei sumbră, care în popor are unele conotații negative sau poate faptul că ea este capabilă să provoace anumite stricăciuni pe ogoarele oamenilor, lucru menționat și de unii elevi participanți la anchetă.

Totodată, agreabilitatea față de așa specii paseriforme precum: vrabia, pițigoiul, mierla, sticletele, înregistrează diferențe vizibile pentru elevii din mediul urban și cel rural. Astfel, vrabia și pițigoiul sunt specii de păsări mai adorate de elevii din sat, aproximativ de 2 ori mai mult decât cei de la oraș. În același timp, agreabilitatea față de specia botgrosul înregistrează valoarea de 15%, aceasta fiind aceeași atât pentru orașeni, cât și pentru cei de la sat.

Concluzii

1. Comportamentul ciorilor nu este întâmplător, ci el se desfășoară după anumite legități, strâns legate atât de ierarhia de grup, cât și de simțul „responsabilității” indivizilor în cadrul grupului.
2. Atitudinea elevilor față de ciori este determinată de așa factori precum: particularitățile de vârstă și sexul la care aparțin elevii precum și mediul social în care locuiesc.
3. În opinia elevilor ciorile sunt considerate importante pentru natură, dar din cauza că, de cele mai multe ori, ele provoacă pagube pe ogoarele oamenilor, ele rămân a fi puțin agreate de oameni.
4. Elevii din mediul rural, la fel ca și cei din mediul urban, manifestă același grad scăzut de agreabilitate (9%) față de aceste corvide.

Bibliografie:

1. Acatincăi, S., *Etologie: Comportamentul animalelor domestice*, Timișoara, Editura EUROBIT, 2003, 190 p.
2. Barnett, S., A. „*Instinct*” și „*Inteligență*” *comportamentul animalelor și omului*, Editura Științifică. 1970, 314 p.
3. Munteanu, A., Cozari, T., Zubcov, N., *Lumea animală a Moldovei*. Vol. 3: *Păsările*, Chișinău, Editura Știința, 2006, 220 p.
4. Sîrbu, I., Benedek, A.M., *Etologie (Biologia comportamentului animal)*, Sibiu, 2014. disponibil pe Internet: [<http://www.ecologia-la-sibiu.ro/wp-content/uploads/2015/04/Etologie-2014.pdf>]. Accesat pe [10. 05. 2016].
5. Zaiancikovski, I. A., *Barometre vii*, Chișinău, Editura Știința, 1991, 169 p.
6. Дерябо С.Д., Ясвин В.А., *Экологическая педагогика и психология*, Ростов-на-Дону, «Феникс». 1996, 480 с.
7. Л.Г. Поддубный, В.В. Герман, *Лимбаж ын лумеа некувынтэтарелор К.*, 1983.

STUDIUL ECHIPAMENTELOR ELECTRICE DE ILUMINAT, FOLOSIND SO ANDROID

Anatolii PETCOGLO, student, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Valeriu ABRAMCIUC**, dr., conf. univ.

Abstract. *The paper presents results of the analysis of possibilities of using Android OS in the study of electric lighting devices, in the Physics / Electrical Engineering. This study shows the importance of the Android OS to study and propose its inclusion in the list of tools needed for education in the field of electric lighting devices. Android OS can be used both for practical as well as theoretical study of the electrical lighting because teaching games.*

Keywords: *operating system (OS), Android OS; electric lighting devices, application, teacher games.*

1. Introducere

În ziua de azi, când, practic, fiecare are la dispoziție un smartphone personal, apare întrebarea logică: nu ar putea fi folosit acesta pentru înlesnirea învățării unor discipline de studii? Încă în secolul trecut apăruse ideea că societatea care va atinge nivelul de a purta oriunde cu sine un calculator, va fi mai inteligentă, iar învățământul va trece la un nivel calitativ nou. A venit acest timp, dar SO Android nu este utilizat în deplină măsură în procesul de învățământ. De aceea, este necesar de creat noi softuri pentru aceste studii ale echipamentelor electrice de iluminat. Ne vom opri la un exemplu mai concret – perspectivele studiului echipamentelor electrice de iluminat cu ajutorul SO Android.

Pentru a analiza posibilitățile SO Android, trebuie de înțeles că acest sistem este unul egal ca posibilități cu oricare versiune Linux, cu deosebirea că este mobil și foarte popular. De ce nu IOS? Deoarece acesta este un sistem închis, utilizat doar pentru Iphone ce are un preț mare și procentajul celor ce utilizează acest SO este mai mic și, drept rezultat, eficiența este mai mică. Aceasta se referă, în egală măsură, și la SO Windows Mobile. Avantajele SO Android sunt:

1. Poate deschide documentele de toate tipurile, chiar și cărțile electronice pentru care în Windows sunt necesare programe adiționale precum pdfviewer, fb2reader, djvureader ș.a.
2. Este mobil, adică mereu la dispoziție – deci, procesul de studiu poate continua în diverse locații, inclusiv în călătorie.
3. Nu necesită cheltuieli adăugătoare. Mai devreme sau mai târziu, practic, fiecare își procură un smartphone, iar transformarea lui în instrument de studiu poate fi efectuată doar prin descărcarea aplicației necesare.
4. Poate reda video experiențe, animații, imagini de calitate înaltă. Are un avantaj față de Windows: este special creat pentru multimedia, deci poate reda imaginile mai bine datorită optimizării mai calitative a softului.
5. În crearea aplicațiilor sunt antrenate milioane de programatori din întreaga lume. Fiecare creează câte ceva nou în aceste softuri <<https://habrahabr.ru/company/моех/blog/250463/>>(Дейтел, П. Дейтел, Х., Дейтел, Э., Моргано, 2013, p. 32-74).

2. Posibilitățile utilizării SO Android în studiul teoretic al echipamentelor electrice de iluminat

În timpul procesului de studii, studentul, de obicei, primește de la profesor informația sub formă de liste, tabele, explicații care sunt puțin efective. Însă, cu totul altfel poate arăta studiul, utilizând dispozitivele electronice bazate pe Android SO. Învățământul sub formă de jocuri didactice este cu mult mai efektiv. Persoana pasionată de joc este mult mai atentă față de procesul de joc, decât un student la ore. Aceste jocuri pot fi bazate pe cunoștințele din studiile precedente și din propria experiență. Spre exemplu, este dată o listă de dispozitive electrice de iluminat și imaginile amestecate ale acestora, iar utilizatorul trebuie să selecteze care se potrivește fiecăruia. La alegerea corectă este stimulat prin punctaj, iar la alegerea incorectă primește informația detaliată, cu imagini detaliate despre acest dispozitiv. În acest caz, el o va studia atent, deoarece va fi informat din timp că aceste date îi sunt necesare pentru a trece la un nou nivel.

Ce se va obține în așa mod?

1. Interactivitate, învățare programată.
2. Motivația, învățarea prin descoperire, prin joc.

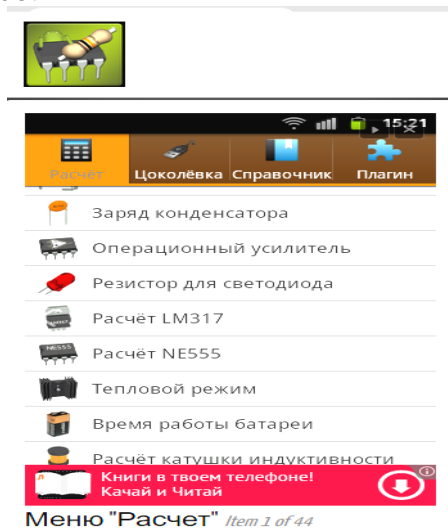
Asemenea jocuri ar face mai facilă studiarea teoretică a tipurilor de becuri, marcarea lor, parametri nominali. Spre exemplu, într-un joc de ales pentru un anumit bec cu o anumită marcă ce parametri nominali are sau într-o schemă electrică de conectare să se găsească eroarea, sau, având exemple de conectare simplă, să se elaboreze scheme mai complexe (de la conectarea unui bec la o rețea electrică până la problema „coridorul lung”).

3. Posibilitățile SO Android în studiul practic a echipamentelor electrice de iluminat

După cum se cunoaște, țara noastră nu este una dintre cele mai dezvoltate din punct de vedere tehnologic și nu posedă mijloacele tehnice moderne (echipamente, softuri) pentru pregătirea unor specialiști de nivel înalt. Pentru ca un specialist să obțină o calificare înaltă, este necesar ca studentul să depună o muncă asiduă și să lucreze suplimentar asupra temelor studiate. În cazul Republicii Moldova, problema nu constă în lipsa informației, ci a mijloacelor tehnice pentru studiul practic. O bună utilizare a SO Android în studiul practic este folosirea aplicațiilor care indică toți parametrii, indicând doar numărul de identificare. Ar fi foarte comod în cazul când alte inscripții nu se văd, iar la îndemână este doar smartphonul conectat la internet. Un alt exemplu este sistemul smart de iluminare (sunt conectate într-o rețea wi-fi cu smartphonul și se dirijează cu el). Smartphonul poate servi atât pentru verificarea rezultatului final în urma conectării, cât și pentru diagnosticul conectării, deoarece aceste sisteme dispun de propriul cip, capabil să efectueze autodiagnosticul și transmiterea informației.

O altă utilizare se referă la studiul circuitelor electrice care conțin dispozitive electrice de iluminat prin simularea acestora și afișarea grafică a principiului de funcționare a întregului circuit. Folosirea acestor procedee ar contribui la înțelegerea principiului de funcționare și memorarea lui.

Deja există unele aplicații care se folosesc pentru studiul circuitelor electrice cu ajutorul Android SO.

Fig. 1. *Unul din meniurile programului ElectroDroid Skreenshot*
<<http://www.getchip.net/posts/086-prilozheniya-android-dlya-ehlektroniki/>>

4. Concluzii

SO Android este, practic, cel mai utilizat SO în dispozitivele portative, fiind disponibil atât pentru smartphonuri, cât și pentru tablete, smartpaduri și chiar PC.

De aplicațiile android, pentru studiul și exploatarea dispozitivelor electrice de iluminat, ar putea beneficia:

1. studenții de la specialitățile din domeniile tehnic, electrotehnic și ingineresc;
2. studenții cu dezabilități;
3. studenții care se află în concediu academic și de maternitate;
4. oricare persoană care își dorește o recalificare în domeniu;
5. un utilizator obișnuit al smartphonului, care dorește să folosească corect dispozitivele date.

Menționăm că acest sistem de operare deschide orizonturi noi când este folosit în scopuri didactice, începând cu audierea cursurilor și terminând cu simulări ale proceselor și experimentelor. Acesta și este acel mod de studiere mereu la îndemână, ce nu necesită cheltuieli suplimentare și care poate crea plusvaloare atât pentru întreaga societate, cât și pentru companiile care elaborează aceste aplicații.

Bibliografie:

1. <http://www.getchip.net/posts/086-prilozheniya-android-dlya-ehlektroniki/>
2. <https://habrahabr.ru/company/moex/blog/250463/>
3. Дейтел, П Дейтел, Х, Дейтел, Э., Моргано, М. *Д27 Android для программистов: создаём приложения.* – СПб.: Питер, 2013. – 560 с.

BIOECOLOGIA. IMPACTUL SUBSTANȚELOR CHIMICE ASUPRA BIOCENOZELOR

Ion GOBJILA, student, Facultatea de Științe Reale, Economice
și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Victor CAPCELEA**, lect. univ.

Abstract. *Bioecology is the connecting link between ecology and practical biology. Chemical pollutants directly affect the nature, from the lowest level of organization at the highest. XXIst century comes with both, research and solutions, to detected environmental problems. This work comprises statistical analysis and practical solutions to the raised issues.*

Keywords: *ecology, biocenosis, materia, bioecology, bioindicator.*

Natura este exemplul cel mai veridic al existenței unui sistem echilibrat, atât cantitativ, cât și calitativ. Tot ea stabilește relații între organisme, fie ele de simbioză sau antagoniste. Apariția factorului antropic este cert o măsură evolutivă. Dezvoltarea riguroasă a speciei umane a introdus un dezechilibru puternic în natură. Sub conceptul de dezvoltare nu se ia în calcul trăsătura individuală, ci socială: defrișarea pădurilor, industrializarea, abuzul de utilizare a chimiei industriale ca soluție la majoritatea inconvenientelor survenite. În pofida acestui fapt, dezechilibrarea calitativă a elementelor cadrului natural impune și alte complicații precum acumularea abuzivă a deșeurilor antropogene, cât și înmagazinarea lor în mediul de activitate al oamenilor.

I. Conceptul de bioecologie

Cercetările ecologice efectuate arată situația la moment, prin indicatorii statistici, calculați în urma executării metodologiilor de depistare a problematicii (acumularea deșeurilor, poluarea atmosferei, apei, solului etc.). Dat fiind faptul că ecologia este o știință autonomă, ce posedă o gamă variată de metode de investigație, aceasta îi permite să se afirme independent și să facă legătură cu alte științe, întru cooperare și afirmarea ideilor și prevederilor comune.

Bioecologia este știința care studiază relațiile dintre organismele vegetale, animale, pe baza unor indicatori. În general, distingem câteva tipuri de indicatori specifici investigației în bioecologie:

1. Indicatori statistici [4, 5]:

- a) date prime (inițiale);
- b) date derivate (calculate din cele prime);

Datele derivate sunt exacte și oferă o imagine precisă a fenomenelor cercetate, pe când cele prime variază și arată imaginea dinamică a aceluiași fenomen.

2. Indicatori ecologici – tip de indicatori care se conturează la nivel de organizație mic-mediu, prin schimbări în compoziția chimică a elementelor arealului populat și prin fenomene fizice derivate din schimbările compoziției chimice propriu-zise.

- a) pH, calitatea aerului, apei, solului;
- b) t° ;
- c) Gradul de poluare cu substanțe biogene (Gpb) și cel al substanțelor chimice (Gpc);

3. Indicatori biologici – speciile de plante și animale, care sunt sensibile la orice schimbare în mediu și demonstrează această modificare prin prezența sau absența anumitor caractere definitorii (speciale) în acesta.

Esența cercetărilor bioecologice presupune analiza sistemică a tuturor valorilor indicatorilor normativi, în raport cu activitatea vitală a organismelor. Această acțiune urmărește un scop: în caz de depășire a normelor admisibile ale cantității de poluanți în orice mediu, să intervină nemijlocit implicarea, pentru a echilibra situația. Aici conturăm asemănările bioecologiei cu ecologia, ambele caută să restabilească chipul inițial al fenomenului cercetat, doar că metodologia cercetărilor diferă pe componente.

II. Impactul substanțelor chimice asupra biocenozelor

Sub aspect practic substanțele chimice sunt necesare din punct de vedere economic. În secolul nostru chimia a pătruns destul de adânc în activitatea umană, ceea ce a făcut-o să devină indispensabilă în anumite industrii: alimentare, de producere a medicamentelor etc. Aspectul metodologic al acestei lucrări se bazează pe date statistice oferite de Biroul Național de Statistică.

În general, asupra biocenozelor, anual se efectuează cercetări pentru a examina criteriile de deviere a limitelor admisibile de poluanți și substanțelor necesare dezvoltării mediului. Imaginea generală este creată în raport cu nivelul de poluare a mediilor. Aceasta în sine nu poate fi executată complex, deoarece datele sunt filtrate și specificate pe 3 criterii principale, poluanți ai: solului, apei, aerului. Deosebim două tipuri de surse de poluare: staționare, dinamice. Tipurile staționare sunt: uzinele și obiectele industriale mari-medii, iar cele dinamice includ transportul auto.

Un alt fapt care reduce din randamentul biocenozelor este folosirea în exces a pământului arabil, prin reducerea potențialului natural de germinare, cu cel artificial (plantarea îngrășămintelor chimice, folosirea erbicidelor etc.). Din categoria factorilor biogenici îi luăm pe cei naturali: procesele erozionale, salinitatea mărită, desecarea, înmlăștinarea. *Procesele intensive de degradare a învelișului de sol s-au extins pe cca 56 la sută din terenuri agricole; continuă să se mărească suprafețele afectate de eroziune și alunecări, de procesele de dehumificare, deteriorare a structurii și compactare, slitizare, solonețizare, salinizare și înmlăștinare; s-au intensificat secetele. Aceste procese conduc la dereglarea ciclurilor biologice, a bilanțului elementelor nutritive și humusului din sol, la deteriorarea solurilor și scăderea fertilității lor. Se creează situația, în care orice problemă socială poate fi rezolvată numai prin menținerea echilibrului ecologic, protecția mediului și solului.* (Cerberari, V., 2010, 1).

Tabelul 1. Degajarea substanțelor dăunătoare în aerul atmosferic, de către sursele staționare, pe ingrediente, mii tone (BNS 2015, 3)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Total	16,8	16,7	15,7	15,5	15,0	14,8	15,6	15,0
din care:								
• solide	4,6	4,6	4,3	4,2	3,5	3,5	3,4	3,1
• gazoase și lichide	12,2	12,1	11,4	11,3	11,5	11,3	12,2	11,9
din acestea:								
a) dioxid de sulf	1,7	1,5	1,6	1,1	1,3	1,1	0,9	0,7
b) oxid de azot	2,0	2,0	1,8	1,8	1,6	1,6	1,7	1,9
c) oxid de carbon	5,4	4,7	3,9	4,4	4,5	4,3	4,5	4,5

Din tabelul 1 se observă dinamica situației, pe parcursul perioadei studiate (2004–2015). Majoritatea cantitativă a poluanților o constituie deșeurile lichide și gazoase, din care predomină oxidul de carbon (CO).

Tabelul 2. Degajarea substanțelor dăunătoare în aerul atmosferic, de către transportul auto (BNS 2015, 3)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Substanțe dăunătoare gazoase și lichide – total	173,8	224,1	157,4	146,5	174,8	140,1	213,1	179,0
din acestea:								
oxid de carbon	126,7	159,1	106,2	102,8	125,0	107,6	154,9	137,4
hidrocarburi	17,9	25,3	15,7	14,1	19,6	13,7	22,8	20,9
dioxid de azot	19,7	28,7	18,7	14,9	16,9	12,9	23,5	14,6

Tabelul 2 arată că cea mai mare cantitate a degajărilor dăunătoare o constituie oxidul de carbon. Aceasta din urmă se datorează faptului că sunt folosiți carburanți, arderea cărora aduce la degajarea de CO, în cantități considerabil mărite. În țările membre ale UE și nu doar sunt aplicate politici de conservare a mediului, care prevăd utilizarea combustibililor filtrați în câteva etape, în ordinea gradientului descreșterii poluanților în substanța brută, apoi să capete un randament mare al carburantului, dar și un grad mic al poluanților. Adoptarea unor așa politici constituie un pas în întâmpinarea cercetărilor ecologice, dar și promovarea mediului sănătos de viață.

Tabelul 3. Deșeurile municipale, pe Republica Moldova (BNS 2015, 3)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Transportate pe parcursul anului, mii m³:								
solide	1 790,6	2 130,8	2 210,2	2 302,6	2 350,0	2 421,1	2 647,4	2 996,2
lichide	28,9	42,0	57,4	56,9	51,9	48,0	47,0	89,3
Suprafața locurilor de stocare și neutralizare a deșeurilor solide, ha	195,0	190,1	199,2	206,5	210,7	191,8	169,5	172,9

Tabelul 3 arată cota-parte a deșeurilor, de diferite tipuri, pe plan municipal general. În anul 2014 se vede o reducere esențială a suprafeței locurilor de stocare, dar și augmentarea indicilor poluanților. Aceasta se datorează faptului că are loc eficientizarea managementului deșeurilor. În așa sferă se încadrează ONG-urile ce lucrează în domeniul ecologiei, proiecte finanțate din exterior, dar și de către stat. O bună parte din deșeurile reciclabile sunt evacuate în alte țări, precum Polonia, pentru a le readuce în circuitul materiei. Apoi ele sunt readuse cu succes la punctele industriale ale RM și sunt puse în exploatare. În urma acestor proiecte, o bună parte din buget rămâne neatinsă și chiar se direcționează în scopul eficientizării mecanismului industrial producător.

În concluzie, putem menționa că studierea metodică a acestor două capitole presupune o avansare în sfera ecologică, deoarece problematica abordată în acest articol este stringentă și necesară studiului. Acest compartiment al bioecologiei

influențează industria de producere, deoarece crește atenția oamenilor față de indicele de sănătate al ambalajului, în care este captușit produsul. Acum, comisiile privitor starea sănătății atenționează cumpărătorii că pe ambalajul unui produs sănătos și ecologic trebuie să fie lipit un sticker, care ar arăta testarea ambalajului și ar demonstra integritatea acestuia și aportul lui față de mediul înconjurător.

Trebuie de luat în cont că abuzul de unele substanțe nocive, necontrolat, poate aduce la urmări grave. Mărirea cantității gazelor de eșapament, dar și a agenților termici sporește efectul de seră. Acesta din urmă reduce nivelul de sănătate al omului și al animalelor. Vegetația pierde din proprietatea biologică a ei – producerea de O₂ (oxigen). Neglijarea măsurilor de combatere a poluării atmosferei reduce esențial viabilitatea biocenozelor, la diferit nivel. Propun următorii pași de combatere a poluării mediului:

- reciclarea maselor plastice, a hârtiei și a metalelor care sunt folosite la ambalare (aluminii);
- introducerea elementelor biologice degradabile în ambalaje (reduce perioada de viață a ambalajului, dar ameliorează starea mediului, în cazul evacuării produsului sintetizat direct în mediu);
- introducerea în uz a pachetelor din hârtie;
- introducerea normativelor la utilizarea combustibililor cu un randament scăzut și cu o nocivitate sporită;
- promovarea orelor de educație pentru mediu (opțional) în școli și gimnazii, cu scopul de a sensibiliza populația țării de la cei mai mici reprezentanți, având obiectivul de a educa o generație pentru modul sănătos de viață;
- amplasarea aparatelor mobile de reciclare a hârtiei și plasticului, pe străzile orașului, municipiului.

Bibliografie:

1. *Monitoringul calității solurilor Republicii Moldova*: (baza de date, concluzii, prognoze, recomandări) / Acad. de Șt. a Moldovei [et al.]; coord.: V. Cerbari; col. de red.: S. Andrieș [et al.], resp. de ed.: D. Balteanschi. Chișinău, Pontos, 2010.
2. Stănciulescu, Mariana. *Controlul compușilor poluanți ai mediului*, București, Printech, 2009.
3. <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/01%20GEO/GEO03/GEO03.asp>, vizitat pe 13.05.2016
4. <http://lopotenco.blog.com/files/2011/03/3.Indicatori-statistici.decrypted.pdf>, vizitat pe 14.05.2016
5. <http://www.stiucum.com/economie/statistica/Indicatori-statistici-absoluti82476.php>, vizitat pe 14.05.2016

CORELAȚII INTERDISCIPLINARE ÎN ÎNVĂȚAREA FIZICII

Marcel CEBANU, student, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Simion BÂNCILĂ**, dr., conf. univ.

Abstract. *The interdisciplinary approach tends to be a fundamental principle of contemporary science and a modern system of education. Interdisciplinary physics with other*

subjects aimed at methodological relations, established between disciplines and transferring methods from one discipline to another. The interdisciplinary work are exposed premises, the advantages of interdisciplinary correlations; presented selected topics are interdisciplinary, which are fundamental knowledge of physics.

Keywords: *interdisciplinary links, premises, benefits, methods, studies.*

Interdisciplinaritatea vizează depășirea granițelor artificiale dintre diferite domenii ale cunoașterii, asigurând fiecărui domeniu în parte posibilitatea de a participa cu propriile structuri conceptuale și metodologiile la rezolvarea problemelor globale.

În învățământul superior, cât și în cel preuniversitar, în ultimul timp, cu succes se practică triada pluri-, inter-, transdisciplinaritate.

- Pluridisciplinaritatea – desemnează studiul aceluiași obiect, prin prisma mai multor discipline;
- Interdisciplinaritatea – desemnează transferul de metode de la o disciplină la alta;
- Transdisciplinaritatea – își propune să studieze între, prin și dincolo de discipline, în vederea unei înțelegeri superioare a lumii. Abordarea transdisciplinară plasează procesele individuale de învățare a elevilor, nevoile și intereselor lor în centrul experiențelor de învățare. În rezultat, se mărește responsabilizarea elevilor prin participarea lor directă la propria învățare.

Promovarea interdisciplinarității în sistemul educațional are la bază următoarele premise:

- La promovarea interdisciplinarității trebuie să fie luate în considerație particularitățile sistemului educațional și situația existentă în instituțiile de învățământ;
- Interdisciplinaritatea nu anulează disciplinaritatea ei, încearcă să elimine granițele artificiale instituite între diversele discipline de învățământ;
- Promovarea interdisciplinară se realizează în condițiile unui învățământ conceput pe discipline și realizat de profesori cu competențe didactice bidisciplinare (spre exemplu fizica și matematica);
- Promovarea interdisciplinarității presupune confecționarea materialelor didactice cu caracter pluridisciplinar;
- O singură disciplină, de regulă, nu poate explica de una singură obiectul de cercetare;
- Problemele complexe impun o abordare interdisciplinară;
- O viziune unitară asupra obiectului de cercetare impune luarea în calcul a tuturor factorilor implicați și a legăturilor dintre aceștia;
- Asocierea elementelor specifice mai multor discipline conduce la aprofundarea cunoașterii;
- A rezolva probleme utilizând conceptele și metodele proprii discipline, a le compara cu altele, specifice altor domenii de cunoaștere, sunt, în esență, premise pentru o mai profundă cunoaștere a obiectului de cercetare.

Propunem teme caracter interdisciplinar pentru care cunoștințele de fizică sunt fundamentale (vezi Tabelul 1).

Tabelul 1.

Disciplina	Teme cu caracter interdisciplinar pentru care cunoștințele de fizică sunt fundamentale
„Științe”	<ul style="list-style-type: none"> • Alcătuirea aerului – poluarea; • Mișcarea aerului; • Temperatura – termometrul; • Apa – factor al mediului înconjurător: evaporarea, fierberea, înghețarea; • Formele apei în mediul înconjurător; • Apele: râurile, lacurile mările și oceanele; • Circuitul apei în natură; • Apa, aerul și viața; • Vegetațiile și animalele; • Solul, factor al mediului; • Populația, activitatea omului; • Industria și energia, gazele natural, petrolul, cărbunii, siderurgia, metalele neferoase, industria chimică.
Elemente de geografie generală	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemul solar; • Pământul; • Mișcările Pământului (rotația, revoluția); • Alcătuirea Pământului (litosfera, mantaua, nucleul).
Geografie fizică	<ul style="list-style-type: none"> • Atmosfera (forma, compoziția, structura, culoarea); • Fenomene electrice și luminoase care se petrec în atmosferă (fulgerul, tunetul, curcubeul, aurora polară); • Încălzirea atmosferei (radiațiile, curenții); • Vânturile și curenții marini; • Presiunea atmosferică; • Apa în atmosferă – precipitațiile; • Clima; • Acțiunea aerului asupra scoarței; • Acțiunea ghetarilor asupra scoarței; • Biosfera.
Biologie	<ul style="list-style-type: none"> • Capilaritatea și osmoză; • Fotosinteza; • Sistemul osos; • Analizorii (ochiul, urechea).
Chimie	<ul style="list-style-type: none"> • Norul electronic; • Entropia; • Noțiuni de electrochimie (elemente galvanice, acumulatori).

După modul în care se produce învățarea în contextul interdisciplinar deosebim:

- Interdisciplinaritatea centripetă (când pentru studierea unei teme sau pentru formarea unei competențe se utilizează informațiile ce se referă la diferite discipline (fig. 1).
- Interdisciplinaritatea centrifugă (mută accentul de pe disciplină pe cel care învață; pe primul plan se pun tipurile de achiziții integrate pe care cel ce învață le va dobândi prin învățare) (fig. 2).

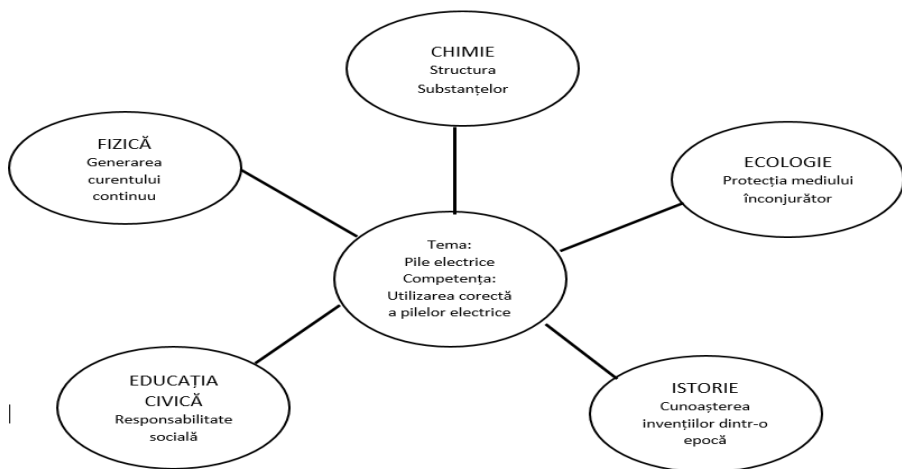

Fig. 1. Interdisciplinaritatea centripetă

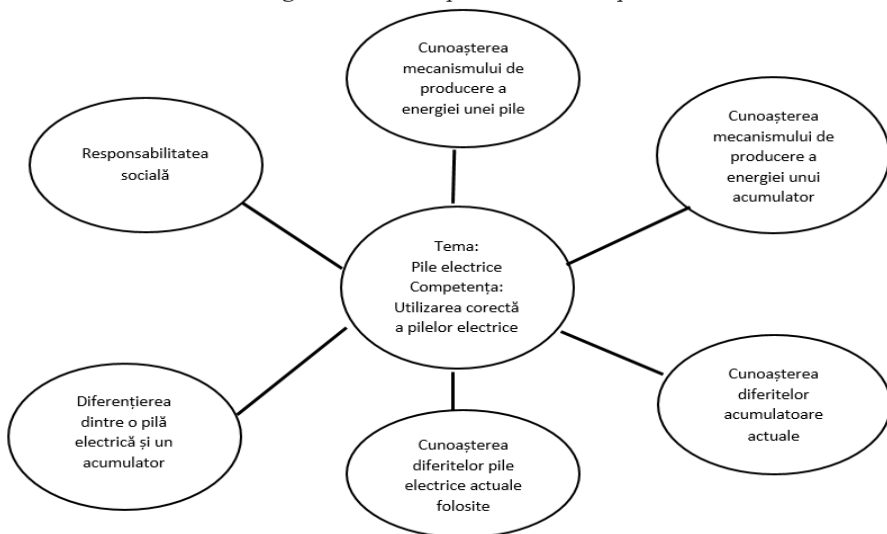

Fig. 2 Interdisciplinaritatea centrifugă

La categoria avantajelor corelațiilor interdisciplinare în învățarea fizicii se referă:

- La originea interdisciplinării se află conștiința că trăim într-o lume a complexității.
- Defiște transferul de metode de la o disciplină la alta.
- Încurajează colaborarea directă între specialiștii din discipline diferite.
- Conduce la instruirea centrată pe elev practicând metode interactive, cum ar fi: lucrul pe centre de interes, învățarea pe bază de proiecte sau problematizare, învățarea prin cooperare etc.

- Sprijină elevii să realizeze o învățare durabilă prin interacțiunile permanente între discipline și prin relevanța competențelor formate în raport cu nevoile personale, sociale și profesionale.
- Contribuie la decentrarea teoriei și practicii pedagogice de pe ideea de disciplină în favoarea corelațiilor.

În învățământul preuniversitar se pot identifica trei direcții ale interdisciplinarității:

- La nivel de autori de curriculum-uri, planuri de învățământ, programe, manuale, manuale școlare, materiale didactice și materiale de evaluare.
  - Prin activitățile accesibile ale profesorilor în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare.
  - Prin intermediul activităților nonformale, extrașcolare sau extracurriculare.
- Intervenția profesorului determină corelațiile obligatorii prevăzute de programele școlare și impuse de logica noilor cunoștințe care contribuie la interdisciplinaritate.

Bibliografie:

1. Laura-Iulia-Anița. *Didactica fizicii. Note de curs*, Iași, 2007.
2. Ciascal. L. *Didactica fizicii*, București, Editura CORINT, 2001, 142 p.
3. Crețu C. *Conținutul procesului de învățământ componentă a curriculumului. Psihopedagogie*, Iași, Editura Polirom, 1998.
4. Văinăreanu G. *Interdisciplinarea în învățământ: între dezbateri și aplicare*. În: *Revista de pedagogie* Nr. 2, București, 1987.
5. Emanuil Terja. *Metodica generală de predare: Fizica*, Chișinău, Editura ARC, 2001.

MODELAREA MATEMATICĂ A PROCESELOR DE PRELUCRARE PRIN ELECTROEROZIUNE

Tamara CIBOTA, masterandă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alexandr OJEGOV**, dr., lect. univ.

Abstract. *The paper presents results of mathematical modeling of processes at electrical discharge machining. It describes methods of mathematical approximation of experimental data. It was established the dependences of thickness of oxide pellicles formed by electroerosion method on the gap and power dissipated in the gap during a singular discharge.*

Keywords: *mathematical modeling, electroerosion, oxide pellicles, electrical discharge, experimental data, approximation.*

Introducere

Oxizii metalelor sub formă de pelicule, particule și fire nanostructurate își găsesc aplicabilitatea în nano- și microelectronică, electrotehnică, industria constructoare de mașini și aparate, medicină, bionică etc.

Rezolvarea problemelor privind sporirea rezistenței la coroziune a pieselor ce funcționează în medii agresive, protejarea mediului ambiant, sporirea duratei de funcționare a pieselor aplicate în industria de produse alimentare, modificarea direcționată a proprietăților electrice a suprafețelor pieselor pentru micro- și nano-electronică este una actuală.

Problema pusă spre rezolvare în articol se referă la modelarea matematică a procesului de formare a peliculelor de oxizi pe suprafețe metalice prin metoda electroeroziunii în scopul determinării valorilor optime ale parametrilor energetici pentru a obține productivitatea maximală de prelucrare.

În lucrare se concretizează bazele teoretico-experimentale privind procesele de interacțiune a canalului de plasmă al descărcărilor electrice cu suprafețele electrozilor în condiții normale.

Aceste cercetări contribuie la dezvoltarea procedeelelor și tehnologiilor noi de formare a straturilor de suprafață prin metoda electroeroziunii și favorizează dezvoltarea de noi tehnologii eficiente și simple în realizare.

1. Metodica cercetărilor experimentale privind obținerea peliculelor de oxizi pe suprafețe metalice prin metoda electroeroziunii

1.1. Materialul, geometria probelor și schema tehnologică de prelucrare

În calitate de materiale pentru probe de cercetare au fost alese aliajul fierului (oțel 45), aliajul titanului (BT-8), aliajul aluminiului (duraluminiu Д16) și aliajul cuprului (bronz БpA5). Conținutul chimic al materialelor (Келоглы 1977: 12, 166, 192, 222) este prezentat în tab. 1. Pentru evitarea influenței elementelor ce intră în componența materialului electrodului-sculă și care pot pătrunde în suprafața probei în procesul formării peliculelor de oxizi sub acțiunea descărcărilor electrice, electrodul-sculă a fost confecționat din același material ca și piesa supusă prelucrării.

Tabelul 1

Conținutul chimic al materialelor pentru probe de cercetare (Келоглы 1977: 12, 166, 192, 222)

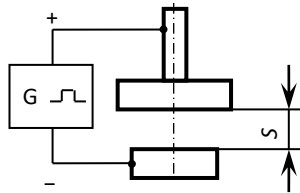
Aliajul	Conținutul chimic
Oțel 45	0,42-0,50 % C; 0,17-0,37 % Si; 0,5-0,8 Mn; ≤0,25 % Cr; ≤0,04 % S; ≤0,035 % P; ≤0,25 % Cu; ≤0,25 % Ni; ≤0,08 % As; restul (bază) – Fe
BT-8	5,8-7,0 % Al; 2,8-3,8 % Mo; ≤0,5 % Zr; 0,2-0,4 % Si; ≤0,30 % Fe; restul (bază) – Ti
Д16	3,8-4,9 % Cu; 1,2-1,8 % Mg; 0,3-0,9 Mn; ≤0,5 % Fe; ≤0,5 % Si; ≤0,1 % Ni; ≤0,30 % Zn; ≤0,1 % Ti; restul (bază) – Al
Bronz БpA5	3,5-6 % Al; impurități – ≤0,5 %; restul (bază) – Cu

Pentru realizarea cercetărilor experimentale în calitate de piese supuse prelucrării, au fost confecționate probele cilindrice cu diametrul de 11,28 mm. În acest caz aria secțiunii transversale a probelor constituie aproximativ 1 cm². Electrodul-sculă, la prelucrarea suprafețelor conjugate plane, reprezintă un cilindru cu diametrul suprafeței de lucru de 15 mm, având o coadă cilindrică pentru fixarea în mandrina instalației experimentale.

Suprafețele active ale probelor supuse prelucrării au fost șlefuite cu hârtie abrazivă de Șmirghel (3-0) și lustruite cu pasta Goya până la luciul de oglindă. Pentru prepararea suprafețelor plane, probele au fost fixate în dispozitiv special de fixare și prelucrate pe o suprafață de sticlă, pentru ca în procesul prelucrării suprafețele opuse ale electrozilor să fie paralele între ele.

Schema tehnologică utilizată la formarea peliculelor de oxizi prin metoda electroeroziunii este prezentată în fig. 1 (Ojegov 2014: 6). Piesa supusă prelucrării

era conectată în circuitul de descărcare în calitate de catod, iar electrodul-sculă – în calitate de anod.

Fig. 1. Schema tehnologică de formare a peliculelor de oxizi prin metoda electroeroziunii (Ojegov 2014: 6)

1.2. Metodica realizării straturilor de oxizi

Generatorul pentru formarea peliculelor de oxizi pe suprafețele metalice cuprinde următoarele blocuri electrice: generatorul de impulsuri de putere, blocul de amorsare (destinat pentru inițierea descărcărilor electrice) și blocul de comandă, rolul căruia este de a sincroniza impulsurile de putere și amorsare (Ojegov 2014: 6).

Cercetările privind interacțiunea canalului de plasmă al DEI cu suprafețele electrozilor au demonstrat că pentru fenomenul electroeroziunii sunt caracteristice două tipuri de efecte: tipul I – apariția pe suprafețele electrozilor a petelor electrodice „reci”, care iau naștere pe asperitățile și impuritățile de pe ele (Ojegov 2014: 6) și provoacă atât curățarea suprafețelor de impurități, cât și interacționează termic cu acestea, provocând schimbări structurale în straturile superficiale de grosimi mici (de ordinul micrometrilor); tipul II – pe suprafețele electrozilor după petele electrodice „reci” iau naștere cele „calde” care provoacă topirea esențială a acestora, însoțită de fenomene de vaporizare și prelevare a materialului electrozilor sub formă de picături (Ojegov 2014: 6).

Experimental (Ojegov 2014: 7) a fost stabilit că pentru a obține pe suprafețele pieselor o interacțiune de tipul I cu canalul de plasmă este necesar ca densitatea de energie pe suprafața prelucrată să fie mai mică decât căldura specifică de topire a materialului și aceasta din urmă poate fi apreciată cu relația:

$$Q = q\rho < \frac{4W}{\pi d_c^2 \cdot S}, \quad (1)$$

unde: q și ρ sunt respectiv căldura specifică de topire și, respectiv, densitatea materialului piesei; W – energia degajată în interstițiu, d_c – diametrul canalului de plasmă și S – mărimea interstițiului.

După cum se observă din relația (1), în cazul când se cunoaște regimul energetic de prelucrare, mărimea interstițiului și proprietățile termofizice ale materialului piesei poate fi determinat diametrul canalului de plasmă, care coincide după dimensiuni cu cel al amprenteii acestuia pe suprafața prelucrată. Dacă se numește un coeficient de suprapunere a amprentelor $k=0,5\dots 1,0$ și frecvența descărcărilor electrice în impuls f , poate fi determinată productivitatea procesului tehnologic cu relația (Ojegov 2014: 7):

$$\eta = \frac{k\pi d_c^2 f}{4} \quad (2)$$

Interacțiunea canalului de plasmă cu suprafața electrodului-piesă nu totdeauna poartă un caracter pur termic, ci adesea suprafața piesei este îmbogățită cu elemente ce se conțin în mediul înconjurător și cu cele din conținutul materialului anodului-sculă. Adâncimea de pătrundere (Ojegov 2014: 7) a acestor elemente în stratul superficial al piesei este în funcție atât de energia impulsului, cât și de mărimea interstițiului și poate fi exprimată cu relația:

$$h = \frac{kW_S}{AS}, \quad (3)$$

în care $W_S = \int_0^\tau U(t)I(t)dt$ – este energia degajată în interstițiu în decursul unei descărcări; U și I – corespunzător tensiunea pe interstițiu și curentul în el; τ – durata impulsului; A – aria suprafeței atacate la o descărcare; S – mărimea interstițiului; k – o constantă ce este funcție de proprietățile termo-fizice ale materialului prelucrat.

S-a dovedit experimental (Ojegov 2014: 8) că oxidarea superficială este mai eficientă atunci când piesa este conectată în circuitul de descărcare în calitate de catod, deoarece pe suprafața anodului se observă cratere formate la străpungerea dielectricului la interacțiunea lui cu plasma descărcărilor electrice.

În calitate de parametri de intrare pentru determinarea influenței lor asupra mărimii grosimii peliculelor de oxizi au fost alese: puterea degajată în interstițiu la o singură descărcare și mărimea interstițiului.

2. Prelucrarea matematică a datelor experimentale

La obținerea rezultatului experimentului care brusc diferă de toate celelalte rezultate apare probabilitatea că a fost emisă o eroare grosolană. În acest caz este necesar imediat de controlat condițiile în care se promovează experimentul.

Dacă acest control nu a fost efectuat la timp, atunci eliminarea valorii respective a rezultatului „greșit” se rezolvă prin comparația cu celelalte rezultate ale experimentului.

Pentru analiza matematică a datelor experimentale a fost folosită metoda eliminării erorilor grosolane folosind criteriul lui Student la valoarea necunoscută a abaterii mediei pătratică σ (Румшинский 1971, Бендат и др. 1989, Зайдель 1967, Кункин и др. 2002, Лунев 1985, Айвазян 1983, Востров 1997).

Fie că sunt date n rezultate ale măsurărilor independente ai unei mărimi $x_1, x_2, \dots, x_n$. Algoritmul evaluării valorii adevărate a mărimii măsurate este următorul:

- 1) Valoarea medie aritmetică:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i \quad (4)$$

- 2) Abaterea medie pătratică corectată:

$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}} \quad (5)$$

3) Abaterea maximală posibilă:

$$\Delta x = 3S . \quad (6)$$

4) Dispersia:

$$D = S^2 . \quad (7)$$

5) Abaterea medie pătratică a rezultatelor luate în parte:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}} . \quad (8)$$

6) Abaterea medie pătratică a mediei aritmetice:

$$\sigma^* = \frac{S}{\sqrt{n}} . \quad (9)$$

7) Limitele intervalului de încredere a valorilor măsurărilor:

$$|x_i - \bar{x}| < t(P; k) \cdot \sigma^* ,$$

unde $t(P; k)$ – coeficientul lui Student; $k=n-1$. Pentru probabilitatea P și argumentul k distribuirea coeficientului lui Student se ia din tabelul 2 (Грановский 1982).

8) Valoarea erorii aleatoare:

$$\Delta x = t(P; k) \cdot \sigma^* . \quad (10)$$

9) Limitele intervalului de încredere a lotului în întregime:

$$|x_i - \bar{x}| < t(P; k) \cdot \sigma^* . \quad (11)$$

10) Valoarea adevărată a mărimii măsurate:

$$x = \bar{x} \pm \Delta x . \quad (12)$$

Tabelul 2

Distribuirea coeficientului lui Student $t = t(P; k)$

$k \backslash P$	0,90	0,95	0,98	0,99	0,999
4	2,132	2,776	3,747	4,604	8,610
5	2,015	2,571	3,365	4,032	6,859
6	1,943	2,447	3,143	3,707	5,959
7	1,895	2,365	2,998	3,499	5,405
8	1,860	2,306	2,896	3,355	5,041
9	1,833	2,262	2,821	3,250	4,781
10	1,812	2,228	2,767	3,169	4,587
11	1,796	2,201	2,718	3,106	4,487
12	1,782	2,179	2,681	3,055	4,318
13	1,771	2,160	2,650	3,012	4,221
14	1,761	2,145	2,624	2,977	4,140
15	1,753	2,131	2,602	2,947	4,073
16	1,746	2,120	2,583	2,921	4,015
18	1,734	2,103	2,552	2,878	3,922
20	1,725	2,086	2,528	2,845	3,850

25	1,708	2,060	2,485	2,787	3,725
30	1,697	2,042	2,457	2,750	3,646
35	1,689	2,030	2,437	2,724	3,591
40	1,684	2,021	2,423	2,704	3,551
45	1,679	2,014	2,412	2,689	3,522
50	1,676	2,008	2,403	2,677	3,497
60	1,671	2,000	2,390	2,660	3,460
70	1,667	1,995	2,381	2,648	3,436
80	1,664	1,990	2,374	2,639	3,416
90	1,662	1,987	2,368	2,632	3,401
100	1,660	1,984	2,364	2,626	3,391
∞	1,645	1,960	2,326	2,576	3,291

11) Abaterea relativă a rezultatelor:

$$\varepsilon = \frac{\Delta x}{x} 100\% \cdot \quad (13)$$

În calitate de model matematic a fost elaborat un soft pe baza programului Microsoft Office Excel 2010 (Додж 2000), care permite determinarea apariției erorilor grosolane, eliminarea valorii rezultatului „greșit” și calculul valorii adevărate a mărimilor măsurate pentru nivelul probabilității minimale de apariție a erorilor de 5% ($P=0,95$).

3. Aproximarea funcțiilor dependențelor tehnologice

La aproximarea funcțiilor se utilizează diferite metode: metoda grafoanalitică, metoda celor mai mici pătrate, metoda planificării experimentului (experimentul factorial complet) etc. (Грановский 1982).

3.1. Metoda grafoanalitică

Esența acestei metode constă în faptul că toate mărimile necunoscute, ce sunt incluse în ecuația propriu-zisă, se determină prin metoda grafoanalitică. Pentru aceasta, prin punctele obținute experimental, se duce o curbă, care ar trece cât mai aproape de dependența funcțională reală și aceste puncte ar determina parametrii curburii (Грановский 1982).

În sistemul de coordonate rectangulare cu scara logaritmică (sau semilogaritmică) majoritatea dependențelor obține forma $y = A + Bx$, această este ecuația liniei drepte.

Există câteva metode de construire a unei drepte după punctele experimentale (Грановский 1982).

3.2. Construirea celei mai convenabile drepte cu ajutorul riglei

Depunem pe grafic punctele obținute experimental (în coordonate logaritmice). Dacă folosim pe grafic o riglă transparentă, o putem orienta astfel ca toate punctele experimentale să se găsească cât se poate mai aproape de riglă. Din grafic se determină mărimile A și B (fig. 2, a).

3.3. Metoda punctelor pare

Metoda constă în determinarea mărimii optimale a tangentei de înclinare a dreptei. Unim în perechi punctele experimentale și determinăm câteva valori ale tangentei de înclinare și în calitate de cea mai reușită se ia valoarea medie B.

Dreapta, în acest caz, se duce prin punctul cu coordonatele egale cu valorile medii ale mărimilor X și Y . Prin această metodă se obțin rezultate satisfăcătoare, dacă mărimile $(x_4 - x_1)$, $(x_5 - x_2)$, $(x_6 - x_3)$ etc. sunt aproximativ egale.

3.4. Metoda grafică de construire a dreptei prin metoda pătratelor minime

Această metodă dă rezultate bune în cazul dacă intervalele dintre valorile X sunt egale.

Dreapta se construiește astfel (vezi fig. 2, b): unim punctele 1 și 2 printr-un segment de dreaptă. Ne deplasăm în direcția punctului 2 și depunem un segment la distanța $\frac{2}{3}S$, notând punctul obținut printr-un semn. Unim punctul obținut cu punctul 3; deplasându-ne în direcția punctului 3, notăm din nou un segment egal cu $\frac{2}{3}S$ și notăm punctul nou obținut, de asemenea, printr-un semn. Vom repeta acest procedeu până vom obține ultimul punct al graficului. Acest punct se va găsi pe dreapta cea mai optimală, adică pe dreapta pătratelor minime. Vom începe apoi aceeași construcție da la capătul opus și vom repeta întregul proces, deplasându-ne în direcție opusă. Astfel vom obține al doilea punct ce se găsește pe dreapta căutată.

În toate cazurile mărimile A și B se determină grafic, după tangenta unghiului de înclinare a dreptei obținute ($B = \text{tg}\alpha = y/x$) și segmentul obținut la intersecția dreptei cu axa verticală de coordonate ($A = a; x=0$).

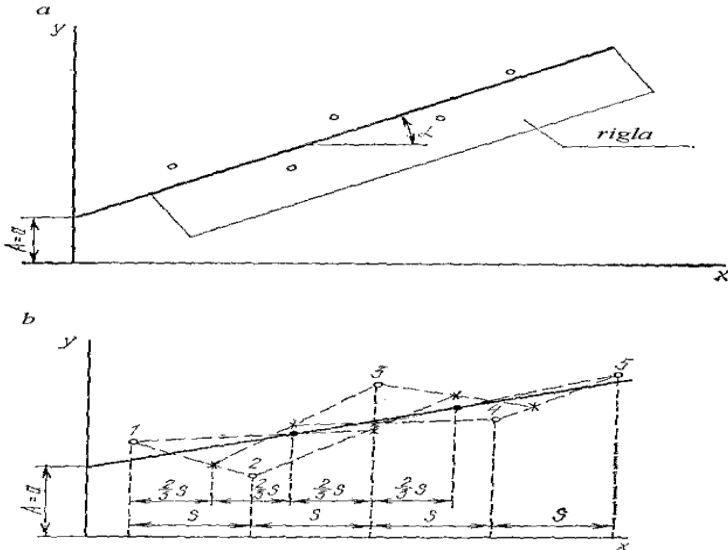

Fig. 2. Metode grafice de construire a dreptelor (Грановский 1982):
a – cu ajutorul riglei; b – prin metoda pătratelor minime

3.5. Metoda celor mai mici pătrate (CMMP)

Esența metodei CMMP este asemenea metodei grafoanalitice (Грановский 1982), numai că parametrii ecuației căutate se determină pe cale analitică. Teoria

probabilității arată că cea mai apropiată de dreapta căutată, va fi dreapta, pentru care suma pătratelor distanțelor măsurate pe verticală de la puncte până la dreapta căutată, va fi minimală.

Așadar, pentru o linie dreaptă, această cerință se reduce la ecuația:

$$\sum_{i=1}^n (y_i - A - Bx_i)^2 \rightarrow \min, \quad (14)$$

unde n reprezintă numărul de puncte experimentale.

Pentru determinarea minimumului este necesar de calculat derivatele parțiale după A și B , și să le egalăm cu zero. Vom obține:

$$\begin{cases} -2 \sum_{i=1}^n (y_i - A - Bx_i) = 0; \\ -2 \sum_{i=1}^n (y_i - A - Bx_i)x_i = 0; \end{cases} \quad \text{ori} \quad (15)$$

$$\begin{cases} nA + B \sum_{i=1}^n x_i = \sum_{i=1}^n y_i; \\ A \sum_{i=1}^n x_i + B \sum_{i=1}^n x_i^2 = \sum_{i=1}^n y_i x_i. \end{cases}$$

Rezolvând sistemul de ecuații, vom obține:

$$A = \frac{n \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n (x_i)^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2}; \quad (16)$$

$$B = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i)^2 \sum_{i=1}^n y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n x_i y_i}{n \sum_{i=1}^n (x_i)^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2}.$$

Curbele care au extremume (maximumuri sau minimumuri) construite după punctele experimentale în majoritatea cazurilor nu pot fi aproximare cu ajutorul ecuațiilor de putere (Грановский 1982). În aceste cazuri se poate proceda în diferite feluri: curbele pot fi exprimate cu ajutorul șirurilor matematice, cu ajutorul formulelor de interpolare sau cu ajutorul unor formule empirice, care au caracter extremic.

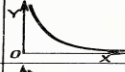

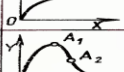
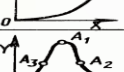
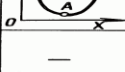
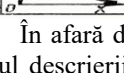
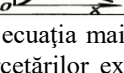
Șirurile matematice permit exprimarea cu un grad diferit de exactitate dependențele cantitative ale variabilelor indiferent de complexitatea graficului construit după datele experimentale. Totodată cu ajutorul lor este foarte greu de efectuat analiza comparativă a influenței diferitor parametri asupra legităților generale ale dependențelor cercetate. Șirurile pot fi utilizate în calitate de formă matematică comodă de exprimare și memorizare a rezultatelor experimentelor efectuate. În caz de necesitate după șiruri se poate de efectuat calculul valorilor cantitative.

Formulele de interpolare permit aproximarea dependențelor factorilor cu un anumit grad de exactitate care depinde, în primul rând, de numărul experiențelor efectuate. Cu cât numărul acesta este mai mare, cu atât exactitatea este mai înaltă.

Dintr-o mulțime de formule empirice pentru aproximarea rezultatelor experimentului interesul deosebit prezintă ecuația $y = a \cdot x^b \cdot e^{cx}$ (tab. 3).

Tabelul 3

Forma graficelor ecuației $y = a \cdot x^b \cdot e^{cx}$ în funcție de valoarea constantelor (Грановский 1982)

	$0 < b < 1$	$b > 1$	$b < 0$		
1	 $Y = a X^b$ $c = 0$	5	 $Y = a X^b$ $c = 0$	9	 $Y = \frac{a}{X^b}$ $c = 0$
2	 $Y = a X^b e^{cx}$ $c = -0,05 + 0,05$	6	 $Y = a X^b e^{cx}$ $c = -0,05 + 0,1$	10	 $Y = \frac{a}{X^b e^{cx}}$ $c = 0,1 + 0,05$
3	 $Y = a X^b e^{cx}$	7	 $Y = a X^b e^{cx}$	11	 $Y = \frac{a e^{cx}}{X^b}$
4	 $Y = \frac{a X^b}{e^{cx}}$	8	 $Y = \frac{a X^b}{e^{cx}}$		—

În afară de argumentul x , ecuația mai conține încă trei constante a , b și c . În cazul descrierii rezultatelor cercetărilor experimentale ale proceselor tehnologice, constanta a are valori numerice fracționare sau întregi strict pozitive ($a > 0$). Constanta b (indicele de putere pe lângă argumentul x) și constanta c (care reprezintă înmulțitorul în indicele de putere pe lângă e) pot avea valori atât pozitive, cât și negative. În caz particular, când constanta $c = 0$, ecuația empirică primește forma ecuației de putere, exprimată de parabolă (când $b > 0$) sau de hiperbolă (când $b < 0$). Pentru $b = 0$, ecuația empirică are forma ecuației exponențiale. Așadar, ecuația empirică cercetată reprezintă formarea matematică din produsul ecuației de putere $y = a \cdot x^b$ cu funcția exponențială naturală $y = e^{cx}$.

Caracterul graficilor care exprimă ecuația $y = a \cdot x^b \cdot e^{cx}$ este determinat de ecuația de putere, de aceea x^b poartă caracter hotărâtor. Înmulțitorul al doilea e^{cx} , în dependență de valoarea numerică și semnul constantei c , conduce la abateri mai mari sau mai mici ai graficului de la forma dependențelor inițiale parabolice sau hiperbolice. În fond, componenta e^{cx} poate fi considerată drept înmulțitor de corecție.

Cele trei constante a , b și c cu valorile numerice și semne diferite pot forma o mulțime de combinații și atribuie ecuației $y = a \cdot x^b \cdot e^{cx}$ universalitate și posibilități largi de utilizare pentru aproximarea funcțiilor de diferită formă ce exprimă rezultatele cercetărilor experimentale.

3.6. Aproximarea rezultatelor cercetărilor experimentale cu ajutorul ecuației polinomiale

Teoretic parametrii polinomului $y = a_0 + a_1 \cdot x + \dots + a_n \cdot x^n$ pot fi determinați din sistemul de ecuații liniare:

$$\begin{cases} a_0 \cdot \sum \omega + a_1 \cdot \sum x \cdot \omega + \dots + a_n \cdot \sum x^n \cdot \omega = \sum y \cdot \omega, \\ a_0 \cdot \sum x \cdot \omega + a_1 \cdot \sum x^2 \cdot \omega + \dots + a_n \cdot \sum x^{n+1} \cdot \omega = \sum y \cdot x \cdot \omega, \\ \dots \\ a_0 \cdot \sum x^n \cdot \omega + a_1 \cdot \sum x^{n+1} \cdot \omega + \dots + a_n \cdot \sum x^{2n} \cdot \omega = \sum y \cdot x^n \cdot \omega, \end{cases}$$

unde semnul $\sum$ înseamnă suma după toate datele (de exemplu, $\sum x \cdot \omega = \sum_{k=1}^N x_k \omega_k$), iar ω_k este ponderea măsurărilor.

Pentru calculul parametrilor polinomului se recomandă (Адлер и др. 1976) a-l reprezenta în forma:

$$y = b_0 \cdot p_0(x) + b_1 \cdot p_1(x) + \dots + b_n \cdot p_n(x), \quad (17)$$

unde $p_i(x)$ sunt polinoame ortogonale ale lui Cebîșev pe mulțimea punctelor x_k cu ponderea $\omega_k = \omega(x_k) > 0$. Această înseamnă că pentru orișice $i \neq j$ se îndeplinește condiția:

$$\sum_{k=1}^N p_i(x_k) \cdot p_j(x_k) \cdot \omega_k = 0. \quad (18)$$

Parametrii ecuației (17) sunt calculați cu relații:

$$b_j = \frac{\sum y_k \cdot p_j(x_k) \cdot \omega_k}{\sum p_j^2(x_k) \cdot \omega_k}, j = \overline{0, n},$$

care nu depind de puterea n a polinomului precăutat.

Polinoamele ortogonale ale lui Cebîșev de puteri inferioare cu coeficientul superior egal cu 1, au forma:

$$\begin{cases} p_0(x) = 1, p_1(x) = x - \bar{x}, \\ p_2(x) = x^2 - \frac{\bar{x}^3 - \bar{x}^2 \bar{x}}{x^2 - (\bar{x})^2} + \frac{\bar{x}^3 \bar{x} - (\bar{x}^2)^2}{x^2 - (\bar{x})^2}, \end{cases} \quad (19)$$

unde valorile medii se determină în modul obișnuit:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_k \cdot \omega_k}{\sum \omega_k}, \bar{x}^2 = \frac{\sum x_k^2 \cdot \omega_k}{\sum \omega_k}, \bar{x}^3 = \frac{\sum x_k^3 \cdot \omega_k}{\sum \omega_k}.$$

Poligoanele ortogonale de puteri superioare cu coeficientul superior egal cu 1 se determină cu ajutorul ecuațiilor recurente:

$$p_{j+1}(x) = (x + \beta_{j+1}) \cdot p_j(x) - \frac{H_j}{H_{j-1}} p_{j-1}(x), j = \overline{1, n}, \quad (20)$$

unde:

$$H_j = \sum_{k=1}^N p_j^2(x_k) \cdot \omega_k, \beta_{j+1} = -\frac{1}{H_j} \sum_{k=1}^N x_k \cdot p_j^2(x_k) \cdot \omega_k, j = \overline{0, n-1} \quad (21)$$

Simplificarea semnificativă a calculului coeficienților se atinge în cazul când toate ponderile măsurărilor $\omega_k = 1$ și toate punctele experimentale x_k sunt distribuite simetric față de valoarea medie $\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N x_k$.

În acest caz este rațional de scris polinoamele ortogonale după puterile diferenței $u = x - \bar{x}$.

Ecuțiile (19)-(21) obțin forma:

$$p_0(u) = 1, p_1(u) = u \quad (22)$$

$$p_{j+1}(x) = u \cdot p_j(u) - \frac{H_j}{H_{j-1}} p_{j-1}(u), j = \overline{1, n}, \quad (23)$$

unde:

$$H_j = \sum_{k=1}^N p_j^2(u_k), j = \overline{0, n-1}. \quad (23)$$

3.7. Aproximarea rezultatelor cercetărilor experimentale cu ajutorul ecuației funcției pătratice $y = a \cdot x^2 + b \cdot x + c$

Parametrii funcției pătratice $y = a \cdot x^2 + b \cdot x + c$ se determină din sistemul ecuațiilor liniare:

$$\begin{cases} a \cdot s_4 + b \cdot s_3 + c \cdot s_2 = \sum_{k=1}^N y_k \cdot x_k^2 \cdot \omega_k, \\ a \cdot s_3 + b \cdot s_2 + c \cdot s_1 = \sum_{k=1}^N y_k \cdot x_k \cdot \omega_k, \\ a \cdot s_2 + b \cdot s_1 + c \cdot s_0 = \sum_{k=1}^N y_k \cdot \omega_k, \end{cases} \quad (24)$$

unde $s_m = \sum_{k=1}^N x_k^m \cdot \omega_k, m = \overline{1, 4}, \omega_k, k = \overline{1, N}$ – ponderile măsurărilor.

În cazul când toate măsurările sunt efectuate cu aceeași precizie ($\omega_k = 1, k = \overline{1, N}$) și toate punctele sunt distribuite simetric față de valoarea medie $\bar{x}$:

$$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N x_k, \bar{y} = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^N y_k, s_0 = N,$$

$$x_{k+1} - x_k = h = \text{const}, k = \overline{1, N-1}.$$

Vom scrie funcția pătratică în forma:

$$y = a_1 \cdot u^2 + b_1 \cdot u + c_1, \quad (25)$$

unde $u = \frac{\bar{x} - \bar{x}}{h}$.

Pentru numărul impar al datelor experimentale ($N=2M-1$):

$$\begin{cases} a_1 = \frac{1}{3 \cdot H_2} \left[3 \cdot \sum_{k=1}^N y_k \cdot (k - M)^2 - \frac{N^2 - 1}{4} \sum_{k=1}^N y_k \right], \\ b_1 = \frac{1}{H_1} \sum_{k=1}^N y_k \cdot (k - M), \\ c_1 = \bar{y} - \frac{H_1}{N} a_1. \end{cases} \quad (26)$$

Pentru numărul par al datelor experimentale ($N=2M$):

$$\begin{cases} a_1 = \frac{1}{12 \cdot H_2} \left[3 \cdot \sum_{k=1}^N y_k \cdot (2k - N - 1)^2 - (N^2 - 1) \sum_{k=1}^N y_k \right], \\ b_1 = \frac{1}{2 \cdot H_1} \sum_{k=1}^N y_k \cdot (2k - N - 1), \\ c_1 = \bar{y} - \frac{H_1}{N} a_1. \end{cases} \quad (27)$$

unde: $H_1 = N(N^2 - 1)/12$, $H_2 = N(N^2 - 1)(N^2 - 4)/180$ (28)

Parametrii ecuației pătratice precăutate:

$$\begin{cases} a = \frac{a_1}{h^2}, \\ b = \frac{b_1}{h} - \frac{2 \cdot \bar{x} \cdot a_1}{h^2}, \\ c = c_1 + \frac{a_1 \cdot (\bar{x})^2}{h^2} - \frac{b_1 \cdot \bar{x}}{h} \end{cases} \quad (29)$$

3.8. Aproximarea rezultatelor cercetărilor experimentale cu ajutorul ecuației empirice $y = a \cdot x^b \cdot e^{cx}$.

Să precăutăm cazurile particulare:

- 1) $a > 0, b \neq 0, c = 0$. Obținem ecuația $y = a \cdot x^b$, care reprezintă parabolă cu axa orizontală (pentru $0 < b < 1$), parabolă cu axa verticală (pentru $b > 1$) sau hiperbolă (pentru $b < 0$) (tab. 3, fig. 1, 5, 9).

Determinarea coeficienților ecuației se efectuează cu ajutorul metodei CMMP pentru graficul funcției în coordonate logaritmice:

$$\ln y = \ln(a \cdot x^b),$$

$$\ln y = \ln a + b \ln x.$$

Obținem ecuația liniei drepte:

$$Y = A \cdot X + B,$$

unde $Y = \ln y$, $X = \ln x$, $A = b$, $B = \ln a$.

2) $a > 0, b = 0, c \neq 0$. Obținem ecuația funcției exponențiale naturale $y = a \cdot e^{c \cdot x}$.

Determinarea coeficienților ecuației are loc în coordonate semilogaritmice:

$$\ln y = \ln(a \cdot e^{c \cdot x}),$$

$$\ln y = \ln a + c \cdot x.$$

Obținem ecuația liniei drepte:

$$Y = A \cdot X + B,$$

unde $Y = \ln y$, $X = x$, $A = c$, $B = \ln a$.

3) $a > 0, b \neq 0, c \neq 0$. Funcția $y = a \cdot x^b \cdot e^{c \cdot x}$ are punctul de extremum (minimum sau maximum):

$$x_0 = -\frac{b}{c} \quad (30)$$

și două puncte de curbură:

$$x_{1,2} = -\frac{b \pm \sqrt{b}}{c} \quad (31)$$

Consecutivitatea determinării coeficienților:

$$\ln y = \ln(a \cdot x^b \cdot e^{c \cdot x}),$$

$$\ln y = \ln a + b \ln x + c \cdot x. \quad (32)$$

Exprimându-l pe $c = -\frac{b}{x_0}$ din formulă (30) și substituind în (32), obținem:

$$\ln y = \ln a + b \ln x - \frac{b}{x_0} x,$$

$$\ln y = \ln a + b \left(\ln x - \frac{x}{x_0} \right),$$

$$Y = A \cdot X + B,$$

unde $Y = \ln y$, $X = \ln x - \frac{x}{x_0}$, $A = b$, $B = \ln a$.

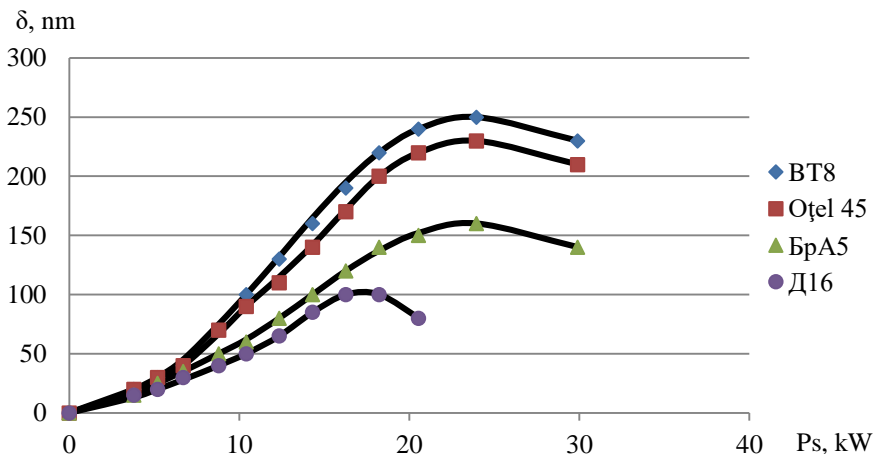
Coeficienții ecuațiilor dependențelor tehnologice au fost determinate cu ajutorul programului Microsoft Office Excel 2010.

4. Analiza rezultatelor modelării matematice și interpretarea lor

Dependența grosimii stratului de oxid δ de puterea disipată în interstițiu este prezentată în fig. 3, iar de mărimea interstițiului – în fig. 4.

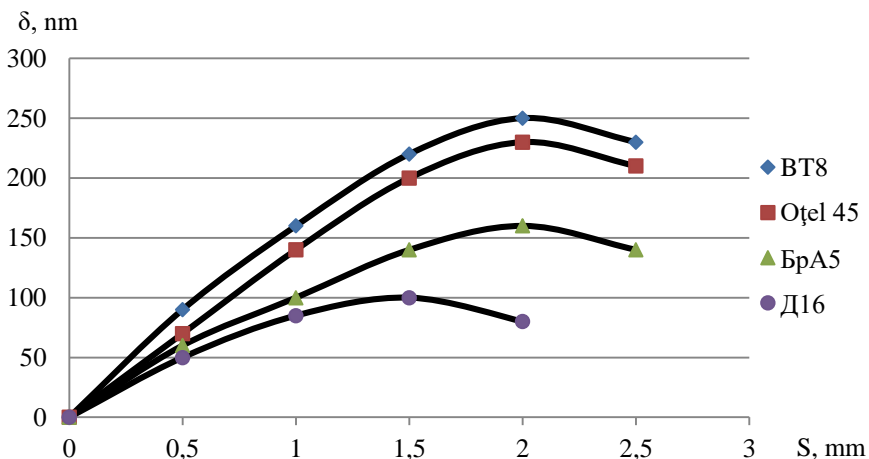

Analizând curbele prezentate în fig. 3 și 4, vom observa că grosimea stratului de oxizi crește exponențial odată cu valoarea parametrilor energetici de intrare. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că odată cu creșterea mărimii lor, randamentul energiei, și respectiv, puterii degajate în interstițiu devine mai mic (Ojegov 2014: 14), în același timp crește și rezistența activă a interstițiului și o mai mare cantitate de energie este cheltuită pentru așa efecte secundare cum ar fi sporirea luminozității și intensității sunetului creat de unda de șoc.

Fig. 3. Dependenta grosimii peliculelor de oxizi de puterea disipată în interstițiu

Materialul piesei-catod și a electrodului-sculă: ♦ – aliajul titanului BT8; ■ – oțel 45; ▲ – aliajul cuprului БpA5; ● – aliajul aluminiului Д16 (Ojegov 2014: 14)

Fig. 4. Dependenta grosimii peliculelor de oxizi de mărimea interstițiuului

Materialul piesei-catod și a electrodului-sculă: ♦ – aliajul titanului BT8; ■ – oțel 45; ▲ – aliajul cuprului БpA5; ● – aliajul aluminiului Д16 (Ojegov 2014: 14).

Dependențele tehnologice obținute după prelucrare matematică conform metodicilor descrise în paragraful 2 (fig. 5, 6) pot fi aproximare cu ecuațiile (Ojegov 2014: 15):

1) Grosimea peliculei de mărimea interstițiului:

$$\delta_{Ti} = \frac{373 \cdot S^{1,53}}{e^{0,77 \cdot S}}; \quad \delta_{Fe} = \frac{379 \cdot S^{1,82}}{e^{0,91 \cdot S}}; \quad \delta_{Cu} = \frac{231 \cdot S^{1,46}}{e^{0,73 \cdot S}}; \quad \delta_{Al} = \frac{213 \cdot S^{1,51}}{e^{1,01 \cdot S}}; \quad (33)$$

2) Grosimea peliculei de puterea disipată în interstițiu:

$$\delta_{Ti} = \frac{0,12 \cdot P_S^{3,52}}{e^{0,15 \cdot P_S}}; \quad \delta_{Fe} = \frac{0,08 \cdot P_S^{3,67}}{e^{0,15 \cdot P_S}}; \quad \delta_{Cu} = \frac{0,05 \cdot P_S^{3,66}}{e^{0,15 \cdot P_S}}; \quad \delta_{Al} = \frac{0,01 \cdot P_S^{5,08}}{e^{0,28 \cdot P_S}}. \quad (34)$$

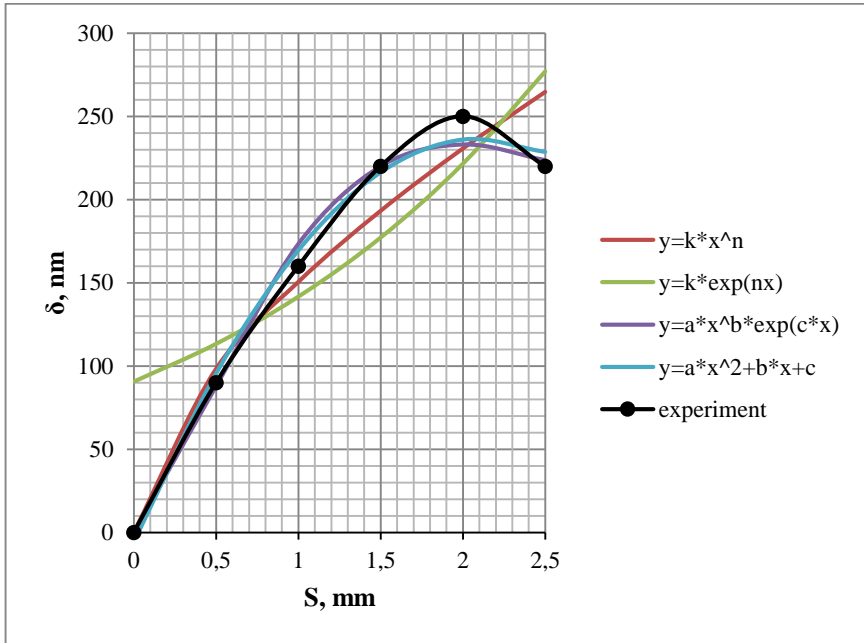
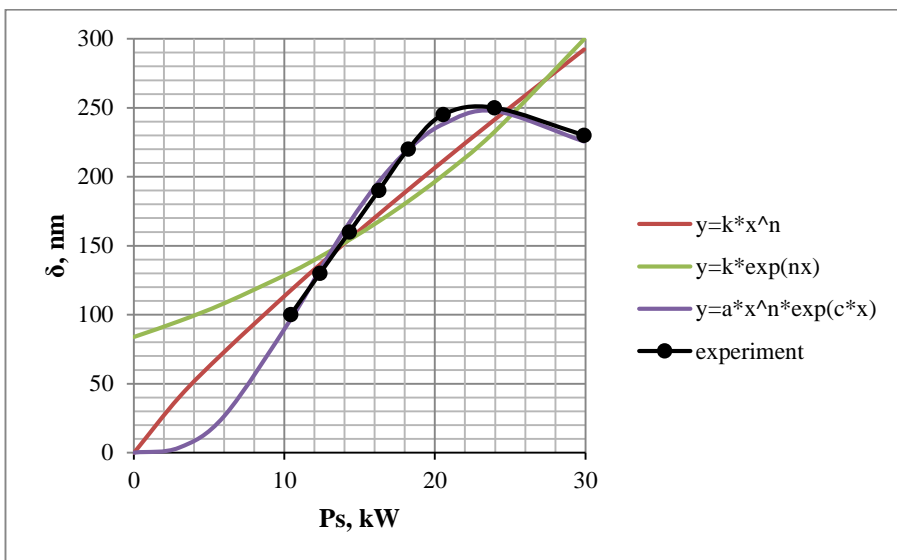

Fig. 5. Aproximarea dependenței grosimii stratului oxidat de mărimea interstițiului folosind programul Microsoft Excel 2010

La aplicarea puterii impulsului descărcării electrice mai mare de valoarea critică (pentru aliajele titanului, fierului și cuprului această valoare este 30 kW, iar pentru aliajele aluminiului – 20 kW) cresc procesele de evaporare a stratului superficial supus prelucrării, ceea ce duce la micșorarea grosimii peliculelor de oxizi.

Valoarea optimală a puterii impulsurilor pentru oxidarea superficială a suprafețelor metalice constituie $P_S=20...30$ kW la mărimi ale interstițiului $S=1,5...2$ mm pentru aliajele fierului, titanului și cuprului și, respectiv, $P_S=15...20$ kW și $S=1,0...1,5$ mm pentru aliajele aluminiului.

Fig. 6. Aproximarea dependenței grosimii stratului oxidat de puterea disipată în interstițiu folosind programul Microsoft Excel 2010

Concluzii

Pentru descrierea cantitativă a proceselor de prelucrare prin electroeroziune pot fi cu succes aplicate metodele modelării matematice, ceea ce poate fi folosit la determinarea valorilor optime ale regimului energetic.

Așadar, valoarea optimală a puterii impulsurilor pentru oxidarea superficială a suprafețelor metalice prin metoda electroeroziunii constituie $P_S=20\text{...}30$ kW la mărimi ale interstițiului $S=1,5\text{...}2$ mm pentru aliajele fierului, titanului și cuprului și, respectiv, $P_S=15\text{...}20$ kW și $S=1,0\text{...}1,5$ mm pentru aliajele aluminiului.

Bibliografie:

1. Келоглу, Ю. П., Захариевич, К.М., Карташевская, М.И., *Металлы и сплавы. Справочник, изд. 2-е*, Кишинёв, Картя Молдовеняскэ, 1977. 264 с.
2. Ojegov, Alexandr, rezum
3. Румшинский, Л.З., *Математическая обработка результатов эксперимента*, Москва: Главная редакция физико-математической литературы изд-ва «Наука», 1971. 192 с.
4. Бендат, Дж., Пирсол, А., *Прикладной анализ случайных данных: Пер. с англ.*, Москва, Мир, 1989. 540 с.
5. Зайдель, А.Н., *Элементарные оценки ошибок измерения*, Ленинград, Наука, 1967. 88 с.
6. *Математические методы обработки экспериментальных данных. Расчетные задания. Методические указания к практическим занятиям* / Кункин, С.Н. и др. Санкт-Петербург, 2002. 68 с.
7. Лунев, В.А., *Планирование и обработка технологического эксперимента: Учебное пособие*, Ленинград, ЛПИ, 1985. 84 с.

8. Айвазян, С.А., Енюков, И.С., Мешалкин, Л.Д., *Прикладная статистика. Основы моделирования и первичная обработка данных*, Москва, Финансы и статистика, 1983. 471 с.
9. Востров, В.Н., Мамутов, В.С., Юргенсон, Э.Е., *Статистические методы исследования процессов обработки металлов давлением. Учебное пособие*, Санкт-Петербург, Изд-во СПбГТУ, 1997. 95 с.
10. Грановский, Г.И., *Обработка результатов экспериментальных исследований резания металлов*, Москва, Машиностроение, 1982. 112 с.
11. Адлер, Ю.П., Маркова, Е.В., Грановский, Ю.В., *Планирование эксперимента при поиске оптимальных условий. 2-е изд.*, Москва, Наука, 1976. 279 с.
12. Додж, М., Стинсон, К., *Эффективная работа с Microsoft Excel 2000*, Санкт-Петербург, Издательство «Питер», 2000. 1056 с.

UNELE CONSTATĂRI VIZÂND STAREA CALITĂȚII MANUALELOR ȘCOLARE DE BIOLOGIE

Iulia CABINA, masterandă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Vasile BUZDUGAN**, dr., conf. univ.

Abstract. *The investigation is trying to find answers to one of the major current issues – school biology textbook quality, which equally concerned: teachers, authors, publishers, editors, reviewers, parents and students. The paper presents results of research quality biology textbooks for secondary and high school level studies. They are highlighted and described the strengths and weaknesses of such issues as: the availability of language, the color spectrum used, the loading manual with information. The material includes findings and conclusions regarding school biology textbooks and useful recommendations that can be used in the process of re-editing and completing future generations of textbooks. The results presented generalized assessments and the conclusions drawn are based on the perception of textbooks by students in a wide range of ages (classes VI - XII).*

Keywords: *textbook content, quality manual, language, accessibility, quality index, state textbooks.*

*„O carte bine scrisă este asemeni unui covor fermecat care te poartă într-o lume în care nu ai putea avea acces în alt fel.”
(Caroline Gordon)*

În actualul context educațional, calitatea manualului școlar de biologie reprezintă o problemă de interes pentru profesori, autori, editori, redactori, ilustratori, evaluatori și, în primul rând, pentru elevi. Noile tendințe și schimbările din cadrul sistemului de învățământ din ultimii ani au determinat inițierea unor programe de reformă care vizează necesitatea optimizării și eficientizării manualului școlar. În acest sens, o modalitate eficientă de îmbunătățire a calității în educație o constituie producerea de manuale școlare, adaptate cerințelor culturale, sociale și ale sistemului educațional. Societatea actuală se confruntă cu impactul informatizării, considerat cel mai important aspect vizat în ultimele decenii în proiectele de reformă educațională (Cucuș C., 2014). Acest aspect determină conturarea unor noi cerințe pentru manualele școlare tipărite și electronice. Totuși, în pofida faptului că se dezvoltă în ritm alert produsele educaționale care au ca suport noile tehnologii informatice, manualul școlar tipărit

continuă să fie considerat principalul instrument pentru implementarea curriculumului. Pe de altă parte, nevoia de informare, de educație, de comunicare este tot mai pregnantă în societatea în care trăim. În acest context, Ion Stoica este de părerea că: „Adevărata **putere** este cunoașterea, iar **cartea** este una dintre uneltele ei cele mai productive. Cartea nu poate să dispară, esența ei e biruitoare”. În ordinea modernității, tehnologia ultimelor decenii a creat instrumente informaționale, cu o capacitate mai mare de condensare, cu viteze incomparabil superioare de înregistrare și regăsire, de ordonare și combinare. În mod evident, influența cărții în educație nu poate fi înlocuită de televizor, internet. Aceasta rămâne un instrument educativ eficient, având un rol informativ, formativ, evaluativ, de sprijin al activității educative (Stoica I., 2005).

Manualul școlar reprezintă unul dintre produsele curriculare care fac parte din structura Curriculumului Național și reprezintă materialul didactic primordial pentru elev și profesor. El este unul dintre instrumentele de lucru pentru elevi, poate cel mai important, care detaliază sistematic temele recomandate de programele școlare la fiecare obiect de studiu și pentru fiecare clasă (Cucuș C., 2014). De asemenea, el cuprinde conținuturi care ghidează demersul didactic în formarea instructiv-educativă a elevilor. Deci rezultatele procesului instructiv-educativ depind, în mare măsură, de felul cum sunt alcătuite și utilizate manualele. În cele din urmă, manualul mai este și un mijloc de transport al unui sistem de valori, al unei ideologii și al unei culturi.

În raport cu manualul clasic, nu trebuie dezvoltată o ideologie a alternativității sau a înlocuirii totale a suportului tradițional cu cel nou, ci una a complementarității, a anexării progresive în spațiul învățării, pe lângă ceea ce există, a noi surse sau prilejuri de învățare. În acest context, expedierea totală a manualului tipărit la „groapa de gunoi” a istoriei, nu ni se pare nici oportună, nici înțeleaptă.

Unele cercetări de psihologie a învățării arată faptul că studiul pe bază de suport real este mai profund și asigură o durabilitate mai mare a ceea ce se încorporează. O serie de marcatori existenți în corpul secvenței de parcurs conduc la o retenție mai puternică și la o procesare mai înaltă a ideilor supuse atenției. În plus, interacțiunea prin intermediul analizatorilor cu suportul de pe care se învață este diferită, ca intensitate în timp, suportul digital presupunând precauții sau restricții de natură medicală.

Conform lui Toader A. nu putem prezice cum va arăta viitorul și ce înfățișare sau putere de pătrundere vor avea noile tehnologii, cert este însă că astăzi și, după cât se vede, măcar în următoarele două-trei decenii, analogicul și digitalul vor coexista. Din acest motiv, continuă el stiloul și *touchpad*-ul trebuie să se întâlnească în același ghiozdan măcar o bună perioadă de acum încolo. Totodată conform lui, renunțarea la suporturile fizice ar constitui un handicap, așa după cum astăzi o carență, evident, ar fi ignorarea dezvoltării aptitudinilor digitale.

Autorul în cauză mai enunță și opinia că poate structurile decizionale ar trebui să nu se grăbească, adoptând prin „decret” trecerea totală și dintr-o dată la manualul digital înainte de evaluarea unor consecințe. Or, suntem conștienți de faptul că noile tehnologii vor reforma atât suporturile de învățare, cât și mecanismele bazale de accesare de ordin psihologic. Este evident faptul, mai consideră autorul, că schimbarea va fi mare, de anvergură, dar trebuie întâmpinată – chiar provocată – printr-o pregătire pe măsură (Toader A., 1992).

Scopul cercetării: studierea unor legități, viziuni, având în vedere manifestarea atitudinii elevilor față de particularitățile manualului școlar actual de biologie în clasele a VI – a XII-a.

Obiectivele cercetării:

- Evidențierea particularităților, a cerințelor față de conținut și a perspectivelor manualului școlar;
- Analiza percepției elevilor despre calitatea manualului școlar de biologie;
- Delimitarea unor strategii de îmbunătățire a calității manualului școlar;

Metodologia cercetării

Având ca scop evaluarea calității manualului școlar de biologie, am elaborat un chestionar care era compus din 17 întrebări prin care urmau să fie apreciate manualele școlare de biologie din diferite unghiuri și poziții ca de exemplu: conținutul, claritatea ilustrațiilor, supraîncărcarea cu informație etc.

În scopul evaluării nivelului calității manualului școlar de biologie, la acest sondaj au participat elevi atât din mediul social rural, cât și din cel urban (circa 149 de elevi).

Rezultate, interpretări și discuții

Una dintre sarcini îndeplinită de elevi avea ca scop evaluarea de către ei a gradului de atractivitate a manualului de biologie cu aspectele sale specifice. Părerile lor sunt prezentate în figura ce urmează (fig. 1).

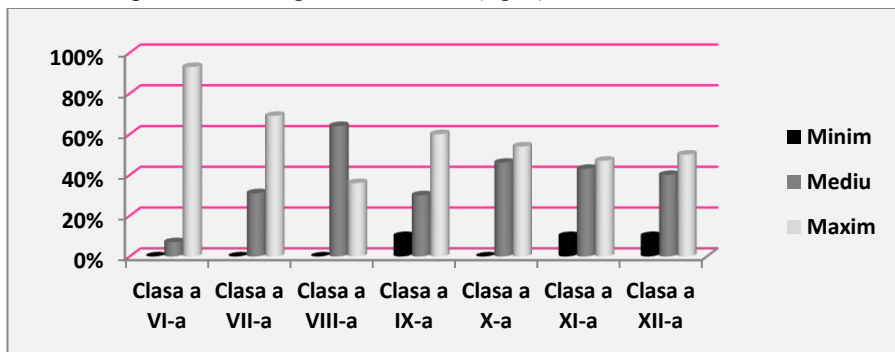

Fig. 1. Gradul de atractivitate a manualului școlar de biologie exprimat de elevi

Conform reprezentării grafice a rezultatelor, gradul de atractivitate a manualului s-a clasat pe diferite poziții la aceste clase. Astfel, elevii clasei a VI-a (93%) consideră că manualul lor are un aspect foarte atractiv, ceea ce îi motivează pe ei să învețe. La celelalte clase gradul de atractivitate este considerat mai scăzut și variază în medie în limitele a 48%-50%.

Analiza răspunsurilor la o alta întrebare (fig. 2) demonstrează că varietatea culorilor este sărăcăcioasă în clasele a VIII-a, a XI-a și a XII-a, însă în percepția elevilor claselor mai mici cromatica din manualele lor de biologie este considerată maximal de reușită. Ceva mai puțin de jumătate – (40%) consideră că diversitatea cromatică atinge nivelul mediu, restul – 60% afirmă că ea este de nivel maximal. În același timp, nici una din clase n-a evaluat diversitatea cromatică ca nesatisfăcătoare.

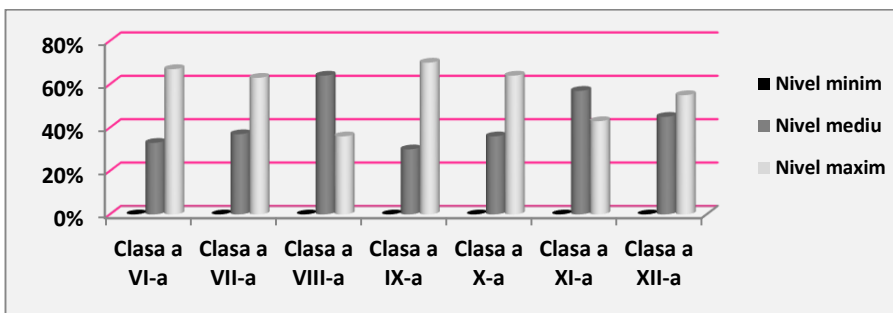

Fig. 2. Evaluarea cromaticii manualelor de către elevi

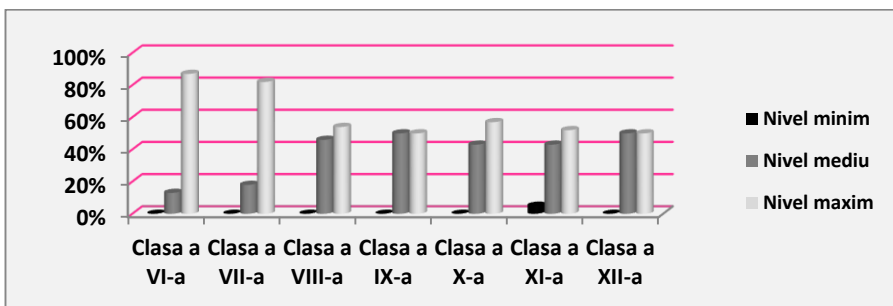

Fig. 3. Capacitatea ilustrațiilor de a exprima mesajul intuitiv, clar și precis

Rezultatele prezentate în figura 3 mai denotă că ilustrațiile din aceste manuale au o capacitate maximă de a exprima mesajul intuitiv, clar și precis. Cel mai bine acest fapt se evidențiază de către elevi pentru manualele claselor a VI-a (87%) și a VII-a (80%). În așa mod, totuși elevii claselor mai mici sunt mai indulgenți, considerând că ilustrațiile din manualele noastre sunt destul de sugestive, interesante, care exprimă mesajul intuitiv, clar și precis.

Respondenții au mai fost solicitați să exprime părerea cu privire la măsura în care conținutul manualului corespunde intereselor și particularităților de vârstă a elevilor (fig. 4).

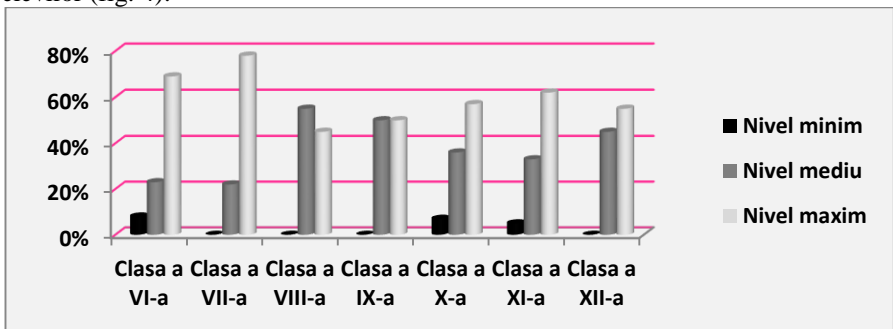
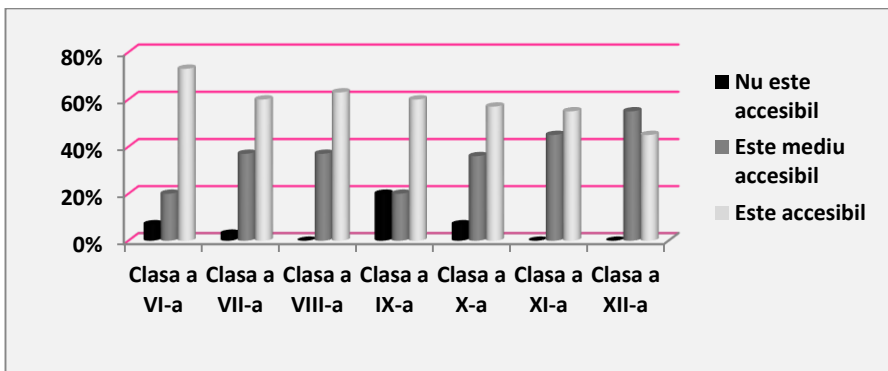

Fig. 4. Măsura în care conținutul manualului corespunde intereselor și particularităților de vârstă a elevilor

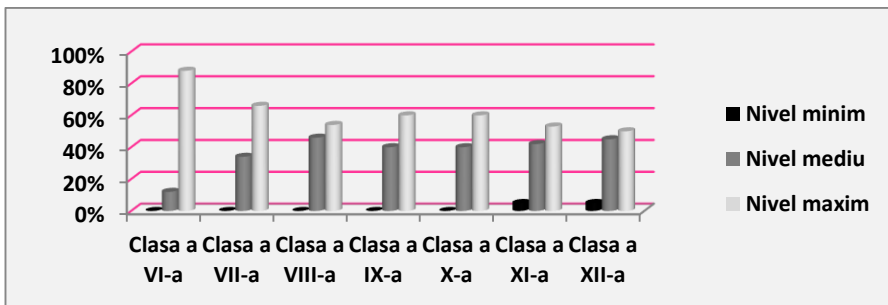
Analizând datele reprezentate grafic în figura 4, se observă că cel mai bine corespunde conținutul intereselor elevilor și particularităților de vârstă pentru clasa a VII-a alcătuind (78%), la celelalte clase acest indice variază. Ceva mai mult de jumătate din elevii clasei a VIII-a (circa 55%) consideră că conținutul corespunde parțial intereselor acestora. Dar totuși se creează o imagine că în viziunea unei mari majorități conținutul este considerat interesant pentru ei și corespunde particularităților de vârstă ale acestora.

Fig. 5. Corespondența accesibilității limbajului manualului nivelului de pregătire evaluată de elevi

În ce privește accesibilitatea, conform datelor din figura 5, putem afirma cu certitudine că limbajul este, în bună măsură, accesibil nivelului de pregătire a elevilor, excepție fiind clasa a XII-a, unde, după părerea elevilor, limbajul necesită unele modificări, deoarece la moment el este de o accesibilitate medie.

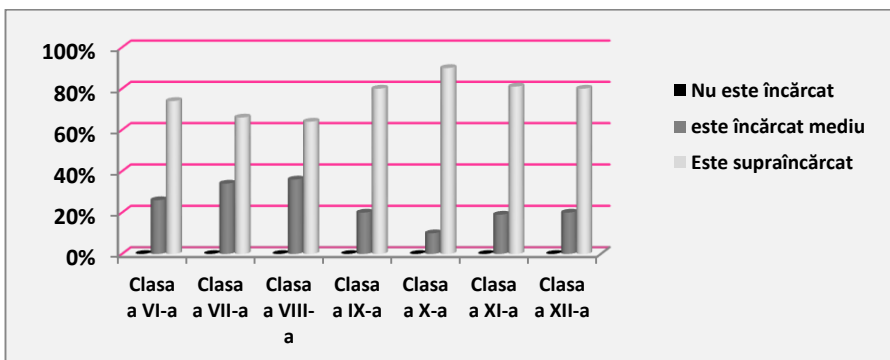
Rezultatele vizând părerea respondenților cu privire la gradul în care termenii științifici noi sunt explicați clar și accesibil pentru elevi sunt prezentate grafic în figura ce urmează (fig. 6).

Fig. 6. Măsura în care termenii științifici noi sunt explicați clar și accesibil în aprecierea elevilor

În baza rezultatelor obținute putem afirma că la toate clasele termenii științifici sunt explicați clar și accesibil și acest fapt este îmbucurător atât pentru profesori, cât și pentru elevi.

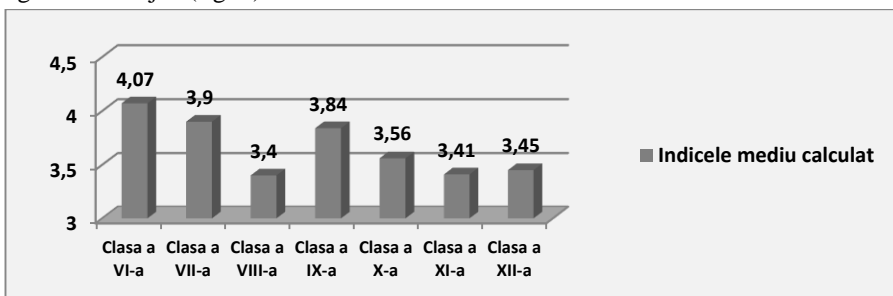
Fig. 7. Măsura în care temele din manual sunt încărcate cu informație percepută de către elevi

Făcând analiza datelor vizând gradul de încărcare a temelor cu informație (fig. 7), se constată că manualele de biologie la toate clasele generează la elevi senzația că ele sunt supraîncărcate cu informație. Această problemă este abordată de mult timp, dar totuși mari schimbări nu se observă, ci din contra pe zi ce trece manualele noastre devin tot mai încărcate cu informație. În acest caz se pare că nu mai putem vorbi despre o școală prietenoasă copilului, ci din contra programul școlar este foarte încărcat, or, pentru efectuarea temelor în scris elevii sunt nevoiți să folosească tot timpul liber, iar pentru temele orale – aproape că nu le mai rămâne timp.

Întocmind acest chestionar, nu am trecut cu vederea și aspectul financiar ce ține de manualul școlar de biologie. Părerile elevilor la acest aspect au fost diverse, dar marea majoritate dintre elevi consideră că accesibilitatea prețurilor la manualele școlare de biologie variază între 50% și 60%.

Nu în ultimul rând, manualul de biologie oferă și posibilități de autoevaluare, aspect de o majoră importanță în cadrul procesului de învățare a elevilor. Acest aspect este apreciat ca fiind maxim de către clasele gimnaziale (clasele a VI-a, a VII-a, a IX-a), și ceva mai coborât, adică mediu la clasele liceale.

Pentru a ne forma o reprezentare integrală despre calitatea manualelor de biologie au fost luate ca bază aceste aspect analizate mai sus în baza cărora a fost calculat un indice mediu al calității manualelor pe clase reprezentat în formă grafică în figura de mai jos (fig. 8).

Fig. 8. Indicele mediu al calității manualelor de biologie în viziunea elevilor

După cum se observă în figura 8, indicele mediu cel mai înalt al calității este acordat manualului din clasa a VI-a, pe locul doi s-a clasat manualul clasei a VII-a și IX-a, iar locul trei a fost acordat manualului clasei a X-a, pentru restul claselor acesta alcătuind în jur de 3,4. Totodată a fost calculat și indicele mediu general pentru întreg eșantionul cercetat care este egal cu 3.5 unități. Acest indice pe clase atestă despre o calitate care solicită evident necesitatea îmbunătățirii unor manuale mai ales a manualelor de biologie pentru clasele: a VIII-a, a XI-a și a XII-a.

Rezultatele investigației conduc spre următoarele concluzii:

1. Rolul manualului de calitate nu este numai acela de a facilita predarea, ci, de asemenea, să dezvolte atracția copiilor, stimulând dorința de a-și extinde bagajul de cunoștințe și pentru formarea deprinderilor de muncă intelectuală, influențând pozitiv și însăși activitatea de predare-învățare-evaluare.
2. Majoritatea profesorilor din învățământul gimnazial din Republica Moldova consideră că, în general, calitatea manualelor școlare de biologie este bună, dar totuși mai necesită îmbunătățire la unele aspecte.
3. Posibilitățile de autoevaluare pentru elevi oferite de manuale sunt apreciate ca maximele manualele claselor a VII-a (91%), a VI-a (87%), a IX-a (80%) și a X-a (67%), restul claselor sunt mai modeste în privința indicelui la acest criteriu.
4. Rezultatele cercetării atestă încă o dată unanim în toate clasele că elevii percep manualele ca excesiv supraîncărcate cu informație – problemă abordată de mult timp, dar totuși în loc de redresarea situației la acest aspect, din contra ele devin tot mai încărcate cu informație. Considerăm în acest temei că nu mai putem vorbi despre o școală cu adevărat prietenoasă copilului, ci din contra și programul, și manualul școlar, fiind supraîncărcate, consumă exagerat bugetul de timp liber al elevului.
5. După indicele mediu pe clase al calității manualului de biologie cel mai calitativ e considerat manualul pentru clasa a VI-a (autor Tudor Cozari), pe locul doi s-a clasat manualul clasei a VII-a (autori Nina Bernaz-Sicorschi, Violeta Copil, Gheorghe Rudic), iar locul trei – cel din clasa a IX (autor Tudor Cozari), după care urmează manualele claselor a X-a, a XII-a, a XI-a, iar cel mai mic indice al calității de 3,4 (din 5 posibil) a fost acordat manualului clasei a VIII-a.

Bibliografie:

1. Nina Bernaz-Sicorschi, Violeta Copil, Gheorghe Rudic, *Manual de biologie pentru clasa a VII-a*, Chișinău, Editura Știința, 2012, 86 p.
2. Nina Bernaz-Sicorschi, Violeta Copil, Gheorghe Rudic, *Manual de biologie pentru clasa a X-a*, Chișinău, Editura Prut Internațional, 2010, 98 p.
3. Nina Bernaz-Sicorschi, Lidia Dencicov, Gheorghe Rudic, *Manual de biologie pentru clasa a XII-a*, Chișinău, Editura Prut Internațional, 2010, 164 p.
4. Cozari Tudor, *Manual de biologie pentru clasa a VI-a*, Chișinău, Editura Știința, 2006, 92 p.
5. Cozari Tudor, *Manual de biologie pentru clasa a IX-a*, Chișinău, Editura Știința, 2012, 89 p.
6. Cucuș C., *Pedagogie*, Ediția a III-a revăzută și adăugită, Chișinău, Editura Polirom, 2014, 480 p.
7. Cucuș C., *Pedagogie și axiologie*, București, Editura Didactică și Pedagogică-R.A., 1995, 356 p.
8. Maria Duca, *Manual de biologie pentru clasa a VIII-a*, Chișinău, Editura Prim, 2013, 87 p.

9. Maria Duca, Lidia Dencicov-Cristea, *Manual de biologie pentru clasa a XI-a*, Chișinău, Editura Prim, 2014, 155 p.
10. Răileanu E., *Manual îndrumător pentru utilizarea strategiilor didactice moderne*, București, Editura Domino, 2007, 84 p.
11. Toader A., *Psihologia schimbării și educația*, București, Editura Didactică și Pedagogică – R.A., 1992, 218 p.
12. Stoica I., *Aspecte ale manualului*, București, Editura Științifică, 2005, 206 p.
13. Мустяцэ С., *Как составляются и анализируются школьные учебники*, Кишинёв, Понтос, 2008, 142 с.

EFICIENȚA UTILIZĂRII ÎNGRĂȘĂMINTELOR MINERALE LA CULTIVAREA SFECLEI DE ZAHĂR ÎN ASOLAMENT

Ion CIOBANU, student, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Stanislav STADNIC**, dr., conf. univ.

Abstract. *This article includes the efficiency of use of mineral fertilizer in cultivation of sugar beet in rotation. The experiment is located in the north part of Moldova. The sugar beet yields ranged from 25.3 to 36.7 t/ha. In crop year 2014-2015 cultivation of sugar beet was cost effective on three variants.*

Keywords: *sugar beet, fertilization, efficiency, productivity.*

Introducere

Sfecla de zahăr aparține familiei *Cheonopodiaceae*, genul *Beta*, care cuprinde numeroase specii cu variabilitate mare de forme anuale, bianuale și perene. În cultură se găsește numai specia *B. vulgaris*, care cuprinde patru varietăți: *B. v. var. saccharifera* L., din care fac parte soiurile cultivate pentru zahăr: *B. v. var. crassa* Alef., căreia îi aparțin soiurile furajere; *B. v. var. cruenta* L. și *B. v. var. cycla* L., care cuprind formele legumicole (Axinte 2006: 12).

La nivel global, este recunoscută importanța acesteia, ca un factor important care ne îndulcește viața de zi cu zi. Agricultură reprezintă una din cele mai vechi preocupări ale oamenilor, a fost, este și va rămâne unica ramură ce constituie sursa de hrană a omenirii, care este scopul esențial al existenței umane. Republica Moldova este o țară agrară, și, de aceea, are un interes nespus de mare în majorarea producțiilor la cultivarea sfeclei de zahăr (Lungu 2007: 235).

În vederea obținerii recoltelor mari ale sfeclei de zahăr, sunt elaborate noi tehnologii care au scopul primordial să asigure cele mai înalte randamente în condițiile reducerii consumurilor de energie și eliminarea imenselor pierderi provocate de burueni, boli, dăunători și factorii climaterici nefavorabili (Загорча 1990: 27).

Sfecla de zahăr este o cultură destul de pretențioasă la condițiile pedoclimatice. Din acest motiv, este necesară obținerea unor producții ridicate și constante ale sfeclei de zahăr pe unitatea de suprafață prin administrarea îngrășămintelor minerale. Amintim că sporul de recoltă la sfecla de zahăr se află invers proporțional cu conținutul zahărului din aceasta, deci creșterea cantității este urmată de o scădere a calității (Наконечная 1988: 373).

Eficiența economică a folosirii îngrășămintelor se determină printr-un sistem de indicatori: sporul de recoltă, determinarea recuperării unui kg de substanță acti-

vă a îngrășămintelor minerale cu sporul de producție, venitul net, nivelul rentabilității etc. (Andrieș 2001: 24).

Materiale și metode

Cercetările s-au efectuat în experiența de lungă durată a ICCC „Selecția”, pe cernoziom tipic, moderat gros, argilo-lutos pe argilă, cu următoarea rotație a culturilor în asolament: borceag de primăvară – grâu de toamnă – sfeclă de zahăr – porumb pentru boabe – orz de primăvară – floarea-soarelui. Solul lotului experimental reprezintă cernoziom tipic, luto-argilos cu următoarea caracteristică agrochimică: humus – 4,7-4,1%; azot total – 0,24-0,26%; fosfor – 0,12-0,13%; potasiu – 1,20-1,40%; pH_{H2O} 6,6-7,1 (Mihailevski 1989: 12).

În experiență, recoltarea și evidența recoltei se efectuează manual/mecanizat prin metoda parcelelor de evidență. Sistemele de fertilizare studiate se deosebesc după doze și raportul de substanțe nutritive de diferită origine (tab. 1).

Pentru aprecierea eficienței acțiunii îngrășămintelor minerale, variantele cercetate se compară cu martorul nefertilizat. Amplasarea variantelor este sistematică în 4 repetiții. Repetițiile, la rândul lor, sunt amplasate în 2 etaje. Parcelele cu suprafața totală de 242 m² au formă dreptunghiulară (5,6 m x 43,2 m).

Tabelul 1. Schema repartizării îngrășămintelor minerale în asolament, experiența 2

Varianta	NPK kg s.a. / ha						
	Grâu de toamnă	Sfecla de zahăr	Borceag	Floarea-soarelui	Porumb la boabe	Orz de primăvară	La 1 ha în asolament
1. Martor	-	-	-	-	-	-	-
2. N ₁ P ₁	N ₉₀ P ₆₀	N ₉₀ P ₉₀	N ₃₀ P ₃₀	N ₃₀ P ₄₀	N ₉₀ P ₆₀	N ₄₀ P ₄₀	N ₆₂ P ₅₃
3. N ₁ K ₁	N ₉₀ K ₆₀	N ₉₀ K ₉₀	N ₃₀ K ₃₀	N ₃₀ K ₄₀	N ₉₀ K ₆₀	N ₄₀ K ₄₀	N ₆₂ K ₅₃
4. P ₁ K ₁	P ₆₀ K ₆₀	P ₉₀ K ₉₀	P ₃₀ K ₃₀	P ₄₀ K ₄₀	P ₆₀ K ₆₀	P ₄₀ K ₄₀	P ₅₃ K ₅₃
5. N ₁ P ₁ K ₁	N ₉₀ P ₆₀ K ₆₀	N ₉₀ P ₉₀ K ₉₀	N ₃₀ P ₃₀ K ₃₀	N ₃₀ P ₄₀ K ₄₀	N ₉₀ P ₆₀ K ₆₀	N ₄₀ P ₄₀ K ₄₀	N ₆₂ P ₅₃ K ₅₃
6. N _{1,5} P ₁ K ₁	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₆₀	N ₁₃₅ P ₉₀ K ₉₀	N ₄₅ P ₃₀ K ₃₀	N ₄₅ P ₄₀ K ₄₀	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₆₀	N ₆₀ P ₄₀ K ₄₀	N ₈₈ P ₅₃ K ₅₃
7. N ₁ P _{1,5} K ₁	N ₉₀ P ₉₀ K ₆₀	N ₉₀ P ₁₃₅ K ₉₀	N ₃₀ P ₄₅ K ₃₀	N ₃₀ P ₆₀ K ₄₀	N ₉₀ P ₁₂₀ K ₆₀	N ₄₀ P ₆₀ K ₄₀	N ₆₂ P ₈₅ K ₅₃
8. N _{0,5} P _{0,5} K _{0,5}	N ₆₀ P ₃₀ K ₃₀	N ₆₀ P ₆₀ K ₆₀	N ₁₅ P ₁₅ K ₁₅	N ₁₅ P ₂₀ K ₂₀	N ₆₀ P ₃₀ K ₃₀	N ₂₀ P ₂₀ K ₂₀	N ₃₈ P ₂₉ K ₂₉

Condițiile meteorologice în anul agricol 2014-2015

În anul 2014-2015, pe teritoriul Republicii Moldova a fost cald. Cantitatea anuală de precipitații căzute a constituit 382 mm, atingând un deficit față de media multianuală de 62,7 mm (tabelul 2). Suma temperaturilor pe întregul an a depășit media multianuală cu 2,3°C.

Sezonul de toamnă al anului agricol 2014-2015 a fost mai cald cu 0,9°C, la fel și regimul hidric a depășit media multianuală cu 22,7mm. Cele mai multe precipitații au căzut în luna noiembrie.

Sezonul rece al anului, în comparație cu toamnă, a fost deficitar în precipitații de 21,1 mm față de media multianuală, pe când regimul termic a depășit media cu 2,9°C.

Primăvara anului 2015, la fel ca și iarna s-a caracterizat prin deficitul de precipitații de 32,2 mm și cu o creștere ușoară a temperaturilor de + 1,8°C. Sfecla a fost semănată în a 2-a decadă a lunii aprilie, exact în perioada când s-au înregistrat careva precipitații atmosferice. În ultima decadă a lunii aprilie n-au fost ploi, în schimb regimul termic a favorizat răsărirea uniformă a plantelor.

În timpul verii, semănăturile au avut de suferit nu numai din cauza lipsei precipitațiilor, dar și de temperaturi înalte, mai ales în luna august. Pe întreg sezonul de vară regimul termic a depășit media cu + 3,5°C, iar cel hidric a suferit un deficit de 32,1 mm.

Tabelul 2. Cantitatea de precipitații și temperatura aerului în anul agricol 2012-2013

Luna	Temperatura medie, t °C						Precipitații, mm					
	Decadele			Media lunară	Media multi-anuală	Devierea de la medie	Decadele			Suma precipitațiilor lunare	Suma mediilor multi-aniuale	Devierea de la media multi-anuală
	I	II	III				I	II	III			
Septembrie	20,1	17,7	13,3	17	15,7	1,3	0	0	23,5	23,5	36	-12,5
Octombrie	12,1	12,7	6,6	10,5	9,6	0,9	0	0	30,5	30,5	33	-2,5
Noiembrie	8,3	4,2	-0,6	4	3,6	0,4	0	22,5	49,2	71,7	34	37,7
Toamna				10,5	9,6	0,9				125,7	103	22,7
Decembrie	-1,9	2,4	1,4	0,6	-1	1,6	9,1	3	4,2	16,3	26	-9,7
Ianuarie	-2,7	1,4	2,5	0,4	-3,6	4,0	3,3	0	7,8	11,1	22	-10,9
Februarie	-0,5	-1,6	5,3	1,1	-2	3,1	4,8	0	17,7	22,5	22	0,5
Iarna				0,7	-2,2	2,9				49,9	71	-21,1
Martie	4,6	4,4	7,3	5,4	2,3	3,1	6,2	31,2	11,4	48,8	22	26,8
Aprilie	6,5	12,1	13,1	10,6	10,1	0,5	3,7	8,2	6,1	18	31	-13
Mai	15,5	16,8	20,1	17,5	15,9	1,6	3	0	0	3	49	-46
Primăvară				11,2	9,4	1,8				69,8	102	-32,2
Iunie	22,6	21,5	20,2	21,4	19,3	2,1	0,8	58,7	8,1	67,6	62	5,6
Iulie	24,5	22,3	27,7	24,8	20,8	4,0	15,3	6,7	21,3	43,3	58	-14,7
August	25,4	23,9	23,9	24,4	20,2	4,2	0	26	0	26	49	-23
Vară				23,6	20,1	3,5				136,9	169	-32,1
Total pe an				11,5	9,2	2,3				382,3	445	-62,7

Rezultate și discuții

Recolta obținută în anul agricol 2014-2015 a fost destul de bună cu excepția variantei 3 care a dat o recoltă mai mică cu 0,40 t/ha decât martorul nefertilizat. Astfel s-au produs recolte mai mari față de martor pe celelalte variante studiate (tabelul 3).

Tabelul 3. Eficacitatea îngrășămintelor minerale în semănăturile grâului de toamnă, anul 2013

Nr.	Varianta	Recolta medie	Spor		Conținutul de zahăr		Culesul de zahăr t/ha	Spor	
			t/ha	%	%	±		t/ha	%
1	Martor	25,70			18,50		4,80		100,00
2	N ₉₀ P ₆₀	33,40	7,65	29,70	17,80	-0,70	5,90	1,10	122,90
3	N ₉₀ K ₆₀	25,30	-0,40	-1,60	18,30	-0,20	4,60	-0,20	95,80
4	P ₆₀ K ₆₀	36,70	11,00	42,80	18,40	-0,10	6,80	2,00	141,70
5	N ₉₀ P ₆₀ K ₆₀	34,80	9,03	35,10	17,50	-1,00	6,10	1,30	127,10
6	N ₁₂₀ P ₆₀ K ₆₀	33,40	7,65	29,70	16,80	-1,70	5,60	0,80	116,70
7	N ₉₀ P ₁₂₀ K ₆₀	35,10	9,33	36,30	17,30	-1,20	6,10	1,30	127,10
8	N ₆₀ P ₃₀ K ₃₀	34,00	8,25	32,10	17,30	-1,20	5,90	1,10	122,90
DL ₀₅			1,95	6,07					
P(%)			1,03						

Sporul obținut de la administrarea îngrășămintelor minerale variază de la 7,65t/ha (29,74%) până la 11,00 t/ha (42,76 %). Cel mai mare cules de zahăr (6,80t/ha) s-a produs pe varianta 4 unde se studiază influența dozei incomplete de îngrășămintele minerale pe varianta P₉₀K₉₀.

Efectul elementelor de nutriție la formarea sporului și calității de producție sfecei de zahăr în condițiile anului agricol 2014-2015 a fost diferit (tab. 4).

Cea mai mare pondere în formarea sporului de producție a revenit variantei cu doza incompletă de îngrășămintele minerale cu fosfor și potasiu (42,8%), evidențiind efectul negativ al îngrășămintelor minerale cu azot (-5,4%). Cea mai mare pondere în formarea sporului de producție revine combinației îngrășămintelor minerale cu azot fosfor (37,2%). Aceleași combinații de îngrășămintele minerale au avut cel mai mare impact asupra produsului de zahăr. Anume fosforului și potasiului le revine cea mai importantă funcție în acumularea zahărului – 41,4 %.

Tabelul 4. Efectul elementelor de nutriție la formarea sporului de producție a sfecei de zahăr, anul 2015

Indicatori	Ponderea elementelor nutritive,%						
	NPK	NP	NK	PK	N	P	K
Spor de producție	35,1	29,7	-1,6	42,8	-5,4	35,2	4,1
Conținutul de zahăr, %	-6,0	-4,4	-0,8	-1,0	-5,1	-5,2	-1,6
Produsul de zahăr, t/ha	27,0	24,1	-2,3	41,4	-10,2	30,0	2,4

Orice acțiune trebuie să fie rentabilă nu numai din punct de vedere agronomic, dar și economic. Aceasta se face pentru a vedea dacă venitul suplimentar obținut de pe urma aplicării îngrășămintelor acoperă cheltuielile legate de gestionarea acestora (Зарочка 1990: 201). Pe lângă creșterea productivității, administrarea îngrășămintelor duce după sine și la majorarea cheltuielilor. De aceea, este necesar de a calcula eficiența economică a administrării îngrășămintelor minerale (tab. 5).

Tabelul 5. Eficiența economică a diferitor sisteme de fertilizare la cultura sfecei de zahăr, 2015

Indicii eficienței economice	N ₉₀ P ₉₀	N ₉₀ K ₉₀	P ₉₀ K ₉₀	N ₉₀ P ₉₀ K ₉₀	N ₁₃₅ P ₉₀ K ₉₀	N ₉₀ P ₁₃₅ K ₉₀	N ₆₀ P ₆₀ K ₆₀
Sporul recoltei, t/ha.	4590,00	-240,00	6600,00	5418,00	4590,00	5598,00	4950,00
Costul îngrășămintelor minerale, lei/ha.	3287,00	3060,00	2995,00	4482,00	5378,83	5201,15	2991,78
Cheltuieli pentru transportarea,descărcarea, pregătirea și aplicarea îngrășămintelor, lei/ha.	361,57	336,60	329,45	493,02	591,67	572,13	329,09
Cheltuieli pentru recoltarea, transportarea, și depozitarea producției suplimentare, lei/ha.	369,15	-36,40	1001,00	821,73	696,15	849,03	750,75
Suma cheltuielilor suplimentare, lei/ha.	4344,72	-	4325,45	5796,75	6666,65	6622,31	4071,62
Venitul suplimentare la 1 ha, lei.	245,28	-	2274,55	-	-	-	878,38
Rentabilitatea cheltuielilor suplimentare, %.	5,64	-	52,58	-	-	-	21,57

Conform datelor tabelului 5, în anul 2015 se confirmă o receptivitate bună a culturii sfeclei de zahăr la îngrășămintele minerale, însă nu la toate variantele investițiile au fost acoperite de venit. Doar variantele 2, 4 și 8 au asigurat un venit. Cea mai înaltă rentabilitate s-a înregistrat la varianta 4 ($P_{90}K_{90}$) – 52,58%, unde fiecare leu investit a adus 0,53 lei venit. Chiar dacă toate variantele studiate au asigurat un spor de producție, cu excepția variantei 3, rentabile s-au datorat a fi doar 3 dintre ele. Majorarea dozelor de N și P nu s-a soldat cu succes, pe când micșorarea dozei complete de îngrășămintă pe varianta 8 ($N_{60}P_{60}K_{60}$) a asigurat un venit de 878,38 lei/ha.

Concluzii

1. În condițiile anului agricol 2014-2015 toate variantele studiate au asigurat un spor semnificativ de producție cu excepția variantei cu doza incompletă de îngrășămintă minerale ($N_{90}K_{90}$).
2. Cel mai mare cules de zahăr (6,80 t/ha) s-a obținut în rezultatul interacțiunii îngrășămintelor cu fosfor și potasiu ($P_{60}K_{60}$).
3. Majorarea dozei de îngrășămintă cu azot până la 120 kg s.a./ha (varianta 6) nu s-a dovedit a fi rentabilă din punct de vedere economic.
4. Cel mai înalt venit (2274,55 lei/ha) și rentabilitate (52,58%) a asigurat combinația îngrășămintelor fosforice și celor potasice ($P_{90}K_{90}$).

Bibliografie:

1. Andrieș, S. ș. a., *Recomandări privind aplicarea îngrășămintelor pe diferite soluri în asolamente de câmp în perioada postprivatizțională*, Chișinău, Editura Tipografia centrală, 2001.
2. Axinte M., Roman Gh. V., Borcean I., Muntean L.S. *Fitotehnie*. Editura „Ion Ionescu de la Brad”, Iași, 2006, p. 12-65.
3. Lungu V. *Productivitatea culturilor agricole sub influența diferitor sisteme de fertilizare pe sol cenușiu de pădure // Agricultura durabilă, inclusiv ecologică – realizări, probleme, perspective*. Materiale conferinței internaționale științifico-practice. Bălți, Presa universitară, 2007.
4. Mihailevschi M.V., Gumovschi A.T., *Cartea conducătorului brigăzii de câmp*, Chișinău, Editura Cartea Moldovenească, 1989.
5. Загорча, К. А., *Оптимизация системы удобрения в полевых севооборотах*, Кишинэу, ШТИИЦ, 1990.
6. Наконечная, З. И., *Агроэкологическое обоснование системы удобрения в зерно-свекловичных севооборотах Молдавии*, Кишинэу, ШТИИЦ, 1988.

FORMAREA COMPETENȚELOR DE IDENTIFICARE A PĂSĂRILOR LA ELEVI

Inga BURBULEA, studentă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Vasile BUZDUGAN**, dr., conf. univ.

Abstract. *The work-sheet presents results of research on bird behavior and communication sound. It was identified beeps role in everyday life of birds. Another aspect of the research emphasized the student's capacities bird identification based on several criteria.*

Keywords: *birds, sound communication, behavior, audio signal, relations between individuals.*

Clasa Aves, în general, numără 8700 specii incluse în 28 ordine, din care în Republica Moldova sunt înregistrate 201 (*Munteanu, A., 2006*) specii de păsări aparținând la 17 ordine (din care 39 specii, aparținând la 9 ordine, sunt incluse în Cartea Roșie).

Păsările reprezintă o componentă importantă a ecosistemelor atât naturale, cât și a celor umanizate. Ele, ca și alte specii din biocenoză, contribuie la menținerea unui regim de funcționare normală a ecosistemelor în plan trofic, controlând dezvoltarea exagerată a unor specii de insecte și rozătoare. Astfel, este stabilit că dispariția unor specii de păsări din ecosistemele pe care le populează poate conduce la dezechilibre majore.

În același timp, păsările sunt niște ființe ce impresionează prin diverse originale manifestări așa ca construirea într-un mod neordinar a cuiburilor, capacitatea impecabilă de orientare în timp și spațiu în perioada migrațiilor ș.a. Fidelitatea față de locurile de reproducere și de iernare, elaborarea unor strategii ingenioase de nutriție și de apărare contra dușmanilor – reprezintă doar unele din aspectele ecologice ale păsărilor care merită să fie cât mai bine studiate și înțelese.

Un aspect ce ține de o cunoaștere mai avansată a păsărilor la capitolul relații ecologice dintre indivizi și comunicarea la ele preocupă oamenii în mod special, pentru a putea interacționa eficient cu aceste vertebrate zburătoare. Este cunoscut faptul că limbajul păsărilor este foarte variat și îndeplinește o multitudine de funcții. De exemplu, o formă de comunicare sonoră a păsărilor o constituie cântecul prin intermediul căruia păsările pot transmite unele mesaje: de amenințare, de chemare nupțială, de marcarea a teritoriului, de unire în stol ș.a.

Totodată s-a constatat că sunetele au o mare importanță în viața și activitatea cotidiană a păsărilor, rolul lor fiind foarte diferit. Astfel, unele sunete servesc drept semnal de adunare, altele drept semnal de pericol, iar altele vestesc descoperirea unor resurse de hrană și, în sfârșit, unele servesc pentru chemarea partenerului. Cântecul melodic, încântător al păsărilor din pădure, vestesc, de obicei, și despre faptul că într-o anumită porțiune toate cuiburile sunt ocupate. Nu se știe încă, deși este foarte interesant, de ce cântecul păsărilor și ale broaștelor, în esență, purtătoare ale unei informații atât de simple, sunt de o atare complexitate, iar adeseori constituie bucăți muzicale de o frumusețe rară. Capacitatea de a cânta este una în-născută, dar pentru a cânta corect păsările trebuie să învețe acest lucru. Astfel, cercetările demonstrează că puiul de pasăre, care nu a auzit niciodată glasurile celor de un neam cu el, nu va deveni niciodată un bun cântăreț. În așa mod nu se întâmplă niciodată ca păsările care sunt niște buni cântăreți să imite o manieră proastă de a cânta, ci dimpotrivă, cântăreții mai slabi învață de la cei buni. Prin aceasta se explică faptul că în unele locuri se observă doar prezența unor păsări bune cântăreți, iar în alte locuri numai a unor cântăreți mai puțin calificați (*Панов, 1978*).

Pe parcursul a mai multor decenii cercetătorii ornitologi au studiat diverse aspecte ce țin de mecanismele de formare, transmitere și recepționare a sunetelor, mecanisme ce au un rol important în activitatea zilnică a păsărilor.

Sunetul ca element de comunicare, de transmitere a informațiilor a căpătat o multitudine cu adevărat impresionantă de fațete, fiind strâns legat de adaptarea la condițiile din mediul înconjurător și de necesitatea unei adaptări cât mai eficiente la aceste condiții.

De studierea semnalelor sonore la animale se ocupă știința bioacustica. Bioacustica, ca domeniu al zoologiei, studiază comunicarea sonoră și orientarea animalelor în comunități naturale. Această știință se mai ocupă și de studierea particularităților semnalului auditiv, care permite speciilor și populațiilor să se identifice unele pe altele de la distanțe mari în baza lungimii de undă a sunetului (*Мольчевский, 1972*).

Pentru a interacționa rezonabil cu păsările și pentru a beneficia de impactul benefic al lor asupra omului și în special asupra personalității în formare, pe parcursul studierii biologiei, dar și a altor discipline elevii trebuie implicați în cunoașterea multiaspectuală a acestor vertebrate ce joacă un rol important în cadrul ecosistemelor naturale, cât și a celor umanizate și artificiale. Considerăm că păsările prezintă un obiect important de cercetare cu un potențial sporit puțin valorificat în contextul educației estetice, ecologice, dar și a valorificării potențialului lor de natură psihoterapeutică și psihoprofilactică pentru om. În această ordine de idei, în cadrul studierii biologiei e necesar de insistat în demersul didactic asupra formării la elevi a abilităților de identificare și recunoaștere, cel puțin a celor mai răspândite specii de păsări din cadrul plaiului natal după aspectul lor exterior, după voce și comportări.

Scopul: studierea unor particularități ale comunicării sonore la păsări și formarea competențelor de identificare a păsărilor la elevi în cadrul orelor de biologie în școală.

Pentru realizarea acestui scop au fost elaborate următoarele obiective:

- Sinteza informațiilor științifice la aspectele sistematicii, biologiei și ecologiei păsărilor;
- Identificarea nivelului de recunoaștere a păsărilor de către elevi în baza mai multor criterii.

Metodologia cercetării

Componenta de bază a cercetării noastre a constat în identificarea și analiza nivelului gradului de recunoaștere de către elevi/studenti a unor păsări în baza mai multor criterii: *recunoașterea păsărilor după imagine și voce concomitent, recunoașterea păsărilor doar după imagine, recunoașterea păsărilor doar după voce*. În acest scop, au fost selectate opt păsări foarte frecvent întâlnite din ordine diferite de pe teritoriul Republicii Moldova:

1. Guguștiucul (*Streptopelia decaocto*), Ordinul Columbiformes, Familia Columbidae;
2. Sticletele (*Carduelis carduelis*), Ordinul Passeriformes, Familia Fringillidae;
3. Cucul (*Cuculus canorus*), Ordinul Cuculiformes, Familia Cuculidae;
4. Prepeleța (*Coturnix coturnix*), Ordinul Galliformes, Familia Phasianidae;
5. Pițigoii Mare (*Parus Major*), Ordinul Passeriformes, Familia Paridae;
6. Grangurul (*Oriolus Oriolus*), Ordinul Passeriformes, Familia Oriolidae;
7. Pupăza (*Upupa epops*), Ordinul Caraciiiformes, Familia Upupidae;
8. Cinteza (*Fringilla coelebs*), Ordinul Passeriformes, Familia Fringillidae (*Munteanu, A., 2006*).

O următoare etapă a cercetării a constat în elaborarea unui test-anchetă pentru a stabili capacitățile de recunoaștere (identificare) după aspect și voce a acestor 8 specii de păsări din cele mai răspândite din ornitofauna țării noastre. În acest scop, elevilor

li s-au proiectat pe ecran imaginile marcate cu cifre ale speciilor de păsări indicate mai sus, concomitent fiind difuzat în format audio și cântecul acestor păsări. Într-un tabel ei urmau să indice denumirea speciei vocea căreia se audia sau, cel puțin, numărul sub care era prezentată pe ecran imaginea păsării, vocea căreia era difuzată.

Eșantionul total al celor implicați în investigația noastră a constituit 71 elevi, cuprinși între clasele a VI-a (vârsta 11-12 ani) și clasa a IX-a (vârsta 15-16 ani). În scopul obținerii unor răspunsuri cât mai sincere anchetarea a fost anonimă. Chestionarea s-a realizat în luna aprilie a anului curent (2016), în mediul rural cu elevii din ciclul gimnazial (Gimnaziul s. Scăieni) din satul Scăieni, r-nul Dondușeni.

Totodată în experimentul de constatare prin anchetare a fost cuprins și un alt eșantion de 37 de studenți ai colegiilor participante la Olimpiada Zonală din zona de nord a Moldovei la biologie din luna februarie, 2015, care s-a petrecut în incinta Facultății de Științe Reale, Economice și ale Mediului a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Rezultate, interpretări și discuții

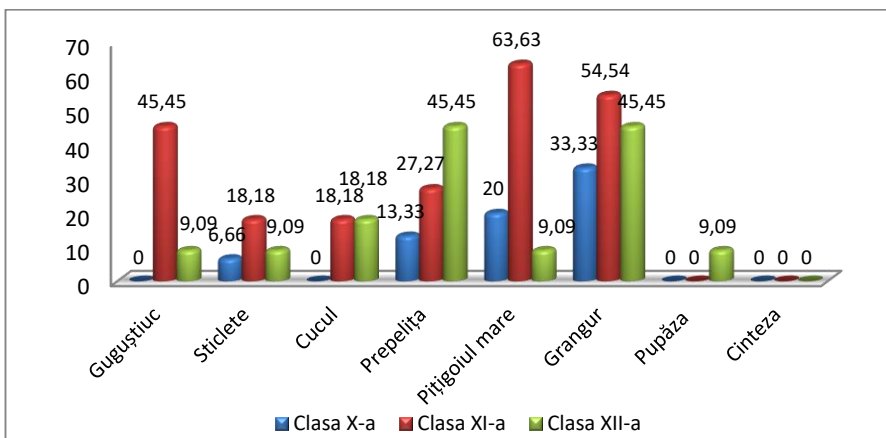
Metoda anchetării a urmărit scopul de a stabili competențele elevilor de identificare a unor specii de păsări după imagine și voce. Rezultatele privind gradul de recunoaștere a păsărilor concomitent după imagine și voce de către elevii claselor a VI-a – a IX-a sunt prezentate în tabelul ce urmează (tabelul 1).

Tabelul 1. *Aspecte cantitative ale nivelului capacităților de recunoaștere a păsărilor după imagine și voce de către elevii claselor VI-a – IX-a (%)*

Nr. d/o	Criteriul Păsări	Imaginea și vocea	doar		Nerecunoscute	Total
			imaginea	vocea		
1	Guguștiucul	22, 22	27,77	16,66	33,33	100
2	Sticletele	11,11	22,22	16,66	50	100
3	Cucul	5,55	33,33	16,66	44,44	100
4	Prepelița	16,66	16,66	27,77	38,88	100
5	Pițigoii mare	11,11	16,66	27,77	44,44	100
6	Grangurul	11,11	11,11	27,77	50	100
7	Pupăza	22,22	11,11	22,22	44,44	100
8	Cinteza	16,66	11,11	22,22	50	100

Analizând rezultatele obținute (tabelul 1), deducem faptul că cele mai bine recunoscute păsări de către elevi atât după imagine, cât și după voce sunt guguștiucul, după care urmează, pupăza, cucul și prepelița. Probabil că aceste păsări au obținut cel mai mare procentaj datorită faptului că ele habitează în preajma localităților, în parcuri, grădini publice, în livezi, în poiene și semănături, ceea ce oferă ocazii de a fi mai des întâlnite decât celelalte păsări. Iar cel mai slab recunoscute s-au dovedit a fi: cinteza, pițigoii mare, grangurul și sticletele. De menționat faptul că grangurul nu a fost recunoscut de nici un elev din clasele a VII-a și a VIII-a, cinteza și sticletele – de nici un elev din clasa a VIII-a, iar pițigoii mare nu a fost recunoscut de elevii clasei a VI-a în întregime.

Rezultatele cu privire la nivelul de recunoaștere a păsărilor concomitent după imagine și voce de către studenții colegiilor din nordul republicii sunt reprezentate grafic în figura ce urmează (1).

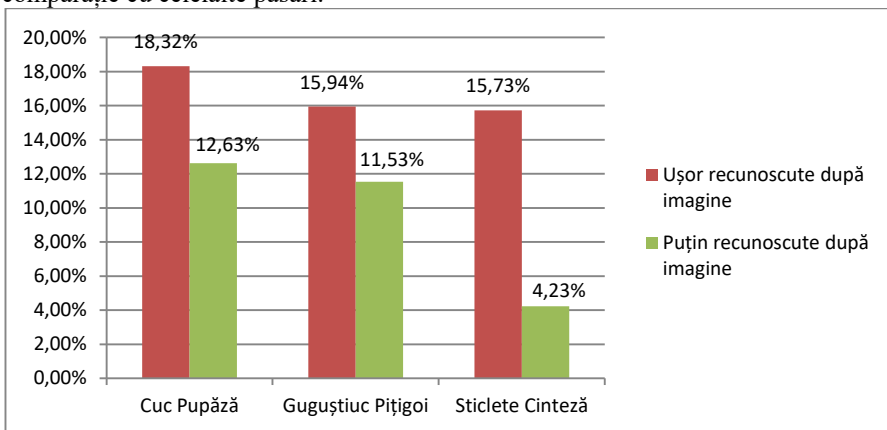
Fig. 1. Nivelul de recunoaștere a păsărilor după imagine și voce de către studenții colegiilor din nordul Moldovei (%)

Analizând fig. 1, observăm că din cele 8 specii de păsări propuse cele mai recunoscute după imagine și voce de către studenții colegiilor din nordul republicii sunt: grangurul, pițigoii mare, prepețița și guguștiucul, iar cele mai puțin recunoscute sunt: pupăza fiind recunoscută doar de elevii clasei a XII-a (9,09%), pe când cinteza nu a fost recunoscută de nici un student nici după imagine nici după voce. Totodată, guguștiucul și cucul, la fel ca și cinteza, nu au fost recunoscute de către nici un elev al claselor a X-a și a XI-a. Pe de altă parte, mai mult de jumătate din elevii clasei a XI-a (63,63%) au recunoscut pițigoii mare, iar grangurul – practic de fiecare al doilea elev al claselor a XI-a și a XII-a (respectiv 54,54% și 45,45%), fiind destul de ridicat și numărul celor din clasa a XI-a ce au recunoscut guguștiucul (45,45%).

Comparând rezultatele claselor a VI-a – a IX-a și ale claselor a X-a – a XII-a, observăm că există diferențe esențiale. Elevii claselor a VI-a – a IX-a au recunoscut mai bine așa păsări ca guguștiucul, pupăza, cucul și prepețița, pe când elevii claselor a X-a – a XII-a au recunoscut mai bine așa specii ca: grangurul, pițigoii mare, prepețița și guguștiucul. Dacă în clasele gimnaziale un % mai ridicat îl alcătuiesc elevii ce recunosc ușor guguștiucul și pupăza, atunci la clasele liceale cel mai mare % de recunoaștere îi revine grangurului și pițigoii mare. Aceasta ne dovedește faptul că se observă unele particularități de vârstă în manifestarea abilităților de recunoaștere a diferitor specii de păsări. Datele testului-sondaj au mai demonstrat că elevii claselor a X-a – a XII-a au recunoscut cu ușurință: grangurul, pițigoii mare pe când elevii claselor a VI-a – a IX-a le-au confundat cu alte păsări sau nu le-au recunoscut defel (elevii clasei a VI-a nu au recunoscut pițigoii, iar cei din clasele a VII-a și a VIII-a – grangurul).

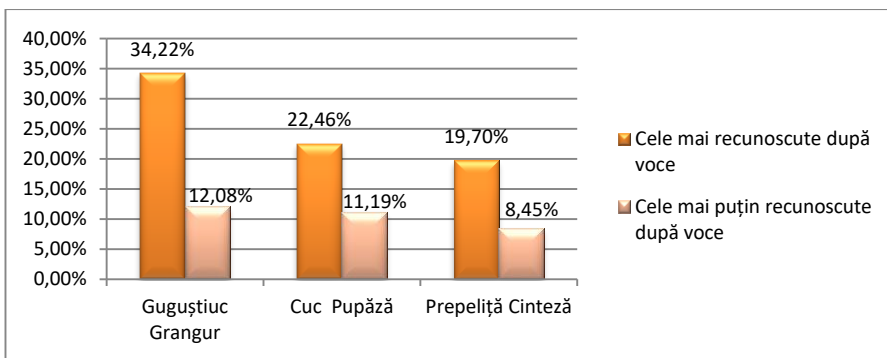
Studiind capacitățile de a recunoaște păsările doar după imagine a elevilor întregului eșantion (clasele gimnaziale și colegii) se atestă, de asemenea, rezultate interesante (fig. 2). După cum se observă din grafic, din cele 6 păsări recunoscute de elevi, cel mai ușor au fost recunoscute după imagine, doar trei: cucul, guguștiucul și sticletele. Probabil, acest fenomen se datorește faptului că aceste păsări se întâl-

nesc mai des în localitatea natală și unele din ele sunt studiate în școală în cadrul orelor de biologie, pe când celelalte trei specii (pupăza, pițigoiul și cinteza) au fost mai puțin recunoscute. Cinteza obține cel mai mic grad de recunoaștere (4,23%) în comparație cu celelalte păsări.

Fig. 2. Analiza comparativă (%) a celor mai ușor recunoscute și puțin recunoscute păsări după imagine de către elevii claselor a VI-a – a XII-a

Rezultatele vizând capacitățile elevilor de a recunoaște păsările doar după voce sunt reprezentate în figura ce urmează (fig. 3).

Fig. 3. Clasamentul comparativ al păsărilor ușor recunoscute și mai slab recunoscute după voce de către elevii claselor a VI-a – a XII-a

După cum se observă (fig. 3.), dintre păsările incluse în cercetare, guguștiucul a fost cea mai recunoscută pasăre după voce (34,22%), urmat de cuc (22,46%) și prepeliță (19,70%), în același timp, mai puțin recunoscute s-au dovedit a fi grangurul, pupăza și cinteza.

Analizând gradul de cunoaștere a guguștiucului, comparativ după imagine și după voce, constatăm că această pasăre este mai ușor recunoscută după voce decât după imagine (a se vedea fig. 2 și fig. 3). Cucul a fost mai mult recunoscut după voce (22,46%), decât după imagine (18,23%), la fel ca și cinteza – (respectiv după voce

8,45%, iar după imagine 4,23%). Interesant este și faptul că după imagine au fost ușor recunoscute păsările: pițigoiul mare și sticletele, iar după voce aceste păsări nu au fost recunoscute și invers prepelița și grangurul au fost bine recunoscute după voce, iar după imagine aceste păsări nu au fost identificate.

Concluzii:

1. Semnalele sonore au o importanță majoră în viața și activitatea cotidiană a păsărilor, unele servesc drept semnal de adunare, altele drept semnal de pericol, unele vestesc descoperirea unor resurse de hrană, iar altele pentru chemarea partenerului.
2. Capacitățile de recunoaștere a păsărilor de către elevi sunt în corelație cu vârsta acestora.
3. Capacitățile de recunoaștere a păsărilor după voce și imagine nu sunt în egală măsură față de aceeași specie de pasăre.
4. Abilitățile elevilor de a recunoaște după imagine și voce aceste minunate vertebrate ce înobilează natura cum sunt păsările în linii mari sunt bine exprimate.
5. Este vădită conștientizarea necesității sporirii preocupărilor profesorilor de biologie, de fortificarea capacităților elevilor de recunoaștere a păsărilor plaiului natal după imagine și voce.

Bibliografie:

1. Авилова, Ксения. *Позвоночные животные и изучение их в школе*. М., 1983.
2. Barnet, S. A. *Instinct și Inteligență*. Editura Științifică, 1967.
3. Munteanu, A., Cozari, T., Zubcov, N. *Lumea animală a Moldovei*. Ed. Știința, 2006, 220 p.
4. Мольчевский, А. С. *Птицы перед микрофоном и фотоаппаратом*. Изд-во ЛГУ, 1972, 207 с.
5. Наумов, С. П. *Зоология позвоночных*. Ед. Лумина, 1989.
6. Панов, Е. Н. *Менализмы коммуникации у птиц*. Изд-во Наука, 1978, 303 с.
7. Поддубный, А. С. *Лимбаж ын лумя некувынтэоарелор*. Ед. Картя Молдовеняскэ, 1983.

АУСТЕНИТНЫЕ СТАЛИ В МАШИНОСТРОЕНИИ

Дамиан ЁРДАКИ, студент, Факультет Реальных Наук, Экономики и Окружающей Среды, Бельцкий Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **ПАВЕЛ ПЕРЕТЯТКУ**, доктор, конф. унив.

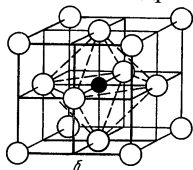
Résumé. *Une des composantes structurelles de l'austénite alliages, solution solide de carbone et alliage élément en fer. Austénite a été nommé par le nom du savant anglais w. Roberts-Austen 1843-1902. Aciers fortement alliés et alliages sont des matériaux importants qui possèdent des propriétés positives complexes et est largement utilisé en chimie, pétrole, génie énergétique et d'autres industries pour la fabrication de structures, travaillant dans une température ambiante large. Les aciers austénitiques sont plus largement utilisés dans le monde entier, selon les statistiques, le taux d'utilisation de ses produits en acier est de 60 à 70 % de la consommation mondiale d'acier.*

Mots-clés: *austénite, alliage, éléments d'alliage industriel, processus.*

I. Определение и свойства аустенита

Аустенит (А) – твердый раствор углерода и других примесей в γ -железе. Предельная растворимость углерода в γ -железе – 2,14%. Атом углерода в решетке γ -железе располагается в центре элементарной ячейки (см. рис. 29, б), в которой может поместиться сфера радиусом $0,417R$ (R – атомный радиус железа); и в дефектных областях кристалла.

Различные объемы элементарных сфер в ОЦК и ГЦК решетках и предопределили значительно большую растворимость углерода в γ -железе по сравнению с растворимостью в α -железе. Аустенит обладает высокой пластичностью, низкими пределами текучести и прочности. Микроструктура аустенита – полиэдрические зерна¹ (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 120).

² (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 37).

II. Образование Аустенита

Рассмотрим процесс образование аустенита на примере диаграммы: Диаграмма Fe-Fe₃C.

Процесс аустенитизации – нагрев стали до температур, соответствующих существованию аустенита. Образование аустенита при нагреве является диффузионным процессом и подчиняется основным положениям теории кристаллизации.

При нагреве эвтектоидной стали (0,8 % C) несколько выше критической точки 727°C перлит (ферритно – карбидная структура) превращается в аустенит: $\Phi + \text{Fe}_3\text{C} \rightarrow \text{A}$.

При данном превращение протекают следующие два процесса:

Полиморфный $\alpha \rightarrow \gamma$ переход.

Растворение в аустените цементита.

При нагреве доэвтектоидной стали выше температуры критической точки 727°C после превращения перлита в аустенит образуется двухфазная структура – аустенит и феррит. При дальнейшем нагреве в интервале температур 727-911°C феррит постепенно превращается в аустенит – содержание углерода в аустените при этом уменьшается.

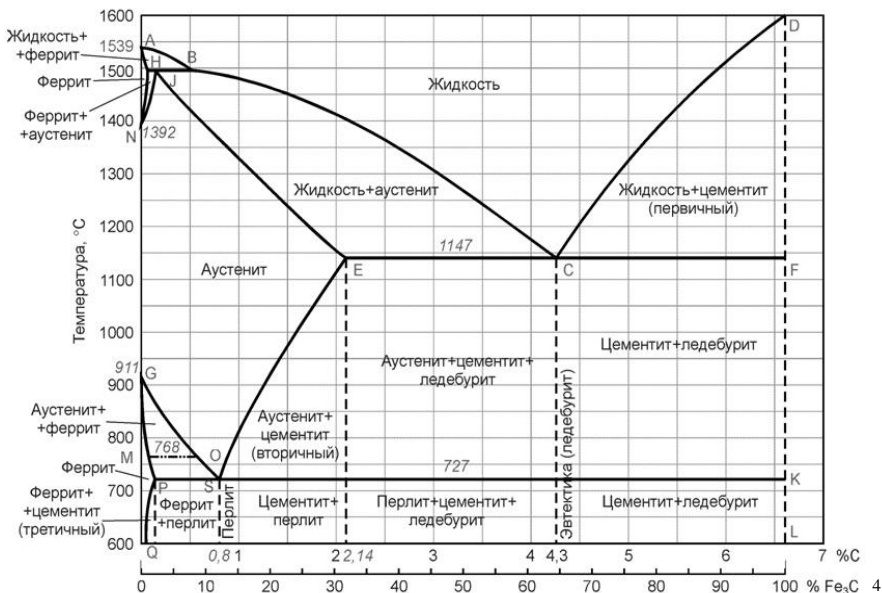
При температуре 911°C феррит исчезает, а концентрация углерода в аустените соответствует содержанию его в стали³ (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 156).

¹ Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 120.

² Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 37.

³ Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 156.

III. Диаграмма Fe-Fe₃C

IV. Рост аустенитного зерна

Начало перлитно-аустенитного превращения сопровождается образованием первых зерен аустенита, которые образуются на границе между ферритом и перлитом. Так как эта граница весьма разветвлена, то превращение начинается с образования множества мелких зерен. Размер этих зерен характеризует так называемую величину *начального зерна* аустенита.

Дальнейший нагрев (или выдержка) по окончании превращения, вызывает рост аустенитных зерен. Рост зерна – самопроизвольно протекающий процесс, т.к. при этом уменьшается суммарная поверхность зерен (уменьшается поверхностная энергия), высокая температура обеспечивает лишь достаточную его скорость.

Различают два типа сталей:

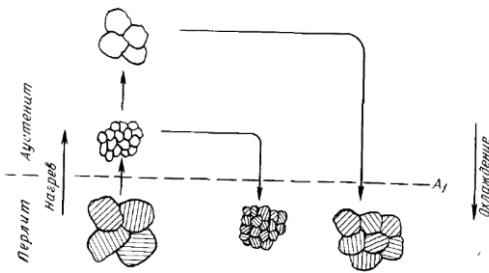
- *наследственно мелкозернистую* – характеризуется малой склонностью к росту зерна.
- *наследственно крупнозернистую* – характеризуется повышенной склонностью.

Влияние величины зерна на свойства стали.

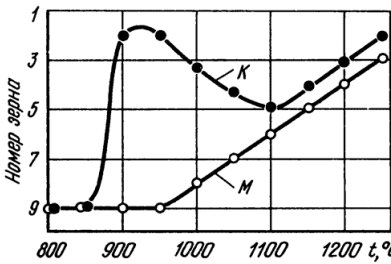
Чем мельче зерно, тем выше, пластичность и вязкость, ниже порог хладноломкости и меньше склонность к хрупкому разрушению.

Крупное зерно стремятся получить только в электротехнических сталях, чтобы улучшить их магнитные свойства⁵ (Гуляев А. П. ст. 211).

⁴ Гуляев А.П. *Металловедение* 1986. ст. 149.

⁶ (Гуляев А. П. ст. 212).

⁷ (Гуляев А. П. ст. 214).

V. Классификация

Аустенитные составы и подразделяют на разные группы:

Жаропрочные и жаростойкие стали

Жаропрочными называют стали и сплавы, способные работать под напряжением при высоких температурах в течение определенного времени и обладающие при этом достаточной жаростойкостью. Жаропрочные стали и сплавы применяют для изготовления многих деталей котлов, газовых турбин, реактивных двигателей, ракет и т. д., работающих при высоких температурах. Жаропрочные стали широко применяют в высокотемпературной технике. Рабочие температуры жаропрочных сталей 500-750°C⁸ (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 300, ст. 303).

Коррозионно-стойкие стали

Коррозией называют разрушение металлов под действием окружающей среды. В результате воздействия внешней среды механические свойства металлов резко ухудшаются. Различают химическую коррозию (газовая коррозия) и неэлектролитов (нефть и ее производные), и электрохимическую коррозию, вызываемую действием электролитов: кислот, щелочей и солей. Сталь, устойчивую к газовой коррозии при высоких температурах (свыше 550°C), называют окалиностойкой (жаростойкой). Стали, устойчивые к электрохимической, хими-

⁵ Гуляев А. П. *Металловедение* 1986. ст. 211.

⁶ Гуляев А. П. *Металловедение* 1986. ст. 212.

⁷ Гуляев А. П. *Металловедение* 1986. ст. 214.

⁸ Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 300, ст. 303.

ческой (атмосферной, почвенной, щелочной, кислотной, солевой), межкристаллитной и другим видам коррозии, называют коррозионностойкими (нержавеющими). Повышение устойчивости стали к коррозии достигается введением в нее элементов, образующих на поверхности защитные пленки, прочно связанные с основным металлом и предупреждающие контакт между сталью и наружной агрессивной средой, а также повышающих электрохимический потенциал стали в разных агрессивных средах⁹ (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 291).

Хладостойкие

Низкие температуры (искусственный холод) широко применяют в промышленности, ракетной и космической технике, в быту. Температуры ниже точки кипения кислорода (-183°C) называют криогенными. Для работы при этих температурах необходимы специальные криогенные стали и сплавы. Криогенные стали должны обладать достаточной прочностью при нормальной температуре в сочетании с высоким сопротивлением хрупкому разрушению при низких температурах. К этим сталям нередко предъявляют требование высокой коррозионной стойкости. В качестве криогенных применяют низкоуглеродистые никелевые стали и стали аустенитного класса, не склонные к хладноломкости¹⁰ (Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. ст. 299).

Литература:

1. Лахтин Ю.М., Леонтьева В.П. *Материаловедение*. Учебник, 1990.
2. Гуляев А.П. *Металловедение*. 1986.

EVOLUȚIA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Victor GRIGOR, student, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți
Conducător științific: **Victor CAPCELEA**, lect. univ.

Abstract. *Territorial-administrative delimitation is a system of territorial organization, which serves as a legal basis for the functioning of local administrative institutions. Effectiveness of these institutions depends from rationality of territorial-administrative delimitation. Territorial-administrative delimitation follows location of local public administrative authorities at the first and second levels in a specific territorial, juridical and administrative framework for effective administration of locality, and in order to achieve principles of local autonomy and decentralization of public services. It is an axiom that the Republic of Moldova must give up the soviet system of territorial-administrative delimitation. It is more complicate to find the ideal model, which will correspond to new provocations that will face the Republic of Moldova in future.*

Keywords: *delimitation, administration, system, territorial, institutions.*

„Divizarea administrativă a teritoriului este chemată să asigure realizarea principiilor autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit” [Din Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova].

---

⁹ Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 291.

¹⁰ Лахтин Ю. М., Леонтьева В. П. *Материаловедение*. Учебник, 1990. ст. 299.

I. Formațiunile prestatale

Moldova a parcurs, de-a lungul secolelor, marile etape ale istoriei universale, cu particularități și deosebiri specifice care denotă o dezvoltare proprie.

În perioada prestatală, populația de la est de Carpați avea ca formă organizatorică principală *obștea teritorială* (sau sătească).

Într-o obște sătească, scrie C. Cihodaru, puteau să intre mai multe cuturi sau cătune, fiecare dintre ele având conducător ales un jude sau un cneaz¹¹ (Cihodaru C., p. 159).

Forma de proprietate caracteristică obștii sătești era cea a îmbinării stăpânirii colective cu cea individuală asupra pământului.

Obștea teritorială a rămas și după invazia tătaro-mongolă principala formă organizatorică a societății prestatale. În fond, ea și-a păstrat atributele și în condițiile constituirii primelor formațiuni politice și nuclee preurbane la răsărit de lanțul carpatic, nefiind afectată prea mult din punct de vedere al orânduielilor interne de pătrunderea ultimelor valori migratoare.

Procesul de constituire a relațiilor de factură feudală a condus la apariția statului propriu-zis la sud și răsărit de Carpați, cu trăsăturile lui specifice deosebite.

Principala formațiune prestatală a existat pe cursul apei Moldovei, afluent de dreapta al Siretului. Nucleul ei administrativ era „cu centrul situate într-o așezare din chiuveta de la Baia”, reprezentând, de la sfârșitul sec. al XIII-lea, începutul sec. al XIV-lea, modul din care avea să evolueze statul feudal de la est de Carpați.

Cel dintâi cărmuitor feudal al Moldovei a fost ales ca voievod Dragoș. Inițial statul cuprindea doar bazinul râului Moldova, având drept reședință voievodală orașelul Baia. Ulterior și-a sporit esențial teritoriul, întrunind, spre mijlocul sec. al XIV-lea, întreaga regiune cuprinsă între râulețele Bistrița, Moldova, Suceava și cursul superior al râului Siret.

II. Ținuturile

Prima unitate administrativ-teritorială complexă a fost ținutul, ca unitate principală în organizarea administrativ-teritorială a țării.

Menționarea cetăților și orașelor împreună „cu ținuturile supuse” demonstrează că teritoriul cuprins între Carpații Orientali, Marea Neagră și Nistru era împărțit în unități teritorial-administrative variate ca mărime.

III. Organizarea localităților

Administrarea localităților (orașe, târguri, sate) și-a avut importanța sa în cadrul organizării teritorial-administrative feudale.

Unirea Basarabiei cu România necesita imperios și unificarea legislației lor. Dar acest lucru nu putea fi realizat imediat. A urmat o perioadă de tranziție (1918-1925), când în Basarabia s-a păstrat vechea împărțire administrativ-teritorială în 9 unități: Ackerman, Bălți, Cahul, Chișinău (Lăpușna), Ismail, Hotin, Orhei, Soroca, Tighina, acestea fiind investite cu drepturi de persoane juridice, cu largi atribuții administrative și gospodărești. În județe, alături de noile organe administrative de conducere precum erau prefecturile și subprefecturile, se mai păstrau și zemstvele.

---

¹¹ Cihodaru C., *Alexandru cel Bun*, Chișinău, 1990, p. 159.

IV. Unificarea administrativă

Un pas important în organizarea administrativă a Basarabiei după Unire a fost formarea prefecturilor și a subprefecturilor de județ și numirea în posturi a prefectilor și subprefectilor. Organele reprezentative vechi, dumele și upravele orășenești, zemstvele de județ și de voloste se autodizolvau sau erau desființate de reprezentanții administrației noi. Odată cu proclamarea autonomiei, toate problemele de ordin administrativ au fost concentrate în mâinile organelor de interne din Basarabia. Directorul General al Afacerilor Interne, format în noiembrie 1917, transformat apoi în Ministerul Afacerilor Interne (ianuarie 1918) și după actul Unirii numit din nou Directorat de Interne, a depus eforturi enorme pentru a menține ordinea în societate. Tot în vederea menținerii ordinii publice, cu precădere în localitățile rurale, în noiembrie 1918, în cadrul Ministerului de Interne, a fost organizată o nouă instituție de stat – *jandarmaria*, subordonată la trei ministere și concomitent organelor administrației locale.

Primarii comunelor rurale și notarii erau datori să-și dea concursul cerut de jandarmi pentru îndeplinirea îndatoririlor prevăzute de lege. Astfel, în viața social-politică și economică a Basarabiei treptat se implementau noi structuri ale modelului de administrare romană. După actul Unirii, organul suprem legislativ, Sfatul Țării, și-a continuat lucrările în plen până la 28 mai 1918, când a fost emis Decretul Regal cu privire la suspendarea sesiunilor de mai departe ale Parlamentului basarabean până la o nouă dispoziție. La 1 februarie 1919, prezidiul Sfatului Țării și Comisia de lichidare au semnat Actul predării documentelor, atestărilor, dosarelor, registrelor și altor obiecte cu caracter documentar. Din ziua semnării acestui act Sfatul Țării nu mai exista ca instituție statală. La 3 aprilie 1920 au fost lichidate directoratele din Basarabia printr-un Decret regal. S-a format Comisiunea regională de unificare și descărcare cu sediul la Chișinău.

Pentru înlesnirea controlului, supravegherii aplicării legilor și buna îndrumare a administrației, județele se împărțeau în circumscripții numite *plase*. Fiecare plasă era formată din mai multe comune. Comunele urbane, de asemenea, se împărțeau în circumscripții, fiind numite sectoare. Sectoarele și plasele nu erau persoane juridice. Comuna și județul își administrau interesele locale prin consiliile formate din: consilieri aleși, de drept și consilieri-femei, cooptate obligatoriu în comunele-reședințe de județ și facultative în celelalte comune urbane. Principala figură în administrația comunală era *primarul*, care era ales de consiliul comunei.

În august 1929, a fost adoptată Legea pentru organizarea ministerelor 2, după care apare o nouă unitate administrativ situată deasupra județelor: directoratele ministeriale locale. O nouă *lege administrativă*, cea din 27 martie 1936, este urmată de un Regulament de aplicare (publicat în Monitorul Oficial din 18 februarie 1937), unde, între altele, se reglementează chestiunea denumirilor în limbi străine și cea a schimbărilor de nume (care „trebuie să fie motivate pe considerațiuni geografice sau istorice”), punându-se stavila abuzurilor făcute în această direcție.

În 1938 a fost adoptată o nouă Constituție și o nouă Lege administrativă. Județele Basarabiei au fost încadrate în trei ținuturi: Dunărea de Jos, Ținutul Nistru, Ținutul Prut. În fruntea ținutului se afla rezidentul regal, numit pe un termen de 6 ani, ajutat de un secretar general.

Cele mai importante evenimente în viața Basarabiei din deceniul al doilea al sec. al XX-lea au fost: declararea autonomiei ei, proclamarea Republicii Democratice Moldovenești și a independenței sale.

În 1924, în cadrul RSS Ucrainene a fost formată Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească. La 28 iunie 1940, Uniunea Sovietică a anexat Basarabia, eveniment după care a început instaurarea administrației sovietice în ținut.

„Pe teritoriul Moldovei dintre Nistru și Prut pentru prima oară apare unitatea administrativ-teritorială de raion (de origine rusească)¹² (Roman A., p. 2).

Unul dintre evenimentele centrale a fost formarea la 2 august 1941, fără consultarea poporului basarabean, a RSS Moldovenești. Procesul de introducere a administrației sovietice a fost întrerupt de năvălirea Germaniei asupra URSS la 22 iunie 1941. De la această dată, ca aliată a Germaniei în războiul al doilea mondial se include și România. Din iulie 1941 și până în martie 1944 Basarabia și Transnistria s-au aflat sub jurisdicția României regale. În martie 1944, oștirile sovietice au pus stăpânire pe o serie de raioane ale Basarabiei și Transnistriei, iar în august au încheiat victorios operația militară Iași-Chișinău. Au urmat restabilirea și consolidarea puterii sovietice, inclusive prin administrația publică de toate nivelurile. La 21 decembrie 1947, au avut loc alegerile în organele locale ale puterii. În scopul consolidării conducerii pe teren, s-a efectuat reorganizarea structurii administrative a republicii. Prin decretul Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM din 31 ianuarie 1952 în componența RSSM au fost formate patru districte administrative: Bălți, Cahul, Chișinău și Tiraspol.

Organele centrale și locale ale sistemului sovietic erau niște unelte de dirijare ale PCUS ce își stabilesc monopolul asupra sistemului politic și societății în ansamblu. În Moldova a fost instaurată administrația tehnocrată. Conducătorii administrativi erau, în marea lor majoritate, șefi ai unităților de producție și membri ai unicului partid, devenit stat.

V. Noile forme de administrare publică în condițiile de suveranitate și independență a statului moldovenesc

La finele deceniului al nouălea și în ultimul deceniu al sec. al XX-lea, în viața republicii noastre, inclusiv în administrația publică au evoluat transformări radicale în direcția democratizării, suveranității și independenței noului stat.

Necesitatea de a purcede la activitatea concretă de trecere de la sistemul administrativ de comandă la cel democratic a obligat noua conducere politică a republicii și a instituțiilor respective să grăbească procesul de pregătire a bazei juridice, sprijinindu-se, în temei, pe prevederile Cartei Europene referitor la descentralizarea puterii; necesitatea consiliilor alese și a organelor executive responsabile în fața lor, deținerea mijloacelor financiare de către autoritățile locale.

Primele documente în acest domeniu au fost Legea Republicii Moldova „Cu privire la bazele autoadministrării locale” și Hotărârea Parlamentului pentru aplicarea ei în viață, semnate la 10 iulie 1991. La 22 iulie 1991, Guvernul a aprobat Regulamentul provizoriu privind funcționarea organelor autoadministrării locale ale Republicii Moldova până la definitivarea noii împărțiri administrativ-teritoriale.

---

¹² Roman A., *Formarea RSS Moldovenești unionale*, Chișinău, Gazeta de Seară, 1990, 2 august, p. 2.

Pentru punerea în aplicare a Legii „Cu privire la bazele autoadministrării locale” a fost stabilită o perioadă de tranziție în două etape. În prima etapă, se prevedea desconcentrarea puterii de stat deținută de raioane, pe de o parte, iar pe de alta, consolidarea puterii executive pe verticală, prin constituirea unui mecanism intermediar de funcționare a noilor organe de autoadministrare – prefectura. Faptul că aria de activitate al prefecturii, ca reprezentant al Guvernului, va coincide cu unitatea administrativ-teritorială ar putea crea însă o seama de confuzii. Este lesne de înțeles că atribuțiile prefectului se răspândesc asupra conducerii serviciilor deconcentrate ale ministerelor, nu și asupra serviciilor autorităților publice locale.

Potrivit art. 109 al Constituției, adoptate în 1994, „administrația publică, în unitățile administrativ-teritoriale, se întemeiază pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, amiabilității autorităților publice locale și consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit”. Tot atunci s-a adoptat și Legea cu privire la administrația publică locală, care deja se conforma principiilor constituționale. Pronunțându-se la reforma administrativ-teritorială, au fost reduse și efectele benefice pe care o nouă organizare administrativ-teritorială le-ar fi produs pentru reconstituirea puterilor locale.

Însă problema cu privire la organizarea administrativ-teritorială a țării s-a discutat mulți ani în șir. Astfel în 1997, proiectul legii a ajuns să fie discutat în a doua lectură în Parlament, ca abia în 1998 să fie discutată și aprobată.

Apăruse disensiuni și din cauza faptului că teritoriul țării era fărâmițat în 40 raioane cu suprafețe mici, care au fost reorganizate conform potențialului economic și de producție al fiecărei unități nou-create, de disponibilul și gradul de dezvoltare a infrastructurii sociale, pentru a crea condiții egale de dezvoltare fiecărui județ nou-format. S-a ținut cont în timpul comasării raioanelor de relațiile istorice, aspectele etnice și culturale. Principalele raționamente ce au stat la baza noii structuri administrativ-teritoriale sunt de natură economico-financiară și se întemeiază pe principiul autofinanțării fiecărei unități nou-create. Pornind de la aceste deziderate, teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu Legea privind organizarea administrativ-teritorială din 12 noiembrie 1998, este organizat sub aspect administrativ în județe, orașe, comune și sate. La 22 octombrie 1999, această lege a fost modificată, în rezultatul căreia în baza județului Cahul a luat naștere județul Taraclia.

Astfel, în conformitate cu legea adoptată, țara a fost împărțită în 13 unități administrative teritoriale de nivelul doi (*Tabelul 1*), în componența cărora intrau 15 municipii, 50 orașe, 658 sate, în total 1680 de localități.

Tabelul 1. *Împărțirea teritorial-administrativă a Republicii Moldova (Legea privind organizarea administrativ-teritorială din 12 noiembrie 1998)*

Nr. d/o	Județul	Centrul județean
1	Bălți	Bălți
2	Cahul	Cahul
3	Chișinău	Chișinău
4	Edineț	Edineț
5	Lăpușna	Hâncești
6	Orhei	Orhei
7	Soroca	Soroca

8	Taraclia	Taraclia
9	Tighina	Căușeni
10	Ungheni	Ungheni
11	Mun. Chișinău	Chișinău
12	UTA Găgăuzia	Comrat
13	Localitățile din stânga Nistrului	

În decembrie 2001 comuniștii, care se aflau la putere, au adoptat în Parlament o reformă administrativ-teritorială nouă, care a fost implementată după alegerile locale din anul 2003. În urma ultimei reforme, țara s-a întors de fapt la modelul cvasi-sovietic al divizării teritoriale, iar autonomia locală a fost considerabil redusă.

Regionalizarea geografică nu a produs un impact perceptibil asupra schimbărilor în divizarea administrativ-teritorială a țării, deoarece nu s-au luat în considerație factorii economici, geografici, culturali, istorici etc. În prezent, dezvoltarea regională în Moldova suferă foarte mult din cauza polarizării economice și politice excesive, fragmentării excesive a teritoriului țării și lipsei puterii economice reale și a pârgھیlor administrative la nivel local.

Concluzii

Am constatat că procesul de reformare administrativ-teritorială a Republicii Moldova nu a fost în totalitate un proces rațional și eficient deoarece reorganizările administrativ-teritoriale aveau loc destul de frecvente care au reprezentat niște obstacole importante în calea reformei administrativ-teritoriale în Republica Moldova.

Bibliografie:

1. Cihodaru C., *Alexandru cel Bun*, Chișinău, 1990, p. 159.
2. Dorogan, Alexandru, *Ghidul funcționarului public*, Chișinău, L.A.D.O, 2000.
3. Guțuleac, Vasile, *Ghidul cetățeanului raionului Glodeni*, SRL „Tipografia Bălți”, 2005.
4. Munteanu, Igor, *Ghidul cetățeanului*, Chișinău, Cartier, 1998.
5. Neagu, Gheorghe, *Ghidul cetățeanului din județul Bălți*, Bălți, 2001.
6. Platon, Mihail, Administrația publică; *Curs de lecții*, Chișinău, Editura Universul, 2008.
7. Popescu, Teodor, *Evoluția reformei administrației publice locale: realizări și perspective*. Chișinău, AAP, 2001.
8. Roman A., *Formarea RSS Moldovenești unionale*, Chișinău, Gazeta de Seară, 1990, 2 august, p. 2.
9. Sâmboteanu, Aurel, *Istoria administrației publice din Moldova*, Chișinău, CEP USM, 2009.
10. Zbârciog, Valeriu, *Evoluția procesului de tranziție în Republica Moldova*, Chișinău, AAP, 1998.

ОСОБЕННОСТИ ЛЕКСИЧЕСКИХ ДИАЛЕКТИЗМОВ РУССКОГО ГОВОРА С. КУНИЧА (МОЛДОВА)

Руфина ПОПОВИЧ, студентка, факультет Филологии,
Бельцкий Государственный Университет им. А. Руссо
Научный руководитель: **Дина СТИЧ**, доктор, конф. унив.

Abstract. In the article there are described the dialectal peculiarities of the Russian language use in the Kunicha village (Moldova) at a lexical level. For the analyses of the dialectal lexemes there was carried an experiment, during which the informants (the native speakers of the dialect) were divided into three groups regarding of their age. The experiment

showed, that the informants of the older generation remembered their dialectisms a lot better; the native speakers of the dialect from the third group (the younger generation) did not know the meaning of most of the dialectisms. The aim of our research is to preserve the dialect of the village.

Keywords: *dialect, lexical level, informant, Old Believers, age categories, questionnaire.*

Республика Молдова – одно из тех мест, где русские говоры хранятся уже на протяжении многих столетий. Старообрядческое село Кунича, которое находится в северной части республики, во Флорештском районе, – живой словарь, на страницах которого живёт русский говор.

Первое документальное упоминание о селе Кунича датируется 1437 годом, но сведений, откуда пришли первые поселенцы, нет. Из существующих документов также нельзя сделать вывод, русское ли было это село. Устная традиция, неподтверждённая никакими документами, связывает возникновение села со временем правления Петра I или Екатерины I. Документально подтверждается, что в 1723 г. в древнем, но разоренном турками в конце XVII в. селе появились старообрядцы.

Старообрядцы появились в Молдове в XVIII веке, в результате того что многим русским людям пришлось бежать из России из-за жестоких гонений, которым они подверглись после Раскола русской церкви. В наше время трудно указать страну, где бы совсем не было старообрядцев: рассеяны они по всему земному шару. Бегство их началось вскоре же после Собора 1667 г., который установил и закрепил в применении к ним насилие и гонения, самые жестокие казни и убийства. "Раскол, – так называют древнее православие церковный историк Макарий, митрополит Московский, – решительно был запрещен в России, и никто ни в городах, ни в селениях не смел открыто держаться его. Потому раскольники или таили веру свою, или убежали в пустыни и леса, где заводили для себя приюты. Но и там их отыскивали, жилища их разоряли, а самих приводили к духовным властям для убеждений, а в случае нераскаянности предавали градскому суду и часто смерти". Такое безвыходное положение заставило многих христиан бежать в соседние государства: в Польшу, Литву, Швецию, Пруссию, в Турцию, даже в Китай и в Японию, где за веру их никто не преследовал. Количество бежавших было огромное: по сенатским сведениям, в то время русских людей находилось в побегах более 900 тысяч. В отношении к общему числу тогдашнего населения России это составляло десять процентов.

В наше время старообрядцы живут сплошными массами в Румынии, в Молдавии. В свое время все это было турецким владением, именно в Турцию тогда бежали старообрядцы. Турецкая власть разрешала им строить церкви, монастыри, скиты, совершать богослужение открыто и свободно, иметь церковный звон, на храмах ставить кресты, что не разрешалось им в России до 1905 г.

Таким образом, документально не подтверждается, откуда пришли старообрядцы в Куничу – с севера или с юга России.

Цель нашего исследования – определить, откуда, из каких российских губерний, пришли на территорию Молдовы и поселились в Куниче русские люди

со своим языком, со своими обычаями и традициями, со своей верой. Опираясь на исследования таких учёных, как А. Х. Востоков, Ф. Ф. Фортунатов, А. А. Шахматов, В. В. Виноградов, В. П. Кузнецов, мы полагаем, что именно язык, на котором говорят жители нашего села Кунича, поможет установить историческую Родину современных жителей села. В Куниче сохранился в значительной степени тот язык, на котором говорили наши предки – это русский диалект.

Диалект – «разновидность (вариант) данного языка, употребляемая более или менее ограниченным числом людей, связанных территориальной, профессиональной или социальной общностью и находящихся в постоянном и непосредственном языковом контакте».

Для выполнения нашей цели мы провели опрос среди населения села Кунича. Выбранные нами информанты являются представителями разных возрастных категорий, так как мы считаем, что диалектизмы сохраняются в речи людей разного возраста по-разному.

В научной литературе разработаны различные классификации диалектизмов разными учёными. Для нашего исследования – в рамках курсовой работы и подготовки к сегодняшней конференции – мы использовали следующую классификацию, согласно которой выделяются следующие уровни: фонетический, морфологический, лексический, словообразовательный, синтаксический. Мы выбрали лексический уровень, так как считаем, что именно слова в большей степени помогут нам установить место пребывания предков жителей села Кунича до их бегства с Российской территории.

Отобранный нами лексический материал мы разбили на три уровня:

- I уровень – информанты в возрасте 80 – 90 лет;
- II уровень – информанты в возрасте 50 – 80 лет;
- III уровень – информанты в возрасте до 20 – 50 лет.

Опрос информантов предоставил нам интересный материал, который мы разделили также на три уровня. Информанты преклонного возраста назвали нам следующие лексемы, о которых я, например, житель села Кунича, никогда не слышала, это:

- лан, нужник, ганки, припечек, комень, облони, рели, скрыня, кварта, снесь, затирка, страва;
- II уровень – кут, криница, пунька, комора, чурка, уфат, заслонка, дялянка, дидька, тятя, починать, пособить, стёганка, малай, кизяк, станушка;
- III уровень – хата, сенцы, горище, лежак, поднавес, горнушка, повозка, скирда, полова, порубка, харчи, ховать, чапать, швыркать, громадить.

Анализ данных трёх уровней показывает следующее:

1. К первому уровню мы отнесли лексемы, которые фактически не употребляются в речи жителей села, они сохраняются только в памяти очень пожилых людей. Существует риск того, что пройдёт ещё несколько десятков лет и такие слова полностью исчезнут из памяти людей. Пожилые люди хранят в себе бесценную информацию, они как Толковый словарь живого великорусского языка В. Даля представляют собой богатейший кладёзь, хранящий в языке все ценности и культуру рус-

ского народа. Поэтому необходимо зафиксировать то, что теряется и забывается. Если мы не сделаем это сейчас, то народная речь исчезнет и для науки, и для будущих поколений, исчезнет то, что является частью истории русского народа, его духовной и материальной культуры.

2. Второй уровень составляют лексемы, которые характерны для речи жителей в возрасте от пятидесяти лет. Это лексемы, значение которых известно всем жителям, но употребляются они ограниченно. Данные диалектизмы постепенно могут перейти в первый уровень, в том случае, если частота их употребления не возрастёт.
3. В третий уровень вошли наиболее распространённые лексемы, встречающиеся широко в речи всех жителей села. Этот уровень можно назвать «нейтральной лексикой» для жителей этого села.

Мы считаем, что работа с определёнными словами русского языка поможет нам установить место, откуда переселились люди в XVII-XVIII веках. С этой целью мы проанализировали 50 диалектизмов с точки зрения лексического содержания, провели соответствующую работу с толковым словарём В. Даля. Для анализа лексем мы выбрали именно Толковый словарь Даля, так как, по словам академика В. В. Виноградова, «здесь нашли место все известные Далю «сокровища родного слова»: слова из языка «разных сословий и состояний, наук и знаний», десятки тысяч слов, не замеченных или отвергнутых академическими словарями». По подсчёту самого Даля, всего в его словаре оказалось более 200 000 слов. Сам Даль писал: «Не воображайте, однако, что прибавка эта состояла вся из слов коренных, или неслыханных доселе областных выражений; напротив, девять десятых из них простые, обиходные слова, не попавшие только доселе в наши словари именно по простоте, по безычурности и обиходности своей...» В основу словаря был положен «живой, устный русский язык, а паче народный». Как говорил Даль: «Наши местные говоры – законные дети русского языка и образованы правильнее, вернее и краше, чем наш письменный жаргон. Поэтому нам достаточно словаря Даля для работы с отобранным нами материалом.

Поработав со словарём, мы пришли к выводу, что только 5 из выбранных нами диалектизмов относятся к северному говору – припечек, повозка, швыркать, стёганка, станушка. Все остальные лексемы характерны для южно-русского наречия. В словаре Даля чаще других фиксируются лексемы с пометой «курс.». Следовательно, говор села Кунича является южным. Анализ данных лексем показывает, что предки жителей села пришли именно с юга. Документально это не известно и нельзя подтвердить, но принадлежность лексем к южному наречию указывает на это. Мы осознаём, что наше исследование в таком варианте – всего 50 лексем, затронут только лексический уровень – не может точно нам подтвердить историческое место наших предков, но уже даже и эти результаты достаточно ясно удостоверяют, что наши предки пришли с юга России, и, возможно, из Курской губернии.

Мы затронули только лексический уровень, исследуя диалектные лексемы. Мы не коснулись других аспектов, кроме одного, но, на наш взгляд, очень

важного: это название нашего села Кунича. Чтобы объяснить название, можно исходить из фонетических особенностей русского языка. По основной версии, название нашего села образовано по наименованию животного куница, но название села не Куница, а Кунича. Именно история звука [ц] в этом наименовании позволяет нам убедиться в том, что переселенцы села пришли с крайнего юга России. Поясним: согласные звуки [ц], [ч] – это праславянские звуки; звук [ч] возник ранее аффрикаты [ц], до III в.н.э., а звук [ц] возник тоже в праславянском языке, но позже, приблизительно в V-VI вв.н.э.. Эти две фонемы с момента своего возникновения являлись самостоятельными, но в русских говорах у них разная история: в северных говорах более частотным являлся звук [ц], и на базе этого звука возникла диалектная особенность только северного наречия – цоканье, которое характеризуется неразличением звуков [ц] и [ч] и совпадение их в одном звуке [ц]. В южных говорах, наоборот, более частотным являлся звук [ч], который послужил для формирования диалектной черты – цоканье, которое также характеризуется совпадением звуков [ц] и [ч], но в звуке [ч]. Нужно отметить, что данная диалектная черта пролегает узкой языковой полоской только на крайнем юге России. Мы предполагаем, что переселенцы дали название нашему селу на основании наименования этого зверя, но так как они не произносили звук [ц], а совмещали его в одном [ч], они, увидев этих зверей, а их было очень много, по всей вероятности, назвали их не «куницами», а «куничами». В словаре Даля слово «кунича» не зафиксированно, но есть лексема «куничник» – лесник, это позволяет нам снова убедиться в том, что наши предки пришли именно с крайнего юга России.

Дадим анализ некоторых слов, которые, на наш взгляд, представляют интерес.

Лексема «ганки» – Даль даёт 2 значения этого слова, в нашем селе употребляется данная лексема только в одном значении: порог у входа в дом. В толковом словаре Даль даёт такие значения:

Ганка – ж. ниж. балясина, точеный брусок для перил, строганый для палисадника. Ганка ж. ганок м. ганки мн. южн. зап. немецк. Gand крыльцо, крылечко, приступки с навесом и перилами у входа в дом или в избу.

Лексема «рели» употребляется в значении «качели» в селе Кунича, а в словаре Даль даёт 9 значений этого слова. Мы приводим то значение из словаря, которое совпадает со значением, в котором лексема употребляется в нашем селе.

Рель – рели мн. реля ж. ряз. два столба с перекладиною, качели, гугали.

Лексема «кружка» сегодня заменяет диалектизм «кварта», который также хранится только в памяти старшего поколения. Даль Даёт 6 значений этой лексемы: мера жидкостей; кружка; восьмая либо десятая часть ведра; музыкальная четвертая нота; четвёртая струна; полицейский чиновник, заведующий кварталом. В селе Кунича лексема используется только во втором значении: кружка.

Лан – лексема первого уровня, которая хранится только в памяти старожилов села.

Лан – м. южн. вор. тул. поле, нива, пашня; большая засеянная полоса, около десятка десятин. Сеять ланами, однородный хлеб большими полями.

Этот диалектизм фактически стёрт в памяти людей. Сейчас в этом значении употребляется лексема поле. Мы считаем, что по звучности слово «лан» настолько красиво, что его необходимо вернуть в активный лексический запас жителей Куничи.

Тятя – лексема второго уровня, всего лишь 30 лет назад именно так дети называли отцов, на сегодняшний день лексему можно услышать довольно редко и только в речи среднего и старшего поколения. В словаре Даль даёт три значения этому слову: отец, сестра, ребёнок. В селе Кунича «тятя» – это только отец.

К сожалению эпоха глобализации касается всех сторон жизни человека, и даже язык подвергается её влиянию. В связи с прогрессивным развитием науки и техники, культуры, диалекты начинают исчезать, наша задача – сохранить то, что хранилось веками, и сейчас может исчезнуть всего за несколько десятков лет.

Почему необходимо сохранять то, что не вошло в литературный язык и, вероятнее всего, не войдёт в него? Да именно потому, что народная речь важна для народа, для будущих поколений она будет тем, чем для нас являются памятники прошлого: старинная одежда, оружие, домашняя утварь, памятники живописи, архитектуры, устного народного творчества, рукописи, с помощью которых мы познаём мир наших далёких предков. Таким образом, изучая современные диалекты, народную речь, учёные и исследователи работают на будущее. Диалектология имеет важное практическое значение в разных областях. Она необходима при изучении истории языка, так как в диалектах сохраняются особенности, свойственные древнерусскому языку. История языка – это история не только литературного языка, но и его диалектов, их развитие, изменение, обогащение новыми чертами или утрата каких-то характеристик. Всё это невозможно узнать без знания современных наречий.

Наш говор самобытный, но можно констатировать, что он уже сейчас теряет своё лексическое богатство, но, к сожалению, нет крупных исследований, посвященных ему. Нам известны исследования обиходной лексики, затрагивающей аграрный сектор, но они не являются фундаментальными, а другие труды нам не известны. Таким образом, проведённая работа над лексемами показывает, что необходимо исследовать наш русский говор, чтобы сохранить самобытный язык для будущих поколений. Например, хорошо было бы совместно с кафедрой начать работу по составлению словаря, где были бы собраны ещё существующие и в речи, и в памяти людей лексемы.

Библиография:

1. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1957-1984.
2. Виноградов В. В. Лексикология и лексикография. – М., 1977.
3. Мещерский А. Н. Русская диалектология. – М.: «Высшая школа», 1972.
4. Булатова В. Н., Касаткин Л. Л., Строгонова Т. Ю. О Русских народных говорах. Пособие для учителей. – М.: «Просвещение», 1975.
5. Мельников Ф. Е. Краткая история древлеправославной старообрядческой церкви. – Барнаул, 2006.
6. Смилянская Е. Б., Денисов Н. Г. Старообрядчество Бессарабии: книжность и певческая культура. М.: Индрик, 2007.

СВОЕОБРАЗИЕ РУССКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОНЦЕПТОМ «СЛОВО»

Валерия ПОЛИЩУК, студентка, факультет Филологии,
Белький Государственный Университет им. А. Руссо,
Научный руководитель: Дина СТИЧ, доктор, конф. унив.

Abstract. *In the article are enlightened the peculiarities and originality of the «word» concept. The «word» is explained by the narrowing of the linguo-cultural space. However the lost meaning of the «word» concept find their reflections in all the phraseologisms. In the article there was made an attempt to analyze the tight interaction of the «word» concept at the synchronic and diachronic levels.*

Keywords: *concept, word, space, diachronic and synchronic level, synonymical row, lexical meaning.*

Слово

Молчат гробницы, мумии и кости, –
Лишь слову жизнь дана:
Из древней тьмы, на мировом погосте,
Звучат лишь Письмена.
И нет у нас иного достоянья!
Умейте же беречь
Хоть в меру сил, в дни злобы и страданья,
Наш дар бессмертный – речь.

И. А. Бунин.

7 января 1915
Москва.

В языке нет такого другого всеобъемлющего слова, как «Слово». Словом создан мир: ·kw той рече, и быша. (Пс. 32: 9) – «Он, Господь, сказал (изрек Слово), и всё стало». Святой праведник Иоанн Кронштадский напоминает: «Каждую минуту Бог носит все миры силой Слова Своего.» Как же поэтому надо быть осторожным в слове, заключается праведник. Ведь сказанное слово обладает непреложностью исполнения.

Слово – это Сын Божий, Логос, Господь Иисус Христос. Славянское слово «слово» приобрело божественное значение неизмеримого Логоса в первых же стихах, переведенных святыми Кириллом и Мефодием. Это начало Евангелия от Иоанна, читаемое в светлую Пасхальную ночь:

Въ началѣ бѣ слово..., и бгѣ бѣ слово (Ин. 1:1).

Человек по религиозным коконам, созданный по образу Божию, единственный из тварей одарен словом, он существо словесное. Человеческое слово, как все, что от Бога.

При изучении старославянского языкового материала становится очевидным, что понятию *слово* было отведено заметное место в лексической системе. В языковом сознании средневекового человека *слово* было многозначным понятием, о чем свидетельствует материал старославянского словаря, где помимо *слова*, были: глаголь – слово, речь СС: 170; глась – речь,

слово, звук СС: 170; речь – слово, беседа – слово, речь, разговор СС: 83. На соотнесенность *слова* с божественной идеей указывает и семантическая структура этой лексемы (ср. слово о Христе СС:611), в языке Кирилла и Мефодия *слово* – это Священное писание, божественные заповеди, проповедь, поучение, проповедь // Священное писание; 2) заповедь, получение СС: 611; словеснь – относящийся к проповедям СС: 611 «Старославянский словарь (По рукописям X- X | веков) зафиксировал основные значения «слова» и его семантическую структуру реализующуюся в языке славянских народов Средневековья. Будучи лексической единицей письменной формы литературного славянского языка, «слово» репрезентовало весь накопленный опыт славян дописьменной эпохи и явилось ключевой, ядерной единицей языка, на основе которой основывается лексическая система общеславянского языка.

В словаре «Древнерусского языка» И.И. Срезневского зафиксировано 27 значений лексемы «слово». Наиболее яркими являются: слово – даръ; слово – складъ рѣчи, способъ выраженія; слово-рѣчь (иногда во множ. Ч. Слова); слово – письменная рѣчь, письмо, грамота, где письменная речь выступает в значение письмо; слово – законъ, заповѣдь. Например: Не лѣбо ли ны бяшетъ, братіе, начати старыми словесы. Сл. Плк. Игор.; В гордаго бо сердци диаволь сѣдит и Божие слово не хоцетъ прилгоути емоу. Лук.Жид. В «Толковом словаре живого великорусского языка» В.И. Даля было зафиксировано 43 значения лексемы «слово» наиболее яркие являются: слово-разговор; слово-беседа; слово-речь; слово-истина; слово-премудрость и сила; слово-сын Божий; слово-обет; слово-обещание; слово-ручательство; слово-заговор; слово-чары; слово-заклинание; слово-имя буквы; слово-острота; слово-шутка. Например: Слово о полку Игореве. *Слова епископа*, изданные речи его; *Слово* или *Слово Божье*, Св. писание, Ветхий и Новый Завет. *Живи по Слову. Да спасеши Слово; Евангелии напр. В начале бе Слово и пр. толкуется: Сын Божий; истина; премудрость и сила. И Слово плоть бысть, истина воплотилась; она же и свет.* Работа по «Толковому словарю живого великорусского языка» В. И. Даля позволяет нам сделать следующие заключение: этот словарь представляет серьезное и объемное описание значения слова, как многозначную единицу определяющую многие стороны жизни и человека. Значение слова отличается широким семантическим объемом. Анализ языкового материала свидетельствует о том, что «слово» осмысливается не только как единица речи, но и как некая сакральная сущность, обладающая силой и анализируемая лексема вбирает в себя почти 50 разных значений. В четырех томнике «Словаря русского языка» зафиксировано всего 7 значений лексемы «слово». Таким образом анализ значения лексемы «слово» по словарям, отражающим разные периоды развития русского языка показывает, что в лингвокультурологическом пространстве произошло сужение семантической структуры лексемы «слово». В академических словарях русского литературного языка уже не фиксируется значение о Христе (хотя в «Словаре церковно-славянского и русского языка» (1847) это толкование даётся), а указываются такие значения слова, которые характеризуют его прежде всего как единицу языка и речи, ср.: слово

1) единица речи, представляющая собой звуковое выражение понятия о предмете или явлении объективного мира; 2) речь, язык; 3) высказывание, словесное выражение мысли, чувства; 4) публичное выступление, речь, устное официальное заявление; 5) устар. Литературное произведение в форме ораторской речи, проповеди или послания, а также повествование, рассказ вообще; 6) литературный текст, на который написана музыка. И лишь в единичных случаях – как феномен этики (ср. слово – обязательство сделать, выполнить что-л., обещание). Говоря о трансформациях в осмыслении категории слова современным русским языком, следует отметить, что духовно-христианская установка этой категории оказывается в значительной степени утраченной, то есть значения «слово» на синхронном и диахронном уровнях значительно изменилось. Однако лексема «Слово в языке произведений А. С. Пушкина» являясь ключевой единицей в художественном пространстве его, творчества отражает языковую картину мира автора, которая была многогранно представлена на синхронном и диахронном уровнях. Так «Слово в языке произведений А.С.Пушкина» является не только одной из частотных по употребительности единиц текста, но и наиболее информативной и семантически сложной единицей. Сужение значения лексемы «слово» в лингвокультурологическом пространстве находит на наш взгляд, отражение и на синонимических связях этой лексемы. Работа со словарями синонимов русского языка (в частности «Словарь синонимов русского языка» под редакцией А. П. Евгеньевой, где зафиксировано свыше 5 тысяч слов, вступающих в синонимические связи) не представлена лексема «слово», на основании чего можно сделать заключение, что эта единица не имеет синонимов. Однако, если учитывать те лексические значения «слово», которые зафиксированы в словаре «Старославянского языка», в словаре «Древнерусского языка» И.И. Срезневского, в «Толковом словаре живого великорусского языка» В.И. Даля, можно представить яркий синонимический ряд, ключевым словом в котором является слова: слово-дар, разговор, беседа, речь, проповедь, обет, заговор, чары, острота, шутка. Этот синонимический ряд можно расширить ещё в большей степени; хотя эти значения на синхронном уровне, безусловно утрачены. Таким образом, диахронный и синхронный уровни значения лексемы «слово» показывают, что в историческом развитии семантика лексемы «слово» претерпела значительные изменения, однако, все те значения, которые лексема «слово» утратила, сохранила в русских фразеологизмах. Мы проанализировали некоторые фразеологические словари русского языка и определили частотность фразеологизмов с лексемой «слово»: «Большой толково-фразеологический словарь» М.И. Михельсона – 27 единиц; «Фразеологический словарь русского литературного языка» А.И. Фёдорова – 119 единиц. Для нас важен лингвостилистический анализ фразеологизмов. Этот анализ и подсчеты представляют следующее: книжные – 7, разговорные – 50, устаревшие – 33, просторечные – 18, поэтические – 1, экспрессивные – 6, пренебрежительные – 1, иронические – 1, исторические – 1, официальные – 1. Наши наблюдения (это только работа в рамках курсовой работы и сообщение на конференции), показывают, что

буквально все исторические значения этой лексемы находят отражение во фразеологизмах: Слово пастыря – проповедь; слово – божий дар; слово – поучение; слово Божье (Ветхий завет); житие по слову – истина; что слово, то и дело; дать слово; слово за словом (беседа) слово-закон (обет). Лингвистическая работа с разными словарями позволяет нам сделать определенные заключения: 1) Сужение лексических значений «слово» в лингвокультурологическом пространстве совершенно не означает, что лексема «слово» на синхронном уровне не является отражением того богатейшего смысла, заложенного в эту лексему изначально, напротив, в процессе исторического развития лексема «слово» вобрала в себя то содержание, которое зафиксировано на диахронном уровне, и на синхронном уровне является не просто понятием, а концептом, который отличается от понятия своим общим содержанием сформировавшегося тысячелетием, и находит отражение в мышлении современного человека, представляя особенности его сознания, его мировоззрения, ментальность вызывает различные ассоциации, разные чувства, оценки, символы. Назовём фразеологизмы с концептом «слово» отражающих их историческое содержание: последнее слово; слово за слово; в одно слово; дар слова; игра слов; замолвить слово; знать слово; поминать добрым словом; верить на слово; быть хозяином своего слова; живое слово.

Наше сообщение выполнено на базе работы со словарями, так как именно словари играют потенциальную роль в процессе любого анализа слова, именно Словари открывают перед нами богатства человеческой мысли, отраженное в языке способствующий более глубокому проникновению в систему языка, расширяет лингвистический кругозор, повышает грамотность и культуру речи, воспитывает в человеке любовь к родному языку.

Библиография:

1. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка. – М., 1978-1980.
2. Михельсон М.И. Русская мысль и речь – СПб., 1902.
3. Федоров А. И. Фразеологический словарь русского литературного языка кон. XVIII- XX вв. – М., 1995.

SCHREIBFERTIGKEIT IM DAF-UNTERRICHT

Maria PEREJOGHINA, Schüler, *Philologische Fakultät,
Staatliche A. Russo-Universität*

Wissenschaftliche Betreuerin: **Ana POMELNICOVA**, *Dozent, Dr.*

Резюме. *Письмо – это процесс составления слов из букв, которое предполагает овладение графикой и орфографией. Письменная речь является одним из способов формирования и формулирования мысли. В начале обучения формирование графических и орфографических навыков и умений для выполнения письменных заданий составляет цель усвоения техники письма в новом языке. Далее письмо рассматривается как важное средство в изучении языка: оно помогает прочному усвоению языкового материала (лексического, грамматического) и формированию навыков в чтении и устной речи.*

Слова-ключи: *письмо, орфография, графика, обучение, навыки.*

Der Gebrauch einer Sprache unterliegt bestimmten Normen wie auch andere menschliche Tätigkeiten. Diese Normen dienen sichern eine reibungslose Kommunikation; darum liegt ihre Einhaltung im Interesse eines jeden Sprechenden und Schreibenden.

In der geschichtlichen Entwicklung haben sich für die geschriebene Sprache strengere Maßstäbe herausgebildet als für die gesprochene. Die Geschriebene Sprache hat die Funktion, sprachliche Äußerungen über längere Zeiträume und über größere räumliche Distanzen hinweg zu erhalten. Unter diesem Gesichtspunkt wird innerhalb der Sprachgemeinschaft der Rechtschreibung ein besonderer Wert zugemessen.

In der modernen fachmethodischen Literatur unterscheidet man das „Schreiben“ und die schriftliche „Sprachausübung“. Die letzte ist eine von 4 kommunikativen Sprachausübungstätigkeiten.

Das Schreiben setzt die Fähigkeit voraus, das graphische und orthografische System der betreffenden Sprache und der entsprechender Regeln zu kennen.

Das Schreiben als eine produktive Tätigkeit (schriftliche Sprachausübung) setzt die Befähigung voraus, bewusst Inhalte und deren innere sprachlich phonetische Realisierung mit Hilfe graphischer Zeichen zu fixieren. Das Schreiben dient als Kodieren der Gedanken mit Hilfe graphischer Zeichen.

Das Schreiben ist mit anderen Tätigkeiten verbunden: z.B. mit dem Lesen. Das Kommunikationsbedürfnis des Schreibens ergibt sich im Leben durch persönliche Motive oder gesellschaftliche Zwänge (Schreiben eines Briefes, Referats, Antrags, Bewerbung). In der Stunde fehlen diese Motive. Sie werden durch die methodische Aufgabestellung des Lehrers ersetzt. Dazu gehören z.B. solche Übungen wie die schriftliche Beschreibung eines Bildes, schriftliche Nacherzählung, Aufsätze, Referate zu bestimmen Themen.

Das Schreiben hat in der Schule eine begrenzte kommunikativbezogene Anwendungsfunktion, viel mehr tritt es als ein effektives Mittel zum Erfassen, ein Prägen, Einüben, Erfassen, Anwenden der lexischen und grammatischen Erscheinungen auf, d.h. es besitzt ein bedeutsames sprachkenntnisbezogenes Lehrziel. Diese Lernfunktion leitet sich aus folgender Vollsetzung ab:

- Schreiben – erfüllt die Behaltens Leistung beim Einprägen der Lexik und Grammatik.
  - Es unterstützt den Prozess der Entwicklung des Hörens und Sprechens.
  - Es ermöglicht eine zeitgleiche individuelle produktive Sprachtätigkeit aller Schüler im Unterricht.
  - Es ist ein rationelles Mittel zur Kenntniskontrolle.
  - Es fördert die Gewöhnung der Schuller an ein gesagtes gewissenhaftes Arbeiten an Selbstkorrektur.
  - Es ist eine effektive Tätigkeit in Rahmen der Hausaufgabe.
- Ziele für die Entwicklung des Schreibens:
- das graphische System der Fremdsprache und kaligraphische Fertigkeit von diesem System zu kennen.
  - die Schüler lernen die Zeichen differenzieren, die bei gleicher Form unterschiedliche Lautwerte in den beiden Sprachen repräsentieren.

- Zu den Übungen für Entwicklung graphischer Fertigkeiten gehören die folgenden:
- Das Schreiben einzelner, einfacher dann drei komplizierten Buchstaben die Teilweise in den beiden Sprachen übereinstimmen (a, m, o, k) oder ganz verschiedene (s, p, t).
- Das Schreiben der Buchstabenverbindungen die einen Laut bezeichnet (ck, ch, sch, ie) Diphthonge (ei, eu, au).
- Abschreiben einzelner Wörter und Sätze.
- Die Analyse der einzelnen Buchstabenverbindungen, Buchstabe, Satzverbindungen.
- Buchstabieren.

In der Geschichte des Fremdsprachenunterrichts hatte das Schreiben einen unterschiedlichen Stellenwert. Unter dem Postulat des Sprechens als alleinigem Mittel, das Sprechen zu lernen, gilt das Schreiben im Rahmen des Spracherwerbs als kontraproduktiv, da es nicht direkt zum Sprechen führt. Als These dieses Ansatzes könnte man formulieren: Schreiben ist nicht nötig für die Entwicklung der mündlichen Kompetenz.

Neuere Ergebnisse der Schreibprozessforschung zeigen aber, dass die kognitiven Aktivitäten beim Schreiben auch im Rahmen des Fremdspracherwerbs eine fördernde Funktion haben können. Diese Aktivitäten und ihre Relevanz für den Fremdspracherwerb sollen im Folgenden dargestellt werden.

Für den methodischen Umgang mit dem Schreiben im Fremdsprachenunterricht muss man in diesem Zusammenhang mit bestimmten theoretischen Ansätzen argumentieren:

- Was ist Schreiben?
- Schreiben in der Fremdsprache
- Methodisches Vorgehen

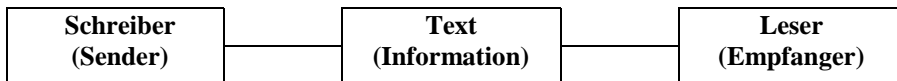
Es gibt Schreibaktivitäten, bei denen das Schreiben das Ziel ist: z.B.: wenn wir einen Brief schreiben, ist das Ziel meiner Handlung ein Brief, den wir jemandem schicken möchten. Es gibt aber auch viele Schreibaktivitäten, bei denen Schreiben nur Mittel für einen anderen Zweck ist: z.B. bei schriftlichen Grammatikübungen; da ist unser Ziel, eine bestimmte Struktur zu üben. In vielen Lehrwerken und Unterrichtsmaterialien wird kein Unterschied zwischen Schreiben als Zielfertigkeit und Schreiben als Mittelfertigkeit gemacht. Die Übungsanweisung bei Aufgaben zum Schreiben lautet meistens gleich: Schreiben Sie! Für den Aufbau der Schreibfertigkeit im Fremdsprachenunterricht ist es jedoch sinnvoll und wichtig, Schreiben als *Ziel* und Schreiben als *Mittel* klar zu unterscheiden. Bei der folgenden Aufgabe wird das deutlich.

Man weiß, im Fremdsprachenunterricht ganz im Gegensatz zur kommunikativen Relevanz des Schreibens doch recht häufig geschrieben wird. Das betrifft besonders folgende Bereiche:

- Hausaufgaben
- Tests
- Notizen (für spätere mündliche Produktion), Stichwortskizzen, Material- und Ideensammlung

- Übungen zu Wortschatz und Grammatik

Im kommunikativen Ansatz wird Sprache - und damit auch Schreiben - als soziales Handeln aufgefasst. Pragmatisch gilt Schreiben als ein Verfahren zur Informationsvermittlung: Eine Person teilt einer anderen Person etwas mit. Im Zentrum dieses linearen Vorgangs steht als **Produkt** des Schreibens die Information:

Man schreibt also, um ein Produkt zu bekommen, das eine bestimmte Funktion hat. Man schreibt:

- einen Geschäftsbrief, um ... (sich zu beschweren);
- einen Einkaufszettel, um ... (nichts zu vergessen);
- einen Text, um ... (einen Leistungsnachweis zu erhalten);
- eine Zeitungsnachricht, um ... (Leser zu informieren);
- einen Liebesbrief, um ... (seine Zuneigung zu zeigen).

Literaturverzeichnis:

1. Bernd Kast, Eva-Maria Jenkins, *Fertigkeit Schreiben (Fernstudienangebot Deutsch als Fremdsprache)*. - Langenscheidt-Verlag, 1999.
2. *Briefe gut und richtig schreiben*. Dudenverlag, 2006.
3. Deutsch in der Schule. In: <http://deutschinderschule1.blogspot.md/search/label/Schreiben>. vom 20.05.16
4. Jan Altendorf, *Schreiben in der Fremdsprache - theoretische Grundlagen des Schreibprozesses und praktische Vorschläge für das Training der Fertigkeit 'Schreiben' im Englischunterricht der Sekundarstufe I*. - Bod Third Party Titles, 2008.

ERGEBNISSE DES FORSCHUNGSPROJEKTS VON MOLDAUISCHEN SCHÜLERN UND STUDENTEN

Anastasia POPSOVANNAIA, Schüler, *Philologische Fakultät, Staatliche A. Russo-Universität*
Wissenschaftliche Betreuerin: **Tatiana ȘCERBACOVA**, Dozent

Rezumat. *Germanii basarabeni (în germană Bessarabiendeutsche) au fost o comunitate etnică ce locuia preponderent în sudul Basarabiei (Bugeac). Ei s-au stabilit în Basarabia la începutul secolului al XIX-lea. Majoritatea lor proveneau din sud-vestul Germaniei actuale, precum și din Elveția, Austria, Alcasia și din Ducatul Varșoviei. Conform datelor recensământului populației din România din anul 1930 germanii reprezentau 3% din populația Basarabiei. În toamna anului 1940, după anexarea Basarabiei de către URSS, cei 93,5 mii de germani basarabeni au fost transferați, în conformitate cu un acord sovieto-german, pe teritoriul de azi al Poloniei, de unde au fost din nou transferați în 1945 în actualul land Baden-Württemberg. În acest articol se propune rezultatele proiectului de cercetare a elevilor și studenților din Moldova.*

Cuvinte-cheie: *germanii basarabeni, comunitate etnică, cultură, limbă, proiect, excursii, interviu, documentarea rezultatelor cercetării.*

Im Zusammenhang mit dem 200-jährigen Jubiläum der Ansiedlung der Deutschen in Bessarabien, wurden in unserer Republik verschiedene Maßnahmen

und Veranstaltungen organisiert. Darunter war auch Schüler- und Studentenprojekt **Auf Spurensuche**.

Vor 200 Jahren kamen die ersten deutschsprachigen Siedler in das sogenannte Bessarabien, ein fruchtbares Gebiet in der heutigen Republik Moldau und der Ukraine. Zar Alexander I. versprach den Kolonisten Land und Privilegien. Die Geschichte der Bessarabiendeutschen erlebte einen abrupten Wandel, als die Deutschen im Jahre 1940 in das Deutsche Reich umgesiedelt wurden.

An diesem Projekt nahmen 13 Studenten und Schüler aus Bălți und Chișinău teil. Das Hauptziel des Projekts war die Untersuchung der Geschichte der Bessarabiendeutschen auf dem Gebiet der heutigen Republik Moldau.

Die Teilnehmer mussten auf die folgenden Fragen der Geschichte antworten:

- Was bringt die Menschen dazu, ihre Heimat zu verlassen und in eine ungewisse Zukunft zu gehen?
- Was suchten die deutschen Siedler in Bessarabien?
- Erinnert man sich auch noch an sie?
- Was bedeutet es, wenn man seine Heimat verlassen muss?
- Wie sie auf die Kultur und Wirtschaft beeinflusst haben?
- Warum kommen auch noch heute regelmäßig Nachfahren der "Bessarabiendeutschen" in die Moldau, um die Wohnorte ihrer Vorfahren zu sehen?

Als Leiterinnen des Projekts waren Elsa Marlene von Tronchin und Kathrin Heuking, Boshlektorinnen in der Republik Moldau. Dieses Projekt wäre kein Erfolg geworden ohne die zahlreichen Helfer, Freunde und Bekannten, die die Teilnehmer unterstützt haben und mit Rat und Tat zu ihrer Seite gestanden haben.

Unter ihnen waren PD Dr. habil. Ute Schmidt, Prof. Ulrich Baehr, Dr. h.c. Edwin Kelm u.a. (Deutschland), Vertreter des Osteuropazentrums der Universität Hohenheim, DaF-Hochschullehrer (Republik Moldau), Verwaltungsvertreter und viele Bewohner der ehemaligen deutschen Dörfer.

Die Forschungs- und Ausbildungsformen des Projekts waren mit der Teilnahme an verschiedenen Workshops verbunden. Das waren:

- **Interviews** mit den Zeitzeugen der deutschen Geschichte in Bessarabien und der Republik Moldau (Ute Schmidt, Edwin Kelm, Victor Kisseljow, Tatiana Șerbacova);
- **Dokumentierung** der Untersuchungsergebnisse durch Fotos, Videos, Abfassung von Referaten und Berichten zum Problem;
- **Exkursionen** in ehemalige deutsche Dörfer: Grinauți (Neu Strymba), Chetrosu (Ketrossy), Albota (Albota de Sus), Cimpeni (Alexanderfeld).

Die Teilnehmer hatten folgende **Forschungsaufgaben** zu lösen:

- ✓ die Migrationsgeschichte der Bessarabiendeutschen zu erforschen;
- ✓ den Einfluss und den Beitrag der Deutschen zur bessarabischen Lebensweise zu konstatieren;
- ✓ die Vermischung von Kulturen und Sprachen in Bessarabien zu bestimmen;
- ✓ die ethnographischen Materialien des Dorf museums *Alexanderfeld* anzuschauen und zu untersuchen;

- ✓ die Besonderheiten der Architektur von deutschen Häusern und der Einrichtung der Bauernhöfe festzustellen.

Die Journalistin Yulia Lokshina hat die Gruppe filmisch begleitet. Vor der Kamera erklärten die Teilnehmer ihre unterschiedlichen Perspektiven der Betrachtung des Themas. Gleichzeitig macht der Film ihre Erlebnisse und Erfahrungen während des Projekts sichtbar. In den Workshops haben die Teilnehmer des Projekts die Antworten auf die oben stehenden Fragen bekommen und Forschungsaufgaben realisiert.

Die Arbeit am Projekt hat den Teilnehmern neue Impulse zur Erforschung der Geschichte der Bessarabiendeutschen in der Republik Moldau gegeben. Und die Teilnahme an verschiedenen nationalen und internationalen Projekten zu diesem Problem ist unserer Meinung nach von großer Bedeutung.

Literatur:

1. Baumann, Arnulf, *Die Deutschen aus Bessarabien*, Hannover, Hilfskomitee der Evangelisch-Lutherischen Kirche aus Bessarabien, 2000.
2. Schmidt, Ute, *Bessarabien. Deutsche Kolonisten am Schwarzen Meer*, Potsdam, Deutsches Kulturforum östliches Europa, 2012.
3. Șerbacova, Tatiana, *Die deutschen Kolonisten im Norden Bessarabiens in Jahrbuch der Deutschen aus Bessarabien*, 2015, S. 69-75.
4. Wagner, Immanuel, *Zur Geschichte der Deutschen in Bessarabien*, Mühlacker, Heimatmuseum der Deutschen aus Bessarabien, 1982.
5. www.aufspurensuche.com/uumlber-das-projekt.html

ARBEIT MIT DEM WORTSCHATZ

Victor PRISACARI, Schüler, *Philologische Fakultät, Staatliche A. Russo-Universität*

Wissenschaftliche Betreuerin: **Ana POMELNICOVA**, *Dozent, Dr.*

Резюме. Слова являются основой любого языка и неотъемлемой частью коммуникации. Именно поэтому в практике изучения иностранных языков они приобретают особую значимость. В свою очередь, словарный запас может быть разделён на три группы: активный, пассивный и потенциальный. Цель словарной работы заключается в приобретении прочного, быстро извлекаемого и правильно применяемого словарного запаса, а наиболее эффективное изучение слов может быть достигнуто только вследствие использования данных слов в различных контекстах, раскрывающих всю гамму смысловых оттенков.

Слова-ключи: активный, пассивный и потенциальный словарный запас, упражнения, методы *Mindmaps*, семантика, толкование.

Ich interessiere mich für das Thema des Wortschatzerlernens. Die Wörter sind ja die Basis jeder Sprache, aber leider, nicht selten, bekommen sie die gebührende Aufmerksamkeit nicht. Es kommt vor, dass die Arbeit mit den unbekanntem für die Schüler Wörtern auf eine übliche Liste in einem Buch läuft, die aus zwei Spalten besteht, eine Spalte mit deutschen Wörtern und andere mit der Übersetzung. Deshalb möchte ich die Bedeutsamkeit des Wortschatzes und höchsteffektive Methoden seiner Bereicherung in meiner Arbeit betrachten.

Wörter und Ausdrücke bilden die Bausteine der Kommunikation jeder Sprache. Der Wortschatz spielt im Fremdsprachenerwerb eine sehr wichtige Rolle und es ist dann sehr wichtig, dass die Vokabeln effektiv und richtig angenommen werden.

Die Methoden, die bei der Wortschatzvermittlung benutzt werden, spielen bei dem Fremdsprachenerwerb eine erhebliche Rolle.

Für die Unterrichtszwecke lässt sich der deutsche Wortschatz in drei Kategorien gliedern. Wir unterscheiden:

1. Produktiven (auch aktiven) Wortschatz - Wörter und Ausdrücke, die der Lehrende kennt und aktiv benutzt. In dieser Gruppe befinden sich alle lexikalischen Einheiten, die für produktive Aneignung bestimmt sind. Doyé (Janíková, 2005, S. 85) unterscheidet dann zwei Untergruppen:
  - Oral aktiven Wortschatz – Wörter, die der Schüler beim Sprechen aktiv benutzt;
  - Schriftlich aktiven Wortschatz – Wörter, die der Schüler beim Schreiben aktiv benutzt.
2. Rezeptiven (auch passiven) Wortschatz – Wörter und Ausdrücke, die für rezeptive Aneignung bestimmt sind. Hier gehören also lexikalische Ausdrücke, die man versteht, aber nicht aktiv benutzen kann. Der Hauptunterschied zwischen den aktiven und passiven Wortschatz sieht man vor allem in dem Umfang. Bei jedem Lernenden ist der passive Wortschatz größer als der aktive.
3. Potentiellen Wortschatz – Zum potentiellen Wortschatz gehören Ausdrücke, die man nicht kennt, kann aber ihre Bedeutung dank seiner/ihrer Bildungsweise ableiten. Der Lernende kann einfach mit der Hilfe von Analogie, der Muttersprache oder aus dem Kontext die unbekannt Wörter abschätzen. Bei dem potentiellen Wortschatz kann man eher von der Fähigkeit Bedeutung eines Wortes ableiten als von dem quantitativen Umfang sprechen.

Das Ziel der Wortschatzarbeit „besteht in der Aneignung eines dauerhaften, schnell abrufbaren, disponibel verknüpfbaren und korrekt anwendbaren Wortschatzbesitzes, der auf die Realisierung von relevanten Kommunikationsabsichten und die Bewältigung bestimmter Themen und Kommunikationssituationen abgestimmt ist“ (Didaktik des Fremdsprachenunterrichts⁷ 1986, zitiert durch Storch 1999, 57).

Der Lerner lernt eine kritische Menge von Wörtern, um die Sprache sowohl rezeptiv als auch produktiv benutzen zu können. Überdies lernt er die Wörter so, dass er sie nicht vergisst und bei Bedarf abrufen kann (Thornbury 2002, 2).

Das, wie viel der Lerner sich anstrengen muss, um die Wörter zu lernen und nicht zu vergessen, hängt von drei Faktoren ab. Erstens spielen dabei die mutter-, fremd- und zielsprachlichen Kenntnisse des Lerners eine wichtige Rolle (Nation 1990, 33.).

Die neuen Wörter werden nämlich mit den schon vorhandenen Kenntnissen vernetzt und je bessere Sprachkenntnisse der Lerner hat, desto besser und leichter ist es, neue Information ins Gedächtnis hinzuzufügen. Die muttersprachliche Kenntnis kann aber das Lernen auch behindern, wenn die Zielsprache und die Muttersprache sehr unterschiedlich sind. Laut Nation ist es zweitens bedeutend, wie die Wörter gelehrt werden. Drittens hat der Schwierigkeitsgrad der Wörter Einfluss auf „learnability“ (ebd.).

Wortschatz einer fremden Sprache wird normalerweise als Einzelwörter gelernt. In Lehrbüchern stehen die neuen Wörter einer Lektion oft nach dem Text in einer Wortliste: links steht das fremdsprachige und rechts das muttersprachige Wort. Manchmal sind die Wörter alphabetisch geordnet, aber oft stehen die Wörter in der Wortliste, wie sie in der Lektion vorkommen. Wortlisten sind jedoch nicht die beste Art, Wortschatz zu lernen, da die Wörter isoliert sind (Rösler 1994, 47).

Thornbury ist der Meinung, dass die Wortlisten unterschätzt sind, weil viele Lerner sie mögen und sie zeitweise auch sehr ökonomisch sind. Trotzdem behauptet er weiter, dass z. B. Wortkarten eine bessere Alternative wären (Thornbury 2002, 33).

Weitere Möglichkeiten wären z. B. vorgefertigte Wortraster oder Mindmaps, die leider auch kein besseres Behalten verleihen (McCarthy 1990, 97). Am sinnvollsten wäre es, wenn die Wörter durch einen Text gelernt werden. Dann stehen die Wörter in richtigen Zusammenhängen miteinander. Das erleichtert sowohl das Verstehen von Bedeutung der Wörter und ist eine wichtige Voraussetzung für ein gutes Behalten (Schouten-van Parreren 1990, 13). Die Wortlisten sind ein gutes Hilfsmittel für das Wortschatzlernen, aber statt alphabetisch oder in der Reihenfolge des Vorkommens geordnet zu sein, wäre es sinnvoller Wörter in inhaltlich-thematische Wortgruppen zu bündeln (Neuner 1990, 10).

Auch Funk scheint diese Ansicht zu teilen, in dem er meint, dass Wörter am liebsten in sinnvollen Zusammenhängen gelehrt werden sollten, denn so werden sie schneller und besser gespeichert (Funk 1994).

Das Ziel der Wortschatzübungen ist, den vorgekommenen Wortschatz zu stabilisieren, differenzieren und produktiv nutzbar zu machen. Das setzt die Wiederholung und Aktivierung des vorhandenen Wortschatzes voraus (Börner 2000, Storch 1999). Man sollte sich auch erinnern, dass die Wortschatzaufgaben alle Aspekte des Wortes üben sollten und dafür sind die Wortlisten nicht ausreichend.

Eine einfache Möglichkeit wäre, dass die Lerner ihre eigenen Sätze mit dem zu lernenden Wort formulieren sollten. Cook meint weiter, dass es nicht genug ist, Wörter in die Muttersprache übersetzen zu können, die Bedeutung des Wortes zu kennen oder es im Kontext benutzen zu können, sondern das wichtigste wäre, dass der Lerner die Bedeutungsbeziehungen zwischen dem Wort und allen anderen Wörtern der Zielsprache lernt. (Cook 2001).

In den letzten Jahren ist im Fremdsprachenunterricht und vor allem beim Wortschatzlernen die Tendenz deutlich, die neuen kreativen und meiner Meinung nach auch effektiven Methoden, wie man Wortschatz im Fremdspracheunterricht lernen soll, durchzusetzen.

Die Wortschatzarbeit im DaF Unterricht beschränkt sich nicht nur auf das Vorlesen der neuen Vokabeln, bei der Präsentation des neuen Wortschatzes benutzt man heutzutage mehr als ein Stück Papier mit zwei Spalten. Es gibt Bilder, Kärtchen, Lieder, Gedichte und viele andere Hilfsmittel, die zur Präsentation des neuen Wortschatzes in den Klassen helfen können.

Wortschatz kann den Lernenden in den Lehrwerken unterschiedlich präsentiert werden. Einerseits wird der Wortschatz in die Texte integriert, mit Bildern unterstützt und mit verschiedenen Fertigkeiten verbunden, andererseits kann der Text ohne Bilder präsentiert sein und in zahlreichen Varianten eingeübt werden. (Bohn 2000)

Der neue Wortschatz kann in verschiedensten Lehrwerken sehr unterschiedlich vorgestellt sein. Die Präsentationsformen und Strukturen lassen sich in folgenden Kategorien gliedern:

Texte – Lesetexte oder Hörtexte Bilder – Fotos, Zeichnungen usw.
Wortlisten Wortbildungsregeln

- Regeln zum Umgang mit Wörterbüchern

Wortschatz kann in Texte integriert und mit Bildern unterstützt sein. Bei der Arbeit mit lexikalischen Texten werden neue Vokabeln eingeleitet und ihre Bedeutung kann durch folgende Übungen erklärt werden:

- Durch ein Assoziogramm
- Durch eine thematische Wortliste
- Durch einsprachige Worterklärung
- Durch ein kurzes Einführungsgespräch
- Durch einsprachige Worterklärungen

Vorteile:

Erstens kann man sie einfach verstehen. Die Erklärung eines Wortes mit anderen Wörtern können Anfänger vor allem nicht verstehen. Auch für Fortgeschrittene ist es schwer zu verstehen, wenn in der Erklärung unbekannte Wörter vorkommen. Aber wenn man ein Bild sieht, kann man sofort die Bedeutung des Wortes verstehen. Außerdem ist diese Methode sehr interessant. Es ist kreativ, selbst zu malen und nachzudenken, was und wie Lerner malen. Wenn man Wörter lernen möchte, sieht man auch Bilder. Das heißt, dass man Wörter mit Vorstellungen verbindet. Aus diesem Grund braucht man keine Übersetzungen. Beim Sprechen und Hören spricht man schnell, deshalb hat man keine Zeit, aus dem Deutschen in die Muttersprache oder aus der Muttersprache ins Deutsche zu übersetzen.

Und man kann in der kurzen Zeit im Kopf die Vorstellung bleiben lassen. Oxford und Crookall sagte, visuellen Vorstellungen mache Lernen effizienter als das mit nur Wörtern. Außerdem halte die bildliche und verbale Kombination viele Teile des Gehirns fit, deshalb gebe es größere kognitive Kraft. (1990: 17) Takahashi (2012: 39) sagte, Plass, Chun, Mayer und Leutner (1998) haben eine Untersuchung gemacht. Sie sei über Effekte der visuellen und der verbalen Hilfe beim Lernen der zweiten Sprache. Infolge dieser Untersuchung sei gefunden worden, dass Lerner Wortschatz besser lernen können, wenn sie visuelle und verbale Informationen benutzen, als wenn sie nur einen Typ Informationen oder keine Informationen benutzen. Deshalb könne man sagen, dass es effektiver ist, dass Lerner mit visuellen Informationen außer dem traditionellen Weg des Wortschatzlernens mit verbalen Informationen lernen.

Nachteile:

Natürlich gibt es nicht nur Vorteile sondern auch Nachteile. Erstens ist es schwer, die schwierigen Wörter zu malen. Man kann zwar etwas malen, was mit dem Wort Verbindung hat, aber das Bild hat einige Möglichkeiten, dass man sich andere Bedeutungen vorstellt. Takahashi (2012: 38-39) sagte, wenn Lerner zum Beispiel ein schwieriges Wort „Gefahr“ lernen möchten, könnten sie ein Bild eines Totenkopfes benutzen. Das ist eine gute Idee, aber manche Leute können denken, dass das Bild das Wort „Tot“, „schlecht“ oder nur „Totenkopf“ bedeutet.

Zweitens können Lerner nicht verstehen, wenn der Lehrer nicht gut malen kann. Aber wenn Lerner selbst Bilder malen, ist es kein Problem.

Drittens geht es nicht beim Lernen der Wörter, die keine allgemeinen Dinge bezeichnen. Gegenstände, die in Deutschland bestehen aber die Lerner nicht kennen, verstehen Lerner nicht, wenn sie Bilder sehen. Im Bildwörterbuch vom Verlag PONS gibt es zum Beispiel ein Wort „Stachelbeere“ und ein Bild der Stachelbeeren. Die Leute, die wissen, wie „Stachelbeeren“ aussehen, verstehen die Bedeutung des Wortes. Aber die Leute, die „Stachelbeeren“ nicht kennen, verstehen nicht, was das Wort bedeutet. In Japan sieht man sie nur zu wenig, deshalb verstehen viele Japaner die Bedeutung nicht, auch wenn sie das Bild sehen. Oder in Deutschland isst man Stollen. Heute gibt es auch in Japan Stollen, aber eigentlich ist er aus Deutschland gekommen. Manche Japaner kennen ihn nicht, deshalb verstehen sie nicht, wenn sie das Bild sehen.

Literaturverzeichnis:

1. Bohn, Rainer, *Probleme der Wortschatzarbeit*. 1. vyd. München: Langenscheidt, 2000.
2. Börner, Wolfgang, *Didaktik und Methodik der Wortschatzarbeit*. 2000.
3. Günther Storch, *Deutsch als Fremdsprache - Eine Didaktik*. 1999.
4. Janíková, Věra. *Osvojování cizojazyčné slovní zásoby*. Pedagogická, psychologická, lingvistická a didaktická východiska na příkladu němčiny jako cizího jazyka. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005.
5. McCarthy, Michael: *Vocabulary*. Oxford University Press, 1990.
6. Nation, I.S.P. (1990) *Teaching and Learning Vocabulary* New York: Newbury House
7. Plass, J.L., Chun, D.M., Mayer, R.E., & Leutner, D., *Supporting visual and verbal learning preferences in a second language multimedia learning environment*. 1998.
8. Rösler D.: *Deutsch als Fremdsprache*. Stuttgart/Weimar 1994.
9. Schouten-van Parreren: *Fremdsprache Deutsch*. Caroline 1990.
10. Thornbury, S., *How to teach vocabulary*. Harlow: Longman. 2002.
11. Vivian Cook, *Second Language Learning and Language Teaching*. 2001.

HÖRTEXTE ALS SPRECHANLASS

Daniela TRINCA, Schüler, *Philologische Fakultät,
Staatliche A. Russo-Universität*

Wissenschaftliche Betreuerin: **Ana POMELNICOVA**, *Dozent, Dr.*

Rezumat. *Premisa fundamentală pentru formarea capacității de a comunica în limba străină este deprinderea de a percepe și a înțelege cele spuse de interlocutor, altfel, spus, audierea mesajului. Audierea are drept scop formarea deprinderii de a înțelege despre ce se relatează și de a reacționa adecvat la cele auzite. În timpul audierii se dezvoltă deprinderea de a cunoaște limba vie cu multiple nuanțe de pronunțare individuală. Audierea este o activitate lingvistică receptivă, orientată spre receptarea auditivă a mesajului în situații reale de comunicare.*

Cuvinte-cheie: *audiere, lecție, proces de asimilare a limbii, abilități de comunicare de bază.*

Im traditionellen Sprachunterricht ging es in erster Linie um die Aussprache, das Sprechen, die Grammatik, das Übersetzen und die Lektüre. Hörverstehen "wird auf klangreine Aufnahme der Laute und bestenfalls noch auf gewisse prosodische

Elemente reduziert" [4, 14/15], Unter Prosodie versteht man die Betonung mit Hilfe von Rhythmus.

Hörverstehen wurde als etwas Selbstverständliches angesehen; man ging davon aus, dass es nicht mit der Zeit von selbst einstellt und keine besondere didaktische Beachtung im Unterricht nötig hat.

Es gibt allerdings auch fachliche Gründe, das Hörverstehen im Unterricht mehr oder weniger zu betonen. Wichtig ist die Schulung des Hörverstehens für Deutschlernende, die direkten Kontakt zu Deutschen haben, entweder bei Reisen in deutschsprachige Länder oder im Heimatland (Touristen, Geschäftsleute). Die Bedeutung der Hörverstehen -Schulung muss also für jede Zielgruppe neu bestimmt werden.

Dem Hörverstehen fällt im Kommunikationsprozess eine zentrale Rolle zu: Es umfasst die Wahrnehmung, das Verstehen und die Interpretation von Sprechäußerungen und ist damit die Voraussetzung für die Interaktion. Deshalb zählt das Hörverstehen in der Fremdsprachendidaktik zu einer der Basisfertigkeiten, die die Grundlage für den Spracherwerbsprozess bilden.

In Anlehnung an A. Schumann verstehen wir unter dem Begriff des Hörverstehens einerseits eine sprachliche Aktivität, die in engem Zusammenhang mit dem Sprechen steht. In der direkten Kommunikation ist es Bestandteil des fremdsprachlichen Interaktionsvorgangs.

Andererseits kann Hörverstehen eine isolierte Aktivität sein: In der indirekten Kommunikation, vermittelt durch Medien wie Radio und Fernsehen, ist es eine eigenständige Fertigkeit, die die Teilnahme an der fremden Kultur ermöglicht. Hinzu kommen weitere Differenzierungen, die die fremdsprachliche Hörsituation charakterisieren: Die gesprochene Sprache, auf die das Hörverstehen zielt, kann spontan oder nicht-spontan sein. Die Hörsituation kann außerdem authentisch oder nicht-authentisch sein.

Alle genannten Kategorien zur Kennzeichnung einer fremdsprachlichen Hörsituation: direkte / indirekte Kommunikation; spontane / nicht-spontane Sprache; authentische /nicht-authentische Sprache erlauben eine für den Fremdsprachenunterricht äußerst wichtige Klassifizierung von Hörsituationen in leichter oder schwerer, wobei direkte, spontane, nicht-authentische Texte als die schwersten anzusehen sind.

Im Fremdsprachenunterricht dominieren deshalb zunächst nicht-authentische Hörsituationen (Unterrichtsgespräch, Tonaufnahmen von Lehrbuchtexten), die den Lernern dargeboten werden.

Wie schon gesagt, ist das Hörverstehen eine komplexe sprachlich-geistige Tätigkeit. Es passiert auf der individuellen Entwicklung des Menschen und ist mit folgenden inneren Bedingungen des Menschen verbunden:

- 1) Perzeptive und motorische Voraussetzungen.
- 2) Allgemeine geistige Voraussetzungen.
- 3) Das muttersprachliche Wissen und Können.
- 4) Motivationale Faktoren.

Die mündliche Kommunikation mit Hilfe der Sprache hat bekanntlich zwei Seiten- das Hören und das Sprechen. Diese beiden Komponenten sind für die mündliche Sprachausübung gleich wichtig. Sie sind miteinander eng verbunden,

aber sie unterscheiden sich doch wesentlich voneinander. Dieser Unterschied ist psychologischer Natur. Das verstehende Hören ist ein Prozess der Aufnahme durch die Gehörorgane und des Verstehens des Inhalts der Aussage.

Vor einiger Zeit haben Fremdsprachendidaktiker die Meinung vertreten, die Fertigkeiten mussten in der Reihenfolge: Vom Hören zum Sprechen zum Lesen und dann erst (wenn überhaupt) zum Schreiben und im wesentlichen getrennt voneinander angeboten werden.

Für die Integration der einzelnen Fertigkeiten im Unterricht spricht eine Reihe von Gründen.

Die Ausbildung des Hörverstehens hat zum Ziel, die Schüler möglichst effektiv auf die Bewältigung späterer Realsituationen vorzubereiten. In einer realen Kommunikationssituation tritt man fast immer in interpersonellen Kontakt, d.h., es kommt zu einem Dialog zwischen einem oder mehreren Gesprächspartnern. In einer solchen Situation findet ein permanenter Wechsel zwischen Hörer- und Sprecherrolle statt. Wenn man in der Rolle des Zuhörenden ist, weiß man, dass man gleich eine Antwort geben wird.

Die Integration der Fertigkeiten Hören und Sprechen können durch eine Reihe von Übungen erreicht werden. Selbstverständlich geht es nicht nur um eine Integration von Hören und Sprechen. Man kann einen Text hören und dann lesen oder hören und gleichzeitig lesen. Man kann zuhören und schreiben (Notizen machen) oder erst hören und dann dazu Schreibaufträge erteilen oder umgekehrt. Alle Varianten sind möglich und können sinnvoll sein.

Forschungen in Bezug auf die Arbeitsweise unseres Nervensystems und Gehirns, haben gezeigt, dass beim Gebrauch einer Sprache verschiedene Zonen der Hirnrinde gleichzeitig aktiviert werden. Zwischen diesen Zonen gibt es intensive Wechselwirkungen, denn es existieren isoliert funktionierenden Hör-, Sprech-, Lese-, und Schreibzentren im Gehirn. Das heißt: Die einzelnen Sprachtätigkeiten sind eng miteinander verbunden und fördern sich gegenseitig [1, 37ff.].

Eine solche wechselseitige Förderung besteht z.B. darin, dass sich gehörte Sprache, Sprachlaute (Phoneme) mit der geschriebenen Repräsentation des Gehörten (Graphem) verknüpfen. Dieser Prozess verläuft parallel, das heißt: Man hört (und liest) und schreibt, was man hört. Auf diese Weise sind mehrere Sinneskanäle am Lernprozess beteiligt, und man kann das Gelernte besser behalten.

Ein Hörtext unterscheidet sich wesentlich von einem Lesetext. Die Sprache eines Hörtextes ist oft spontan, "fehlerhaft". Sie ist von der gegenwärtigen Situation des Hörers abhängig, besteht aus Parataxen, einer Folge von Hauptsätzen, während die Sprache eines Lesetextes meist überlegt, durchformt ist. Sie hat einen komplexen Satzbau (Hypotaxen, d. h. eine Folge von Nebensätzen) und ist von der gegenwärtigen Situation des Lesers unabhängig.

Im Gegensatz zum Lesetext, der eine graphische Hervorhebung hat (Leerstellen zwischen Wörtern, Satzzeichen, Absätze, Groß-/Kleinschreibung, Schriftgröße, Visualisierungen), besitzt der Hörtext eine andere Strukturierung wie: Pausen zwischen Wortgruppen, Pausen am Ende der Sätze, Pausen bei neuen Gedankenschritten. Stimmhöhe, Lautstärke, Betonung und Intonation gliedern den nichtgegliederten

Strom von Lauten. Mimik und Gestik helfen nur in Realsituationen.

Die Hörtexte, die zum Sprech Anlass und zur Entwicklung der Sprachfertigkeit dienen, können ausgewählt werden, indem auf folgende Fragen geantwortet wird:

- Ob der Text aus der Perspektive seines Themas, seiner Situation dem Kommunikationsrahmen der Lerner entspricht?
- Ob es sich um einen zum Sprechen motivierenden Text handelt?
- Ob der Text insgesamt oder in Teilen der gesprochenen Standardsprache angehört?
- Ob der Text grundsätzlich in das Sprachprogramm der Lerner passt?

Man geht in der Hörtextauswahl davon aus, für welches Lehrziel man einen Hörtext braucht. Man kann sich entweder globales oder detailliertes Hörverstehen als Lehrziel setzen. Daraus folgen auch die dazu geeigneten Arbeitsverfahren. Wir haben zuerst Textsorten ausgewählt die globales Hören erleichtern. Dies sind z.B.:

- 1) dialogische Hörtexte, bei denen der Partner ein Fragender, Auskunftssuchender ist. Die weiterführenden Fragen, gekennzeichnet durch eine besondere Stimme und Intonation, haben dabei eindeutig Gliederungscharakter, der nicht überhört werden kann (Interview, Streitgespräch, Sachgespräch, Diskussion).
- 2) monologische Hörtexte, die eindeutige Grundintentionen haben (Behauptung, Erklärung).

Es ist zuerst die Aufgaben zu nennen, die *vor dem Hören* empfohlen werden kann, mit dem Ziel, zum Thema hinzuführen, die Schüler zu motivieren, eine Hörerwartung aufzubauen und das Vorwissen zu aktivieren:

- Assoziogramme (Signalwort, Signalsatz).
- visuelle Impulse (Illustration, Bild, Foto, Video).
- akustische Impulse (Geräusche, Musik, Stimmen),
- Besprechung des Themas (Vorerfahrungen, Weltwissen der Schüler) in der Mutter- oder Fremdsprache.
- Vorgabe von Schlüsselwörtern (Wortfeld),
- Arbeit mit Satzkarten,
- Zuordnungsübungen (Bild-Text, Bild-Bild, Text-Text),
- richtige Reihenfolge herstellen (von Bildern, Texten usw.),
- Vorsprechen/Vorspielen einer sprachlich (auch inhaltlich) vereinfachten Version des Hörtextes,
- phonetische Vorentlastung.

Weiter folgen Aufgaben, die *während des Hörens* gemacht werden können, mit dem Ziel: Intensives Hören:

Einzelne Informationen (Namen, Ort, Zahlen usw.) aufschreiben, Rasterübungen,

- Text mitlesen,
- Lückentext mitlesen und Lücken schließen,
- Mitlesen der Schlüsselwörter/des Wortgeländers,
- Beantworten von globalen W-Fragen (Wer? Wo? Warum? Wie viele Personen?). Nichtverbal reagieren und handeln:
- visuelles Diktat, Körperbewegungen, Weg verfolgen: Stadtplan, Landkarte u.a.,

Abschließend zählen wir Aufgaben auf, die *nach dem Hören* gemacht werden können, mit dem Ziel, die Arbeit am Text zu kontrollieren:

- Zuordnungsübungen (Text-Text. Bild-Bild. Bild-Text),
- Richtig-Falsch (kurze Hörtexte).
- Ja-Nein (kurze Hörtexte).
- Fragen zum Text: Raster mit 6 W-Fragen,
- richtige Reihenfolge herstellen (Wörter, Überschriften, Bilder),
- Welche Aussagen treffen zu?
- Seine Meinung zum Problem äußern.

Ein Hörtext kann als Mittel zur Förderung der Sprechfertigkeit auch dienen, wenn daran folgenderweise gearbeitet wird:

- über den Titel sprechen; den Inhalt vermuten; den Text fortsetzen / beenden;
- den Inhalt nacherzählen; Personen charakterisieren; über das Problem diskutieren;
- den Hörtext dialogisieren; inszenieren; Rollen spielen.

Für den Lehrer ist die dritte Phase von besonderer Bedeutung, da Texte als Sprech Anlass betrachtet werden.

Literaturverzeichnis:

1. Apelt W., *Die Bedeutung der visuellen Komponente im Fremdsprachenunterricht. Deutsch als Fremdsprache*, 13/4, 195-204. 1976
2. Aufderstrasse H. u.a., *Themen neu 1. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Kursbuch, Ismaning: Max Hueber 1997
3. Dahlhaus B., *Fertigkeit Hören*. Fernstudieneinheit 5. Hrsg. von Prof. Dr. G. Neuner. Goethe-Institut München: Langenscheidt. 1994
4. Schröder K. / Bliesener U., *Elemente einer Didaktik des Fremdsprachenunterrichts in der Sekundarstufe II*. Frankfurt a. M.: Diesterweg. (= Schule und Forschung 27).

WORTFELD „LEBEN/WOHNEN“ IM DEUTSCHEN

Renata GRIGORIEVA, Schüler, *Philologische Fakultät, Staatliche A. Russo-Universität*

Wissenschaftliche Betreuerin: **Ana POMELNICOVA**, Dozent, Dr.

Резюме. Доклад посвящён теме изучению поля слов со значением «жить/проживать». Как любая полевая структура имеет и поле данных слов своё ядро и периферию. При помощи полевой структуры учащиеся легко усваивают новые слова, расширяя свой словарный запас на иностранном языке.

Ключевые слова: поле слов, словарный запас, слова, язык.

Obwohl die Sprache eine genetische Vererbung der Gemeinde darstellt, und obwohl alle Menschen eine eigene Sprache sprechen, sprechen sie nicht dieselbe Sprache. Alle Sprachen haben sowohl Ähnlichkeiten als auch Gegensätze. Genau diese Gegensätze stellen die Grundvoraussetzung für die Abgliederung von anderen, vielleicht sogar ähnlichen Sprachen dar.

Da der Wortschatz einer Sprache stets linguistischen und außerlinguistischen Veränderungen ausgesetzt ist, spielt die Untersuchung der Lexik und der Veränderungen im Wortschatz eine wichtige Rolle für die moderne Linguistik.

Auf der Grundlage eines Wortfeldes liegt entweder onomasiologisches, sema-
siologisches oder anthropologisches Kriterium. In der vorliegenden Arbeit betrachten
wir die Wortfelder „leben/wohnen“ im Deutschen aus dem onomasiologischen
Gesichtspunkt aus.

Der Begriff Wortfeld wurde 1924 von Gunther Ipsen eingeführt und dann,
1931, von Jost Trier in der linguistischen Diskussion etabliert. Er bezeichnete damit
eine Gruppe von sinnverwandten Wörtern einer Sprache, deren Bedeutungen sich
gegenseitig begrenzen und die lückenlos einen bestimmten begrifflichen Bereich
abdecken sollen.

Wortfelder haben eine vielschichtige Struktur. Den Kern des Wortfeldes
bildet ein Begriff, der das ganze Wortfeld charakterisiert. In Zentrum und in der
Peripherie liegen stilistisch markierte Wörter und feste Wortkomplexe, die zum
vorgegebenen Begriff gehören und einen Referenzbereich bilden. Die Glieder eines
größeren Wortfeldes können ihrerseits kleinere Wortfelder bilden.

Aufgrund paradigmatischer, syntagmatischer oder semantischer Relationen
zwischen den Wörtern eines Wortfeldes können seine Elemente in lexikalisch-
semantische Gruppen eingeteilt werden. Unter dem Wortfeld verstehen wir para-
digmatische Gruppierungen der lexikalischen Einheiten, die auf ein und denselben
außersprachlichen Aspekt inhaltlich bezogen sind und die einer Wortart angehören.

Das Wortfeld des Verbs „leben“ ist in der deutschen Sprache sehr reich. In
den Wörterbüchern gibt es verschiedene Eintragungen mit ähnlicher Bedeutung
und Erklärung, die man oft in dem alltäglichen Leben benutzt. Sieht man das Wör-
terbuch „Duden“ durch, kann man sagen, dass das Verb „leben“ viele Bedeutungen
hat. Wir haben Gruppen von verschiedenen Bedeutungen des Verbes „leben“
festgestellt, zum Beispiel:

1. Die erste Gruppe umfasst Verben mit der verallgemeinerten Bedeutung „sich
an einem Ort niederlassen“:
***sich niederlassen, sich festsetzen** Er hatte sich vor Jahren hier festgesetzt.*
2. Die zweite Gruppe hat zwei Verben mit der Bedeutung „für eine kürzere Zeit
bleiben“:
***übernachten** Auf der Rückreise haben wir in Lyon übernachtet;
absteigen Er steigt in einem billigen Hotel ab.*
3. Die dritte Gruppe hat die Bedeutung „(besonders von Wohnung) gegen
Bezahlung in Benutzung nehmen“:
***Vermieten, mieten** in Haus, eine Wohnung, ein Boot, ein Auto, ein Klavier
mieten;*
4. vierte Gruppe ist von Tieren und Pflanzen heimisch:
***besiedeln** Füchse besiedeln ganz Mitteleuropa, **nisten** Die Möwen nisten auf
dem Felsen.*

Diese Beispiele zeigen, dass die Bedeutung der Verben sehr unterschiedlich
ist und sehr selten gibt es Fälle, wenn die Verben in einem konkreten Kontext
gegenseitig ersetzbar werden.

In der thematischen Gruppe „leben“ unterscheidet man viele thematische
Reihen, im gegebenen Fall etwa: *sich an einem Ort niederlassen, für eine kürzere*

Zeit bleiben, sich an einem bestimmten Ort aufhalten, mit festem Wohnsitz/Wohnung wohnend, existieren usw. Jeder Begriff erfasst unter verschiedener Einstellung einen gemeinsamen Begriff. Vom Bedeutungsumfang der thematischen Reihe hängt die Zahl der synonymischen Reihen ab. Manchmal stimmt die thematische Reihe mit einer gleichen synonymischen Reihe zusammen. So enthält z.B. die thematische Reihe „*sich an einem Ort niederlassen*“ folgende synonymischen Reihen:

- a) „sich an einen Ort ziehen, um dort zu wohnen oder zu arbeiten“: *sich festsetzen, sich breitmachen, sich etablieren, sich ansiedeln, einnisten, sich befinden, behaust sein*. Diese Verben sind wirklich synonym, da sie gleiche Bedeutung haben und nur geringe stilistische Schattierung besitzen;
- b) „seine Wohnung/seinen Wohnsitz haben“: *hausen, ansässig sein, domizilieren, beheimatet sein, wohnhaft sein, bewohnen*;
- c) „in einem Haus, bei jemandem ein Zimmer, eine Wohnung mieten“: *vermieten, untervermieten, sich einmieten, sich einquartieren, sich ansiedeln*.

Durch die gleichen synonymischen Reihen können wir unsere Rede ausdrucksvoller machen. Die Rede wird eindeutig und klar. Die synonymischen Reihen enthalten sowohl ideographische als auch stilistische Varianten.

Im Deutschen besteht das Wortfeld der Verben „leben/wohnen“ mehr als aus 60 Lexemen. Den Kern des Wortfeldes bilden Oberbegriffe „leben/wohnen“. Zum Zentrum des Wortfeldes gehören Verben, die unterschiedliche Sprachschichten darstellen: neutrale und umgangssprachliche (*bewohnen, besiedeln, etablieren, sich bei jemandem häuslich einrichten*), gehobene (*behausen*) und abwertende (*einmisten*), veraltete (*absteigen, logieren*), bildungssprachliche Wörter (*residieren, domizilieren* (meist scherzhaft)), Verben mit zeitlich beschränkter Bedeutung (*übernachten, zelten*) und Verben mit regionalem Gebrauch, z.B. österreichische, schweizerische Wörter (*nächtigen*). Das Zentrum umfasst solche Lexeme, die unterschiedliche Färbungen der Verben „leben/wohnen“ übertragen können. An der Peripherie befinden sich Lexeme mit dem Subtext „Lebensweise“, die zum Lebensstil gehören: abwertendes Lexem (*vegetieren*), umgangssprachliche Wörter (*dahinleben, sich mühsam durchbringen, darben*) und Idiome (*Im Klee leben; sich wir der Käse in der Butter wälzen; Im Überfluss schwimmen*).

Die Bereicherung des Wortschatzes kann sich nicht nur auf die drei obenerwähnten Wege beschränken. Es gibt noch eine Möglichkeit, den Wortschatz der Sprache zu bereichern, nämlich durch Entstehung sogenannter stehender Wortverbindungen. Der Wortschatz der Sprache besteht aus Wörtern und Wortverbindungen (Redensarten, Wortgefügen). Sie treten in der Sprache als lexikalische Einheiten auf. Zu lexikalischen Einheiten gehören stehende Wortverbindungen: Phrasen, feste Redewendungen, stehende Redewendungen, Redensarten, Phraseologismen.

Im Korpus mit den praktischen Belegen sondert sich eine Gruppe von Wortverbindungen aus, die in der Lexikologie als idiomatische Redewendungen markiert sind. Diese Wortverbindungen enthalten das Verb „leben“ in seinen unterschiedlichen Bedeutungen. Sie lassen sich ihrem Inhalt nach in mehrere Gruppen gliedern:

1. Zur ersten Gruppe gehören stehende Redensarten. Redensarten sind keine Sätze, sondern prädikative Wortgruppen, z.B. *Wie die Leute leben! Wie er lebt und lebt*.

2. In der zweiten Gruppe sehen wir das Verb „leben“, das die Ausrufe darstellen, z.B. *Er lebe hoch! Er soll leben!*
3. Es gibt Situationen und Kontexte, wo das Verb „leben“ wie Umgangssprachausdruck angewendet wird, z.B. *So wahr ich lebe!*
4. In der vierten Gruppe sehen wir das Verb „leben“, das direkte Bedeutung behält, z.B. *im Glauben / in der Hoffnung leben*
5. Die fünfte Gruppe mit Redewendungen, sie haben eine übertragene Bedeutung, z.B. *wie Hund und Katze leben, auf großem Fuße leben*
6. In der sechsten Gruppe sehen wir, dass das Verb „leben“ den Ort nennt, z.B. *in der Stadt / in Berlin leben.*

Schließlich kann man sagen, dass das Wortfeld „leben“ sehr reich ist. Das Verb „leben“ hat viele verschiedene Bedeutungen, die in den unterschiedlichen Kontexten gebraucht werden. Die Forschung unserer wissenschaftlichen Arbeit hat uns genau geholfen zu verstehen, worin das Wesen des semantischen Feldes des Wortes besteht.

Literaturverzeichnis:

1. Pfitzner, Jürgen, *Der Anglizismus im Deutschen: ein Beitrag zur Bestimmung seiner stilistischen Funktion in der heutigen Presse*, Metzler, 1978, S. 134.
2. Schmidt, Lothar, Hg., *Wortfeldforschung: zur Geschichte und Theorie des sprachlichen Feldes*. Darmstadt: Wiss. Buchges., 1973. S. 206.
3. Sommerfeld, K. E., Starke, G. *Grammatisch-semantische Felder der deutschen Sprache der Gegenwart*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1984. S. 157.
4. Wunderlich, D. *Arbeitsbuch Semantik*, 2. Aufl., Bodenheim, 1989. S. 235.
5. *Duden Das große Buch der Zitate und Redewendungen*. Mannheim/ Leipzig/ Wien/ Zürich: Dudenverlag, 2002.
6. Schemann, H. *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten*. Stuttgart/ Dresden: Klett Verlag für Wissen und Bildung, 1991.

TRANSPARENȚA DECIZIONALĂ – O PROBLEMĂ DEONTOLOGICĂ ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Marina MORARI, studentă, *Facultatea de Drept și Științe Sociale,*
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN** *drd., asist. univ.*

Abstract. *Transparency is a condition of freedom of information, participation and accountability in the sense of open communication between the actors of the political system and the citizens. It is closely linked to both the demand for transparency in public administration and the principle of public access. It is the freedom to know the details of the measures taken by the different elements of the system, it means knowing the reasons, facts, logics and basis of the decision taken by the administration.*

Keywords: *transparency, decision making, information, participation, efficiency.*

Informația este oxigenul adevăratei democrații, iar democrația ar fi de neconceput fără accesul liber al publicului la informații, respectiv unul din drepturile fundamentale ale omului este anume, dreptul la informație, care este garantat prin art. 34 din Constituția RM. Acest drept nu poate fi îngrădit, autoritățile publice fiind obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și

asupra problemelor de interes personal. Asigurarea dreptului la informație este posibilă prin prezența unui nivel adecvat de transparență a autorităților publice, care în același timp trebuie să asigure punerea în exercițiu de către cetățeni a dreptului la administrare, statuat prin art. 39 din Constituția RM¹³. O administrare pe deplin transparentă presupune recunoașterea și respectarea drepturilor cetățeanului de a înțelege procesul administrativ, dreptul de a face cunoscută propria opinie și dreptul de a expune opinia altora unei critici argumentate.

Dar în ce constă totuși conceptul de transparență? Din punct de vedere etimologic termenul provine din limba latină, din prefixul *trans* – prin și cuvântul *parere* – *apare*. În conformitate cu articolul 2 din Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 – XVI, din 13.11.2008, *transparența* reprezintă oferirea, în vederea informării în mod deschis și explicit, de către autoritățile publice care cad sub incidența prezentei legi a tuturor informațiilor privind activitatea lor și consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare și de adoptare a deciziilor. Transparența, spune Jean Gebser, este „forma de manifestare a spiritualului, a dreptății”, astfel aplicarea reală a principiului transparenței duce la o mai mare încredere în legi și reglementări, din moment ce ele au fost adoptate cu consultarea celor interesați.

Principiile pe care se bazează transparența în procesul decizional, sunt:

1. informarea, în modul stabilit, a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea, a altor părți interesate despre inițierea elaborării deciziilor și despre consultarea publică pe marginea proiectelor de decizii respective;
2. asigurarea de posibilități egale pentru participarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate la procesul decizional.

Principalele acte normative internaționale, care reglementează dreptul la informație și transparența în administrarea treburilor publice, sunt:¹⁴ Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 de septembrie 1948¹⁵ și Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice. La nivel național, printre principalele acte, se enumeră: Constituția RM, Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 – XVI, din 13.11.2008, Legea Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, Hotărârea Guvernului Nr. 96 din 16.02.2010 cu privire la acțiunile de implementare a Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional.

Astfel, conform art. 6 din Legea nr. 239\2008 cetățenii, asociațiile constituite în corespundere cu legea, alte părți interesate au dreptul:

---

¹³ Articolul 39 (1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor. (2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

¹⁴ Articolul 21: Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa.

¹⁵ Articolul 19: Nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa.

- a) să participe, în condițiile prezentei legi, la orice etapă a procesului decizional;
- b) să solicite și să obțină informații referitoare la procesul decizional, inclusiv să primească proiectele de decizii însoțite de materialele aferente, în condițiile Legii privind accesul la informație;
- c) să propună autorităților publice inițierea elaborării și adoptării deciziilor;
- d) să prezinte autorităților publice recomandări referitoare la proiectele de decizii supuse discuțiilor.

Chiar dacă transparența în procesul decizional este reglementată la nivel național de diverse acte normative, există încă multe lacune și probleme, care trebuie să fie soluționate. Astfel încât raporturile anuale de monitorizare a respectării transparenței decizionale, dar și diverse statistici efectuate pentru evaluarea nivelului de transparență în procesul de administrare a treburilor publice, indică faptul că s-a constatat că în Republica Moldova există instituții publice care nu cunosc prevederile legilor referitoare la transparență și informațiile publice, în majoritatea cazurilor, raporturile de activitate ale autorităților administrației publice, nu sunt publicate pe site-ul sau dacă figurează, sunt greu accesibile.

Media pe ministere în Republica Moldova este de 50-60% care au publicat rapoarte, iar în consiliile raionale și primării, situația stă destul de prost, deoarece foarte multe localități nu au o pagină web, iar majoritatea celor care au, nu plasează anunțurile privind inițierea elaborării proiectelor de decizii și organizarea consultărilor publice sau sunt plasate cu întârziere. Chiar dacă majoritatea paginilor web dispun de o rubrică dedicată rezultatelor consultărilor publice, doar în cazul a 40% dintre AAPC sunt parțial disponibile sinteza recomandărilor, ceea ce reprezintă o dinamică negativă. Paginile web a multor localități din RM, chiar dacă dispun de rubrici dedicate transparenței decizionale, mai există autorități care încă nu au plasat regulile interne pe pagina web, astfel fiind încălcate prevederile HG 96/2010 și ale HG nr.668/19.06.2006, și ulterior HG 188/2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet. Conform unui studiu efectuat recent, în luna februarie, de către „Podul bună guvernare”, în jur de 53 de autorități publice din 83, care au fost monitorizate nu respectă legislația în acest domeniu.

Pentru a cunoaște care este nivelul de transparență în municipiul Bălți, am realizat un studiu, în cadrul căruia am monitorizat pagina web a Primăriei municipiului Bălți pe parcursul a două săptămâni, am interviewat-o pe doamna Irina Serdiuc, secretarul municipiului și consiliului, și am realizat o anchetă sociologică cu locuitorii municipiului. În rezultatul anchetei efectuate, am remarcat că foarte puțini dintre locuitorii municipiului Bălți se implică în administrarea treburilor publice, ba mai mult, ei sunt puțin interesați de acest aspect și puțin informați, adesea din propria vină, dar majoritatea au declarat că o bună parte din vină o poartă administrația municipiului, deoarece nu informează suficient cetățenii. În urma interviului realizat cu Secretarul Consiliului și municipiului Bălți, Doamna Irina Serdiuc, am aflat că locuitorii nu sunt interesați să participe la viața publică a municipiului, secretarul declarând că deși ședințele consiliului sunt deschise și orice persoană care dorește poate să participe activ la administrarea treburilor publice, din păcate numărul lor este extrem de mic și participă doar atunci când îi vizează pe ei personal sau când sunt nevoiți.

Cât privește transparența paginilor web¹⁶, aș dori să menționez că în urma monitorizării acestora am sesizat anumite lacune, și anume în special în privința paginii oficiale a municipiului Bălți – www.balti.md, această pagină este adesea indisponibilă, de asemenea, nu sunt publicate la toate proiectele sintezele recomandărilor și anunțurile de consultare, la fel, nu la toate proiectele este prezentă rubrica documente de însoțire, iar în cazul în care sunt prezente, nu este atașat nici un document.

În concluzie, aș putea spune că pentru sănătatea democrației, a societății, relația transparentă dintre cetățean și administrația publică locală este vitală, întrucât numai cu o comunicare facilă între cele două părți, activitatea instituțiilor administrației publice locale poate fi îndreptată spre nevoile contribuabililor. Legislația privind liberul acces la informațiile de interes public și transparența decizională este solidă, însă aplicarea acesteia în unele cazuri lasă de dorit.

În vederea consolidării transparenței decizionale, propun următoarele sugestii de îmbunătățire a aplicării Legii nr. 239 – XVI, din 13.11.2008, ele vizează în principal:

- mediatizarea prevederilor Legii și stimularea interesului cetățenilor și a colaborării cu societatea civilă;
- realizarea de training-uri în vederea specializării funcționarilor desemnați pentru aplicarea legii;
- îmbunătățirea comunicării intra-instituționale (atât între departamente, cât și între inițiatorii proiectelor de acte normative”), dar și „schimbarea mentalității factorilor de decizie”;
- desemnarea unor persoane sau înființarea unui compartiment care să nu mai aibă alte atribuții decât cele legate de aplicarea Legii nr. 239 – XVI, din 13.11.2008;
- stabilirea unor sancțiuni clare pentru cei care nu respectă legea.

Bibliografie:

1. *Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994.*
2. *Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239 – XVI, din 13.11.2008.*
3. *Legea Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală.*
4. V. Alistar, *Transparența Decizională în Administrația Publică*, INA, 2005.
5. Antonio Sandu, *Etica profesională și transparență în administrația publică*, 2015.
6. Anton P. Parlăgi, *Dicționar de administrație publică*, ediția 3, București, Editura C. H. Beck, 2011.
7. Alexandru I., Cărăușan M., Bucur S., *Drept administrativ*, București, Editura Universul Juridic, 2009.
8. Negoită A., *Știința Administrației*, București, Editura Univers, 1997.

PROBLEMA CORUPȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA PRIN PRISMA DATELOR STATISTICE

Ion BORȘ, student, Facultatea de Drept și Științe Sociale
Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți

Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, drd., asist. univ.

Abstract. *Corruption is a form of dishonest or unethical behavior by a person entrusted with a position of authority, often to acquire personal benefit. Corruption may include many*

---

¹⁶ www.monitoruldebalti.md
www.primaria.balti.md

activities including bribery and embezzlement, though it may also involve practices that are legal in many countries. Government, or political, corruption occurs when an office-holder or other governmental employee acts in an official capacity for personal gain. Public sector corruption includes corruption of the political process and of government agencies such as the police as well as corruption in processes of allocating public funds for contracts, grants, and hiring.

Keywords: Corruption, Guvernament, statistice, National Anticorruption Centre, justice.

Una din cele mai stringente probleme, mijloc de supraviețuire pentru unii și de îmbogățire pentru alții, de toți criticată și de toți practică – corupția în Republica Moldova – este un subiect inevitabil, pe larg abordat în cadrul discuțiilor publice, sondajelor sociologice, reglementărilor legislative și negocierilor politice. În pofida abundenței informației generale despre corupție și despre persoanele concrete care o săvârșesc, în plasa sistemului justiției penale nimeresc prea puțini corupți, iar cei care nimeresc deseori scapă de consecințele prevăzute de legislație. Chiar dacă oferă legi și organe de aplicare a legilor, statul continuă să eșueze în combaterea corupției.

Corupția reprezintă folosirea abuzivă a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup. Ca act antisocial, corupția este foarte frecvent întâlnită în societate și este deosebit de gravă deoarece favorizează interesele unor particulari, mai ales în aria economică, afectând interesele colective.

Conform Strategiei Naționale Anticorupție, corupția înseamnă devierea sistematică de la principiile de imparțialitate și echitate care trebuie să stea la baza funcționării administrației publice, și care presupun ca bunurile publice să fie distribuite în mod universal, echitabil și egal, și substituirea lor cu practici care conduc la atribuirea, către unii indivizi sau grupuri, a unei părți disproporționate a bunurilor publice în raport cu contribuția lor.

Pe plan internațional situația Republicii Moldova, în ceea ce privește corupția, este una deplorabilă. Potrivit Transparency International, pe o scară de la 0 la 100, unde 0 înseamnă corupție totală, iar 100 – lipsa flagelului, Republica Moldova s-a încadrat în clasament pe intervalul 30 – 39, ocupând poziția 103 din 167 de state incluse în clasament (fig. 1).

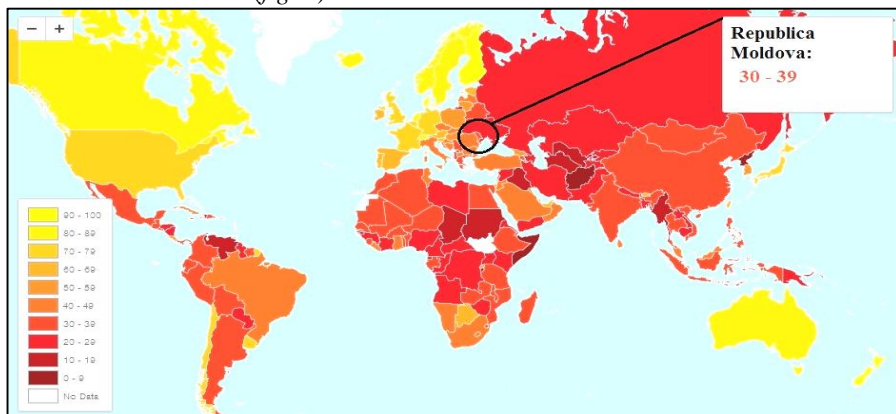

Figura 1

În anul 2007 guvernul SUA a alocat 24,7 milioane dolari pentru promovarea reformelor de reducere a corupției în domeniile: justiție, ocrotire a sănătății, administrație fiscală, administrație vamală, organe ale afacerilor interne, precum și pentru optimizarea activității Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (din 2012 – Centru Național Anticorupție). Alocația presupunea implementarea Planului Preliminar de Țară al Republicii Moldova în cadrul Programului SUA „Provocările Mileniului”¹⁷. Planul cuprindea circa 150 de reforme instituționale, atât la nivel local, cât și central, și conform analizelor preliminare se aștepta o scădere considerabilă a nivelului corupției în termen de 2 ani de la implementare. În baza studiului Organizației Transparency Internațional, s-a constatat o creștere a Indicelui de Percepție a Corupției (în continuare IPC) de la 2,8 la 2,9, pe scara de la 0 la 10, unde „0” reprezintă cel mai înalt nivel al percepției corupției, iar „10” – cel mai scăzut nivel al percepției corupției. În anul 2009, Republica Moldova a înregistrat un scor IPC de 3,3 (fig. 2).

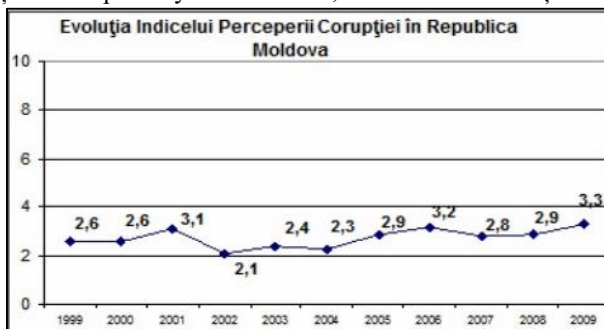

Figura 2

Datorită acestui succes, RM a beneficiat, în perioada 1 septembrie 2010 – 1 septembrie 2015, de Programul Compact, realizat de Guvernul SUA și Corporația Provocările Mileniului, cu un buget de 262 mln. dolari SUA, acordați cu titlu de grant țării noastre. Scopul major al Programului Compact a fost de a contribui la creșterea economică în Republica Moldova prin realizarea investițiilor în renovarea drumului Sărăteni-Soroca și susținerea tranziției la agricultura performantă. Programul urma să fie substituit cu Programul Compact 2, care a fost amânat de către Guvernul SUA, din cauza nivelului înalt de corupție în RM. Valentina Badrajan, directorul executiv al Fondului Provocările Mileniului Moldova, a declarat că „IPC nu a permis ca Republica Moldova să fie eligibilă pentru un al doilea program Compact. Astfel, în cadrul întrunirilor guvernamentale cu reprezentanții SUA, s-a atras atenția Republicii Moldova ce trebuie realizat în aspectul combaterii corupției, în domeniul justiției și organelor de drept. În acest sens, Guvernul trebuie să demonstreze pe parcursul anului curent că s-au realizat măsurile respective și indicatorul de performanță în controlul corupției este la nivelul permisibil pentru accesarea fondurilor Compact”.

În același timp, în cadrul prelegerii publice susținute la Universitatea Liberă Internațională din Moldova, ambasadorul SUA la Chișinău, William H. Moser, a declarat că „principalul rău în Republica Moldova este corupția”. Potrivit ambasadorului, corupția, în special, afectează negativ sistemul judecătoresc din Republica Mol-

¹⁷ **HOTĂRÎREA Guvernului** Nr. 32 din 11.01.2007, Publicat: 16.02.2007, MO: Nr. 21-24 (abrogată);

dova, reiterând că SUA a investit milioane de dolari pentru reformarea sistemului judecătoresc, a oferit suport tehnic, seminare pentru judecători și reprezentanți ai legii.

Potrivit Transparency International, în ceea ce privește procentul de corupere a autorităților publice pe plan European, Republica Moldova s-a plasat pe poziția a doua, după cum urmează: Ucraina – 37%; R. Moldova – 29%; Bosnia și Herțegovina – 28%; Lituania, Serbia – 26%; Grecia – 22%; Turcia, Slovacia – 21%; Letonia, Cipru – 19%; România, Macedonia – 17%; Kosovo – 16%; Cehia – 15%; Ungaria – 12%; Bulgaria – 8%; Elveția – 7%; Slovenia, Estonia – 6%; Marea Britanie, Italia – 5%; Georgia, Croația, Belgia – 4%; Portugalia, Norvegia – 3%; Spania – 2%; Danemarca, Finlanda – 1%;

Aceste date statistice pun sub semnul întrebării „viitorul european” al Republicii Moldova, sintagmă des folosită de politici, mai ales în campaniile electorale.

Potrivit Barometrului Global al Corupției (BGC), realizat, de asemenea, anual de Transparency International, 37% din respondenții din Republica Moldova au menționat, în anul 2010, că, în ultimele 12 luni, au oferit mită (media pentru statele CSI fiind de 32%, iar pentru statele UE de 5%).

Barometrul Opiniei Publice, efectuat semestrial de Institutul pentru Politici Publice, relevă că, în ultimii 10 ani, corupția se menține în topul îngrijorărilor populației, ocupând locul cinci după problemele prețurilor, sărăciei, viitorului copiilor și șomajului. Practic, corupția este prima problemă socială identificată de populație în lista preocupărilor sale, ce urmează imediat după problemele ce țin de supraviețuirea individului și a familiei sale. În ultimii 10 ani, procentul cetățenilor mulțumiți de ceea ce întreprinde conducerea țării pentru a combate corupția a fost de la 6% la 17%, constituind în anul 2010 aproximativ 10%. Barometrul Opiniei Publice relevă că societatea consideră lupta împotriva corupției una dintre cele mai importante sarcini care stau în fața Republicii Moldova, pe lângă dezvoltarea economiei, ridicarea nivelului de trai și întărirea ordinii în țară.

Potrivit sondajelor, pe o scară de la 1 la 5, cele mai corupte sunt considerate a fi: organele afacerilor interne – 4,1, justiția – 3,9, partidele politice și funcționarii publici – 3,8, Parlamentul, educația și sectorul privat – 3,7.

În cadrul studiilor efectuate de Centrul Național Anticorupție (în continuare CNA) în perioada 2010 – 2012¹⁸, s-a stabilit că majoritatea covârșitoare a infracțiunilor de corupție depistate de organele de drept, sunt săvârșite chiar la locul de muncă al funcționarului sau, după caz al traficantului, al persoanei care gestionează o instituție, întreprindere, organizație: în biroul de serviciu sau într-un alt loc din cadrul instituției unde acesta activează. Faptul că funcționarii nici nu încearcă să se ascundă vorbește concomitent despre mai multe lucruri:

- 1) Infracții nu simt remușcări, nu au senzația că ar face ceva greșit, din moment ce nici nu-și schimbă cadrul normal de activitate pentru a încheia și executa tranzacții de corupție. Ea se întâmplă atât de natural, cum ai veni și pleca de la serviciu. Într-un fel, corupția pare să facă parte din programul lor

---

¹⁸ STUDIU PRIVIND DOSARELE DE CORUPȚIE arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010 – 30.06.2012;

de lucru, pentru care primesc și salarii din bugetul public. Ei, practic, nu se simt infractori;

- 2) Infractorii au senzația impunității, care ar putea fi alimentată de diverși factori: sunt prea rare sau nu există deloc exemplele de atragere la răspundere penală a colegilor lor corupți de către organele de drept, iar cei care au fost atrași la răspundere nu au suportat consecințe dramatice pentru cariera lor. Totodată, faptul că infracțiunile de corupție se săvârșesc direct în birourile de serviciu îi face pe infractorii previzibili și relativ vulnerabili pentru organele de drept.

Conform acelorași studii, CNA a reușit să descrie profilurile infractorilor conform următoarelor categorii:

- 1) Profilul subiectului abuzurilor corupționale este următorul: persoană, cu o vârstă de aproximativ 40 ani, cu studii superioare, care activează, cel mai probabil, în cadrul organelor de drept sau justiției, a unei autorități publice sau întreprinderi de stat, unde exercită o funcție de execuție sau conducere timp de aproximativ 5-6 ani, fără antecedente penale.
- 2) Profilul subiectului pasiv este următorul: persoană, cu studii superioare, de aproximativ 42 ani, cu studii superioare, ce activează în cadrul organelor de drept sau justiție, într-o autoritate publică sau în cadrul unei instituții medicale, care exercită funcții de execuție de mai bine de 8 ani, fără antecedente penale.
- 3) Profilul corupătorului sau traficantului de influență este următorul: persoană, cu vârstă de 41 ani, cu studii superioare sau medii, neangajată în câmpul muncii, sau angajată la o întreprindere privată, de stat sau în cadrul organelor de drept într-o funcție de execuție de aproximativ 6 ani, fără antecedente penale.
- 4) Profilul corupătorilor activi denunțatori diferă de profilul descris din toate celelalte categorii. Astfel, denunțatorul este o persoană mai tânără, cu vârsta cea mai probabilă de până la 30-40 ani, în mediu având 32 ani, cu studii medii, aproape la sigur neangajat în câmpul muncii și care nu are nici o relație specială cu subiectul pasiv. Este interesant faptul că în categoria denunțatorilor actelor de corupție intră o majoritate covârșitoare de 72% de tineri cu vârsta între 18-40 ani, dar neangajați în câmpul muncii. Știind de reticența generală de conlucrare cu organele de drept a mării majorități a populației, nu este prea clar ce motivează șomerii tineri să denunțe actele de corupție.

În 95% din cazuri, subiectul pasiv al infracțiunilor de corupție urmărește obținerea banilor, în 3% din cazuri – obținerea bunurilor și în alte 2% – obținerea altor avantaje și privilegii.

În cadrul investigațiilor CNA în perioada 2010 – 2012, suma totală pretinsă în cadrul actelor de corupție, a fost de peste 2 mln. lei, valoarea medie a mitei pretinse fiind de 12.245 lei. Contraprestația urmărită de subiectul activ al infracțiunii din partea subiectului pasiv a fost în proporții de: 54% – pentru îndeplinirea unei acțiuni contrare exercitării funcției; 22% – pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu; 20% – pentru neîndeplinirea obligațiilor de serviciu; 4% – pentru grăbirea îndeplinirii obligațiilor de serviciu.

Cele mai frecvente cazuri de solicitare a îndeplinirii acțiunilor contrare exercitării funcției au fost în legătură cu: desfășurarea urmării penale, susținerea exame-

nelor, eliberarea necorespunzătoare a certificatelor și prescripțiilor medicale, luarea deciziilor cu privire la invaliditate și stabilirea pensiei, eliberarea de serviciu militar în termen, evitarea înregistrărilor, verificărilor și percepției taxelor în vamă, precum și neîntocmirea proceselor verbale de contravenții.

În concluzie, putem afirma că combaterea fenomenului de corupție trebuie să constituie o precondiție a existenței statului de drept și un indicator al bunei guvernări. Integritatea în sistemul public, corupția și lupta împotriva acesteia sunt termeni care înglobează o serie întreagă de comportamente, care tot mai des persistă în vocabularul comun al politicienilor, reprezentanților organizațiilor neguvernamentale sau de media, al publicului în general, a cărui sensibilitate față de acest fenomen devine din ce în ce mai pronunțată. Nevoia de a concepe și a implementa un set de politici adecvate de combatere a corupției în societate a devenit imperativă pentru societatea civilă, pentru care o societate integră reprezintă un drept fundamental. Statisticile și sondajele denotă o devansare continuă a Republicii Moldova, la capitolul combaterii corupției, pe arena internațională, care se manifestă prin pierderi de investiții, diminuarea colaborărilor cu alte state, tergiversarea acordului de asociere cu UE, consecințele cărora se răsfrâng asupra societății.

Bibliografie:

1. *Raportul de activitate a Centrului Național Anticorupție 2014-2015.*
2. *Strategia Națională Anticorupție pe anii 2011-2015.*
3. *Studiu privind dosarele de corupție arhivate în instanțele de judecată în perioada 01.01.2010 – 30.06.2012.*
4. *Acord de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte din 27.06.2014.*
5. Gațcan Iurii, *Percepția fenomenului corupției și politici anticorupționale în Republica Moldova.*
6. *HOTĂRÎRE Guvernului Nr. 32 din 11.01.2007*, Publicat: 16.02.2007, MO: Nr. 21-24.
7. <http://www.timpul.md/articol/principalul-rau-in-republica-moldova-este-coruptia-susine-ambasadorul-sua-la-chisinau-51624.html>
8. http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_04.2015_prima_parte_finale.pdf
9. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV%3A133300>

IMPORTANȚA CODULUI DE CONDUITĂ AL FUNCȚIONARULUI PUBLIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Daniela CAPBĂTUT, studentă, *Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Coordonator: **Olga JACOTA-DRĂGAN**, *drd, asist., univ.*

Abstract. *This article is a reflection of usefulness and timeliness of adopting the law on the Code for public servants behavior in Republic Moldova. The rules of this Code does not refer to individual behavior of some civil servants, but the regulation of the entire administrative system, prevent and eliminate its weaknesses in terms of public integrity. Public services based on the principle of legality, impartiality, professionalism, transparency, efficiency, loyalty in the interest of society and the state.*

Keywords: *public servants, services, administrative system, integrity.*

Funcționarul public reprezintă persoana fizică numită în condițiile legii privind funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158 din 04.07.2008, într-o funcție publică. În sarcina funcționarului public intră o serie de atribuții și obligații în scopul realizării prerogativelor de putere publică. În acest sens, odată cu trecerea timpului și dezvoltării societății pe plan mondial, apare necesitatea de a fi implementat un Cod deontologic al funcționarului public care ar reglementa modul de desfășurarea a activității acestuia, de realizare a obiectivelor și de socializare a funcționarului cu alte organe ale statului. După cum cunoaștem, o administrație modernă și eficientă se sprijină, fără îndoială, pe o resursă umană de calitate, pe un corp de funcționari publici profesioniști, capabili să ridice nivelul de performanță instituțională și să satisfacă pe deplin interesele cetățenilor.

O altă condiție care ar genera adoptarea unui act legislativ în acest domeniu este argumentul conform căruia, eficiența în activitatea funcționarului public ar trebui să fie reglementată de anumite reguli de conduită și cerințe etice, specifice profesiei ca formă a eticii sociale, întrucât funcționarii publici se află în contact permanent cu cetățenii, acțiunile și comportamentul lor atât în interiorul, cât și în afara instituției trebuie să inspire respectul și încrederea publicului. Drept urmare, cei numiți într-o funcție publică trebuie să dea dovadă de competență, integritate și corectitudine, standarde de la care să nu existe nici o deviere.¹⁹

Primul pas spre lupta pentru a reglementa activitatea și conduita funcționarilor publici începe odată cu adoptarea de către Adunarea Generală a ONU a unui cod internațional de conduită prin *Rezoluția 51/59 din 12 decembrie 1996, „Privind cele 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției”* care prevede principiul integrității, imparțialității, echității, nediscriminării etc., și reguli generale privind conflictul de interese și descalificarea, declararea averii, acceptarea cadourilor sau altor favoruri, informația confidențială și activitatea politică a funcționarului public.²⁰

La 11 mai 2000, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, întrunit în cadrul celei de-a 106-a sesiuni, a adoptat Recomandarea Nr. R (2000) 10 „*Privind codurile de conduită pentru funcționarii publici*”.²¹ De rând cu aceasta, s-a dispus publicarea recomandării și a Memoriului explicativ, sugerându-se totodată statelor-membre ca, ținând cont de specificul normelor constituționale ale fiecărei țări, să adopte codurile naționale de conduită pentru funcționarii publici, bazate pe Codul-model de conduită pentru funcționarii publici.

Acest Cod-model este considerat, pe bună dreptate, ca „punct de sprijin” sau „hârtie de turnesol” pentru codurile de conduită similare din statele-membre ale Consiliului Europei.

---

¹⁹ Litvinenco S., Melnic L., Gheorghita T., *Ghid metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”*, Editura Chișinău, 2013. p. 5.

²⁰ Bercu A.-M., *Pregătirea profesională și cariera personalului din administrația publică*, București, Editura Universală, 2009, p. 137.

²¹ Codul-model de conduită pentru funcționarii publici este prezentat ca anexă la Recomandarea Nr. R (2000) 10 din 11 mai 2000.

Întrucât Republica Moldova nu reprezintă excepție, despre necesitatea adoptării unui cod de conduită a funcționarilor publici pentru prima dată s-a vorbit în 2004. Atunci, în punctul 13 din Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 421-XV din 16 decembrie 2004, a fost prevăzută elaborarea și înaintarea spre aprobare a „Codului etic al funcționarului public și a unor astfel de coduri pentru fiecare categorie de funcționari publici (poliție, vamă, procuratură, justiție etc.)”. În calitate de responsabil a fost desemnat Ministerul Justiției, iar ca termen-limită de realizare a acțiunii era stabilit anul 2005.

Către 15 noiembrie 2005, documentul elaborat de Ministerul Justiției a fost remis spre examinare Guvernului. Ulterior, „luând în considerație recomandările experților europeni”,²² la 10 mai 2006 proiectul a fost remis Ministerului Justiției pentru definitivare. Apoi, realizarea acțiunii a fost transferată pentru anul 2006, în acest sens fiind aprobată Hotărârea Parlamentului nr. 374-XVI din 29 decembrie 2005.

Cu toate acestea, procedura de adoptare a unui cod de conduită a funcționarului public a fost amânată până în 2008. În Parlament, proiectul legii a fost aprobat în primă lectură la 15 februarie 2008.

Ca urmare, la 22 februarie 2008, cu 69 voturi „pro”,²³ proiectul legii cu privire la Codul de conduită a funcționarului public a fost aprobat în lectură finală, devenind astfel ***Legea nr. 25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public.***

Codul de conduită a funcționarului public a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2009 și nu de îndată ce a fost adoptat. Cauza respectivei decizii a fost faptul că Codul de conduită a funcționarului public a intrat în vigoare „la pachet” cu o nouă lege în domeniul funcției publice și al funcționarilor publici, devenită ulterior Legea nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.²⁴

Adoptarea unui astfel de cod s-a impus ca o necesitate obiectivă, format din IV Capitoare și 14 articole ce reglementeze conduita funcționarului public în exercitarea funcției publice.²⁵

Codul prevede principiile de conduită a funcționarului public:

1. *legalitatea* – funcționarul public este obligat să respecte Constituția Republicii Moldova, legislația în vigoare și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.
2. *imparțialitatea* – funcționarul public este obligat să ia decizii și să întreprindă acțiuni în mod imparțial, nediscriminatoriu și echitabil, fără a acorda prioritate unor persoane sau grupuri în funcție de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială.

---

²² Nota informativă la proiectul de Lege ordinară nr. 3926 din 10 octombrie 2006 cu privire la Codul de conduită a funcționarului public, p. 1.

²³ [[http://old.parlament.md/news/Plenaryrecords/22.02.2008/.](http://old.parlament.md/news/Plenaryrecords/22.02.2008/)] accesat mai 2016.

²⁴ Idem p. 14.

²⁵ Ivanoff I. F., *Deontologia funcției publice*, București, Editura Bibliotheca, 2010.

3. *independența* – presupune faptul că apartenența politică a funcționarului public nu trebuie să influențeze comportamentul și deciziile acestuia, precum și politicile, deciziile și acțiunile autorităților publice.
4. *Profesionalism* – conform acestui principiu, funcționarul public are obligația să-și îndeplinească atribuțiile de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, promptitudine și corectitudine.
5. *Loialitatea* – în exercitarea atribuțiilor ce îi revin, funcționarul public este obligat să servească cu bună-credință autoritatea publică în care activează, precum și interesele legitime ale cetățenilor.²⁶

Capitolul III prevede principalele norme de conduită a funcționarului public cum ar fi accesul la informație care reglementează lucrul cu informația, respectarea confidențialității privind documentele cu care ia cunoștință în exercitarea funcției și relația funcționarului public cu mass-media. Conform prevederilor art. 8, alin. (3) Comunicarea cu mijloacele de informare în masă în numele autorității publice este realizată numai de către funcționarul public abilitat cu acest drept.

De asemenea, în Legea privind Codul de conduită a funcționarului public sunt prevăzute și norme privind utilizarea resurselor publice, conduita funcționarului în relațiile internaționale, privind cadourile și alte avantaje de care poate beneficia funcționarul public atât din partea autorității în care activează, cât și din partea cetățenilor în favoarea cărora prestează servicii publice.

În ceea ce privește conflictele de interese, conform art. 11 din Legea privind Codul de conduită a funcționarului public, „*Funcționarul public este obligat să evite conflictul de interese.*”

Alin. (3), prevede că „*Procedura privind declararea și soluționarea conflictelor de interese este reglementată de legislația cu privire la conflictul de interese.*”

Răspunderea funcționarului public pentru încălcarea prevederilor Legii privind Codul de conduită a funcționarului public este reglementată în capitolul III¹. Astfel, pentru orice abatere disciplinară cu excepția art. 11 alin. (1) și art. 12, funcționarul public va fi tras a răspundere conform normelor din Codul contravențional și Codul penal, și, nu în ultimul rând, aplicându-i-se sancțiuni disciplinare conform prevederilor art. 58 din Legea privind funcția publică și statutul funcționarului public²⁷.

În urma unei analize mai aprofundate ajungem la concluzia că Legea privind Codul de conduită a funcționarului public are o importanță deosebită, întrucât:

- prevede norme de conduită în serviciul public și informarea cetățenilor cu privire la conduita pe care trebuie să o adopte funcționarul public în vederea oferirii unor servicii publice de calitate;
- asigură administrarea mai eficientă a activității funcționarului public și în realizarea interesului public;
- creează un climat de încredere între cetățeni, autoritățile publice și funcționarii publici din cadrul acestora;

---

²⁶ Legea privind Codul de conduită a funcționarului public nr. 25/22.02.2008 // *Monitorul Oficial* 74-75/243, 11.04.2008.

²⁷ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158/04.07.2008 // *Monitorul Oficial* 230-232/840, 23.12.2008.

- stabilește obligațiile ce-i revin funcționarului public în exercitarea atribuțiilor profesionale;
- impune reguli obligatorii pentru toți funcționarii publici, inclusiv pentru cei care ocupă această funcție temporar;
- vine cu o nouă sarcină pentru cei ce ocupă o funcție publică și anume cea de a da dovadă de o conduită profesională și etică în administrația publică;
- impune un grad mai sporit de responsabilitate funcționarilor publici în ceea ce privește obiectivele pe care le realizează zi de zi în organele administrației publice;
- este un mod de informarea a publicului cu privire la conduita profesională la care este îndreptățit să se aștepte din partea funcționarilor publici în exercitarea funcțiilor publice;²⁸
- prevede norme necesare pentru a stabili raporturi sociale și profesionale corespunzătoare creării și menținerii la nivel înalt a prestigiului instituit funcției publice și al funcționarilor publici.

Cu toate acestea, pe lângă aspectele pozitive ale codului de conduită a funcționarului public, am depistat și unele neajunsuri, cum ar fi:

- scopul Codului este de a contribui la prevenirea și eliminarea actelor de corupție din administrația publică, însă, cu regret, acestea continuă să existe într-o mare măsură;
- un alt neajuns este faptul că prevede doar drepturile funcționarilor publici de conducere, nefiind stipulate și cele ale funcționarilor de conducere de nivel superior și de execuție, nemaivorbind de prevederea expresă și a obligațiilor acestora;
- în contextul realității statale, normele Codului de conduită a funcționarului public au caracter declarativ și formalitate sporită;
- principiile Codului sunt axate pe elemente arhaice care nu se regăsesc în sistemul valorilor societății contemporane;
- nu prevede un sistem de sancționare penală și contravențională expresă.

În concluzie, putem afirma cu certitudine despre faptul că, chiar dacă legea privind Codul de conduită a funcționarului public are și numeroase neajunsuri, totuși este binevenită întrucât se încadrează în sistemul de control și ordonare a procesului administrativ.

Bibliografie:

Acte normative

1. *Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158/04.07.2008* //Monitorul Oficial 230-232/840, 23.12.2008.
2. *Codul-model de conduită pentru funcționarii publici este prezentat ca anexă la Recomandarea Nr. R (2000) 10 din 11 mai 2000.*
3. *Legea privind Codul de conduită a funcționarului public nr. 25/22.02.2008* //Monitorul Oficial 74-75/243, 11.04.2008.

---

²⁸ Ioan A., Caraușan M., Bucur S., *Drept administrativ*, București, Editura Lumina Lex, 2005, p. 113-115.

4. *Nota informativă la proiectul de Lege ordinară nr. 3926 din 10 octombrie 2006 cu privire la Codul de conduită a funcționarului public, p. 1.*

Monografii:

5. Bercu A.-M., *Pregătirea profesională și cariera personalului din administrația publică*, București, Editura Universală, 2009, p. 137.
6. Ioan A., Caraușan M., Bucur S., *Drept administrativ*, București, Editura Lumina Lex, 2005, p.113-115.
7. Ivanoff I. F., *Deontologia funcției publice*, București, Editura Biblioteca, 2010.
8. Litvinenco S., Melnic L., Gheorghiuța T., *Ghid metodic „Aplicarea Codului de conduită a funcționarului public din Republica Moldova”*, Editura Chișinău, 2013. p. 5.

Webografie:

9. [[http://old.parlament.md/news/Plenaryrecords/22.02.2008/.](http://old.parlament.md/news/Plenaryrecords/22.02.2008/)] accesat mai 2016.

PROBLEME GLOBALE ALE CONTEMPORANEITĂȚII

Valeria PUȘCA, studentă, *Facultatea Drept și Științe Sociale, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, *drd. asist. univ*

Abstract. *Society must realize the potential principle of humanism, for survival of people; since all global problems are not only tests on the maturity of the international community. The problem like a genetically modified products, violence, scientific experiments conducted on humans, Climate change and breach of the principle of sustainable development can be real problems that could lead to the extinction of humanity.*

Keywords: *humanism, global problem, violence, War, sustainable development.*

Cea care este întotdeauna adevărată, serioasă și care are mereu dreptate este natura. Natura este o prezență însuflețită. Ea se contopește cu viața individului, face parte din ființa lui, este leagăn de formare și ocrotire, tărâm de împlinire. Dar omul a fost mereu dezordonat în folosirea naturii, a „abuzat-o” deseori, în loc să se folosească cu înțelepciune de bogățiile ei, el a uitat de nevoile generațiilor viitoare, a distrus straturi de echilibru în natura, care nu se mai pot reface.

Cotitura a intervenit odată cu revoluția industrială și, mai cu seamă, cu noua revoluție tehnico-științifică, grație căreia avioane și rachete brăzdează astăzi văzduhul și străpung norii, nave tot mai mari și mai puternice despică luciul mărilor și al oceanelor, cascade de hidrocentrale transformă puterea apelor în salbe de lumină, în energie ce alimentează mașinile, și producția lor crește și se bucură de o viteză destul de sporită și vertiginoasă. Într-un cuvânt, știința și tehnica modernă, sporind nemăsurat puterea omului, au ridicat, în medie, nivelul de viață de pretutindeni. Dar reversul civilizației industriale contemporane, al progresului material a fost și este înrăutățirea mediului natural. Sub impactul dezvoltării economice au fost poluate, mai mult sau mai puțin grav, solul, apa și aerul, au dispărut sau sunt pe cale de dispariție multe specii de plante și animale, iar omul este confruntat, la rândul lui, cu diverse maladii cauzate de poluare, fenomen ce cuprinde astăzi toate țările și continentele.

În continuare vom scoate în evidență cele mai mari probleme ale contemporaneității:

Fiecare dintre noi a simțit uneori lipsa banilor. Aceasta este o experiență individuală și nu înseamnă același lucru ca și problema socială a sărăciei. Deși banii

sunt o măsură a bogăției, lipsa lor poate însemna lipsa bunăstării, dar nu și problema socială a sărăciei.

Sărăcia ca problemă socială este o rană cu rădăcini adânci care afectează fiecare dimensiune a culturii și a societății. Pe lângă menținerea unui nivel scăzut de venituri printre membrii unei comunități, include limitarea accesului la servicii ca educația, sănătatea, luarea deciziilor precum și lipsa facilităților comunale ca apa, sanitară, drumurile, transportul și comunicațiile. Mai mult, „spiritul sărăciei” permite membrilor aceleiași comunități să creadă și să împărtășească sentimente ca disperarea, lipsa de speranță, apatia și timiditatea.

În istoria umanității, majoritatea statelor au înregistrat un progres evident în prosperitatea oamenilor și a popoarelor. Totodată, peste 800 mln. de oameni nu-și primesc hrana necesară. Nesoluționarea unor probleme globale (de exemplu, cea demografică, ecologică, a analfabetismului) a determinat acutizarea altor probleme de același nivel, precum cea a sărăciei și a subnutriției, cauzată de alimentația insuficientă a populației, preponderent din lumea a treia.

Cauzele sărăciei le reprezintă declinul economic pronunțat, eficiența redusă a politicii organelor de stat, șomajul, corupția, salariile mici, conflictele interne și altele. În unele state, inclusiv în cele cu o economie prosperă, tot mai mulți indivizi suferă de pe urma alimentației incorecte. Fiecare al șaptelea locuitor de pe Terra suferă din cauza subnutriției, ca rezultat, mulți oameni se îmbolnăvesc, devin inapți de muncă, mor, dintre aceștia 2/3 din populația săracă sunt copii.

Ca o consecință a sărăciei și foametei au apărut organisme modificate genetic, care au salvat sute de vieți omenești. Alimentele modificate genetic sunt cele realizate special pentru consum uman sau animal, utilizând cele mai noi tehnologii de biologie moleculară. Celor mai multe dintre ele li s-a modificat structura ADN-ului pentru a putea câștiga o super putere, fie sunt mai mari și mai frumoase, fie sunt rezistente la dăunători. Pentru ca o plantă să devină rezistentă la secetă în mod natural, de exemplu, are nevoie de mii de ani, pe când, cu ajutorul bio-ingineriei acest lucru se poate obține în decursul unui an de zile. Organismele modificate genetic provoacă, în continuare, discuții aprinse, mai ales pe fondul creșterii prețului produselor alimentare și a nivelului de sărăcie la nivel mondial. Părerile specialiștilor în agricultură și ale oamenilor de știință sunt încă împărțite, între cei care susțin că aceasta ar fi o soluție pentru rezolvarea unor situații precum foametea din unele zone din Africa sau Asia și cei care spun că acest tip de plante pun în pericol sănătatea oamenilor.

Violența a fost dintotdeauna parte integrantă a comportamentului uman, și toate problemele ce apar în societate, generează ceea ce este tănuț în noi. Ființa umană trăiește într-un mediu social format din indivizi cu caractere, mentalități și opinii diferite, ceea ce și generează în anumite condiții situații conflictuale. Cea mai groaznică situație conflictuală pe care o poate genera omenirea este: situația de război. Omenirea a purtat războaie încă din timpuri imemorabile; scene de luptă, vechi de sute de mii de ani au fost găsite pictate pe pereții peșterilor. Motivația războiului este puterea. Aceasta a avut multe forme de-a lungul timpului: hrana, teritoriu, resurse naturale, dominație. Cantitatea limitată a unei anumite resurse, cum ar fi apa sau petrolul, a fost și încă mai este principala sursă de conflict.

Ceea ce trebuie cu adevărat să înțelegem este că nici o parte nu câștigă cu adevărat din război. Războiul nu are nici o justificare reală, nici un sens practic. Întotdeauna există o mulțime de morți și răniți în ambele tabere, multă suferință și distrugere și, bineînțeles, traume emoționale care au nevoie de generații pentru a se vindeca. Singurii câștigători reali sunt liderii, din politică, religie și economie, adevărații profitorii, care își urmăresc doar propriile scopuri egoiste, fără a le păsa de ceilalți.

În acest sens, apare o întrebare destul de dureroasă pentru societatea contemporană: Cum e posibil de menținut pacea pe pământ?

Pe parcursul ultimelor decenii, menținerea păcii pe întreaga planetă și prevenirea unui conflict nuclear global reprezintă obiective strategice ale omenirii. În prezent există rezerve mari de armament modern și mijloace de exterminare în masă. Rachetele balistice, armele nucleare pot atinge orice punct de pe suprafața Pământului într-un interval de numai câteva minute. Un război mondial nuclear ar conduce la pieirea vieții pe Pământ. Doar un număr mic de țări posedă arme nucleare, dar numărul lor poate spori. Războiul modern atrage după sine devastări ale mediului de largi proporții, așa cum au demonstrat conflictele armate din Vietnam, Afganistan, America Centrală, Golful Persic etc. În unele cazuri, modificări ale mediului au fost folosite în mod conștient drept arme de luptă (arma meteorologică în războiul din Vietnam). De asemenea, este unanim acceptată ideea că un război nuclear constituie cea mai mare amenințare pentru întreaga omenire.

Chiar și pe timp de pace, pregătirile de război contribuie la consumarea resurselor naturale și la degradarea mediului, iar unele situații au efecte destul de grave. Manevre militare chimice, biologice și nucleare generează cantități enorme de substanțe toxice și radioactive, care contaminează solul, aerul și apa. Explozia bombelor și proiectilelor transformă suprafața terestră într-o întindere marcată de cratere. Unele proiectile antitanc conțin uraniu, ceea ce sporește efectul distrugerii, și asemenea proiectile au fost utilizate recent de către armata americană în conflictul din Kosovo.

Confruntările dintre state conduc la destabilizarea situației pe întreaga planetă. Problemele geopolitice și geostrategice ale lumii contemporane sunt dependente de gradul de implicare a tuturor statelor lumii în acțiunea de asigurare a ordinii, păcii și securității la nivel global și regional. Menținerea păcii pe Pământ și prevenirea unui conflict nuclear constituie o problemă de prim ordin pentru întreaga omenire.

Actualmente sunt semnate acorduri interstatale de reducere a arsenalului militar, dar, cu regret, nu putem spune că pericolul real al unui conflict termonuclear este depășit. Persistă aspecte ale pericolului militar: există conflicte regionale și chiar războaie, sunt menținute blocurile militare, se practică comerțul cu armament etc. Tratatul privind reducerea și limitarea armamentului strategic de ofensivă între Federația Rusă și SUA n-a fost ratificat nici până în prezent. Rezolvarea problemei păcii pe Pământ va diminua evident decalajul dintre statele puternic dezvoltate și cele subdezvoltate, cu implicații pozitive serioase asupra situației ecologice globale.

Știința ne poate face viețile mai bune și evident, mai ușoare și ne poate ajuta să găsim soluții pentru problemele serioase ale lumii în care trăim. Dar, la extrema cealaltă, poate fi folosită pentru a distruge definitiv vieți. Se cunoaște faptul că în timpul celui de al doilea Război Mondial, în ambele tabere inamice au avut loc experiențe științifice secrete.

Unul dintre scopurile lagărelor de concentrare naziste era acela de a fi adevărate laboratoare imense destinate experimentelor pe oameni. Macabrele experimente au implicat moarte, mutilare, desfigurare și sechele pe viață. Una dintre categoriile de prizonieri care au fost cel mai adesea supuse experimentelor a fost aceea a homosexualilor, doctorul Carl Vaernet inițiind pe atunci un proiect personal, în urma căruia spera să-i transforme pe homosexuali în oameni normali prin intermediul torturii.

Homosexualii nu au fost singurii supuși torturilor, sinistrul doctor Josef Mengele fiind fascinat de experimentele pe gemeni: într-un singur an, și-a aplicat teoriile pe numai puțin de 1.500 de perechi de gemeni, doar 200 dintre aceștia supraviețuind cumplitelor experimente.

Cum evreii, slavii sau țigani nu erau considerați oameni și aveau tot atâtea drepturi precum o insectă, în lagărul de la Ravensbruck, aceste categorii au avut parte de cele mai dureroase torturi experimentate pe ființele umane în cel de-al Doilea Război Mondial. În acest lagăr s-a „studiat” fără anestezie, **transplantul de organe de la un om la altul**. În urletele victimelor, „cadrele medicale” cu urechile acoperite de căști, pentru a nu fi deranjate de țipetele sfâșietoare, performau transplantul de piele, mușchi, oase, măduvă și nervi.

Mulți dintre doctorii care au condus experimentele medicale din aceste lagăre au fost condamnați la moarte la Nuremberg.

Desigur dacă vorbesc despre problemele globale ale contemporaneității nu pot să nu menționez schimbarea climatică, care bate la ușă. Îi resimțim toți din ce în ce mai mult efectele. Furtunile și inundațiile sunt din ce în ce mai frecvente, iarna este mai caldă, este mai puțină zăpadă și mai multă ploaie. Primăvara, apariția florilor și întoarcerea păsărilor migratoare se face mai devreme. Aceste semne arată accelerarea schimbării climatice, care se cheamă, de asemenea, încălzire globală planetară.

Schimbările climatice globale generează unele dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă omenirea în momentul de față, datorită efectelor dezastruoase induse de către acestea: creșterea temperaturii aerului și apei oceanelor, risc crescut de inundații, secetă, lipsa apei potabile, risc crescut de incendii și reducerea resurselor naturale vegetale, modificări ale ecosistemelor și degradarea resurselor naturale, risc crescut de îmbolnăviri. Schimbările climatice afectează toate regiunile continentului, iar efectele acestor schimbări sunt tot mai vizibile. În ultimii ani, s-au produs fenomene dezastruoase de o amploare deosebită, precum: caniculă și secetă severă, precipitații abundente și inundații catastrofale, fenomene atmosferice extreme (de tip tornadă), alterarea anotimpurilor tradiționale. Toate aceste dezaastre și-au pus o puternică amprentă asupra vieții socioeconomice, consemnându-se numeroase victime și pagube materiale însemnate atât în rândul populației, cât și la nivel comunitar, în ceea ce privește unități economice, sociale și elemente de infrastructură.

Schimbarea climatică nu va dispărea imediat, dar cu cât mai repede o vom lua în considerație și vom reacționa, cu atât vom putea stăpâni mai bine viitorul nostru, păstrând frumusețea și diversitatea planetei noastre.

Desigur, dacă vorbim despre soluționarea problemelor, trebuie să evidențiem respectarea principiului dezvoltării durabile, care, la rândul lui, impune revizuirea nevoilor prezente: securitate economică, adăpost, mâncare, educație, spații libere,

reprezentare politică, contactul cu natura, fără a compromite posibilitățile generației viitoare, reducând folosirea resurselor neregenerabile ca: petrolul, uleiul și gazul. Reducând deșeurile și poluarea, protejarea sistemelor naturale.

Cu toții avem nevoi economice și sociale, dar în ultimii 20 de ani a apărut o altă sferă de interes: problemele mediului înconjurător. Eforturile de a îmbunătăți calitatea vieții au avut ca rezultat deteriorarea mediului înconjurător. Pe măsură ce climatul se schimbă, pădurile dispar, gradul de poluare crește, este evident că trebuie să acordăm mai multă atenție mediului, pentru a evita să plătim un preț mare, acela de a trăi fără suportul mediului înconjurător.

Putem evidenția următoarele aspecte ale dezvoltării durabile:

- a. Abordarea integrativă;
- b. Principiu „Gândește global – acționează local”;
- c. Viziunea de lungă durată asupra dezvoltării.

Conceptul de dezvoltare durabilă poate fi caracterizat din mai multe puncte de vedere, prin următoarele elemente:

- a. Economie: eficiență, creștere, stabilitate;
- b. Societate: nivel de trai, echitate, dialog social și delegarea responsabilităților, protejarea culturii/patrimoniului;
- c. Ecologie: conservarea și protejarea resurselor naturale, biodiversitate, evitarea poluării.

Cele șapte axe prioritare ale Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă sunt:

- a) Schimbări climatice și energie;
- b) Transport durabil;
- c) Conservarea și managementul resurselor naturale;
- d) Consum și producție durabilă;
- e) Sănătate publică;
- f) Incluziune socială, demografie și migrație;
- g) Sărăcia globală și provocările dezvoltării durabile.

Atingerea obiectivelor dezvoltării durabile nu se poate realiza fără o schimbare de mentalitate a oamenilor și fără comunități capabile să utilizeze resursele în mod rațional și eficient, asigurându-se prosperitate, protecția mediului și coeziune socială.

În concluzie, putem afirma că viața noastră depinde foarte mult de natură, de tot ceea ce ne înconjoară. Iar toate problemele ce ne afectează, într-un mod sau altul viața, reies una din alta și toate depind de acțiunea și comportamentul omului. Suntem cu toții obișnuiți să trăim într-o lume care depinde întotdeauna de altcineva sau de altceva și toată lumea are idei, toată lumea vrea să trăiască într-un mediu mai curat, cu condiții mai bune, dar nimeni nu face nimic. Din necesitatea supraviețuirii omul, societatea trebuie să valorifice potențialul principiului umanismului, întrucât toate problemele globale nu sunt decât teste de verificare a maturității comunității internaționale. Și la urma urmei, noi suntem cei de la care începe schimbarea, fiindcă viitorul e în mâinile noastre, a TINERILOR!

Bibliografie:

1. Bari, Ioan, *Globalizare și probleme globale*, București, Editura Economică, 2001.
2. Lester R. Brown, *Probleme Globale ale Omenirii*, București, Editura Tehnica, 1995.

3. Organismele modificate genetic [online] [accesat. data(05.05.2016)] Disponibil: http://dbp.idebate.org/ro/index.php/Organismele_modificate_genetic_ar_trebui_interzise
4. Cât de bună e mâncarea modificată genetic [online] [accesat. Data (05.05.2016)] Disponibil: <http://www.erd.ro/cat-de-buna-e-mancarea-modificata-genetic>
5. Cele mai înfricoșătoare experimente făcute pe oameni [online] [accesat. data (06.05.2016)] Disponibil: <http://playtech.ro/2015/cele-mai-infricosatoare-experimente-stiintifice-facute-pe-oameni/>
6. Schimbările climatice și starea vieții pe pământ [online] [accesat. data (07.05.2016)] Disponibil: [http://www.revistapadurilor.ro/\(1\)Colectia-pe-ani/\(63\)anul-2010/\(16591\)nr-3-2010/\(16655\)Schimbarile-climatice-si-calitatea-vietii-pe-Terra](http://www.revistapadurilor.ro/(1)Colectia-pe-ani/(63)anul-2010/(16591)nr-3-2010/(16655)Schimbarile-climatice-si-calitatea-vietii-pe-Terra)
7. Ce este dezvoltarea durabilă [online] [accesat. data (08.05.2016)] Disponibil: [http://www.revistapadurilor.ro/\(1\)Colectia-pe-ani/\(63\)anul-2010/\(16591\)nr-3-2010/\(16655\)Schimbarile-climatice-si-calitatea-vietii-pe-Terra](http://www.revistapadurilor.ro/(1)Colectia-pe-ani/(63)anul-2010/(16591)nr-3-2010/(16655)Schimbarile-climatice-si-calitatea-vietii-pe-Terra)
8. Problema menținerii păcii [online] [accesat. data (11.05.2016)] Disponibil: <http://geografiamediului.blogspot.md/2015/01/problema-lichidarii-decalajelor.html>
9. Sărăcia lasă urme în ADN [online] [accesat. data (12.05.2016)] Disponibil: <http://www.descopera.ro/dnews/8916698-saracia-lasa-urme-in-adn>

ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE

Irina SERDEȘNIUC, Iana GUȚU, studente, *Facultatea de științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
 Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, *drd., asist. univ.*

Abstract. *New economy is clearly emerging, an economy based on knowledge and ideas; the knowledge economy is the key to prosperity. It creates jobs, ideas innovation and technology in all sectors of the economy and the environment. The new economy based on knowledge, knowledge is realized in the company, which integrates the objectives of sustainable development based on social justice and equal opportunities, environmental protection, freedom, cultural diversity and innovation development, restructuring business environment.*

Keywords: *economy, knowledge, technology.*

În prezent, o nouă economie este în mod evident în curs de apariție, o economie bazată pe cunoștințe și idei, o economie a cunoașterii, în care cheia prosperității și creării de locuri de muncă este dată de gradul de implementare a noilor concepte, a ideilor inovării și tehnologiei în toate sectoarele economiei, precum și de protecția mediului înconjurător. Noua economie, bazată pe cunoaștere, se realizează în societatea cunoașterii, care integrează obiectivele dezvoltării durabile, bazate pe dreptatea socială și egalitatea șanselor, protecție ecologică, libertate, diversitate culturală și dezvoltarea inovării, restructurarea industriei și a mediului de afaceri, reprezentând o nouă etapă a civilizației umane, care permite accesul larg la informație, un nou mod de lucru și de cunoaștere, amplificând posibilitatea globalizării economice și creșterea coeziunii sociale. Suportul tehnologic al noului tip de societate bazată pe cunoaștere, este construit prin convergența a trei sectoare: tehnologia informației, tehnologia comunicațiilor, producția de conținut digital.

În acest fel, se urmărește asigurarea unei societăți sustenabile din punct de vedere ecologic, se vor produce acele bunuri, organizări și transformări tehnologice (inclusiv biotehnologice) și economice necesare pentru a salva omenirea de la dezastrul ecologic.

Pentru a înțelege acest concept, trebuie să plecăm de la principiile de bază. Putem descrie informația ca fiind acel „ceva nou” pe care îl aflăm despre un anumit sistem sau despre modul în care acesta funcționează.

Cunoașterea însă este mai mult decât simpla informație, ea reprezintă, pe lângă valoarea pur matematică și înțelegerea informației respective. Așa cum cunoașterea este superioară informației, și economia bazată pe cunoaștere este superioară economiei informaționale. Putem defini economia bazată pe cunoaștere ca fiind acea economie care a depășit pragul de dezvoltare dincolo de care cunoașterea reprezintă resursa-cheie. Un lucru de mare importanță în noua economie îl va reprezenta distribuția cunoașterii în rândul societății. Cu cât o societate va fi capabilă să dezvolte, să acumuleze și să utilizeze informația, cu atât va deveni mai bogată.

Cunoașterea poate fi asociată capitalului uman, însă cele două noțiuni nu se suprapun exact. Pe măsură ce tot mai multă muncă se desfășoară pe plan intelectual, deținerea și manipularea informației devine o calitate esențială pentru orice angajat.

Economia bazată pe cunoaștere este rezultatul revoluției cunoștințelor care, în esență, înseamnă evoluția de la economia bazată predominant pe resurse fizice la economia bazată predominant pe informație.

Informația este considerată în zilele noastre un neo-factor de producție alături de ceilalți trei: pământul, munca și capitalul. Fără un studiu de piață, fără o informare corectă a cerințelor și nevoilor consumatorilor, nici o firmă nu poate fi sigură că bunul sau serviciul produs de aceasta poate avea acces pe piață. Apariția unor utilaje și mașini performante și folosirea acestora în procesul de producție a dus la creșterea productivității globale și, implicit la scăderea costului de producție și a prețului. Totodată calitatea și competitivitatea produselor au crescut foarte mult, ceea ce a condus la mai bună satisfacere a nevoilor consumatorilor.

Informația este stocată pe suporturi materiale (hârtie, film, discuri, benzi magnetice, circuite integrate etc.) și este introdusă în procesele de producție sub forme variate, precum: fișe tehnice, desene de execuție, norme de consum și de producție, instrucțiuni de lucru și de protecție a muncii, documentații de investiții, inovații și raționalizări, know-how etc., toate acestea constituind bunuri informaționale.

Informațiile se deosebesc de resursele economice clasice printr-o serie de particularități care privesc atât producerea informațiilor, cât și gestionarea, tranzacționarea pe piață și utilizarea lor.

Printre particularitățile specifice ale informației putem menționa:

- a) producerea de informații cu caracter neîntrerupt și nelimitat și, ca urmare, stocul de informații se îmbogățește continuu;
- b) după o anumită utilizare informația rămâne în continuare ca resursă disponibilă;
- c) deoarece producerea de informații necesită cheltuieli însemnate, apare necesitatea ca această resursă să fie supusă unor reguli specifice de gestionare, acces și protecție.

Din totalitatea de factori care influențează economia bazată pe cunoaștere, cei mai importanți sunt:

- a) creșterea vitezei de dezvoltare a noilor tehnologii;
- b) competiția la nivel global, liberalizarea piețelor;

- c) schimbarea continuă a cererii determinată de creșterea ponderii persoanelor cu venituri medii și mari (care dezvoltă o cerere sofisticată, de produse de bună calitate);
- d) creșterea importanței calității vieții.

În literatura științifică de specialitate observăm următoarele trăsături ale economiei bazate pe cunoaștere:

- a) Prezența informației în toate sferile activităților economice, datorită impactului decisiv pe care îl dă asupra performanțelor.
- b) Concentrarea activității economice, nu asupra producției de bunuri, ci asupra tratării informațiilor, acumulării cunoștințelor și producerii de bunuri-cunoaștere, care tind să devină cele mai căutate și prețuite mărfuri pentru agenții economici.
- c) Proprietatea intelectuală deține o pondere apreciabilă în patrimoniile naționale în continuă creștere.

Indiferent de tehnologiile informaționale, mai mult sau mai puțin sofisticate, pe care le folosesc, organizațiile – ca sisteme socio-umane complexe – au fost și sunt întotdeauna condiționate de cunoaștere, cel puțin la nivelul comportamentelor individuale ale membrilor lor; aceștia conștientizează, într-o măsură mai mare sau mai mică, relațiile dintre scopuri, mijloace și rezultate, precum și pe cele dintre organizație și ambiantul ei, comunică pentru a putea interacționa coordonat și își elaborează propriul comportament raportat la norme și valori comune.

Specifice societății informaționale sunt, însă, acele organizații care se bazează pe cunoaștere într-un sens mai profund și extins la scara colectivă a comportamentului grupurilor și ansamblului organizației. Într-un asemenea cadru, întemeierea pe cunoaștere devine sistematică și se instituționalizează sub următoarele aspecte:

- a) fondul de cunoștințe este înțeles drept principala resursă a organizației, decisivă pentru performanța ei strategică globală;
- b) procesele intelectual-intensive devin nu doar preponderente, ci și determinante pentru funcționarea organizației în direcția atingerii obiectivelor ei;
- c) organizația structurează, pentru actorii individuali și colectivi, solicitări, roluri și responsabilități noi privitoare la gestionarea cunoașterii și a proceselor legate de ea;
- d) cultura organizațională instituie consensual repere normative pentru perenitatea valorilor legate de creativitate, competență, învățare, comunicare;
- e) aspectele referitoare la cunoaștere capătă un rol esențial în afirmarea identității organizației, în asigurarea integrității și coerenței acesteia în termeni de structură, strategie și acțiune.

Organizațiile devin inteligibile prin explicarea modului cum sunt structurate și, respectiv, cum funcționează spre a-și atinge obiectivele. Identificarea de caracteristici ale organizațiilor bazate pe cunoaștere devine posibilă prin încadrarea lor în tipologii asociate fiecăruia din cele două criterii: primul se regăsește în succesiunea modelelor de configurații organizaționale, iar cel de-al doilea – în succesiunea generațiilor de practici manageriale.

În concluzie, putem menționa că noile tehnologii informatice și de comunicație schimbă radical activitățile economice și sociale, concomitent cu modalitățile de

creare, achiziționare și folosire a cunoștințelor. Proiectele de realizare de organizații bazate pe cunoaștere necesită angajare strategică și ingeniozitate managerială în îmbinarea facilităților informatice de asistare inteligentă cu practici organizaționale consolidate referitoare la inovare, învățare și interactivitate partenerială. Organizațiile bazate pe cunoaștere sunt susceptibile ca, în virtutea culturii lor specifice, să promoveze în societate valoarea pertinentei conceptuale ca sursă de influență, precum și o etică a legitimității responsabile în comportamentele și relațiile actorilor sociali.

Bibliografie:

1. <http://www.revistadesociologie.ro/pdf-uri/nr.562005/OSCAR%20HOFFMAN,%20ION%20GLODEANU-1.pdf>
2. <http://revistaie.ase.ro/content/18/danaiaata.pdf>
3. <http://documents.tips/documents/economia-bazata-pe-cunoastere.html>

ȘCOLILE FILOSOFICE ROMÂNEȘTI: DE LA ȘCOALA ARDELEANĂ LA CONSTANTIN NOICA

Natalia ISTRATI, studentă, Facultatea de Litere,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Coordonator științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, drd., asist. univ.

Abstract. *Romanian philosophical thinking emerges rather late in history, only a few centuries ago. It is not only a result of contact with the universal philosophy of the time but also with the whole spirituality of the Romanian people, who formed along the medieval and modern eras.*

Harnessing national patrimony philosophical thinking is a necessity theoretical and a practical need equivalent to basic needs critical consciousness, antidogmatic. The process of capitalization must exceed mere act of remembering, the benefit of the act of thinking and attitude of the lucid placement of the past world in the present that we are building.

This article nuances specific way in which it was proposed, while the concept of philosophy, starting with „Școala Ardeleană” and reaching Constantin Noica School.

Revealing this route, the mind engages in understanding the mysteries of the world, it is a work that can not end someday. There will always be new lights that will go towards further research.

Keywords: *Romanian Philosophical schools, spirituality, creation, nationalism, materialism, idealism.*

Trecutul gândirii poporului nostru, prin produsele sale autentice, prin modul în care s-a afirmat și s-a raportat la istorie, la natură, la viață, în totalitatea formelor ei de manifestare, se instituie, odată cunoscut în articulațiile sale și în funcționalitatea lui polivalentă, în școală a gândirii, în îndemn al creației și al statornicirii unui comportament pe măsura tradiției înaintate și a vremurilor pe care le trăim.

În sfera largă a felului de a trăi și gândi al poporului, filosofia a ocupat un rol de maximă însemnătate, modul ei de existență exprimând, la nivel conceptual, una dintre afirmările supreme ale spiritualității și ființării noastre istorice. În acest sens, cel dintâi român care s-a afirmat ca gânditor la care preocupările filosofice se încheagă într-un sistem bine conturat, de o certă valoare pentru timpul și condițiile în care a trăit a fost Dimitrie Cantemir, însă cu toată vastitatea și importanța ei, opera

sa a fost doar parțial cunoscută în secolul al XVIII-lea în Țările Române. Inexistența unei continuități imediate a ideilor și preocupărilor sale filosofice a întârziat cu cincizeci de ani dezvoltarea filosofiei românești originale. Aceasta va căpăta adevărată existență prin ideile Școlii Ardelene.

În a doua jumătate a sec. al XVIII-lea intelectualii din sud-estul Europei erau tot mai înclinați spre cunoașterea culturii occidentale, care promova idei înnoitoare, ce veneau în sprijinul aspirațiilor naționale ale poporului român. Astfel, curentul iluminist a găsit ecouri și printre românii din cele trei țări. Totuși, iluminismul românesc nu a fost o simplă preluare și o imitație a iluminismului european, ci o mișcare cu particularități specifice, care a pus, în mare măsură, bazele culturii române moderne, contribuind și la dezvoltarea gândirii filosofice.

Date fiind condițiile specifice din Transilvania și celelalte două țări române, iluminismul s-a afirmat în cadrul lor diferențiat. Cronologic, a apărut mai întâi cel din Transilvania, aflat în contact nemijlocit cu Occidentul Europei. Expresia directă a iluminismului transilvan a constituit-o Școala Ardeleană; în Țara Românească el a fost reprezentat de personalități ca Gheorghe Lazăr sau Ion Heliade Rădulescu, iar în Moldova reprezentantul său cel mai de seamă a fost Gheorghe Asachi.

Ca mișcare ideologică națională iluministă, Școala Ardeleană s-a caracterizat prin analiza amplă și soluționarea progresistă a celor mai importante probleme ale vremii: lupta românilor pentru drepturi și libertăți politice, pentru dezvoltarea culturii naționale, critica ordinii de drept și a ordinii economice feudale, dezvoltarea învățământului în limba română, răspândirea științei și culturii în rândul maselor, promovarea filosofiei raționaliste, iluministe, critica superstițiilor scrierea istoriei poporului român.

Formați aproape toți la școli teologice și pregătiți pentru o carieră confesională, iluminiștii ardeleni s-au pus în slujba idealurilor românești și au urmărit ridicarea românilor din situația de tolerați la statutul de cea de a patra națiune din Transilvania, folosindu-se pentru asta atât de demonstrația istorică și filologică, care evidențiază latinitatea și continuitatea poporului român pe aceste meleaguri, cât și de cea filosofică, a dreptului natural și a egalității oamenilor.

În cursul evoluției Școlii Ardelene s-au conturat două orientări: orientarea moderată, reprezentată de Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai (în prima parte a activității sale) și orientarea radicală, ai cărei reprezentanți au fost Gheorghe Șincai (în a doua parte a activității), Ion Budai-Deleanu, Paul Iorgovici și Ion Monorai. În prima sa etapă, Școala Ardeleană s-a definit printr-o anumită exagerare a latinismului istoric și filologic, prin încrederea în reformele „de sus”, în spiritul de dreptate al absolutismului „luminat”. În cea de a doua etapă, declanșată din momentul în care s-a văzut că libertatea nu va fi niciodată acordată de cei puternici, ci cucerită de popor prin luptă, se promovează idei apropiate de democratismul revoluționar, criticându-se deschis exploatarea feudală.

Primul reprezentant de seamă al iluminismului transilvan și cel care a arătat cea mai mare înclinație pentru filosofie a fost Samuil Micu, nepot al lui Inochentie Micu. Cunoșcător al limbilor clasice, cu o bogată cultură, el a tradus în limba română o serie de lucrări ale filosofului Friedrich Christian Baumeister, de orientare wolffiană. Alegerea lui Micu se îndreaptă astfel către o filosofie sistematizată, ceea

ce arată că voia să instituie filosofia ca domeniu distinct al culturii și ca disciplină de gândire în societatea românească.

Potrivit lui Micu, două sunt începuturile sau temeiurile cunoașterii umane: „începutul zicerii împotriva” (principiul noncontradicției) și „începutul pricinii destule” (principiul rațiunii suficiente). În lipsa celui din urmă multe dintre adevărurile pe care ne învață filosofia sau teologia nu vor mai putea fi demonstrate; căci simțurile noastre nu ne oferă suficiente sau chiar deloc temeiuri pentru a arăta, de exemplu, că există Dumnezeu.

În Țara Românească iluminismul este legat în special de numele lui Gheorghe Lazăr, care vine din Transilvania să predea la Școala Sfântul Sava și organizează învățământul în limba română. El a tradus o serie de lucrări cu caracter iluminist, a elaborat manuale și a predat o serie de discipline, printre care și filosofia. A predat logica și metafizica după lucrările lui Kant, fapt ce marchează un prim contact al culturii române cu filosofia criticistă.

În Moldova, Gheorghe Asachi, inginer, arhitect și doctor în filosofie, s-a ocupat de organizarea învățământului în limba română, de popularizarea științei și de propagarea culturii.

De asemenea, la sfârșitul sec. XVIII și începutul sec. XIX au circulat în țările române fie în original, fie în traduceri inițial în greacă apoi în română, opere ale lui Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Condillac, Fontenelle, Wolff, ș.a., ceea ce atestă o mai bună familiarizare a intelectualității românești cu filosofia epocii.

Deși idealurile iluministe au continuat să călăuzească ideile intelectualității române în tot sec. al XIX-lea, începând cu deceniul al treilea cultura română intră într-o nouă fază a dezvoltării sale, marcată de evenimente și procese calitative care vor conduce la pregătirea și declanșarea revoluției de la 1848. Crescută la școlile înființate de Gh. Lazăr și Gh. Asachi, în atmosferă de rededeptare națională, amplificată de revoluția de la 1821, noua generație se lansează cu înfrigurare în construcția cultural-ideologică. Grăbită sub imperativele și contradicțiile societății românești să dezvolte spiritul modern și să făurească o cultură nouă, această generație a procedat cu *înțelepciune și măsură* la durarea faptelor culturale și, prin ele, la instaurarea unor direcții novatoare în cultura și gândirea filosofică românească.

Sub influența ideilor iluministe și prin participarea, în timp, a chiar unora dintre iluminiști, generația care a pregătit ideologic revoluția de la 1848 realizează o conștiință superioară despre organizarea și mijloacele dezvoltării culturii. Elevii lui Gh. Lazăr și Gh. Asachi, unii dintre ei cu studii la universitățile din Germania sau Franța, au înțeles că dezvoltarea și răspândirea valorilor spirituale pot căpăta o însemnătate națională numai în condițiile *existenței unei prese românești*, care să pătrundă în mediile sociale cele mai diverse. În presa timpului au fost abordate probleme vitale ale istoriei și culturii românilor, dar poate că cea mai însemnată contribuție a presei a stat în preocuparea pentru *dezvoltarea conștiinței naționale* și introducerea *spiritului critic* în istorie, știință, artă, ceea ce avea să se repercuteze și asupra gândirii filosofice a vremii. Conștientă că are de îndeplinit o misiune națională, generația pașoptistă, prin cei mai de seamă reprezentanți ai săi, se implică și în organizarea unor *asociații sau societăți literare, științifice și politice*.

Figura centrală a revoluției din anul 1848 în Țările Române, a fost Nicolae Bălcescu a cărui operă a fost expresia desăvârșită a gândirii democratico-revoluționare românești. Izvorâtă din cunoașterea profundă a istoriei țării și a realităților social-economice și politice europene și românești, creația teoretică a lui Bălcescu se caracterizează prin abordarea *realistă și critică*, în spirit democrat-revoluționar, a unei problematice vaste, ale cărei laturi esențiale au fost împrăștierea țăranilor, statul și formele lui. Bălcescu a dezvoltat, în lucrările sale concepție înaintată despre societate și despre știința istoriei, *Filosofia socială*. Pentru Bălcescu factorul determinant al lumii și al istoriei este Providența, omenirea înaintând neîncetat spre ținta arătată de Dumnezeu. El credea, de asemenea, în valoarea de adevăr a ideii nemuririi sufletului și a păstrării personalității omenești și după moarte. Bălcescu nu s-a ocupat cu predilecție de probleme filosofice generale. El nu a dat o teorie generală despre existență și nici n-a încercat un discurs teoretic despre categorii filosofice. O singură dată în activitatea sa, în *Filosofia socială*, a încercat să răspundă unor probleme de *filosofie psihologică* și de *filosofie socială*, în fond, unei problematice filosofice referitoare la *înțelegere, suflet, și la raportul dintre materie și spirit*.

Mentorul unei generații de filosofi importanți și primul care a predat filosofia la nivel european a fost Titu Maiorescu de la care a pornit „întregul cultural”. Sub patronajul său s-au format marii clasici ai literaturii române. Din punct de vedere filosofic general, Maiorescu a încercat să așeze filosofia pe un nou fundament, acela al relației. Obiectul de studiu al filosofiei sunt, așadar, relațiile pure. Concepția lui este idealistă, un idealism raționalist, care contestă existența relației la nivelul lumii obiective, plasând-o în sfera inteligibilului și aprioricului. Considerând sensibilul doar ca individual și perisabil, iar inteligibilul ca general, idealismul lui Maiorescu este apropiat de platonism și de idealismul obiectiv al lui Leibniz. Întrucât însă, pe de altă parte, idealismul lucrărilor de tinerețe operează încă nedeslușit cu termeni de *apriori și pur*, el este apropiat și de kantianism.

Poziția filosofică a lui Maiorescu din anii 1859-1860 nu poate fi apreciată însă doar din această perspectivă, căci el este puternic influențat și de Herbart, Hegel și Feuerbach. Raționalismul lui Maiorescu nu a fost sistematic elaborat, el nefiind o gnoseologie ori ontologie conceptual tratate, ci un ansamblu de idei adunate cu scopul de a demonstra posibilitatea întemeierii filosofiei pe relație și a unui discurs rațional dintre problematica nemuririi, a ateismului și a rolului social al filosofiei. Semnificația acestui raționalism decurge nu numai din tratarea categoriei de relație, ci, pe baza ei, și din felul în care a conceput ceea ce Maiorescu numea *derivarea părților filosofiei* și „ordinea de expunere a părților filosofiei”. Cu altă formulare, raționalismul lui Maiorescu se extrage și din viziunea referitoare la principiul întemeierii filosofiei și derivarea părților filosofiei. În viziunea lui Maiorescu prima parte a filosofiei este *psihologia*. *Psihologia*, scria el, *este știința relațiilor dintre reprezentări*. A doua parte a filosofiei este logica, ea având drept obiect relațiile dintre concepte. A treia parte a filosofiei, estetica, are ca obiect frumosul. Ultima parte a filosofiei este metafizica. Obiectul cercetării metafizicii sunt relațiile de contradicție.

În viață Maiorescu s-a manifestat adesea orgolios. Dar un aforism al lui spune contrariul: „Arta vieții? Rezervă, discrețiune, cumpătare, în genere negațiune și în

rezumat abnegațiune.” Abnegațiune la o ființă atât de voluntară? Din neîndoielnică abnegațiune s-a nutrit toată opera lui culturală, mai ales cea filosofică, inclusiv partea ei neadusă la nivelul operei finite. Maiorescu credea în edificarea conștiinței din cunoștințe. Romantic în adâncul sufletului, în acțiunile lui vizibile Maiorescu a fost până la urmă un clasic.

Vasile Conta a fost primul gânditor român care a elaborat un sistem filosofic materialist. Începând din anul 1875, Vasile Conta se afirmă ca o figură cu totul specială în filosofia românească, prin publicarea unor lucrări ca *Teoria fatalismului*, *Teoria undulațiunii universale*, *Originea speciilor*, *Încercări de metafizică*, unele dintre ele traduse și în limba franceză, atrăgând aprecierea unor filosofi și oameni de știință remarcabili ai timpului.

Împotriva materialismului vulgar, care concepea psihicul ca o secreție a creierului, gânditorul român arăta că sufletul nu este o secreție, ci este o *funcțiune*, și tocmai pentru aceea el este material. Însă în abordarea raportului dintre materie și psihic, ca și în explicarea naturii psihicului Conta a rămas la un materialism mecanicist și aceeași întrucât el reducea fenomenele psihice la jocul forțelor mecanice, fizice și fiziologice. Dimensiunile modului în care Conta a analizat problema materialității reiese și din ideile sale despre raportul dintre materie și mișcare, despre spațiu și timp, despre legătura dintre fenomenele lumii. Întemeiată pe rațiune, dar și pe imaginație, metafizica gândită de Conta poate fi înțeleasă ca salt al gândului, prin imaginație, în zona frumosului și a idealului. Filosoful concepea, de pildă, domeniul frumosului ca fiind prin excelență al imaginației și al creațiilor ei. Metafizicianul, nota el, se comportă ca un artist pentru că el modelează, întocmește, sistematizează după gustul și preferința sa personală, după idealul său, o lume pe care a găsit-o prin *cunoștință*.

Metafizica lui Conta este o metafizică a *Totului*, a *Principiului*, a *Ipoteticului*; ea este fundamentul culturii. Principiile fundamentale ale metafizicii, a cărei elaborare Conta nu a mai putut-o realiza în detaliu, sunt: *Existența*, *Realitatea*, *Relativul* și *Absolutul*, *Cantitatea*, *Numărul infinit*, *Forma*, *Calitatea* și *Substanța*, *Reducerea la unitate*, *Unitatea înțelegerii* și, deci, *Unitatea lumii*. Pe lângă analiza acestora, Conta intenționa să expună în *Metafizica* sa „elementele constitutive ale lumii” (forța și materia, acțiunea și inacțiunea, spațiul și vidul, timpul și repausul, atracția și respingerea universală, asimilația universală și undulația universală). Planul era uimitor prin intențiile sale. El vorbește despre o gândire de mare valoare și despre o aspirație al cărei echivalent nu existase, până la el, în filosofia românească. Prin întreaga sa creație, Conta constituie unul din momentele esențiale ale acestei filosofii.

Blaga, poet de cea mai înaltă valoare, a reușit să ne ofere și un sistem filosofic original, pe care l-a construit de-a lungul celor patru trilogii: *Trilogia cunoașterii*, *Trilogia culturii*, *Trilogia valorilor* și *Trilogia cosmologică*.

Viziunea lui general filosofică este aplicată unor probleme filosofice diverse, a căror rezolvare capătă în felul acesta o importantă notă de originalitate. Un exemplu grăitor este poziția lui Blaga privind progresul istoric. Familiarizat cu varietatea de poziții filosofice asupra acestei probleme, Lucian Blaga își conturează propriul punct de vedere, întemeindu-l pe concepția sa asupra omului, iar aceasta, la rândul său, este integrată în sistemul său filosofic, a cărui bază o reprezintă cosmologia/

ontologia dar care, pentru a fi complet, cere cu necesitate o metafizică a istoriei. Astfel, argumentația pe care o desfășoară Blaga pentru a-și demonstra teza asupra progresului are o arie de cuprindere care-i acoperă întreaga viziune filosofică, iar gradul de rigoare, coerența precum și forța ei de sugestie se imprimă automat și asupra celei dintâi, care nu este decât o aplicație la o problemă punctuală, arătând, o dată în plus, funcționalitatea sistemului în cazuri particulare.

Pentru Blaga filosofia este cel mai nobil risc al spiritului uman deoarece face incursiuni dincolo de cele palpabile, tatonabile, în vreme ce știința are un spațiu de mișcare strict circumscris. Prudența ține mai mult de știință decât de filosofie. Ambele fac apel la experiență, dar în știință ea este punct de plecare și suverană instanță de control, iar scopul cercetătorului este chiar lărgirea experienței. Pentru filosof sau metafizician experiența este doar țărnuț de pe care lansează săgeți în necunoscut, nu e instanță exclusivă de control, doar factor „implicat”, filosofia urmărind încadrarea experienței într-o viziune mai largă decât ea, produs al libertății constructive a filosofului. Totuși, dacă experiența nu permite să fie încadrată într-o viziune filosofică, viziunea respectivă este „caducă”. Deci dacă filosofia respectivă nu e capabilă să explice experiența, să și-o integreze necontradictoriu, este descalificată din punct de vedere filosofic. Deci experiența decide în filosofie mai mult în sens negativ. În știință experiența deopotrivă infirmă sau confirmă teoriile, pe unele respingându-le, pe altele încadrându-le în sine. Dacă în știință experiența este suverană, în filosofie ea cere doar să fie respectată. De aceea una și aceeași experiență poate fi încadrată de cele mai diverse viziuni metafizice, dar nu admite, de regulă, decât construcții științifice unice. Când experiența suferă o corectură sau se lărgeste construcțiile științifice adiacente suferă și ele o modificare în consecință.

În ceea ce privește conștiința filosofică, ea are la Blaga mai multe înțelesuri, înrudite de altfel. În primul rând, ea este conștiința critică a filosofiei, prin care filosofia gândește asupra ei însăși în dezvoltarea ei istorică, în transformările pe care le-a cunoscut. Conștiința filosofică este o stare de maximă luciditate a conștiinței prin care filosofia capătă conștiință de sine, este chiar filosofia în starea ei autoreflexivă, deci este un fel de filosofie a filosofiei, o metafilosofie. Totuși, ele nu sunt sinonime, așa cum conștiința artistică nu este identică artei. Conștiința filosofică reprezintă totodată și perspectiva din care un gânditor își elaborează propria lui concepție despre lume. Pot exista filosofi de mare valoare dar care nu au o acută conștiință filosofică, nimerindu-și drumul mai mult instinctiv în filosofie (Cusanus, Bruno, Spinoza, Fichte, Hegel) alții care au o conștiință filosofică foarte dezvoltată (Platon, Descartes, Kant). Deci conștiința filosofică a gânditorilor poate lipsi până la un anumit punct din elaborările lor filosofice dar în măsura în care este prezentă creează posibilitatea unui climat deosebit de fertil analizei, cercetărilor, sintezelor și intuițiilor filosofice. Ea contribuie la crearea fundamentului conștient al eforturilor lor filosofice, sporind forța construcțiilor filosofice. În al treilea rând, conștiința filosofică este și un instrument pentru critica diverselor filosofii, avansând în acest sens criterii de analiză și concepte metodologice. Atunci ea vizează laturile fundamentale ale concepțiilor filosofice încercând să deslușească valoarea lor. Ea se întreabă în ce măsură concepția reprezintă o autentică trezire a spiritului, cum și-a asigurat gânditorul autonomia față de alte do-

menii spirituale, care este aria și zarea interioară a problematicii sale, ce inovații aduce, de ce tip, ce dimensiuni are viziunea sa filosofică, ce reziduuri științifice, mitice și magice cuprinde gândirea filosofică respectivă, ce motive filosofice promovează, ce forme ia ea în efortul de sistematizare, în ce stil se încadrează. Fiind conștiință a valorii și limitelor diverselor filosofii, conștiința filosofică este totodată conștiință a valorii și limitelor altor registre ale vieții spirituale, contribuind la înțelegerea autonomiei filosofiei, ca domeniu al spiritului ireductibil, cu valori proprii, orizonturi specifice, mijloace ce-i aparțin în exclusivitate și procedee care o singularizează.

Cu certitudine, Constantin Noica este făuritorul Școlii de la Păltiniș. Pentru Noica filosofia este suprema valoare umană și transumană, ea este locul în care rațiunea umană se întâlnește cu rațiunea însăși. În prelungirea filosofiei se află estetica. Există însă mai multe estetici. Noica le detaliază: „o estetică *logică*”, de „*inspirație pitagoreică*”, frumosul clasic și neo-clasic, ca măsură, armonie matematică, echilibru, proporție justă; actul estetic „*pe baze epistemologice*”, văzut ca „*intuiție intelectuală*” (Schelling) sau ca apropiat de modurile cunoașterii (Kant); frumosul cu temeuri *etice*, de la muzica lui Orfeu și meditațiile lui Platon, de-a lungul cultului frumosului care educă pe om, îi sporește demnitatea, îi împlânzește firea, o purifică în virtutea dezinteresului artistic.

Actul estetic, cu frumosul ca valoare privilegiată, parcurge câteva „momente” de adecvare la ordine, în propria sa formă de rațiune: „normalul”, „prototipul”, „idealul” iar în perspectivă, „esențialul”, „*esența*”. Cercul leagă sensibilul și esențialul, un început și un sfârșit, *un* moment prim și altul ultim, ațintirea către mai-mult-decât-sinele sensibil: către esențele filosofiei. Ordinea actului estetic pune cercul mai limpede în joc decât logicul, epistemologicul, eticul căci intră cu ele în joncțiune, le întemeiază și le surclasează, în direcția filosofi ei. „Nu m-ai căuta dacă nu m-ai fi găsit” este actul estetic însuși: un cerc mai pregnant în muzică, care implică, mai mult decât oricare altă artă, reascultarea, regăsirea; dar un cerc peste tot prezent în actul estetic, ca ordine încorporată sensibil, ca ordine prestabilită și grefată pe ritm, ca ordine necesară, în marginea căreia e posibilă libertatea de creație, toate libertățile, desfășurările, devenirile, „în lumea devenirii sensibile a unei permanențe de ordinul ființei”.

Noica își configurează estetica proprie în doar câteva pagini. Ea este platoniană, hegeliană, noiciană. Actul estetic, frumosul și arta, acced la o noblețe proprie. Sensibilul și ideea, întrepătrunse, preced și urmează celorlalte atitudini, modalități, acte de filosofare; deschis spre ele, le mai și închide, totodată deschizându-se către filosofia propriu-zisă, finalmente unic valabilă, valoroasă, surclasatoare. Frumosul ambivalent și arta ambiguă vor fi constant prezente în meditațiile viitoare ale filosofului. Necesitatea lor liberă îl va încânta – dar numai în măsura subordonării față de libertatea necesară a filosofiei. Îl va atrage arta filosofică (și, desigur, arta filosofiei). Ca nefilosofică, va dezavua arta. Iar în cele din urmă, îndrăgostitului numai de filosofie, numai de esențe, sensibilul ca atare, arta pură și simplă, îi va părea drept o prea simplă părelnicie impură.

În ochii lui Noica, arta e suspectă în măsura în care cedează ochiului, sensibilității, „*devenirii joase*”, și nu-i va ierta nici măcar pe antici dacă, după opinia lui, au *coborât* filosoficul în doar-artistic.

Filosofia românească pretinde maturizării pe ambele componente. O condiție a fost detașarea din și de religia precumpănitoare meditația globală actul cultural de ansamblu. Respectiv filosofia, se cuvine să se concentreze pe sine, să-și elaboreze propriul său specific, deci condensarea obiectului inconfundabil, apoi elaborarea instrumentului adecvat. Universală în substanță filosofia a ajuns națională prin modul specific de gândire căci nu trebuie uitat că felul de a trăi și gândi al poporului a constituit și va constitui temelia gândirii și culturii dezvoltate, astfel filosofii români au adus un aport fundamental la constituirea culturii, artei, literaturi naționale românești, au pus bazele spiritualității poporului român.

Bibliografie:

1. Cazan, Gh. Al., *Istoria filosofiei românești*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1984, 376 p.
2. Ianoși, Ion., *O istorie a filosofiei românești*, Cluj, Biblioteca Apostrof, 1996, 392 p.
3. Brădățan, Costică., *O introducere la istoria filosofiei românești în secolul XX*, București, Ed. Fundației Culturale Române, 2000, 263 p.
4. Michiduță, Adrian., *Pagini despre filosofia românească*, Craiova, Aius, 2014, 221 p.

INTERDEPENDENȚA DINTRE CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE

Marina BOLDESCU, studentă, Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, drd., asist. univ.

Abstract. *The concept of culture began to be used more frequently during the nineteenth century, with the formation of new social subjects. He was associated with the civilization imposed since the eighteenth century, to signify advancement of knowledge and society based on the extent of rational thinking and technical means. Frequent use in social disciplines, the term culture has become very broad meanings. The culture was regarded as a defining factor of human existence, as an indispensable element of social reality.*

Keywords: *culture, civilization, knowledge, values, human existence.*

A defini cultura înseamnă a defini însăși condiția umană, în unitatea și varietatea ei, în încercările nesfârșite de a crea, de a lăsa posterității valori inestimabile. Prin cultură, omul își depășește mediul de existență și dă sens vieții sale. Nu există o definiție standard a culturii. De fapt, cultura, spune Abraham Moles, se prestează la o „definiție deschisă”, oricând susceptibilă de corecturi și adăugiri²⁹.

Conceptul de cultură poate fi definit folosindu-ne de o perspectivă interdisciplinară care ar putea descifra articulația diverselor sale aspecte și implicațiile socio-umane. Numai printr-o privire de ansamblu în toate ramurile vieții sociale și în toate disciplinele educaționale ne putem face o idee completă în legătură cu ceea ce reprezintă de fapt cultura.

Cultura ne apare ca un ansamblu de limbaje, simboluri și semnificații care sunt integrate într-un amplu și complex proces de comunicare. Cel care oferă tonus și culoare acestui ansamblu este omul, interesat mereu de tot ceea ce-l înconjoară.

---

²⁹ Moles, Abraham, *Sociodinamica culturii*, București, Editura Științifică, 1974, p. 45.

În acest sens, Edgar Morin afirmă că „omul este ființa culturală prin natură pentru că este o ființă naturală prin cultură”³⁰. Deci, cultura este un fel de a doua natură a omului, o natură secundară, apărută prin îmbogățirea naturii primordiale fără însă a vorbi de o ruptură radicală între cele două realități. Ele se combină permanent în ființa umană.

Pentru om, cultura reprezintă mediul specific de existență. Ea delimitează un domeniu existențial, caracterizat prin sinteza dintre obiectiv și subiectiv, dintre real și ideal. Cultura definește sintetic modul uman de existență și este simbolul forței creatoare a omului. Ea reprezintă un adevărat sistem de valori.

S-au căutat tot felul de definiții și de explicații care să stabilească sfera în care se mișcă cultura ca realitate sau concept. Pentru a surprinde mai bine acest aspect putem face o apreciere legată de partea materială și cea spirituală a creației întrucât ele reprezintă laturile constitutive ale vieții umane.

Componenta materială a culturii, care este exprimată, de obicei, prin termenul de civilizație, cuprinde mijloacele și valorile care asigură reproducerea materială a vieții sociale, adică procesele existenței sociale.

Componenta spirituală a culturii cuprinde sistemele de valori în care se cristalizează eforturile de cunoaștere, atitudinile și reacțiile omului în contact cu ceea ce îl înconjoară. De obicei, acestea îmbracă forma unor sisteme ca filosofia, arta, mitologia, religia, morala, dreptul etc.

Termenul de cultură a fost preluat de mai toate limbile moderne din limba latină, unde cuvântul cultură avea atât înțelesul de cultivare a pământului, cât și pe cel de cultivare a spiritului. Se avea în vedere atât ideea de transformare a naturii exterioare omului, cât și a facultăților naturale ale omului, pe care educația le poate transforma din potențialități în realități. Cuvântul trece astfel în sfera largă a educației care urmărește formarea spiritului și a sufletului.

Conceptul de cultură a început să fie utilizat tot mai frecvent în decursul secolului al XIX-lea, odată cu formarea noilor discipline sociale. El a fost asociat cu cel de civilizație, impus încă din secolul al XVIII-lea, pentru a semnifica progresul cunoașterii și al societății pe baza extinderii gândirii raționale și a mijloacelor tehnice. Pe măsură ce a dobândit o utilizare frecventă în disciplinele sociale, termenul de cultură a căpătat semnificații foarte largi. Cultura a fost considerată ca un factor definitoriu al existenței umane, ca element indispensabil al realității sociale.

Etimologic, termenul de civilizație vine de la cuvintele latine *civis*, *civitas*, *civilis*, *civilitas*, având ca sensuri cetățeanul care trăiește într-o cetate/stat, care dispune de anumite calități prin care se conformează regulilor de conduită în relațiile sociale și publice. Astfel, „civilizarea” implică educarea cetățeanului pentru comportarea lui adecvată la spațiul civic. Pe lângă sensul antropologic, de stăpânire a naturii prin invenții tehnice și cunoaștere, civilizația a presupus din înțelesul său primar organizarea relațiilor sociale prin norme și instituții.

Conceptul de civilizație desemnează totalitatea mijloacelor cu ajutorul cărora omul se adaptează mediului (fizic sau social), pe care îl supune, îl organizează și îl

---

³⁰ Morin, Edgar, *Le paradigme perdu: la nature humaine*, Paris, Seuil, 1973, p. 100.

transformă pentru a se putea integra în el; tot ceea ce ține de satisfacerea nevoilor materiale, a confortului și a securității reprezintă civilizația. În sfera civilizației fi-gurează elemente de natură utilitară dispuse în următoarele capitole: alimentație, lo-cuință, îmbrăcăminte, construcții publice și mijloace de comunicație, tehnologii, activități economice și administrative, organizare socială, politică, militară și juridi-că, educație și învățământ etc.

Primele definiții sintetice, de tip dicționar ale culturii sunt rezultatul cercetă-rilor antropologice și etnologice din secolul al XIX-lea. Pornind de la studiul cultu-rilor primitive, Taylor generalizează conceptul de cultură la toate manifestările de viață ale unui popor, de la mitologie, limbaj, ceremonii, simboluri, cunoștințe, până la instituții și forme de organizare socială.

Definițiile s-au multiplicat la începutul sec. al XX-lea, când diverse discipline sociale au început să cerceteze mai aplicat fenomenul cultural, dar nu au depășit cadrul unor polarități consacrate precum om-natură, spirit-materie, obiectiv-subiectiv, valori-fapte, particular-universal etc.

Încă din sec. al XVIII-lea, termenii de cultură și de civilizație au fost utilizați cu sensuri diferite în spațiul german și în cel francez. În Franța, civilizația reprezin-tă o sferă mai amplă a existenței umane, care înglobează cultura, în timp ce în Ger-mania raportul dintre cele două este perceput invers.

În spațiul modern al iluminismului francez, termenul de cultură se referea la niște valori înrădăcinate în „starea naturală”, în timp ce civilizația era de opusă natură, referindu-se la stăpânirea ei prin rațiune. Civilizația este un mediu artificial de existență, identificată cu stadiul modern al cunoașterii și organizării societăților, precum și ansamblul de norme și reguli cu scop de reglare a relațiilor sociale.

În spațiul gândirii germanice, civilizației îi este devalorizată, termenul referin-du-se aici la exterioritatea vieții, cu toate formele sale tehnice, instituționale, nor-mative, întruchiparea practică a valorilor culturale. Cultura reprezintă suma activi-tăților spirituale, interioritate, viața subiectivă. Termenul dobândește o utilizare tot mai frecventă pentru a desemna fondul reprezentărilor unui popor, cu valorile și viața lui spirituală, constituite istoric. Paradigma raționalistă a universalismului clasic este respinsă în favoarea unei viziuni istoricizante și a relativismului cultural.

În teoriile anglo-saxone, civilizația este utilizată cu un sens sinonim celui de cultură. Probabil din perspectiva evoluționistă, civilizația definește doar acele cul-turi care au atins o treaptă de dezvoltare ridicată, în opoziție cu expresia de „culturi primitive” care a fost formulată de Edward Burnett Tylor.³¹

Ovidiu Drămba vorbește de civilizație ca despre cea care se ocupă de totalita-tea mijloacelor cu ajutorul cărora omul se adaptează mediului, reușind să-l supună, să-l transforme, să-l organizeze.

Cultura în sensul cel mai larg poate fi cercetată prin prisma următoarelor laturi:

- materială – adică creațiile concrete și tangibile;
- nematerială – creațiile abstracte ale societății.

---

³¹ Tylor, E.B, *Cultura primitivă apud*, Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnolo-gie și antropologie*, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 682.

Putem evidenția următoarele componente ale culturii:

- (1). componente cognitive – idei, cunoștințe, opinii;
- (2). componente axiologice – valori;
- (3). componente normative – normele (reguli ce ordonează comportamentul indivizilor în grup – legi, obiceiuri, moravuri);
- (4). componente simbolice – simbolurile (semne convenționale asimilate prin educație și care dobândesc înțeles prin consens social – cuvinte, gesturi, imagini vizuale, obiecte), limba, gesturile.

În literatura de specialitate sunt prezente următoarele opinii cu privire la raportul dintre cultură și civilizație:

– Este raportul de diferențiere, conform acestui sunt posibile următoarele situații.

(1) are loc negarea absolută a civilizației, acceptând doar necesitatea existenței sistemului cultural;

(2) diferențierea dintre cultură și civilizație – cultura se evidențiază pe primul plan, pe când civilizația reprezintă declinul culturii;

(3) aceasta se caracterizează prin evidențierea civilizației ca fiind o formă avansată a culturii.

– În sec. al XVIII-lea apare raportul de identificare al coincidenței dintre cultură și civilizație.

– Raportul rațional dintre cultură și civilizație care indică diferențierea dintre acești doi termeni, astfel încât cultura reprezintă un set de valori care indică nivelul dezvoltării omului, pe când civilizația este cultura pusă în acțiune, adică aplicabilitatea normelor culturale. Astfel civilizația reprezintă totalitatea elementelor, valorilor care apar în baza nivelului cultural al unei comunități.

Civilizația implică în sine totalitatea bunurilor mobile și imobile, rezultatele progreselor științei (IT, educație, comportamentul uman etc.).

Cheia succesului în dezvoltarea culturii și civilizației este inovația culturală. Inovația culturală reprezintă invențiile, noutățile necesare la o etapă a dezvoltării comunității. Garantul păstrării valorilor culturale îl reprezintă tradiția.

Ca obiect al creației umane, ca ansamblu al valorilor materiale și spirituale create de om, cultura presupune, în structura ei, următoarele niveluri, relativ distincte, dar aflate într-o perfectă unitate logico-istorică, niveluri ce reflectă geneza, specificitatea și funcționalitatea ei.

1. Nivelul gnoseologic al cunoașterii, reprezentat prin activitatea de cunoaștere, se instituie ca moment constitutiv al oricărui act de cultură. Cultura începe să ființeze ca domeniu al vieții sociale, odată cu eforturile omului de a stăpâni și depăși existența nemijlocită, de a preface conștient lucrurile, pe baza înțelegerii și folosirii însușirilor generale, a legilor lor interne, de a introduce ordine rațională și organizare în fluxul experienței și al trăirii subiective, de a cristaliza activitățile în elemente relativ stabile ale vieții, în valori care satisfac trebuințe, dorințe, aspirații. Ea se naște, așadar, din raportul cognitiv al omului cu universul. A cunoaște universul natural, social și uman, variatele determinări ale existenței, obiectivate în creații trecute sau prezente, constituie o condiție a actului de cultură. Viabilitatea și perenitatea unei valori culturale sunt

condiționate de cantitatea și calitatea cunoașterii, pe care o întruchipează. Numai prin acest raport cognitiv al omului cu lumea, cultura dobândește un statut existențial, detașându-se din ansamblul celorlalte activități umane, și, de asemenea, un statut funcțional, contribuind la desprinderea omului de natură, la îmbogățirea universului, la amplificarea capacităților sale praxiologice.

2. Nivelul axiologic (al valorii și valorizării) reprezintă momentul definitoriu al culturii, valoarea fiind determinația esențială a acesteia. Momentul cunoașterii precede și condiționează momentul axiologic, căci înainte de a fi întruchipare valorică, cultura este cristalizare a cunoașterii. Orice valoare presupune cu obligativitate cunoaștere. Finalitatea cunoașterii însă, împlinirea acesteia, concretizarea sensului ei uman, țin de nivelul axiologic. Cunoașterea lumii înconjurătoare naturale și sociale, precum și cunoașterea de sine nu reprezintă un scop în sine. Noțiunile și judecățile, miturile populare și teoriile științifice, imaginile plastice sau literare (populare și culte), care condensează activitatea de cunoaștere a omului sunt, prin însăși esența și geneza lor, susceptibile de o valorizare pe planul umanului, sunt deci valori potențiale sau actuale.
3. Nivelul creator (al creației) este factorul cel mai dinamic al procesului cultural. Creația este momentul trecerii de la un fapt natural sau social-individual, ori colectiv, de la un act psihic sau cognitiv, la un fapt de cultură. Valorile culturale potențiale, pe care le cuprinde întreaga existență și conștiință umană, împrejurările externe ca și universul spiritual intern al omului, devin valori culturale active, reale, tocmai prin intermediul procesului creator.

Cultura poate fi percepută și ca un ansamblu de deprinderi sufletești întrucât presupune un proces de asimilare și trăire subiectivă a valorilor. Dar aceste deprinderi și stări ale conștiinței sociale și individuale se exprimă în opere, în conduite și practici sociale. În raport cu personalitatea umană, cultura reprezintă tot ceea ce omul a dobândit în calitatea lui de membru al unui grup social. Ea este un sistem de idei, de obiceiuri, habitudini, modele comportamentale și reacții caracteristice pentru modul de viață al unei societăți. Fiind un rezultat al dorinței de cunoaștere asupra lumii, un mecanism de adaptare în lupta pentru existență, cultura este „numele colectiv pe care îl dăm diverselor creații ale omului”.

La rândul său, Tudor Vianu afirmă că „civilizația nu este, de fapt, decât o cultură definită prin sfera ei, o cultură socială parțială, din punctul de vedere al unei singure valori, și anume din punctul de vedere al valorii tehnico-economice. Civilizația ar fi deci o cultură afectată exclusiv țințelor tehnico-economice. Civilizația nu este o entitate care s-ar opune culturii, este numai unul dintre aspectele ei”³². El consideră că distincția dintre cultură și civilizație este necesară, dar militează pentru sinteza lor în procesul dezvoltării sociale. Oprindu-se asupra aceluiași noțiuni, Arnold Toynbee este convins că în inima fiecărei civilizații pulsează un factor spiritual, un suflet specific. Astfel, el respinge viziunea ce reduce substanța unei civilizații la invențiile tehnice și la aspectele materiale ale vieții³³.

---

³² Vianu, Tudor, *Opere*, vol. 8, București, Editura Minerva 1979, p. 158.

³³ Toynbee, Arnold, *Studiu asupra istoriei*, București, Humanitas, 1997, p. 60-66.

Civilizația nu se limitează numai la procesul realizării tehnice și practice a valorilor, la transmiterea lor în spațiul social și asimilarea lor de către indivizi. Toate invențiile care au sporit puterea omului asupra naturii și au ameliorat condițiile de viață, toate reprezintă, de fapt, sinteze între cunoștințe, atitudini și tehnici, deci între cultură și civilizație.

Cultura și civilizația formează o unitate, corespondența dintre ele manifestându-se în permanență, întrucât obiectivul fundamental al omului este „să fie și să rămână fericit” (S. Freud. Viitorul unei iluzii). Dacă dobândirea fericirii implică rezolvarea unor trebuințe material presante, atunci omul își manifestă opțiunea pentru civilizație; dacă trebuințele acestuia sunt orientate spre împlinire și realizare spirituală, atunci el pledează pentru cultură. Servind una alteia în calitate de bază și condiție, cultura și civilizația ne apare ca etape distincte și unitare ale aceluiași proces de socializare al omului.

Bibliografie:

1. Moles, Abraham, *Sociodinamica culturii*, București, Editura Științifică, 1974, p. 45.
2. Morin, Edgar, *Le paradigme perdu: la nature humaine*, Paris, Seuil, 1973, p. 100.
3. Tylor, E.B., *Cultura primitivă apud*, Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*, Iași, Editura Polirom, 1999, p. 682.
4. Georgian Grigore, *Cultură și comunicare*, București, p. 63-64.
5. Vianu, Tudor, *Opere*, vol. 8, București, Editura Minerva 1979, p. 158.
6. Toynbee, Arnold, *Studiu asupra istoriei*, București, Humanitas, 1997, p. 60-66.

LOCUL ȘI ROLUL VALORILOR ÎN VIAȚA SOCIALĂ

Mihaela JUMIGA, studentă, *Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, *drd., asist. univ.*

Abstract. *Values occupy an important role in knowledge, attitudes and prediction of individual and group behavior, but also those specific to a people or a culture. We can define as value appreciation manifest toward someone or something: being, object, thing, idea, attribute, relationship. From this perspective, the value is the sum of qualities that give price of a being, an object, a phenomenon.*

Keywords: *axiology, values, society, system of values.*

*„Valorile nu sunt ca autobuzele.
Ele nu te duc nicăieri, ci definesc ceea ce ești”.*
Jennifer Crusie

Ce este cu adevărat important pentru noi? Ce contează atât de mult încât să nu facem compromisuri atunci când vine vorba de acele lucruri? Valorile și principiile ne fac ceea ce suntem noi ca și oameni. Umanitatea a fost creată cu ajutorul valorilor, care în timp au devenit numeroase și complexe. Studiul „valorilor” pleacă de la importanța cuvântului „valoare” pentru fiecare dintre noi, de la nevoia și importanța procesului de analiză și evaluare din viața noastră.

Disciplina filozofică care se ocupă cu studiul sistematic al originii, esenței, clasificării, ierarhizării și funcției sociale a valorilor este axiologia. Este o discipli-

nă filosofică relativ tânără, axiologia (gr. *axia* – valoare și *logos* – cuvânt, teorie) sau teoria valorilor a început să dobândească relief teoretic în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, proces început în epoca modernă și care n-a încetat să se amplifice până în zilele noastre. Fondatorul său este considerat filosoful german Hermann Lotze, care a vorbit primul, în 1856, despre un „imperiu autonom al valorilor” și a deosebit trei „lumi” distincte: a realității, a cunoașterii și a valorilor. Lotze a formulat necesitatea unei științe autonome despre valori.

Reflecția asupra valorilor este tot atât de veche ca și meditația omului asupra lumii și a propriei sale condiții, fiind o constantă a întregii istorii a culturii.

Axiologul francez Raymond Ruyer observa, referindu-se la Kant – considerat în mod unanim drept cel mai de seamă precursor al axiologiei – că: „Filosofia lui Kant este, în mod evident, o filosofie a valorilor. Cele trei Critici ale sale s-ar putea intitula: „Despre adevăr”, „Despre bine”, „Despre frumos”; dar această filosofie este încă implicită.”³⁴

Filosoful W. Ostwald ajunge la o teorie metafizică a valorii conform căreia ideea valorii e strâns legată cu viața și condiționată de particularitățile vieții.

Pentru a deveni obiect de cunoaștere, valorile trebuiau mai întâi să existe, iar geneza lor se identifică practic cu procesul socializării. Afirmatia că omul creează valori și se creează prin valori rămâne valabilă oricât de „jos” am coborî pe scara evoluției istorice a speciei umane. Valorile sunt expresia efortului omului de a restabili un acord între el și lume, acord care trebuie creat de el însuși.

Definiția împărțită de majoritatea filosofilor menționează că axiologia este o ramură a filozofiei care este angajată în studiul valorilor. Una din întrebările la care caută răspuns este: au lucrurile, creațiile, actele, faptele, evenimentele valoare, pentru că le prețuiește omul sau el le prețuiește pentru că ele au valoare? Este o distincție operată de axiologi dintre a fi valoare și a avea valoare.

Din toate cercetările rezultă că valoarea este acea relație între subiect și obiect în care, prin polaritate și ierarhie, se exprimă prețuirea acordată (de o persoană sau colectivitate umană) unor obiecte, însușiri sau fapte (naturale, sociale sau psihologice) în virtutea capacității acestora de a satisface anumite necesități, dorințe, aspirații sau idealuri umane. Această definiție este valabilă pentru toate tipurile determinate de valori, dar fiecare se individualizează printr-o serie de trăsături specifice.

Multitudinea și varietatea valorilor constituie un fapt ușor de constatat, una din preocupările de bază ale axiologiei este și clasificarea valorilor, stabilirea unei tipologii a acestora pentru a ne orienta mai bine în fața diversităților.

Valorile sunt materiale și spirituale, aderente și libere, valori de mijloc (valorile economice, politice și juridice) sau valori scop (valorile morale, estetice și religioase). Ele pot fi reale sau absolute, individuale sau generale, obiective sau subiective. După sensul lor pot fi pozitive sau negative. Sunt multiple, diverse, dar fiecare își păstrează importanța sa și locul său menit într-un sistem de valori. Căci în activitățile în care ne implicăm de-a lungul timpului, suntem în mare măsură influențați de propriul sistem de valori. Conștientizate sau nu, valorile intervin în deciziile pe care le luăm,

---

³⁴ Raymond Ruyer, *Philosophie de la valeur*, Librairie A. Colin, Paris, 1952, p. 5.

în acțiunile pe care le întreprindem, și mai ales în stările pe care le trăim. Înainte de a ne defini propriul sistem de valori, trebuie să înțelegem ce sunt ele mai exact.

Valorile reprezintă lucrurile pe care le considerăm importante, care ne ghidează modul de lucru și stilul de viață. În funcție de ele, ne prioritizăm activitățile, iar atunci când analizăm dacă viața noastră este așa cum am vrea să fie, ne raportăm involuntar la ele. Cunoașterea umană, în genere, tinde spre două scopuri a explica lumea, universul din care facem parte și a înțelege rostul existenței noastre și valoarea ei.

Valorile joacă un rol foarte important în cunoașterea, explicația și predicția mentalităților și a comportamentelor individuale și de grup, dar și a celor specifice unui popor sau unei culturi. Valoarea o putem defini ca aprecierea pe care o manifestăm față de cineva sau ceva (ființă, obiect, lucru, idee, atribut, relație). Din această perspectivă, valoarea reprezintă suma calităților care dau preț unei ființe, unui obiect, unui fenomen. În sens psihologic, folosim termenul „valoare” pentru a numi decizia, alegerea noastră personală pentru ceea ce urmează să facem. Această alegere personală a unei căi dintr-o mulțime de posibilități, se află în strânsă legătură cu preferințele, motivațiile, nevoile și atitudinile noastre. În sens sociologic, valorile sunt stări sau moduri de acțiune dezirabile (care corespund dorinței) social; aceste opțiuni valorice sunt foarte importante în explicarea faptelor sociale. Căutăm să ne identificăm propriul sens în viață, ce este bine și ce este rău, ce ne place și ce nu ne place, care sunt criteriile în funcție de care luăm deciziile, ce este important sau nu pentru noi. În această căutare nu suntem singuri, ci intrăm în interacțiune cu ceilalți.

De aici reiese rolul și importanța valorilor în viața socială, ele fiind create datorită experienței acumulate, întâmplărilor neprevăzute, scurgerii involuntare a timpului și persoanelor care ne apar în cale. Valorile sunt lucruri cu care am crescut și în care credem, lucruri care ne definesc și ne reprezintă. Valorile personale sunt principii pe care se bazează deciziile noastre și care ghidează ceea ce facem și cum facem. Lucrurile pe care le găsim valoroase pentru noi sunt cele de care ne vom ghida restul vieții.

Fiecare persoană se deosebește prin felul ei de-a fi, fiecare trăiește o altă realitate, privește lumea prin alți ochi. Cred că cea mai bună cale de a obține ceea ce vrei în viață este de a stabili care sunt valorile tale și a-ți da silința să trăiești în concordanță cu ele. Atunci când știi ce e important pentru tine e mult mai simplu să știi de ce să faci sau să nu faci un compromis.

De aceea e extrem de important să începi să-ți identifici valorile. Gândește-te la trecutul tău, atât personal, cât și profesional și încearcă să identifici:

- Perioadele în care crezi că ai fost cel/cea mai fericită. Ce anume te făcea să fii astfel?
- Perioadele în care ai fost cel mai/cea mai mândră. Din ce motiv erai așa?
- Perioadele în care ai fost cel mai împlinit/cea mai împlinită. Ce factori consideri că au mai contribuit la împlinirea ta?
- Selectează din totalitatea și multitudinea de valori pe care le cunoști zece valori care te definesc, atât în viața personală, cât și în viața profesională.
- Încearcă să le restrângi și să elimini jumătate din ele, păstrându-le în listă pe cele mai importante pentru tine.

- Din cele cinci, renunță la încă două, lăsând în listă primele trei cele mai importante valori ale tale.
- Așează-le pe acestea trei în ordine ierarhică, de la cea mai importantă la cea mai puțin importantă pentru tine.
- Și acum fă o concluzie. Găsește sistemul tău de valori care te-a determinat să fii fericit, împlinit, găsește întâmplările care te-au determinat să alegi aceste valori, să le transpui în viața ta, să devină o parte din tine.

Cu toate că acum ne-am format un anumit sistem de valori, circumstanțele din viață ne pot determina schimbarea (uneori chiar radicală) a valorilor. Prioritățile ni se schimbă în funcție de experiențele de care avem parte de-a lungul timpului, viața socială influențând remarcabil alegerile și convingerile noastre.

O valoare nu poate fi impusă, nu poate fi obligată, ci doar preluată cu un acord. Astfel judecata de valoare se realizează doar în cadrul societății, cu acordul sau susținerea membrilor săi. În cazul în care o persoană se opune în fața unei valori, ea nu poate fi impusă forțat. În situații în care are loc întâlnirea a diferitor sisteme de valori are loc provocarea unui conflict. De la un conflict intra- și interpersonal, conflictul de valori poate să provoace conflicte internaționale, chiar și armate.

De ce oamenii își formează valori? Pentru a da sens vieții, pentru a-și stabili scopuri. Ele sunt individuale, fiecare alegându-și valorile după care se conduce.

Valorile:

- răspund la întrebarea: „ce este cel mai important pentru mine?”;
- definesc și rafinează intuiția, sentimentul de a ști ce e bun și ce nu e bun;
- oferă o direcție la nivel înalt pentru deciziile de viață;
- incongruența sau alegerile nepotrivite cu valorile interioare duc la declanșarea conflictelor;
- cunoscând propriile valori, poți face mai ușor alegeri sau impune limite celorlalți;
- ne determină diverse comportamente;

Respectul este poate una dintre cele mai des menționate valori pentru că este necesar în absolut toate interacțiunile sociale. Fie că este vorba de respectul de sine, fie despre respectul față de alții, acesta joacă un rol important în viața de zi cu zi și ne ajută să clădim relații inter-umane bazate pe acest aspect.

Înțelepciunea se spune că vine odată cu experiența și înaintarea în vârstă, dar aceasta poate fi cultivată încă de la vârste mai fragede, și deseori este aleasă ca valoare, ca un scop la care tinde persoana.

Lubirea este, cu siguranță, una dintre valorile fundamentale umane și nimeni nu ar trebui să se ferească de ea, ci ar trebui, pe cât posibil, să o caute și să o primească în viața sa. Fără iubire viața, de multe ori, nu are farmec.

Bunățatea sufletească și *generozitatea* îi impresionează chiar și pe cei mai răi oameni, iar în timp, îi poate chiar schimba în bine. Este o valoare care face lumea în jurul tău mai bună.

Prietenia nu trebuie să lipsească din viața unui om, fiind modul de conexiune cu societatea.

Sinceritatea, loialitatea, simplitatea, curajul, adevărul, armonia interioară, creativitatea, cultura, educația, familia, libertatea, pacea, sănătatea, fiecare își for-

mează propriul sistem de valori, și atunci când lucrurile nu merg ca la carte și nu găsești răspunsul la problemele tale, află că răspunsul la aceste lucruri se află la nivel spiritual, la nivelul valorilor morale.

Valorile personale sunt un instrument puternic ce îți influențează viața fără să știi dacă nu ești conștient că ele există și dacă nu știi care sunt prioritare pentru tine. Ele sunt standardele pe care și le definește fiecare pentru a trăi conform lor și influențează adesea atitudinea și comportamentul nostru. Ele sunt cele care ne influențează deciziile de viață.

Deși valorile personale sunt subiective, ele sunt influențate de mediul exterior: de mass-media, de oamenii-model pe care-i întâlnim pe parcursul vieții, de reacția celor din jurul nostru la un anumit comportament. Sociologia și antropologia definesc valorile ca fiind interioare individului, diferite de la unul la altul, având însă un important determinant social, exprimat și totodată indus de către norme, obiceiuri și ideologii³⁵.

Valorile au un impact imediat asupra a tot ce se petrece cu indivizii și societățile. Ele determină modul de structurare a societății, modul de formare și organizare a familiei, relațiile sociale, relațiile din interiorul organizațiilor, funcționarea instituțiilor.

Rezultă clar că locul valorilor în viața socială este unul de frunte, în funcție de valorile pe care le alegem, integrându-ne în societate. E foarte important ca valorile după care ne conducem să ne reprezinte, să ne formeze aspirațiile și scopurile.

Valorile nu sunt lucruri, nu sunt concepte, nu sunt trăiri psihice și nici idealuri. Valorile nu pot fi identice, ele se modifică în funcție de persoana care le deține, sunt personale, individuale, de aceea nu e corect să criticăm sistemele de valori ale altor persoane, căci pentru cineva familia este cea mai de preț valoare, iar alți oameni văd scopul vieții în carieră și bani.

Dar cât de diferite nu ar fi, totalitatea sistemelor noastre de valori formează societatea, cultura națiunii noastre, valorile naționale pe care, din păcate, praful se așterne tot mai des, în favoarea unor importuri care nu mai au nimic în comun cu identitatea națională. Totuși societatea Republicii Moldova deține valori frumoase, tradiționale, căci oameni harnici, ospitalieri, familisti, cinstiți și omenoși nu mai găsești într-un alt colț de lume. Pentru ca valorile ce ne reprezintă și ne deosebesc de alte popoare să fie în perfectă concordanță cu societatea în care trăim și inevitabil trebuie să ne păstrăm, și să transmitem valorile pe care le deținem urmașilor noștri.

Bibliografie:

1. Andrei, P., *Filosofia valorii*, 1945.
2. Blaga, L., *Trilogia valorilor*, în *Opere*, vol. 10, Editura Meridiane, București, 1987.
3. Grünberg, L., *Axiologia și condiția umană*, Editura politică, București, 1972.
4. *Filosofia valorilor* [on-line][accesat.(13.05.2016)] Disponibil:<http://www.referate-scolare.ro/filozofie/Filosofia-valorii---Teoria-general-a-valorilor--Valorile-economice--Valorile-juridice--Valorile-etice--Valorile-politice--Valorile-istorice--Valorile-estetice--Valorile-religioase/>

---

³⁵ Deth și Scarbrough (1994: 22).

5. Sistemul de valori [on-line][accesat (13.05.2016)] Disponibil:<http://arad.crrt.ro/sistemul-de-valori-ce-conteaza-pentru-tine-cel-mai-mult-in-viata/>
6. Clasificarea valorilor [on-line][accesat (14.05.2016)] Disponibil:<https://tonyss.wordpress.com/2006/12/20/clasificare-valorilor-si-caracterizarea-principalelor-tipuri-de-valori/>
7. Propriile valori [on-line][accesat (14.05.2016)] Disponibil:<https://caleaspentine.wordpress.com/2011/02/21/care-sunt-valorile-tale/>

IMPACTUL MEDIULUI SOCIO-FAMILIAL ȘI AL INSTITUȚIEI PREȘCOLARE ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII COPILULUI

Iuliana TURCULEȚ, studentă, *Facultatea de Științe ale Educației,
Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Nina SACALIUC**, dr., conf. univ.

Abstract. *The article focuses of the influence o family and social environment to overcome the resistance phenomenon in children education. It outlines of successful education child in the family; enviromental conditions that ensure normal development of the child.*

Keywords: *family, social and family environment, functions of the family, creative potential.*

Familia prezintă izvorul de transmitere copilului a experienței socio-istorice și, în primul rând, a experienței emoționale, a relațiilor reciproce dintre oameni. Luând în considerare acest fapt, se poate, pe bună dreptate, considera că familia a fost, este și va fi institutul de bază al educației, al socializării copilului (Timus: 1988).

Știința contemporană dispune de date multiple ce confirmă faptul că fără educația familială copilul nu se poate dezvolta pe deplin ca personalitate, fiindcă numai în familie deprinde o gamă de sentimente, reprezentări vaste despre viață. Plus la aceasta, forța și activitatea familiei nu poate fi comparată nici cu cea mai calificată educație ce o va primi din altă parte, fiindcă numai în cadrul ei poate pe deplin comunica, acumula impresii noi (ulterior în cunoștințe), deprinde o activitate motrică activă, simte recunoștință și dragoste etc.

De la cea mai fragedă vârstă, oricare ar fi contextul vieții lor, copiii sunt supuși unor influențe multiple care acționează în direcții diferite sau chiar în sens opus. De aceea e necesar ca familia să fie larg deschisă influențelor exterioare, nu pentru a primi „indicațiile” unui stat, ci pentru a contribui la progresul comunității în care este încadrată și pentru a primi în schimb suportul și ajutorul pe care este îndreptățită să le primească (Sacaliuc: 2012).

Nici o altă instituție, oricât de calificată, nu este așa de sensibilă la exprimarea trebuințelor, la manifestarea slăbiciunilor sau a potențialului dezvoltării copilului, fiindcă nu cuprinde ființe legate atât de direct, de vital, de copil ca mama și tata.

Copilăria este o etapă fundamentală în realizarea uceniciei sociale, proces în care familia este implicată nemijlocit, având un rol social, afectiv și cultural.

În plan social ea oferă, prin compoziția sa variată (sex, vârstă, generații), ca și prin structură relațională, un mediu social care prilejuiește copilului posibilitatea de a înțelege experiența socială, relațiile cele mai semnificative. Sub raport formativ familia nu trebuie să-l ferească pe copil de influențele sociale, ci, dimpotrivă, să-i faciliteze contactele cu societatea într-o manieră progresivă în raport cu formarea

capacităților de autonomie comportamentală. Astfel, prin intermediul familiei, copilul va participa la viața socială încă înainte de a avea conștiința acestui fapt.

Ca mediu afectiv, familia are un rol esențial, familia este o școală a sentimentelor, prilejuind copilului o gamă diversă de trăiri și experiențe afective. Aici învață să iubească și să fie iubit, să realizeze acomodări și adaptări afective; aici se confruntă cu stări de frustrare sau de gelozie și dobândește treptat controlul asupra propriilor stări afective. Toate acestea constituie ceea ce specialiștii au numit-o formă de „cunoaștere emoțională”, care asigură evoluția normală a copilului.

În plan cultural, familia asigură însușirea de către copil a limbajului ca mijloc fundamental de comunicare umană și a unui ansamblu de cunoștințe elementare despre diverse aspecte ale mediului (Sacaliuc: 2012).

Iată de ce în calitate de prim și cel mai esențial factor, este formarea personalității copilului în cadrul familiei, pe care o consideră un mediu prioritar în comparație cu alte instituții educative (grădiniță, școală), care determină caracterul profund emoțional, intim al educației și care se întemeiază pe relații de rudenie, de sânge și „diriguitorul” său se prezintă dragostea părintească față de copii și sentimentele de răspuns (încredere, gingășie) ale copiilor față de părinți.

Însă acesta nu este unicul factor ce asigură stabilitatea, efortul educației familiale. În cercetările sale pedagogul T. D. Markova a mai descris doi factori [4].

Stabilitatea și durata influențelor educative ale mamei, tatălui și ale altor membri ai familiei în diverse situații de viață, repetarea lor de la zi la zi; prezența posibilităților obiective pentru încadrarea copiilor în activitatea de trai, gospodărească, educativă a familiei.

Deci, mediul familial reprezintă cadrul în care se desfășoară acțiunea educativă a familiei. Un familist reușit devine acela care a avut în copilărie părinți ce se iubeau, se stimau, erau atașați de el, discutau cu copilul deschis despre tot, aveau o atitudine respectuoasă față de el. Și invers, șanse la o dezvoltare pozitivă, bună, foarte mici are acel copil care a văzut în familie conflicte, unde l-au înjosit, l-au pedepsit corporal.

Pentru a completa rolul familiei în sistemul educațional, vom menționa că, fiind o grupă mică, la rândul său „microcosmosul”, familia pe deplin corespunde cerințelor de includere a copilului în viața socială și a largirii orizontului și experienței sale. În acest caz vom lua în considerare faptul că familia prezintă o grupă socială diferențiată. Membrii ei sunt diferiți după vârstă, gen, profesie. Aceasta îi dă posibilitate copilului să-și manifeste vast posibilitățile sale, să-și realizeze rapid și pe deplin necesitatea.

Prin urmare, știința contemporană dispune de date elocvente că familia prezintă primul și cel mai esențial institut educativ al vieții omului.

De aici și concluzia că familia cu reperatele sale prețioase, specificul relațiilor interpersonale, prin modul și stilul vieții direct sau indirect, într-o măsură mai mare sau mai mică, pregătește copilul pentru viața familială ulterioară, îndeplinind funcțiile sale.

Familia contemporană nu poate educa copilul izolat de alte instituții educative.

Instituția preșcolară are menirea de a contribui la dezvoltarea maximă a copilului, de a-i educa cele mai importante calități morale, așa cum ar fi stima și respectul, frumosul, adevărul, responsabilitatea, bunăvoința, modestia, noblețea, prietenia ș.a.

Astfel, grădinița și familia sunt cointeresate să-și unească eforturile, respectând acele aspecte ale activității educaționale în domeniile în care fiecare din ele dispun de anumite privilegii.

Oricât de universală și de unică este educația în familie, ea totuși nu asigură pe deplin condiții pentru educarea calităților morale. De aceea, astăzi se acordă o atenție deosebită conlucrării părinților cu pedagogii profesioniști.

Recunoașterea priorității educației familiale cer alt tip de relații între familie și instituția preșcolară. Noile noțiuni în aceste relații sunt o conlucrare și o colaborare reciprocă. Colaborarea prezintă un mijloc de organizare a activității comune care se realizează pe baza percepției sociale și cu ajutorul comunicării. Drept rezultat al colaborării apar anumite relații care depind de poziția celor care conlucrează.

Pe baza filosofiei noi de colaborare a grădiniței cu familia stă ideea că pentru educarea copilului duc responsabilitate părinții, iar toate instituțiile sociale sunt atrase să ajute, să susțină, să completeze activitatea lor educativă. Realizarea scopului comun al instituției preșcolare și familiei presupune colaborarea sistematică dintre cei doi factori educativi. Succesul educației multilaterale a copiilor presupune unitatea de acțiune, concordanta metodelor utilizate, continuitatea cerințelor grădiniței și familiei (Sacaliuc: 2012).

Parteneriatul grădiniță-familie se bazează pe următoarele poziții principale ce determină conținutul, organizarea și metoda ei:

- Respect reciproc și încredere reciprocă în relațiile dintre pedagogi și părinți. Ajutor reciproc, orientat spre perfecționarea educației copiilor în familie și în grădiniță, a condițiilor de organizare a vieții și activității lui.
- Unitate în munca grădiniței și a familiei în educația copiilor. Aceasta se obține numai în acel caz când scopurile și sarcinile educației sunt bine cunoscute și înțelese nu numai de către educatori, dar și de către părinți.
- Studiarea experienței înaintate de educație familială, propagarea ei printre părinți, utilizarea iscusită a metodelor pozitive de educație familială.
- Unitatea în înțelegerea scopului și obiectivelor, mijloacelor și metodelor de educație a copiilor ce prevăd dezvoltarea armonioasă a personalității lor.
- Atitudinea față de copil ca față de o personalitate în devenire – membru al colectivului familial și de copii, respectul față de el.
- Utilizarea diverselor forme de muncă ale grădiniței cu familia în legătura lor reciprocă: familiarizarea cu viața copiilor în familie; convorbirile cu părinții și alți membri ai familiei; consultațiile; adunările de părinți pe grupe și generale; conferințele universităților pentru părinți, seratele de întrebări și răspunsuri, formele intuitive de propagandă pedagogică.
- Atragerea activului părintesc la activitatea grădiniței în munca cu familia.
- Critică și autocritică reciprocă, binevoitoare.

Astfel, pedagogul este nu numai educator al copiilor, ci și educator al părinților. Iată de ce el trebuie să fie la curent cu problemele pedagogiei familiale (Sacaliuc: 2012).

De aceea, educația la vârsta timpurie este determinată de o sumă de factori, printre care familia are un rol important, ca unul din factorii activi.

Factorii participanți în actul educațional trebuie să acționeze în concordanță cu obiectivele propuse, iar relația dintre obiectivele urmărite de familie și cele urmărite de instituția preșcolară să devină comune, de vreme ce ambii factori slujesc, în cele din urmă, iar obiectivele societății devin ținte comune și pentru familie.

Pornind de la problema de cercetare, în ce măsură impactul mediului socio-familial și al instituției preșcolare contribuie la dezvoltarea personalității copilului, am inițiat **experimentul de constatare**.

Scopul experimentului: determinarea rolului și a posibilităților educative ale familiei în contextul problematicei lumii contemporane.

Am înaintat următoarele **obiective**:

- Examinarea factorilor ce joacă un rol preponderent în educația copiilor în familie;
- Determinarea nivelului pregătirii părinților pentru o reușită a educației copiilor în familie.

Investigația a fost realizată cu părinții preșcolarilor grupei pregătitoare de la instituția preșcolară nr. 36 din municipiul Bălți. Toate familiile în care se educă copiii grupei respective sunt tinere. În fiecare familie se educă un copil, cel mult doi-trei.

Prima probă: chestionarea părinților. Au răspuns la întrebările chestionarului 22 de părinți din 26.

Întrebări ale chestionarului:

- 1) Vă ocupați de educația copilului în familie?
- 2) Cine se ocupă mai mult de educația copilului Dvs.?
- 3) Cum considerați, educați corect copilul Dvs.?
- 4) Ce vă încurcă să educați corect copilul?
- 5) Ce calități pozitive ați observat la copil? Cum v-ați străduit să le dezvoltați?
- 6) Ce trăsături de caracter nu vă plac la copilul Dvs.? Cum vă străduiți să le înlăturați?
- 7) De ce ajutor aveți nevoie în procesul educației?

Rezultatele experimentului ne-au dat posibilitate să determinăm trei niveluri de pregătire pedagogică a părinților.

Astfel părinții au fost repartizați pe subgrupe, după nivelul pregătirii lor pedagogice, participării lor la educația copiilor și conform stilurilor de relații reciproce.

În prima subgrupă am inclus 8 părinții ce le este caracteristic un microclimat emoțional sănătos, un stil democratic de relații reciproce. În aceste familii se respectă unitatea cerințelor față de copil. Părinții dispun de cunoștințe pedagogice și dorința de a le îmbogăți (citesc sistematic literatură pedagogică, tind să colaboreze cu educatoarea). Iscusit folosesc metodele de influență asupra copilului (utilizează metode de pedeapsă justificate pedagogic, stimulează purtarea). Copilul este membru egal în drepturi al colectivului familial, față de el toți ai casei au o atitudine grijulie, țin cont de necesitățile lui.

În subgrupa a doua au fost incluși 16 părinții, cunoștințele pedagogice ale căroră sunt limitate, însă ei manifestă interes față de întrebările pedagogice generale, recunosc mediocritatea lor ca educator al copiilor, tind să înțeleagă cauzele insuccesului. La acești părinți relațiile sunt confuze, autoritare și democratice; au loc

conflicte între părinți, deseori nu se respectă unitatea cerințelor. N-au dorință activă de a-și îmbogăți cunoștințele. Ei comit greșeli în utilizarea metodelor de educație, uneori apelează la pedepse fizice, severitatea este îmbinată cu toleranța. Nu țin cont de interesele și necesitățile copilului, considerând că el „este deocamdată mic”.

Subgrupa a treia au alcătuit-o părinții ale căror cunoștințe sunt foarte modeste și ei nu simt necesitatea de a le îmbogăți, interesul lor se reduce la situații pedagogice concrete. Dispun de un stil autoritar de relații în familie. Lipsește unitatea cerințelor față de copil. Deseori apar cerințe legate de educație în prezența copiilor. Copilul nu este perceput ca personalitate cu necesitățile și interesele sale. Metoda de influență este pedeapsa.

În continuare am elaborat un **Model pedagogic**, orientat la reușita educației copiilor în familie, inițierea părinților în folosirea unor metode eficiente de educație aflate în concordanță cu particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor. De asemenea, Modelul pedagogic a fost orientat spre colaborarea reciprocă a familiei cu instituția preșcolară pentru o reușită a educației copiilor.

Subiectul 1. Ca să educi copilul trebuie să-l cunoști

Scopul. A arăta părinților particularitățile dezvoltării și educației copiilor la diferite etape de vârstă.

Subiectul 2. Însemnătatea autorității și exemplului personal al părinților în educația copiilor

Scopul. A le explica părinților care este rolul autorității și exemplului personal în dezvoltarea personalității copilului, cum se cucerește autoritatea, ce stă la baza ei.

Subiectul 3. Educarea docilității și a spiritului de disciplină la copii în familie

Scopul. A-i familiariza pe părinți cu problema educării docilității și a spiritului de disciplină la copii; a-i familiariza cu metodica educării acestor calități, a-i antrena în realizarea sarcinilor pedagogice.

Subiectul 4. Educarea stimei față de adulți

Scopul:

- a le arăta părinților ce rol are educarea stimei față de persoanele adulte de la vârstă fragedă.
- a-i familiariza pe părinți cu procedeele și metodele de educare la copii a stimei față de adulți.

Subiectul 5. Rolul familiei în educarea sentimentelor umane la copii

Scopul: A-i înarma pe părinți cu cunoștințe despre calitățile umane, ce apar și se dezvoltă la copii, a dezvoltă condițiile formării sentimentelor umane ale copilului. La activitatea respectivă s-au dezvoltat următoarele calități umane: bunătatea, compasiunea, generozitatea, duioșia, mândria.

De un real folos a fost sediința pentru părinți cu subiectul „Climatul familial și impactul lui asupra copilului”.

Deci putem menționa faptul că cultura pedagogică a părinților dă posibilitate să limităm elementul stihinic care predomină în educația familială, fiecare familie dispune de posibilități educative enorme sau, dacă vom formula din punct de vedere științific, de un potențial educativ. Acest potențial e necesar de a-l folosi judicios de către ambii părinți.

În concluzie, vom menționa că parteneriatul instituției preșcolare cu familia se consideră eficient dacă prima o implică pe cea de a doua în activități comune care presupune iluminarea pedagogică, o orientare spre eficientizarea abilităților și competențelor parentale, o mobilizare a resurselor intelectuale și morale a preșcolarilor și membrilor ei adulți în scopul realizării educației pentru familie. Mediul socio-familial și al instituției preșcolare are o orientare directă în dezvoltarea personalității copilului.

Bibliografie:

1. Sacaliuc, N., Cojocaru, V., *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vîrstă preșcolară*, Chișinău, Editura Cartea Moldovei, 2012.
2. Timus. A.I. (coord.) *Casa și familia*, Chișinău, 1988.
3. Азаров I. *Семейная педагогика*, Москва, 1982.
4. Пути повышения педагогической культуры родителей детей дошкольного возраста / Пол ред. Т.Д. Макаровой. М. 1980.

STRATEGII DE CONSILIERE PSIHOLAGICĂ A ADOLESCENȚILOR CU TULBURĂRI DE COMPORTAMENT

Irina JITARI, studentă, *Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți*,
Conducător științific: **Silvia BRICEAG, dr., conf. univ.**

Abstract. *Adolescence is one of the crucial periods one must pass through in life. This research elucidates phenomenon of suicide in adolescent, the correlation between personality traits and potential suicidal. Also, proposed methods, techniques and strategies to preventing suicide attempts.*

Keywords: *adolescence, suicidal behavior, cognitive-behavioral therapy, behavioral disorders.*

Perioada pubertății și adolescenței este etapa de trecere de la stadiul de copil la cel de adult, în care au loc un șir de schimbări în plan fiziologic, psihologic și social. „Această vîrstă este perioada conturării definitive a personalității, stabilizării principalelor ei structuri psihice, este începutul fazelor adulte și de constituire a liniilor de perspectivă ale vieții” (Vlas: 139).

Transformările ce au loc la etapa adolescentină sunt extrem de rapide și spectaculoase și deseori conduc spre generarea de noi conduite și modalități de relaționare cu cei din jur. Această perioadă poate fi una extrem de tensionată, cu multe frământări interne, cu adoptarea unei atitudini uneori nonconformiste.

Comportamentul dezadaptiv care încalcă normele societății a fost numit ca tulburare de comportament. Astfel, Cristina Neamțu menționează că „tulburările de comportament sunt acele abateri de la conduita adoptată în mod normal de membrii unei colectivități umane, aspect datorat acțiunii unor factori bio-psiho-socio-culturali și ale căror consecințe variază în funcție de gravitatea abaterii de la formele ușoare la cele care interesează domeniul psihiatric.” (Neamțu: 18)

Datorită dezvoltării tuturor funcțiilor și proceselor psihice și totodată, a stărilor contradictorii determinate de maturizare, schimbarea și diversificarea rolurilor, nevoia de recunoaștere, adolescenții pot manifesta diferite tulburări de comporta-

ment, cum ar fi: fuga de la ore, absenteismul, comportament agresiv, comportament suicidar, minciuna, furtul, consumul alcoolului și/sau drogurilor.

Comportamentul suicidar este una din cauzele majore a deceselor premature și este o problemă actuală de sănătate publică. Statisticile Organizației Mondiale a Sănătății demonstrează că în ultimii ani rata suicidelor a crescut cu 60% în majoritatea țărilor. Cea mai afectată grupă de vârstă este cuprinsă între 10-25 de ani.

Conform datelor statistice oferite de Ministerul Sănătății privind cazurile de suicid și tentativă de suicid în rândurile tinerilor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova, în anii 2008-2014 au fost înregistrate 286 de tentative de suicid și 126 de cazuri de suicid, cea mai expusă riscului de suicid este categoria de vârstă cuprinsă între 13-16 de ani. Din tinerii care s-au sinucis 73,5% provin din mediul rural și 26,5% din mediul urban. Astfel, putem menționa că suicidul este o problemă majoră în rândul tinerilor atât în Republica Moldova, cât și în alte țări ale lumii.

Scopul cercetării: ne-am propus ca scop descoperirea strategiilor de diminuare a riscului suicidar la adolescenți prin implementarea unui program de consiliere psihologică cognitiv-comportamentală.

Ipotezele cercetării:

1. În structura personalității adolescentului sunt prezente trăsături de personalitate care influențează nivelul potențialului suicidar;
2. Nivelul potențialului suicidar poate să se diminueze prin implementarea consilierii psihologice cognitiv-comportamentale.

Obiectivele investigației:

- Studiarea literaturii de specialitate cu privire la particularitățile de vârstă ale adolescenților;
- Studiarea manifestării tulburărilor de comportament în rândul adolescenților;
- Studiarea fenomenului suicidar la vârsta adolescentină;
- Studiarea și stabilirea corelației dintre trăsături de personalitate și potențialului suicidar la adolescenți;
- Elaborarea și implementarea programului de consiliere psihologică cognitiv-comportamentală a adolescenților cu potențial suicidar;
- Formularea concluziilor;

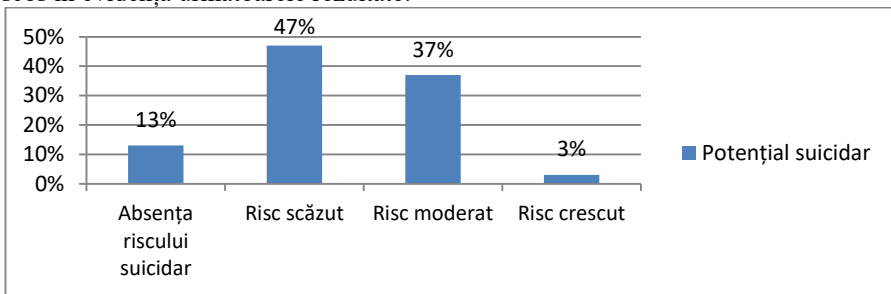
Baza conceptuală a cercetării o constituie cercetările realizate de către specialiștii: **Irina Holdevici, Wills Frank, Cristina Neamțu** ș.a. cu referință la problematica tipurilor de tulburări de comportament, investigația corelației dintre potențialul suicidar și a trăsăturilor de personalitate.

Metode, procedee și tehnici de cercetare:

- **teoretice:** analiza și sinteza literaturii de specialitate, sistematizarea și generalizarea informației științifice;
- **de colectare a materialului empiric:** chestionarul de cercetare al potențialului suicidar Beck; testul multifactorial Cattell.
- **de prelucrare statistică și interpretare a datelor:** corelația Pearson;

Eșantionul experimental a fost constituit din 68 de elevi ai Școlii Profesionale nr. 3 din mun. Bălți, de genul feminin, cu vârsta cuprinsă între 15-18 ani, care studiază diferite profesii.

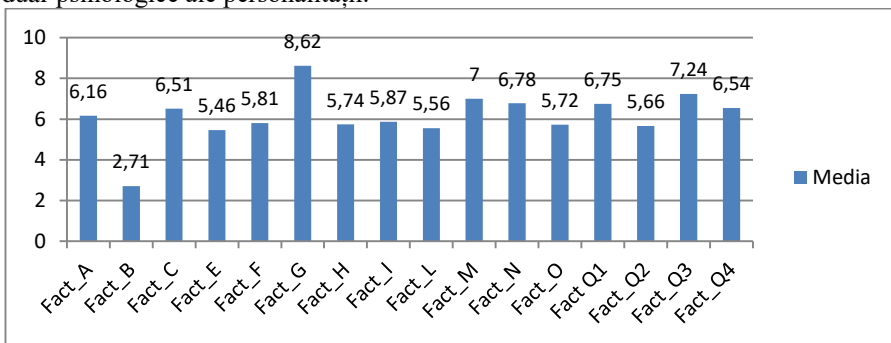
Cercetarea experimentală a debutat cu implementarea chestionarului Beck cu scopul depistării nivelului potențialului suicidal în rândurile adolescenților, care a scos în evidență următoarele rezultate:

Figura nr. 1. Nivelul potențialului suicidal în rândurile adolescenților

Din datele diagramei de mai sus, putem menționa că majoritatea adolescenților 47% manifestă nivel de risc suicidal scăzut, 37% nivelul de risc suicidal este moderat, la 13% riscul suicidal lipsește și 3% nivelul de risc suicidal este crescut. Astfel, conchidem că datorită modificărilor ce au loc în perioada adolescenței, în plan psihologic, fiziologic și social și a perioadei de criză prin care trec, tinerii devin vulnerabili la gânduri și tentative de suicid.

Pentru cercetarea trăsăturilor de personalitate a adolescenților, noi am folosit testul multifactorial Cattell, care are ca scop cunoașterea particularităților individual-psihologice ale personalității.

Figura nr. 2. Trăsăturile de personalitate a adolescenților

În urma implementării chestionarului Cattell, am obținut cote înalte la factorii G, Q3 și M și cote mici la factorul B. Deci, putem evidenția următorul profil al adolescentului: nivel scăzut de inteligență, centrat pe instanțele interioare, conștiincios, nivel scăzut a stimei de sine, care ține la reputația sa.

Pentru cercetarea legăturii dintre două variabile: potențialul suicidal și cei 16 factori ai personalității, noi am folosit corelația Pearson. Astfel, am depistat o corelație semnificativă cu patru factori:

- Factorul C – forța eu-lui;
- Factorul L – sinceritate – gelozie;

- Factorul O – încredere în sine – anxietate;
- Factorul Q3 – autocontrol înalt – autocontrol redus.

Corelația dintre potențialul suicidar și factorii C, L, O, Q3

	Potential suicid	Fact_C	Fact_L	Fact_O	Fact_Q3	
Potential_suicid	Pearson Correlation	1	-,302*	,258*	,261*	-,246*
	Sig. (2-tailed)		,012	,034	,031	,043
	N	68	68	68	68	68
Fact_C	Pearson Correlation	-,302*	1	-,267*	-,175	,181
	Sig. (2-tailed)	,012		,028	,152	,140
	N	68	68	68	68	68
Fact_L	Pearson Correlation	,258*	-,267*	1	,164	-,269*
	Sig. (2-tailed)	,034	,028		,182	,026
	N	68	68	68	68	68
Fact_O	Pearson Correlation	,261*	-,175	,164	1	,002
	Sig. (2-tailed)	,031	,152	,182		,987
	N	68	68	68	68	68
Fact_Q3	Pearson Correlation	-,246*	,181	-,269*	,002	1
	Sig. (2-tailed)	,043	,140	,026	,987	
	N	68	68	68	68	68

*. Correlation is significant at the 0,05 level (2-tailed).

Astfel, observăm că în toate cazurile pragul de semnificație este mai mic de 0,05, ceea ce denotă o corelație semnificativă. Legătura dintre potențialul suicidar și cei patru factori ai personalității, conform chestionarului Cattell este medie, dar în cazul când apar și alți factori, cum ar fi: nivelul de educație, starea familială, nivelul de inteligență, această corelație poate să se întărească.

În urma implementării chestionarului Beck, de depistare a nivelului potențialului suicidar am evidențiat 2 persoane cu nivel crescut a riscului suicidar. Astfel, am elaborat și implementat un program de consiliere cognitiv-comportamentală.

Scopul programului de consiliere rezidă în prevenirea tentativelor de suicid în rândurile adolescenților.

Obiectivele programului:

- Prevenirea apariției gândurilor negative și a tentativei de suicid;
- Conștientizarea valorilor personale;
- Depistarea convingerilor disfuncționale și înlăturarea acestora;

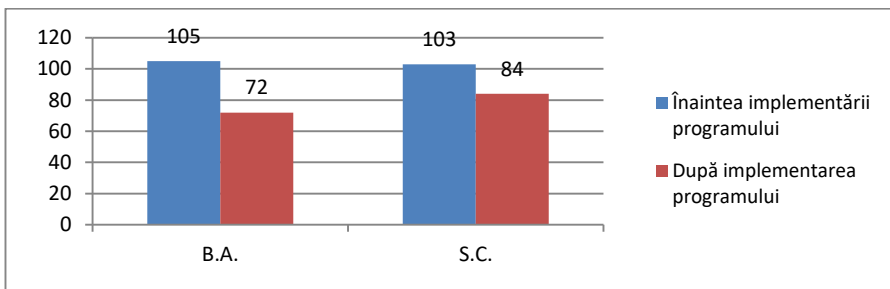
Frecvența: 2 ori pe săptămână

Nr. de ședințe: 10

Durata: 60 min

Pentru conținutul consilierii cognitiv-comportamentale am aplicat astfel de activități: „Cercul vicios”; „Locul securizant”; „Evaluarea gândurilor după Socrate”; „În căutarea sensului vieții”; „Farul”; „Analiza ABC”; „Poveste terapeutică”; „Jurnalul emoțiilor” ș.a.

Pentru analiza impactului programului de consiliere cognitiv-comportamentală am realizat repetat chestionarul Beck.

Figura nr. 3. Rezultatele implementării programului de consiliere psihologică cognitiv-comportamentală

Astfel, observăm în ambele cazuri nivelul potențialului suicidar a scăzut, ceea ce demonstrează impactul pozitiv al programului de consiliere cognitiv-comportamentală. Am depistat schimbări în atitudine, gândire, comportament, s-a mărit nivelul de încredere în sine.

Concluzii

1. Variabila potențialul suicidar are o corelație semnificativă medie cu 4 factori (conform chestionarului Cattell). În cazul când apar și alți factori, spre exemplu: nivelul de educație, starea familială, nivelul de inteligență, relațiile cu cei din jur, această corelație poate să se întărească.
2. Persoana cu potențial suicidar ridicat este caracterizată prin instabilitate emoțională, tendințe spre egocentrism, tendințe depresive, nivel mediu de încredere în sine, care nu ține la reputația sa.
3. În urma testării repetate după implementarea programului de consiliere cognitiv-comportamentale, am depistat o scădere a nivelului potențialului suicidar și schimbări în atitudine, gânduri și comportamentul adolescenților.

Bibliografie:

1. Blîndul, Valentin Cosmin, *Aspecte ale prevenirii comportamentului deviant la elevi*, In: Educația din perspectiva valorilor, ed. a 5-a, 2013, p. 106-108.
2. Briceag, Silvia, *Psihologia vîrstelor: Curs universitar*, Bălți, 2014, 291 p.
3. Holdevici, Irina, *Tratat de psihoterapie cognitiv-comportamentală*, București, Trei, 2011, 714 p.
4. Neamțu, Cristina, *Devianța școlară: Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament al elevilor*, Iași, Polirom, 2003. 424 p.
5. Vlas, Valentina, *Psihologia vîrstelor și pedagogică*, Chișinău, Lumina, 1992, 224 p.
6. Wills, Frank, *Psihoterapia și consilierea cognitiv-comportamentală*, București, Herald, 2012, 352 p.

STRATEGII DE CONSILIERE PSIHOLICĂ A FEMEILOR SUPUSE VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Nadejda GRAJDIANU, masterandă, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
 Coordonator științific: Valentina PRITCAN, dr., conf. univ.

Abstract. *The scientific investigation „Strategies counseling for women subjected to domestic violence” is the analysis of theoretical and applicative aspects of family violence,*

complex and contradictory phenomenon. It have been elucidated measures to prevent and combat domestic violence conducted by psychologist, using different methods and counseling strategies, taking into consideration that to family violence are subjected, in most cases, women and children. The experimental research was conducted in order to reveal the psychological state of women subjected to violence in the family, to analyze the genesis of aggression within the family and to propose solutions, effective counseling strategies with a complex character to stop and annihilate this phenomenon. Was developed and was verified efficiency program of psychological counseling, proved experimentally that specially organized psychological interventions can reduce psycho-emotional trauma experiences of women victims of domestic violence, favoring the development of personal skills and emotional self-regulation, removing inhibitions.

Keywords: Strategies counseling, methods, women, violence in the family, psychological counseling, domestic violence.

„Violența este răutatea genetică neînțârcată la timpul potrivit.”

Valeria Mahok

Violența în familie rămâne a fi un flagel al întregii omeniri. Din păcate, cifra victimelor violenței în familie, se înregistrează a fi tot mai mare. Tot mai multe femei au nevoie de ajutor, și, în primul rând, de ajutor psihologic, pentru a-și recăpăta încrederea în sine și în propriile forțe și a putea trăi mai departe.

Actualmente, constatăm cu regret că violența împotriva femeilor este una din principalele probleme legate de sănătatea și de drepturile omului. Cel puțin, fiecare a cincea femeie de pe glob este agresată fizic sau sexual de către bărbați în diferite perioade ale vieții sale. S-a constatat că în lumea întreagă violența împotriva femeilor are, de multe ori, drept consecință starea depresivă acută, izolarea și chiar decesul sau pierderea capacității reproductive a femeilor.

Destul de multă vreme femeia era considerată inferioară bărbatului, având un rol marginal în dezvoltarea societății. Acest model poate fi preluat de la o generație la alta, de la un membru al unui grup la altul și, la rândul lui, poate fi transmis altor indivizi sau generații. Ca urmare, în anumite grupuri sociale nivelul de violență va fi semnificativ mai crescut decât altele. Acest lucru demonstrează și *Mândrilă Carmen-Gabriela*, în lucrarea sa *Violența în familie o problemă a societății contemporane*, unde pune accent pe influența socială în discriminarea femeilor și comportamentului agresiv al bărbaților față de femei: „Mai mult decât o expresie comportamentală, violența este văzută ca instrument pentru atingerea unor scopuri sociale, pentru menținerea sau tulburarea unei anumite ordini sau status-quo social. (...) Nu genele determină nivelul de agresivitate al oamenilor, ci situația lor socială. Factorii economici, nivelul de educație, statutul social al persoanelor implicate, tradițiile familiale și cele ale comunității, precum și relațiile dintre toate acestea pot crește sau, dimpotrivă, diminua șansele de apariție ale fenomenelor de violență ale unui individ, familie sau grup.”³⁶

Durere, suferință, singurătate, frică și ignoranță – acestea sunt sentimentele ce ar caracteriza sufletul unei femei ce rămâne să sufere din cauza discriminării în fa-

---

³⁶ Mândrilă Carmen-Gabriela. *Violența în familie o problemă a societății contemporane*. Iași, 2004, p. 115.

milie, la locul de muncă, în societate – doar fiindcă sunt femei. Violența în familie trezește teama și frica în ziua de mine, manifestându-se prin umilire, supunere, ignorare, agresiune morală și psihologică, forțare, bătaie.

Faptul că violența rămâne a fi o problemă destul de importantă și în ziua de azi, care afectează starea psiho-emoțională a femeilor, ne-am propus de a realiza un studiu al strategiilor de consiliere a femeilor supuse violenței în familie.

Violența în familie este o sferă a vieții private care nu poate fi monitorizată decât prin efortul femeilor înseși și doar atunci când acestea: au încredere în propriile forțe, își cunosc propria personalitate și valoare, își cunosc drepturile și libertățile; sunt informate privitor la organismele, structurile, persoanele cărora le pot solicita ajutor; sunt sigure că ajutorul va fi oportun și eficient.

Violența domestică este factorul care expulzează victima *în cerc de violență continuu*. Femeile care au trecut prin violență fizică sau sexuală sunt mai ușor de racolat, datorită faptului că au un nivel de autoapreciere foarte scăzut. Victimele nu ar putea fi atrase în capcană atât de simplu, dacă ar fi conciliate psihologic.

Problema investigației o reprezintă violența intrafamilială, impactul ei asupra stării psihologice a femeii contemporane și posibilitățile de intervenție psihologică prin consiliere.

Obiectul cercetării îl constituie strategiile de consiliere psihologică a femeilor supuse violenței în familie.

Scopul investigației rezidă în dezbănuirea stării psihologice a femeilor supuse violenței în familie și identificarea strategiilor de consiliere psihologică eficiente a femeii-victimă a violenței intrafamiliale.

În atingerea scopului cercetării ne-am propus realizarea următoarelor **obiective de natură teoretică și practică**:

- **Obiective teoretice:**

- Studierea și analiza fundamentelor teoretico-explicative ale violenței domestice;
- Elucidarea ciclului violenței în familie;
- Evidențierea și descrierea cauzalităților fenomenului de violență.

- **Obiective practice:**

- Evaluarea stării psihologice a femeilor marcate de violență intrafamilială;
- Identificarea strategiilor de consiliere a femeilor victime a violenței domestice;
- Demonstrarea consecințelor consilierii psihologice asupra femeii victime;
- Propunerea de măsuri și strategii de intervenție prin consiliere psihologică.

Ipoteza cercetării: Presupunem că femeile supuse violenței în familie sunt marcate de traume psihoemoționale, efectul cărora poate fi minimalizat prin consiliere psihologică.

Cunoașterea strategiilor, metodelor și tehnicilor de consiliere a femeilor supuse agresiunii în familie, permit de a ajuta victimele să renunțe la o viață plină de te-roare și să beneficieze de sprijinul psihologului în procesul de reabilitare, de a ajuta

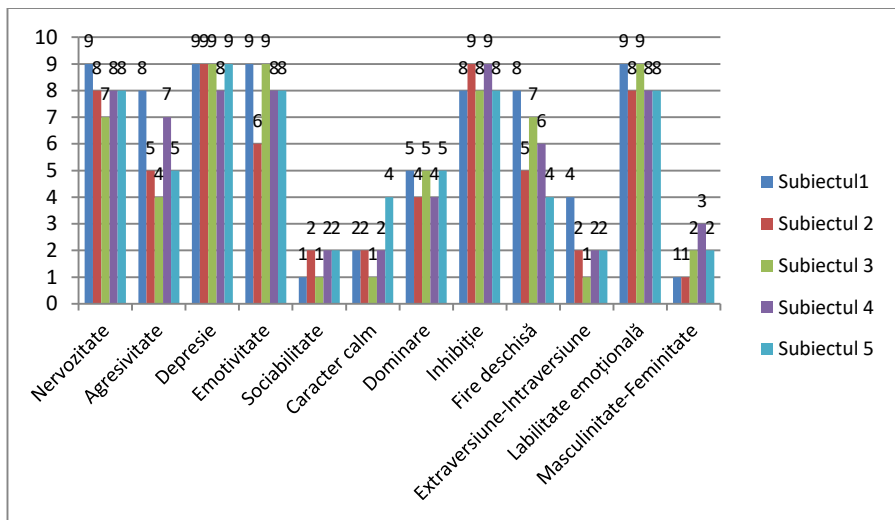
la promovarea valorilor spirituale și atenuarea agresivității, care ar crea o anumită stabilitate și siguranță în ziua de mâine.

În procesul cercetării, am abordat consilierea centrată pe client, folosind tehnici de înțelegere empatică, acceptare necondiționată și autenticitate (autenticare). Aceste tehnici formează relația dintre consilier și victimă, care permite clientului să treacă de la o stare de neadaptare la o stare de adaptare psihologică.

Eșantionul de cercetare a fost constituit din 5 persoane – femei, victime ale violenței în familie, cu vârsta cuprinsă între 23 și 49 de ani. Patru dintre aceste femei provin din mediul rural, o femeie din mediul urban. Două dintre ele sunt încadrate în câmpul muncii, celelalte sunt casnice, având grijă de casă și de copii. Două dintre ele dețin studii superioare. Toate victimele sunt beneficiare al „AO Onoarea și Dreptul Femeii Contemporane” din orașul Bălți, adresându-se de sine stătător după ajutor.

Inițial, ca tehnică, am folosit în cadrul acestei cercetări **interviul ghidat**, problemele abordate fiind sistematizate într-o listă de control care cuprinde punctele esențiale în jurul cărora am organizat și dirijat cursul interviului. Astfel, pe tot procesul de intervievare, au fost necesare anumite abilități fundamentale, care au permis desfășurarea cu succes a procesului de consiliere. Dintre ele putem menționa **ascultarea activă, observarea, reflectarea.**

De asemenea, pentru testarea inițială am aplicat **Testul de Personalitate FPI** și **Testul încrederii în sine Romek V. G.** În urma analizei experimentului de constatare, am obținut următoarele rezultate pentru fiecare subiect în parte:

Fig. 1. Rezultatele inițiale ale testului FPI pentru 5 subiecți

Observăm că cele mai pronunțate scale, care se află chiar la extreme sunt scala de *nervozitate*, *depresie*, *emotivitate*, *caracter calm*, *sociabilitate*, *inhibiție*, *labilitate emoțională*, *scala masculinitate/feminitate*.

În urma implementării **Chestionarului încrederii în sine Romek V. G.** fiecărui beneficiar în parte, am obținut următoarele date:

Fig. 2. Rezultatele testului încrederii în sine Romek

Analizând datele reflectate în fig. 2, am constatat că clienții dețin o neîncredere în sine mult mai mare decât în limitele bunei cuviințe. Clientul 1, respectiv clientul 3 dețin punctajul maxim obținut în urma testului, acumulând câte 27 și 29 de puncte. Acest fapt demonstrează că nivelul încrederii în sine este foarte scăzut, ei remarcându-se prin timiditate, anxietate.

Conform rezultatelor testelor, am obținut o imagine generală a *profilului psihologic* al victimelor violenței, fiind persoane cu un grad crescut de instabilitate emoțională, neîncredere în propriile forțe; cu complexe de inferioritate și puțin sociabile. Subiecții au un cerc redus de cunoștințe, mulțumindu-se mai mult de propria persoană. Sunt descurajate în a mai acționa și a schimba ceva, închise în sine, totodată având sentimentul de vinovăție și apatie. Sunt persoane neîncredute în sine, manifestând uneori tulburări psiho-somatice generale. Victima violenței în familie se simte vinovată, înjosită, rușinată, este marcată de fobie, stres, depresie și anxietate. Trăirile emoționale variază de la remușcări, degradare, vinovăție, rușine, disconfort, până la furie, dorința de a se răzbuna, ură față de bărbați. Varietatea trăirilor emoționale determină modificarea frecvență a dispoziției. Cu toate acestea, dintre toți cinci clienți, putem evidenția două persoane (*Clientul 1* și *Clientul 3*), a căror caracteristici evidențiază traume psihoemoționale mai puternice în urma influenței violenței intrafamiliale (a se vedea fig. 1 și 2).

În scopul de a ajuta victimele să depășească stresul posttraumatic și starea de depresie, prin crearea unei imagini pozitive de sine și de viață a fost elaborat un program de consiliere a victimelor. În urma acestor activități, participanții vor avea capacitatea:

- de a identifica corect propriile emoții și trăiri;
- de a depăși sindromul posttraumatic și emoțiile negative;
- de a găsi echilibrul emoțional;
- de a se deschide spre experiență și de a găsi soluție cu ajutorul propriilor forțe;
- de a-și forma față de sine o imagine pozitivă și agreabilă;
- de a învăța unele tehnici noi de stăpânire a propriei persoane în situații dificile, pentru a putea face față situațiilor dificile;

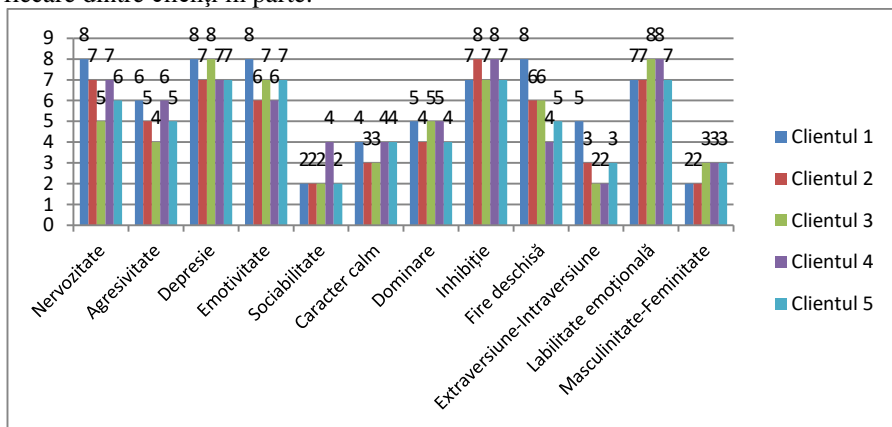
- de a afla informații în privința violenței în familie și a modalităților de apărare față de agresor.

Programul a fost format din 10 sesiuni a câte 60 de minute. Persoanele au fost consiliate individual, exclusiv sesiunilor ce conțin trainingul aplicativ al încrederii de sine și de informare în privința violenței în familie.

În cadrul acestui program, am folosit tehnici și metode, precum: *interviul, ascultarea activă, observarea, tehnica „Conversația telefonică”, tehnica „Scrisoarea”, tehnica „Sentimentul dinamismului”, tehnica „Scaunului gol”, tehnica „Discuții despre problemă”, tehnica „Un pas în viitor”, tehnica „Sursa nevăzută de putere”* ș.a.

Pentru a putea observa eficiența programului, a fost necesar să implementăm Testul FPI și după realizarea programului de consiliere a femeilor supuse violenței în familie.

În continuare sunt reprezentate rezultatele experimentului de control pentru fiecare dintre clienți în parte:

Fig. 1. Rezultatele inițiale ale testului FPI pentru 5 clienți

În concluzie putem evidenția faptul că programul a avut un impact pozitiv asupra stării psiho-emoționale a femeilor supuse violenței intrafamiliale. Starea depresivă și disconfortul psihic a fost diminuat, femeile devenind mai calme și mai extroverte. S-a accentuat o creștere a încrederii în sine, în forțele proprii și a stimei de sine. Totodată s-au observat schimbări în comportament și atitudini, gândurile devenind mai clare. Cu părere de rău, gradul de introversie și de sociabilitate rămân încă la un nivel scăzut, ceea ce necesită un timp mai îndelungat pentru ca femeia să devină mai deschisă și mai sociabilă. Femeile și-au putut verbaliza un scop, simțindu-se dorința spre schimbare. Astfel, putem concluziona că ipoteza stabilită inițial se confirmă că femeile supuse violenței în familie sunt marcate de traume psiho-emoționale, iar efectul lor poate fi minimalizat prin consiliere psihologică.

Violența în familie reprezintă, mai întâi de toate, un mecanism al puterii și controlului exercitat pentru a lipsi femeia de libertate, de posibilitatea de a se realiza și de a se afirma ca personalitate. Pentru a putea oferi consiliere psihologică victimelor violenței în familie, e necesar să studiem cauzele acestui fenomen abu-

ziv și consecințele pe care le suportă victima, pentru a putea înlătura urmările psihologice dure ce sunt lăsate în urma abuzului de către agresor.

Bibliografie:

1. Mindrilă, Gabriela, *Violența în familie. Cauze și efecte // Analele Universității „Al. I. Cuza” din Iași*. Serie nouă Sociologie-politologie T. 7-8, 2004, p. 533-543.
2. Radulescu Sorin, *Sociologia violenței (intra)familiale: victime și agresori în familie*, București, Lumina Lex, 2001, p. 285-289.
3. Rujoiu Valentina, *Dependentă sau autonomă? Femeia și violența domestică. O abordare interculturală // Revista de psihologie: Ser. Nouă*, 2009, nr. 3-4, p. 265-278.
4. Rusnac, S., Gonța V., Clivadă S., *Asistența psihologică a cazurilor de violență în familie. Program de diagnostic și reabilitare a victimei și abuzatorului*, Inst. de Formare și Cercet. Socială, Chișinău, ULM, 2010 (Tip. „Sofart Studio”), 293 p.
5. *Violența față de femei în familie în Republica Moldova / Biroul Naț. de Statistică; United Nations Moldova, Chișinău, Nova-Imprim 2011, 148 p.*
6. Zamfir, Elena, *Violența împotriva femeii // Revista de asistență socială*, 2005, Nr. 1-2, p. 7-25.

АКТИВИЗАЦИЯ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СОВЕТАХ В ДЕТСКОМ САДУ

Елена ЛОБАЧЁВА, магистрант, Факультет науки, образования, психологии и искусства, Государственный университет им. А. Руссо м. Бэлць
Научный руководитель: **Лариса ЗОРИЛЮ**, докт., конф. унив.

Rezumat. În articol se abordează problema perfecționării petrecerii consiliilor pedagogice în grădinițele de copii. Este prezentată experiența practică a autorului în pregătirea și petrecerea consiliilor pedagogice unde nu are loc plictiseala, indiferența, se activează creativitatea educatorului, se propun forme interactive de lucru. Se descoperă anumite reguli manageriale și se descriu diferite forme tehnologice a consiliilor pedagogice.

Cuvinte-cheie: consiliul pedagogic, tehnologia petrecerii consiliului pedagogic, forme interactive.

Сегодня, в свете европейской ориентации, новых образовательных стандартов, перехода образовательных учреждений в режим инклюзии, актуальной становится проблема обновления и перестройки управления образовательными системами. В этой связи педагогический совет, как орган коллективно-коллегиального управления, призван менять старые педагогические представления и ориентиры. Это сподвигло коллектив ДООУ № 30 мун. Бэлць искать новые подходы в подготовке и проведении педагогических советов.

Опыт управленческой деятельности убеждает в том, что проведение педсовета – это искусство, которое позволяет сделать педсовет действенным, на котором педагоги действительно советуются, а не просто заседают. Он должен принести педагогическому коллективу уверенность и вдохновение, исключать скуку и равнодушие, принимать решения, кардинально влияющие на качество образовательно-воспитательного процесса. Естественно, это большая и напряжённая работа, которая требует от руководителя знаний определенных правил менеджмента и технологии подготовки и проведения педсовета.

По мнению К. Кротовой педагогический совет – это консилиум педагогов-

профессионалов по вопросам организации образовательного процесса [3]. Традиционно, педсовет рассматривается как орган коллективного коллегиального управления, позволяющий в образовательном учреждении совместно решать специфические вопросы и педагогические задачи, которые возникают в повседневной жизни образовательного учреждения [7].

Учитывая демократические преобразования в системе управления дошкольными учреждениями, когда на смену регламентирующему управлению приходит научно-обоснованный менеджмент качества, педсовет призван менять старые педагогические представления и ориентиры в работе коллектива и действовать в соответствии с ситуацией.

Именно это положение было взято нами за основу при выдвижении научного предположения о совершенствовании работы педагогического совета детского сада и признано новым подходом в подготовке и проведении педагогических советов.

Мы пришли к такому решению, так как традиционный вариант педсовета в виде доклада – содоклада, выступления – сообщения, принятия решения – оказался не эффективен, да и неинтересен большинству воспитателей. Мы видим его недостатки в авторитарном стиле ведения, в поверхностном обсуждении проблем, так как большая часть воспитателей пассивна и не мотивирована на конструктивизм обсуждения.

Нам необходимо было разбудить творческую мысль воспитателей, сделать их активными участниками дискуссий, активизировать работу каждого воспитателя в деле улучшения качества образовательно-воспитательного процесса в детском саду.

Но мы не отказались полностью от традиционных педагогических советов. Освоение новых подходов мы осуществляли на основе преемственности, с учетом подготовленности коллектива и актуальных задач дошкольного учреждения.

Учитывая, что положение о педагогическом совете – один из обязательных локальных актов, мы считали необходимым его утверждение на педагогическом совете детского сада.

В этом документе указано, что педагогический совет ДОУ №30 реализует следующие виды деятельности:

- Определяет стратегию развития детского сада, направления инновационной деятельности;
- Организует отбор технологий, форм, методов для организации образовательно-воспитательного процесса;
- Определяет формы взаимодействия с социальными партнерами детского сада, в первую очередь с родителями;
- Обсуждает и даёт рекомендации относительно методического сопровождения Куррикулума;
- Принимает решения о порядке итоговой и промежуточной аттестации воспитателей и других работников.

По мнению Т. Селевко, если поставить педагогические советы на приоритетное место среди всех средств управления целостным образовательно-воспитательным процессом на определенном длительном периоде времени, сделать педагогические советы системообразующим фактором развития, то получим технологию управления развитием образовательного учреждения с помощью системы педагогических советов. Она отвечает стратегии системных изменений, затрагивающей всё образовательное учреждение, все компоненты его деятельности [5].

Это мнение Т. Селевко мы взяли за основу и технологию проведения педагогических советов, рассматривали в контексте всего образовательно-воспитательного процесса в детском саду.

Важным в этой связи мы считали гуманистическую направленность взаимоотношений воспитателей, демократизацию управления, коллегиальный принцип, а также опору на закономерности управления.

Для реализации системного подхода, мы особым образом подошли к планированию содержания педагогических советов. Все проблемы, рассмотренные на них, мы последовательно повторяли в течение 2-3 лет, но на каждом этапе рассматривали их на более высоком уровне.

При этом мы ориентировались на уровень профессионального развития воспитателей, а при большом разбросе этих уровней, делили коллектив на 2-3 группы, проводили методическую учебу с тем, чтобы выровнять уровни квалификации и подготовить коллектив к обсуждению вопросов педагогического совета.

Главные требования к технологии педагогических советов – актуальность, практическая значимость, а также современность и научность.

Мы считаем нерациональным вынесение на рассмотрение педагогических советов частных проблем, которые актуальны только для определённой части коллектива. Не отрицая их важности, мы планируем и обсуждаем их на заседаниях методических объединений или на семинарах – практикумах. Например, вопрос о формировании у дошкольников гуманных взаимоотношений со сверстниками целесообразно передать методическому совету, или же обсудить на семинаре – практикуме, так как на педагогическом совете вряд ли удастся глубоко вникнуть в данную проблему и выработать конструктивное решение.

Среди нетрадиционных педагогических советов, получивших распространение в последнее десятилетие, можно назвать такие: деловая игра в форме коллективного творческого дела, «круглый стол», диспут, дискуссия, конференция, педагогический консилиум, творческий отчет, презентация, конкурс, аукцион, фестиваль и др.

В практике нашего детского сада хорошо зарекомендовала себя такая форма проведения педсовета, как «Круглый стол», которая представляет собой коллективное размышление над значимой проблемой. Эта форма предполагает постановку важных и актуальных вопросов для обсуждения, подбор соответствующей литературы, предварительное обсуждение отдельных вопросов группами воспитателей, соответствующую деловую обстановку и ведущего,

умеющего направить дискуссию в нужное русло. Так в 2015-2016 году такая форма педсовета была использована при рассмотрении следующих вопросов: «Внедрение идей инклюзивного образования в практику работы детского сада», «Партнёрство детского сада и семьи в формировании у дошкольников здорового образа жизни», «Повышение педагогической культуры родителей» и др.

Для подведения итогов работы дошкольного учреждения за определённый период времени или по какой-либо проблеме мы использовали проблемно-деловую игру.

Эта форма работы педсовета предполагает групповую работу воспитателей, их участие в деятельности ролевых микрогрупп.

Опыт использования этой формы педагогического совета показал, что его эффективность зависит от соблюдения следующих условий: наличие актуальной для педагогов проблемы, имитации реальной ситуации, которая имеет место в детском саду, распределение педагогического коллектива на группы по социальным ролям, соблюдение правил игры, оценка результатов игры и личного вклада каждого участника.

Учитывая важность проблемы и необеспеченность дошкольных учреждений методической литературой по инклюзивному образованию, перед нами встал вопрос ознакомления педагогического коллектива с новыми методическими разработками в этой области. Для этого мы использовали такую форму педагогического совета, как «Педсовет – презентация». Цель работы данного педсовета – привлечь внимание к инклюзивному образованию, ознакомить с новыми достижениями в этой области, методической литературой, которая поможет воспитателям повысить свою профессиональную компетентность в этой области.

В работе педсовета приняла участие Л. Зорило, доктор, конференциар БГУ им. А. Руссо, которая представила сборник научных статей по вопросам инклюзивного образования, созданный на основе материалов международной конференции «Проблемы и перспективы инклюзивного образования в республике Молдова», состоявшейся на факультете науки, образования, психологии и искусства в сентябре 2015 года.

Особую эффективность в работе по совершенствованию технологии проведения педагогических советов показал «Педагогический совет на основе работы проблемных групп». Он помог коллективу детского сада преодолеть главный недостаток традиционного педсовета – низкую активность педагогического коллектива.

В данной технологии основная проблема делится на несколько подтем, которые предлагается разработать группам воспитателей, сформированным, исходя из компетентности педагогов в данной области, интересов и психологической совместности. Публикуется общий план совета, вопросы для обсуждения, библиография.

Разрабатываются планы работы проблемных групп по подготовке педагогического совета по следующей схеме:

Мероприятия	Сроки проведения	Ответственные
1		
2		

Каждая группа получает задание по изучению проблемы в аспекте, намеченном для изучения. Совместно с администрацией она разрабатывает вопросы к педагогическому совету, проводит анкетирование, посещает занятия и другие мероприятия, разрабатывает памятки, готовит проект решения и рекомендации.

За месяц до педагогического совета вывешивается плакат-объявление о предстоящем педсовете. На нем – дата, тема, время, место, цели и задачи педсовета, повестка дня, вопросы к педагогам. Обязательно – список литературы по обсуждаемой проблеме.

Так, например, к педагогическому совету о комплексном использовании наглядных и технических средств в обучении дошкольников были предложены следующие вопросы:

- Важно ли применение технических средств в работе с дошкольниками?
- Какие формы и методы комплексного применения технических средств обучения Вы используете в работе с детьми?
- Какие трудности возникают у Вас при использовании технических средств на занятиях, как Вы их преодолеваете?
- Активизирует ли применение технических средств и наглядности познавательную деятельность детей?

Проблемные группы совместно с администрацией проводят опросы и обобщают их результаты. Это позволяет рассмотреть проблему глубже, причём с позиций всех субъектов, имеющих к ней отношение.

Такому педсовету обычно предшествует ряд мероприятий, более полно раскрывающих проблему. Ими становятся семинары, «круглые столы», «диспуты», посвященные отдельным вопросам педсовета.

Большое значение в работе проблемных групп отводится составлению и разработке памяток и рекомендаций. Так, в помощь воспитателям к педсовету «Интегрированное занятие в детском саду» были разработаны единые требования к занятию, а также составлена памятка для воспитателя, который проводит занятие в инклюзивной группе.

На педсовете выступают представители проблемных групп. Обсуждение строится по определенной логике, охватывает все аспекты проблемы. Итоговое выступление иллюстрируется наглядным материалом (графическим, цифровым, демонстрационным).

Педсовет подводит итоги, принимает решение. В выработке его участвуют все проблемные группы (большинство воспитателей).

Анализ нашей работы показывает, что роль педагогического совета, как коллективного органа управления в детском саду, значительно повышается. Он становится источником различных педагогических идей и инноваций,

действенной формой повышения квалификации педагогических кадров, привлекает к методической деятельности большинство воспитателей.

Библиография:

1. *Consiliul pedagogic – organ suprem de autoconducere în instituția preșcolară în Buletinul învățământului: Ediția specială*, 1997, p. III, p. 3-59.
2. Savu, Nicoleta, *Managementul activității metodice în organizația școlară în Învățământul preșcolar și primar*, 2013, 1-2, p. 21-27.
3. Кротова, Ксения, *Зачем нам нужен педсовет?* в *Народное образование*, 2004, 4, с. 145-150.
4. Роботова, Алевтина, *Педсовет как воспитание коллективных отношений в Народное образование*, 2006, 2, с. 86-89.
5. Селевко, Т., *Как спланировать педсоветы* в *Народное образование*, 1998, 7, с. 52-57.
6. Чеботарева, О., *Педагогический совет в Ребенок в детском саду*, 2004, 6, с. 48-51.
7. Шинкоренко, Нина, *Педсовет, способный нестандартно и самостоятельно мыслить* в *Директор школы*, 2009, 1, с. 32-36.

МЕНЕДЖМЕНТ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ УЧАЩИХСЯ С ОТКЛОНЯЮЩИМСЯ ПОВЕДЕНИЕМ

Ольга ИЛИНЧУК, магистрант, Факультет образования, психологии и искусства, Государственный университет им. А. Руссо м. Бэлць
Научный руководитель: **Лариса ЗОРИЛО**, докт. конф. унив.

Rezumat. În articol se abordează problema promovării procesului de lucru cu elevii cu delincvențe de educație. S-a creat definiția conceptuală a colectivului pedagogic în incluzia acestor categorii de elevi, s-au depistat caracteristicile de influență cele mai efective metode de lucru, rezultatele cercetărilor diagnostice.

Cuvinte-cheie: *purtare delicventă, incluzie, metode de ajutor psihologo-pedagogic, condiții eficiente de profilactică a conduitei indecente.*

Одно из важных направлений реализации программы инклюзивного образования, которая активно внедряется в республике, – инклюзия детей с отклоняющимся поведением.

По мнению исследователей, действия и поступки этих учащихся не соответствуют нормам и правилам, приводят к правонарушениям, противоправным действиям, безнравственным проступкам, девиантному поведению [2; 3; 7].

Для гимназии №7 мун. Бэлць эта проблема особо актуальна, так как дети поступают из бэлцкой школы-интерната для детей-сирот и оставшихся без попечения родителей, причем многие из них с тяжёлыми формами отклонения в поведении.

Анализ анкетирования и бесед с учащимися и их родителями, дали нам возможность выявить причины и специфику девиантного поведения, которые и были учтены при разработке экспериментальной программы:

- лживость, табакокурение, раннее начало половой жизни, срыв уроков, прогулы;
- наркомания и токсикомания;

- отрицательное отношение к учебе, игнорирование требований взрослых, конфликтность, грубость, сквернословие;
- побеги из дома, употребление алкоголя, хулиганство, инфантильность суждений;
- неблагополучие и разлад в семейной жизни, алкоголизм и низкая педагогическая культура родителей;
- проблемы самого ребенка: болезни, отставания в учебе, недостаточная уверенность в себе, одиночество, отвержение коллективом, повышенная возбудимость, низкий уровень эмоционально-волевого контроля;
- материальное неблагополучие семьи, отъезд одного или обоих родителей на работу за пределы республики.

Для выявления причин отклонений в поведении учащимся было предложено ответить на вопросы анкеты:

1. Обижал ли ты своего младшего братишку или сестренку? Если да, то как? А они тебя?
2. Обижал ли ты своих одноклассников или они тебя? Приведи примеры.
3. Оказываешь ли ты давление на своих родителей или они на тебя? Каким образом?
4. Обижал ли ты своих домашних животных?
5. Как по-твоему, ты и дальше будешь задирой? Долго ли ты собираешься быть таким? Почему?
6. Считаешь ли ты, что тебя и впредь будут все обижать? Долго ли это еще будет продолжаться? Почему?
7. Нравится ли тебе быть задирой? Почему?
8. Как ты относишься к тому, что тебя обижают?

Предварительно учитель провел беседу с тем, чтобы убедить учащихся в том, что заполняя анкету надо быть предельно честным. Только в этом случае мы можем увидеть, какие мы есть на самом деле, без прикрас. Это даст нам возможность посмотреть на себя, узнать себя лучше и понять, почему мы такие.

Анализ показал, что причины отклоняющегося поведения самые разные и поэтому необходимо в полной мере реализовать личностно-ориентированный подход, учитывать ситуацию семейного состояния.

Особое внимание мы сосредоточили на подборе методов работы с этой категорией учащихся. Особенность нашей работы состояла в том, что мы учитывали то, что каждый метод воспитания оказывает доминирующее влияние на определённую сферу жизнедеятельности школьника.

Так, например, методы воздействия на интеллектуальную сферу мы использовали для формирования у учащихся взглядов, понятий, убеждений, установок. Особенно эти методы важны в ситуациях, когда ребенку нужны доказательства нравственной позиции, оценки происходящего, формирования моральных идеалов, принципов, норм поведения. Особую эффективность они показали при формировании у учащихся чувства гуманности, долга, справедливости, скромности, самокритичности, честности, ответственности за

себя и за коллектив. Для этого педагоги использовали отрывки из различных литературных произведений, исторические аналогии, басни, притчи и др.

Для формирования у учащихся с отклоняющимся поведением отношения к моральным ценностям, мы использовали методы воздействия на их мотивационную сферу. В практике работы педагогов использовалось сочетание личных и общественных интересов учащихся, целенаправленное формирование их стремления к идеалу, постановка конкретных жизненных целей.

Также мы уделили внимание поощрению и наказанию, как важным методам в преодолении негативного отношения учащихся к правилам и нормам поведения в гимназии.

Поощрение мы рассматриваем как выражение положительной оценки действий воспитанников, что нашло отражение в одобрении, похвале, благодарности. Наказание было использовано как педагогическое стимулирование, применение которого направлено на предупреждение нежелательных поступков учеников, торможение их поведения, необходимость вызвать чувство вины перед собой и окружающими.

Важными мы считали методы воздействия на эмоциональную сферу учащихся данного типа. Они направлены на формирование у детей необходимых навыков в управлении своими эмоциями, обучение проявлению чувств, пониманию своих эмоциональных состояний и причин их появления.

Особое внимание мы уделили и методам воздействия на волевую сферу учащихся. Это нашло отражение в формировании у них необходимых навыков в управлении своими эмоциями, особенно в ситуации конфликта, обучении управлению конкретными чувствами, пониманию своих эмоциональных состояний и умению действовать в соответствии с социальными нормами.

Реализуя мнение Л.И. Зорило и М.И. Перетятку, мы активно использовали метод воспитывающих ситуаций. Это методы организации и поведения воспитанников в специально созданных условиях-ситуациях, в процессе которых учащиеся находятся перед необходимостью решить какую-либо проблему [7]. Так, например, для двух учеников 6 класса, проявляющих отклонения в поведении, была поставлена задача организации с второклассниками похода в парк Победы (6 квартал) с целью установить кормушки для зимующих птиц. В этой связи, они были поставлены перед необходимостью проявить организованность, ответственность, быть положительным примером для второклассников.

В данном примере на поведение и позиции учеников оказали влияние внешние побуждения, изменяющие их взгляды, мотивы и поведение, в результате чего произошла положительная коррекция их поступков по отношению к описанной ситуации.

Мы убедились, что не все методы ведут к позитивным изменениям в процессе воспитания школьников с отклоняющимся поведением. Успешными являются только те, которые принимаются учащимися, соответствуют их внутренним устремлениям, становится лично значимыми.

Все указанные нами методы будут эффективны только при позитивном настрое учителей. Причём педагогический коллектив взял за правило любое

взаимодействие начинать с себя, особенно, если оно связано со стремлением изменить учащегося с отклоняющимся поведением. При этом первое, что делает учитель нашей гимназии в ситуации проявления учеником сопротивления воспитанию, – он задаёт себе вопрос «Что я чувствую?», пытается успокоиться, сделать несколько глубоких вдохов и выходов, переключить внимание, сосредоточиться и ответить на вопрос о том, чего он хочет достичь. Он пытается дать себе ответ на вопросы о том, хочет ли он наказать, выразить свое отношение, создать условия для изменения поведения данного ученика, а также чётко определить своё отношение к нему. При этом важно умение педагога переключиться на позитивные стороны ребенка, что не всегда удаётся сделать, особенно тем, у кого преобладает авторитарный стиль взаимодействия с учащимися.

В беседах с учащимися мы пытаемся обсуждать вопросы, связанные с их поведением, жизненным опытом, актуальные и значимые для их самооценки своего поведения. Например: “Считаешь ли ты, что «сильный всегда прав»?”; “Какое впечатление производит на тебя жестокость по телевизору, в кино, на DVD и т.д.?”; “Кого ты считаешь героями?”; “Считаешь ли ты, что ребята становятся задирами и ведут себя агрессивно, потому что чувствуют себя обиженными?”; “Что заставляет тебя драться?”; “Тебе это нравится?”; “Ты боишься, что тебя посчитают трусом?”; “Ты хочешь сохранить свое лицо?”; “Ты хочешь постоять за себя?”; “У тебя есть какая-то особенная причина?”; “Считаешь ли ты, что дракой можно разрешить любой вопрос?” и др.

Мы считаем важным, чтобы каждый учитель класса, где есть дети с отклонениями в поведении, постоянно работал в тесном контакте с психологом и вспомогательным педагогом (*pedagog de sprijin*). Особое внимание должно быть уделено процессу оценивания, который окажет поддержку в процессе стимулирования адаптации ребенка к нормам и правилам жизни в школьном коллективе.

В своём исследовании мы предприняли попытку усилить этот аспект деятельности в работе классных руководителей, нацелили их на личностно-ориентированный подход, максимальное использование эффективного общения и взаимодействия с учащимися. Так, например, в целях формирования доброжелательных взаимоотношений в межличностном общении учащихся в четвёртом классе учителем Норель Галиной Васильевной был проведен классный час на тему «Что я знаю о своём однокласснике?».

Парты были расставлены так, что учащимся было несложно объединиться для работы в парах, в группах, сесть в круг.

Каждому ученику была предложена анкета с названием «Знаешь ли ты своего одноклассника?». Если ученик знал ответ на вопрос, он записывал номер этого вопроса. Если же не знал, то записывал номер этого вопроса и обводил его кружком. В анкете были следующие вопросы:

1. Где живет сосед (ка) по парте?
2. Есть ли у него (нее) брат, сестра?
3. Когда у него (нее) день рождения?
4. Есть ли у него (нее) дома какие-либо животные?
5. Любимые его (ее) школьные предметы (уроки)?

6. С кем он (она) дружит в классе?
7. С кем он (она) дружит во дворе? и др.

Затем предлагалось сравнить чего больше, ответов с кружочками или без. Какой вывод можно сделать? Достаточно ли мы внимательны друг к другу? Какие качества мы ценим в людях, в своих одноклассниках, в друзьях?

Затем классный руководитель предлагал учащимся разделить лист на две части:

Я	Мой (я) сосед (ка)

- Подумайте, какие качества вы особенно цените в своем соседе. Запишите их в части листа «Мой сосед».

- Теперь подумайте о себе: за какие качества уважают вас другие? Запишите их в части листа «Я».

Теперь сравним. Есть ли совпадения? Как много? Что это может означать? Какие выводы сделаем?

После заполнения этого бланка была проведена беседа с обсуждением следующих вопросов: “Как можно обидеть одноклассника?”; “Вспомните, вы сегодня или вчера кого – то обидели?”; “Если да, то попросили ли прощения?”; “Часто вы это делаете?”; “А как вы думаете, легче слабому просить прощение или сильному?”.

Мы не стремились получить ответы именно от детей с отклоняющимся поведением, высказывались только желающие. Мы посчитали, что эти вопросы могут быть оставлены для их самостоятельного рассуждения и для обсуждения с родителями и друзьями.

После этого учащимся предлагалось объединиться по 4 человека в подгруппы, обсудить и предложить решения для некоторых конфликтных ситуаций из жизни класса.

Опыт работы в гимназии показал, что дети с отклоняющимся поведением обычно воспринимают и оценивают свои поступки как нормальные, соответствующие социальным нормам и правилам. А замечания в свой адрес они воспринимают как предвзятое, необъективное отношение к своей личности.

Поэтому по рекомендации Savca Lucia, одна из важных задач, которую мы поставили в своей экспериментальной работе – включение школьников в реальные социальные отношения для того, чтобы у них проявилось личностное отношение к своей деятельности, которая несёт в себе объективный и субъективный компонент [4].

В понимании этого необходима помощь педагога, психолога, родителей, которые могут помочь проанализировать ситуационное поведение ребенка, показать его положительные и негативные последствия, добиться самооценки ребенка, которая будет основана на нравственных ценностях.

Поэтому важной задачей мы считали введение нравственных критериев в оценку всех без исключения видов деятельности учащихся, актуализацию всех источников их нравственного опыта в учебной, общественно-полезной и

внеклассной деятельности. Особое внимание мы обращали на отношения и стиль общения между учащимися в классе, их отношениям с родителями, учителями, принимали эффективные действия для создания спокойного и доброжелательного стиля работы гимназии.

В практике работы нашей гимназии непослушание детей на уроке учитель предотвращает следующими действиями:

- использует адекватно и рационально метод поощрения и наказания;
- определяет причины отклоняющегося поведения учащихся и действует исходя из конкретной ситуации;
- при проявлении отклонения от норм поведения учитель кладёт руку на плечо ученика с легким нажатием;
- меняет место ученика в классе;
- постоянно поощряет, если ученик ведёт себя должным образом, причём лучший эффект достигается, если весь класс получает похвалу за хорошее поведение;
- учитель использует тон голоса, мимику, короткие и простые предложения для выражения своего неодобрения относительно поведения учащегося, проявляющего непослушание;
- в любой ситуации педагог сохраняет спокойствие;
- наказания применяются только тогда, когда ребенок понимает, за что его наказывают;
- ребенку обязательно объясняются последствия отклоняющегося от норм поведения;
- вместе с учащимися класса учитель обсуждает меры наказания за ассоциальное поведение;
- учитель, анализируя поведение ученика, сопоставляет его с характером поведения в подобной ситуации в семье.

Важным в успешной работе с детьми, имеющими отклонения в поведении, мы считаем четко организованную и хорошо отлаженную психолого-педагогическую помощь, участие в образовательном процессе педагогов-психологов, социальных и вспомогательных педагогов, медицинских работников. При этом системообразующую роль мы отводим внутришкольной рабочей группе, которая координирует взаимодействие всех специалистов, объединяющихся не только для психолого-педагогического сопровождения воспитанников, но и с целью создания особых условий реализации образовательных потребностей этой категории детей.

Библиография:

1. Alecu, Gabriela, *Tulburări de comportament în Revista de pedagogie*, 2011, 2, p. 47-60.
2. Diaconu, Nicușor, *Simptomatologia devianțelor comportamentale la copii în Phoenix*, 2004, 1-6, p. 32-33.
3. Kaunenco, I., *Caracteristica psihologică a copiilor cu deficiențe comportamentale în Revista de Pedagogie și Psihologie*, 1993, 1-2, p. 36-41.

4. Savca, Lucia, *Problema profilaxiei abaterilor în dezvoltarea copilului în Psihologie*, 2011, 1, p. 86-95.
5. Șerban, Ala, *Comportament problematic: cauză și consecință în Învățătorul modern*, 2014, 2, p. 14-15.
6. *Воспитание трудного ребенка. Дети с девиантным поведением*. Под ред. М. И. Рожкова, Москва, ВЛАДОС, 2001.
7. *Инклюзивное обучение в школе: Дидактический материал для координаторов инклюзивного образования*. Разраб. и адапт. М. И. Перетятку, Л. И. Зорило, Кишинев, Ин-т непрерывного образования, 2011.
8. Ковальчук, М. А., *Как организовать работу по профилактике девиантных отклонений в поведении детей младшего школьного возраста в Начальная школа*, 2002, 12, с. 31-34.
9. Шмаков, У. И., *Социально-педагогическая поддержка детей группы риска: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений*, Москва, Академия, 2002.

IMPLICAȚII ALE EDUCAȚIEI PENTRU SĂNĂTATE ÎN DIMINUARE SURMENAJULUI ȘCOLAR AL ELEVILOR CLASELOR PRIMARE

Irina CUCUTA, studentă, *Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecus Russo” din Bălți*
 Conducător științific: **Eugenia FOCA**, lect. univ.

Abstract. *Health is one of the most frequently problem addressed in worldwide governmental policies and strategies. The necessity to have a generation physiologically, physically and mentally healthy, to form full members of the human community, able to act, grow and socialize in the process of interpersonal interaction, is one of a major importance and actuality.*

Keywords: *health, overexertion, health education.*

Abordată ca o problemă complexă, sănătatea reprezintă, încă din cele mai vechi timpuri, una dintre principalele preocupări ale omenirii. Hippocrate (sec. V, î. Hr.), marele părinte al medicinei, definea sănătatea ca fiind starea de echilibru între corp, minte și mediu. Tradițional, sănătatea este definită de către diferiți oameni în diferite moduri. Pentru cineva care posedă un corp athletic a fi sănătos înseamnă a practica sistematic sportul, sau cel puțin un complex de exerciții fizice, cu asigurarea alimentației sănătoase și raționale, care permite menținerea unei greutate optime a corpului și a unor condiții fizice bune. Pentru cei din domeniul medicinei, sănătatea este considerată ca fiind absența bolii. Iar psihologii susțin că sănătatea este echivalentă cu echilibrarea în fapte și dirijarea cu propriile tale emoțiile în soluționarea conflictelor etc.

Dicționarul explicativ al limbii române propune următoarea definiție pentru noțiunea de sănătate: „stare bună a unui organism la care funcționarea tuturor organelor se face în mod normal și regulat”.³⁷ Specialiștii contemporani susțin că sănătatea este „o stare de absență a bolii, lipsa disconfortului și invalidității; stare completă de bine, confort și fericire care presupune pe lângă starea bună a factorilor biologici și satisfacerea aspirațiilor omului cu privire la influențele pozitive asupra

---

³⁷ *Dicționar explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugată), Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.

sferei afective; stare de bine fizic, moral și social și nu doar absența bolii sau a infirmității” (Organizația Mondială a Sănătății).

Educația sanitară sau pentru sănătate, în calitate de nouă educație, urmărește promovarea cunoștințelor corecte privind multiple aspecte ale sănătății, cât și formarea comportamentului responsabil față de sănătatea individuală și colectivă.

În sens larg, educația pentru sănătate este reprezentată de „toate experiențele de învățare care conduc la îmbunătățirea și menținerea stării de sănătate”. *În sens restrâns*, aceasta „implică dezvoltarea abilităților cognitive, sociale și emoționale cu rol protector asupra sănătății și dezvoltarea unui stil de viață sănătos prin consolidarea comportamentelor sănătoase și reducerea comportamentelor de risc”.³⁸

Educația pentru sănătate include trei laturi (Apostol Stanica, 2008: 120):

- **latura cognitivă**, care se rezumă la comunicarea și însușirea de cunoștințe noi, cât și formarea competențelor necesare pentru menținerea sănătății;
- **latura motivațională**, ce realizează convingerea indivizilor privind necesitatea indiscutabilă a prevenirii și combaterii bolilor de orice tip, a dezvoltării armonioase a organismului;
- **latura comportamentală-volițională**, care asigură însușirea deprinderilor și obișnuințelor de igienă personală, cât și aplicarea lor în viața de zi cu zi. Obiectivele educației pentru sănătate, ca disciplină școlară, vizează:
  - achiziționarea unui set de informații despre comportamentele de risc și cele de protective;
  - formarea unor atitudini de acceptare a comportamentelor protective și de respingere a celor de risc;
  - practicarea comportamentelor de promovare și menținere a sănătății și de evitarea riscului de îmbolnăviri;
  - întărirea comportamentelor sănătoase și scăderea frecvenței comportamentelor de risc: fumat, consum de alcool, sedentarism, alimentație neechilibrată etc.;
  - promovarea în comunitate și mass-media a unui stil de viață sănătos;
  - facilitarea promovării și menținerea unui nivel optim al sănătății fizice, sociale, emoționale, cognitive și spirituale.³⁹

Dicționarul explicativ al limbii române definește surmenajul (din fr. *Surmenage*) ca fiind „starea de oboseală extremă a omului, caracterizată prin somnolență, dureri de cap, scădere a posibilității de concentrare etc., în urma unui efort fizic sau psihic excesiv și prelungit” (Hâncu, 2010: 386).

Factorii și cauzele care generează suprasolicitarea, și în consecința acesteia surmenajul intelectual, pot fi grupați în funcție de următoarele instanțe:⁴⁰

---

³⁸ Cebanu, Lilia, *Educația pentru sănătate între realitate și necesitate în învățământul preuniversitar*. In: Studia Universitatis. Seria Științe ale educației: Rev. Șt., 2013, nr. 5, p. 93-96.

³⁹ Sime, Iustina, *Educație pentru sănătate*. In: Tribuna învățământului: revistă națională de informare și atitudine, 2002, nr. 656-657, pp. 9.

⁴⁰ Bucur, Gheorghe-Eugeniu, Popescu Octavian, *Educația pentru sănătate în familie și în școală*. Ediția a III-a revizuită și adăugită, Ed. Fiat Lux, 2004. 272 p.

Cauze care țin de elev	Cauze care țin de cadrul didactic
<ul style="list-style-type: none"> – Starea de sănătate a elevilor; – Deficiențe în dezvoltarea fizică a elevilor; – Dificultăți de adaptare a copilului la mediul școlar; – Lipsa interesului și motivației pentru activitatea de învățare; – Lipsa unui stil de lucru potrivit propriului ritm de învățare; – Frecventarea neregulată a orelor; – Distanța mare între domiciliul elevului și școală; – Nerespectarea unui regim rațional de muncă și odihnă; – Nerespectarea meselor principale ale zilei – Satisfacerea insuficientă a nevoii locomotorie a copiilor 	<ul style="list-style-type: none"> – Deficiențe în procesul de comunicare a informațiilor de către unele cadre didactice, ceea ce presupune un efort suplimentar din partea elevilor pentru o bună înțelegere a mesajului informativ; – Dozarea nerațională în timp a conținutului programelor și manualelor școlare; – Supraîncărcarea elevilor cu teme pentru acasă; – Nerespectarea duratei lecțiilor și a pauzelor; – Nerespectarea particularităților de vârstă și individuale a elevilor; – Starea de sănătate fizică și psihică a cadrelor didactice.
Cauze care țin de cadrul organizatoric și administrativ al școlii	Cauze care țin de mediul socio-familial
<ul style="list-style-type: none"> – Insuficiența sau lipsa corelării între programele școlare ale diferitelor discipline, între programe și manuale; – Nefrecventarea învățământului preșcolar ce produce dificultăți în procesul de adaptare școlară; – Examinarea medicală insuficient de riguroasă a elevilor la înscrierea în clasa I; – Numărul mare de elevi în clasă; – Supraîncărcarea cu activități extracurriculare 	<ul style="list-style-type: none"> – Preocuparea insuficientă a unora dintre părinți pentru îndrumarea și controlul copiilor; – Lipsa interesului unor familii pentru organizarea timpului liber al copilului; – Nivelul așteptărilor și solicitărilor exagerate din parte unor părinți în raport cu vârsta și interesele copiilor; – Supraîncărcarea copiilor cu activități gospodărești.

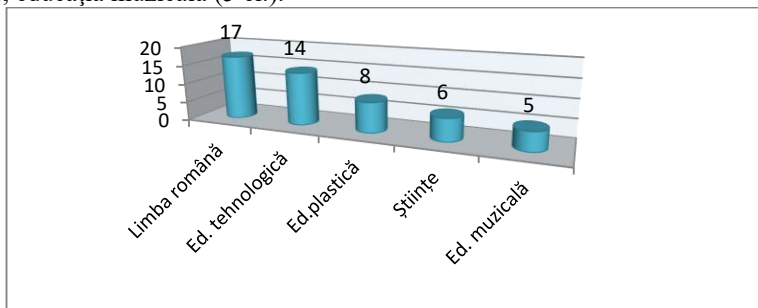
Analiza teoretică a studiilor în domeniul vizat ne-a permis aplicarea unui chestionar la 22 de copii de vârstă școlară mică din Gimnaziul Duruitoarea Nouă, raionul Râșcani.

Chestionar

1. Îmi plac orele de .....
2. Mi se face un gol în stomac când mă gândesc la ora de .....
3. Uneori am impresia că nu sunt în stare de nimic: Adevărat Fals
4. În general mă simt plin de energie la școală: Adevărat Fals
5. Îmi transpiră palmele mai tare decât la alte ore în timpul orei de .....
6. După o zi de școală spatele (gâtul) meu devine încordat: Adevărat Fals
7. Mi s-a întâmplat să mi se facă rău la școală: Adevărat Fals
8. Când te simți cel mai obosit? _____
9. Câte ore dormi? _____

10. Cum îți petreci timpul liber? _____
11. Cât timp ești în aer liber? _____
12. Câte mese iei pe zi? _____
13. Care produse le consideri sănătoase? _____

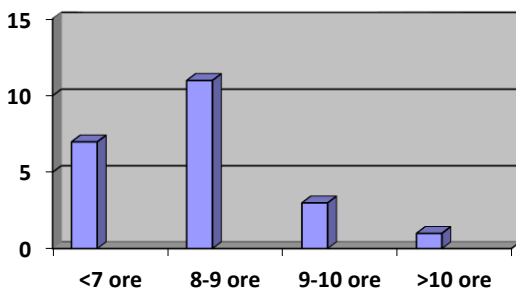
Am constatat că pentru elevii claselor primare cele mai plăcute ore sunt de limba română (17 el.), educația tehnologică (14 el.), educație plastică (8 el.), științe (6 el.), educația muzicală (5 el.).

Fig. 1. *Reprezentarea grafică a preferințelor pentru anumite discipline la elevii claselor primare*

Din răspunsuri rezultă că majoritatea – 14 elevi, se simt oboseți seara și la sfârșit de săptămână, 5 elevi – dimineața și la început de săptămână, 3 – permanent. Cauzele: orelle prea numeroase – 13 elevi și lipsa de odihnă suficientă – 10 elevi. Ambele – 6 elevi, 2 elevi consideră că au obiecte de studiu prea dificile. Temele au un volum mare și un conținut greu la matematică – 13 elevi, română – 6 elevi. De asemenea, elevii au evidențiat că pregătirea temelor de acasă sau programul de acasă le ia mult timp: 1-2 ore – 10 elevi; 1-4 ore – 12 elevi.

La întrebarea despre somn, elevii au răspuns că: suficient 8-9 ore – 11 subiecți, 9-10 ore – 3, peste 10 ore – 1, sub 7 ore – 7 elevi. Evidențiem că 2 elevi dorm zilnic după amiază, 1 – uneori.

Fig. 2. *Reprezentarea grafică a timpului destinat somnului*

La întrebarea cât timp în aer liber elevii petrec am obținut următoarele răspunsuri: ≥ 3 ore – 8 elevi; 2 ore – 9 elevi; o oră – 3 elevi și deloc – 1 elev.

La întrebările câte mese iau pe zi și ce produse le consideră sănătoase, 12 elevi – iau masa de la 3-6 ori pe zi, 8 elevi – de 2 ori, 1 elev – o dată, 1 elev – ocazional. Evidențiem că printre produsele „sănătoase” enumerate de elevi, s-a regăsit băutura Coca-cola și fast-food-urile.

Rezultatele confirmă că subiecții manifestă diferită experiență în păstrarea sănătății. Aproape 59,1% dintre copii nu au avut nici o experiență de păstrare a sănătății proprii; 31,8% dintre copii au manifestat experiență doar în activități comune cu adulții și doar la 9,1% de copii s-a atestat experiență de păstrare a sănătății proprii.

În concluzie, luând în considerație frecvența alarmantă a comportamentului de risc al multor tineri, precum și creșterea numărului de îmbolnăviri, educația pentru sănătate a tinerei generații rămâne a fi soluția optimă pentru multe probleme ale societății noastre, așa cum educația pentru sănătatea reprezintă, la nivel macro-social, un criteriu de apreciere a civilizației respective.

Bibliografie:

1. Apostol Stanica, Liliana, *Educația pentru sănătate în contextual noilor educații. Dimensiuni și strategii*, In: *Studia Universitatis. Seria Științe ale Educației*: Rev. șt., 2008, nr 9, p. 117-123.
2. Bucur, Gheorghe-Eugeniu, Popescu Octavian, *Educația pentru sănătate în familie și în școală*, Ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Fiat Lux, 2004, 272 p.
3. Camerzan-Ionașcu, Elizabeta, *Educație pentru sănătate: Ghid metodologic*, Chișinău: Editura: [S.n], 2002.
4. Cebanu, Lilia, *Educația pentru sănătate între realitate și necesitate în învățământul preuniversitar*, In: *Studia Universitatis. Seria Științe ale educației*: Rev. Șt., 2013, nr. 5, p. 93-96.
5. Cristea, Sorin, *Noile educații în pedagogia postmodernă*, In: *Didactica Pro...* 2009, nr. 4, p. 55.
6. *Dicționar de psihologie*. București, Editura Univers enciclopedic, 1998.
7. *Dicționar explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugată), Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
8. Filatov, Vali-Florentina, *Alimentația sănătoasă a școlarului*, In: *Convorbiri didactice*, 2013, nr. 3, aprilie.
9. Georgescu, Adrian, et al. *Recomandări pentru o alimentație sănătoasă la copilul mic: îndreptar pentru medici*. Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2014.
10. Hâncu, Dumitru, *Dicționar explicativ*, Chișinău, Editura Știința, 2010.
11. Popescu, Loti, *Stil de viață sănătos: Un ghid de educație pentru sănătate*, Constanța, Editura Muntenia, 2010.
12. *Promovează sănătatea: Ghidul specialistului. Formarea stilului sănătos de viață*. Chișinău, Elan Poligrafic, 2012.
13. Sime, Iustina, *Educație pentru sănătate*, In: *Tribuna învățământului: revistă națională de informare și atitudine*, 2002, nr. 656-657, pp. 9.
14. Văideanu, George, *Educația la frontiera dintre milenii*, București, Editura Politică, 1988.
15. Zepca, V., Bahnarel, I., Petrescu, C. *Promovează sănătatea. Ghidul specialistului. Formarea stilului sănătos de viață*, Chișinău, Elan Poligraf, 2012.

VOLUNTARIATUL – EXPERIENȚĂ EDUCAȚIONALĂ NONFORMALĂ ÎN VIAȚA TINERILOR

Natalia ISTRATI, Nina CERNOLEV, *studente, Facultatea de Litere,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Eugenia FOCA**, *lect. univ.*

Abstract. *Volunteering helps youth to develop their leadership and communication skills and to build strong characters and beliefs, to have more choices. Youth volunteering builds knowledge and capacities that can facilitate access to employment.*

This article demonstrates that through volunteering purposes are reached and the contents of the intellectual, moral, civic, patriotic education are realised as well as the new educations. In order to develop the educational field, volunteering harnessing is recommended. This will determine the high level of youth education in order to face the current society needs. Volunteering contributes to the formation of the true factors of change and development.

Key-words: *education, volunteering, development, leadership, skills.*

Voluntariatul reprezintă fundamentul tuturor societăților. Marianne Williamson opina că voluntariatul ne învață că în fiecare comunitate este de făcut câte ceva. Fiecare națiune are răni ce trebuie tratate. Fiecare inimă are puterea de a o face. Cu certitudine că noi, tinerii, adulții, dar și cei în vârstă, suntem cei care avem puterea de a schimba lumea. Voluntarii sunt cei care cizelează părțile brute ale comunităților noastre⁴¹.

Voluntariatul reprezintă temelia societății civile. Acesta dă viață celor mai nobile aspirații ale umanității – căutarea păcii, a libertății, oportunităților, siguranței și justiției pentru toți oamenii. În această epocă a globalizării și a schimbărilor constante, lumea devine tot mai mică, mai independentă și mai complexă. Voluntariatul – fie prin acțiune individuală sau de grup – reprezintă o cale prin care valorile umane ale comunității, grija și asistența pot fi consolidate, încurajate și susținute, indivizii își pot exercita drepturile și responsabilitățile ca membri ai comunităților, în timp ce învață și cresc de-a lungul vieții, realizându-și întregul potențial uman⁴².

Deși există o preocupare constantă de cunoaștere și încurajare a voluntariatului, definirea acestuia rămâne dificilă din cauza diferitelor accepțiuni ale acestui termen. În sens larg, voluntariatul este definit ca o activitate non-profit, neplătită prin intermediul căreia indivizii și grupurile contribuie la bunăstarea comunității lor sau a societății în întregime⁴³. Voluntariatul poate fi văzut ca o obișnuință a inimii și chiar ca o virtute civică. Este o acțiune adânc ancorată în spiritul uman, cu un puternic impact social și cultural. A asculta, a fi preocupat și a răspunde le nevoile altora demonstrează cea mai înaltă motivație umană⁴⁴. Prin intermediul voluntariatului avem oportunitatea de a lucra pentru societate, de a ne dezvolta abilitățile și de

---

⁴¹ Alice Sandstrom, Câștigătoarea Premiului Jefferson.

⁴² Declarația Universală a Voluntariatului, adoptată de Consiliul Director al Asociației Internaționale pentru Efortul Voluntar (AIEV), la cea de-a 16-a Conferință Mondială organizată în Olanda în ianuarie 2011.

⁴³ OKC Banja Luka, Voluntariatul face oamenii mai fericiți.

⁴⁴ Raportul Comisiei pentru Dezvoltare Socială a Consiliului Națiunilor Unite pentru Economie și Social, Rolul voluntariatului în promovarea Dezvoltării Sociale.

a dezvolta altele noi. Voluntarul are un rol important la dezvoltarea capitalului uman și social, la creșterea implicării cetățenilor în dezvoltarea socială⁴⁵.

Termenul „voluntar” provine din latinescul „voluntarius, -a, -um” și semnifică „dat din propria voință”. Paradoxal, însă conform unor documente egiptene, aceste forme de filantropie există încă din anul 4000 î. Ch. Totuși, cu toate acestea, începuturile voluntariatului și a instituționalizării acestuia în țările europene sunt legate de numele a doi pacifiști: Pierre Cérésolle și Hubert Parris. În 1920 ei au organizat prima echipă internațională de voluntariat pentru a renova satul Esue de lângă Verdun din Franța, care a fost distrus în Primul război mondial. Scopurile principale ale acestei acțiuni era reconstrucția satului și consolidarea păcii, precum și stabilirea bunelor relații dintre vecini și, astfel, prevenirea posibilelor conflicte în viitor. Așa a fost pusă temelia a trei organizații de voluntariat de frunte din lume, ce activează și în prezent: Service Civil International (Serviciul Civil Internațional), The Youth Action for Peace (Acțiunea Tinerilor pentru Pace), The International Reconciliation Union (Uniunea pentru Reconciliere Internațională).

În prezent, activitatea de voluntariat reprezintă o necesitate și o datorie morală a cetățenilor pentru binele comun. Tocmai din această cauză în țările dezvoltate, persoanele neangajate și cele în vârstă, dar mai ales tinerii sunt cele care, de cele mai multe ori, se implică în voluntariat. Conform datelor CSEE (Comitetul Social Economic European) mai mult de 100 milioane de persoane din Europa sunt implicate în activități de voluntariat, în Polonia 18% din populație sunt implicate în voluntariat, iar în Germania și Irlanda peste 33%. În Marea Britanie, unde valoarea anuală a veniturilor guvernului din munca voluntară ajunge la 7,9%, 38% din populație oferă muncă voluntară în folosul comunității⁴⁶.

Voluntariatul nu este dezvoltat în Republica Moldova, el se află la început de cale. Acesta începe să capete valoare odată cu aprobarea Legii Voluntariatului nr. 121 din 18 iunie 2010⁴⁷, care are scop recunoașterea importanței acestei activități în promovarea valorilor primordiale ale umanității și dezvoltării potențialului uman. Chiar dacă nu avem statistici oficiale privind numărul voluntarilor din Moldova, conform cercetării realizate de către Centrul de Resurse a Organizațiilor Nonguvernamentale pentru drepturile omului din Moldova, implicarea în activitățile de voluntariat a fost estimată între 3,8 și 6% din populație, ceea ce ne confirmă că voluntariatul în Moldova este plasat mai jos de nivelul mediu de implicare în alte țări europene.

Implicarea în activități de voluntariat poartă multiple beneficii dintre care:

- Construirea comunităților sănătoase și sustenabile care respectă demnitatea tuturor persoanelor;
- Încurajarea persoanelor în exercitarea drepturilor ca ființe umane;
- Implicarea întregii comunități la soluționarea problemelor sociale, culturale și a celor legate de mediu;

---

⁴⁵ Conform: Volunteering and public institutions (2004), ADP Zid, Podgorica, p. 7.

⁴⁶ Conform: Reč više, Bilten (2007), Novosadski humanitarni centar, Novi Sad, p. 8.

⁴⁷ Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 179 – 181 din 24 septembrie 2010, art. 608.

- Crearea unei societăți mai umane și mai drepte prin colaborarea la nivel mondial;
- Dezvoltarea multor calități profesionale precum spiritul creativ, critic, comunicabilitatea, lucrul în echipă și cooperarea;
- Facilitarea formării liderilor capabili de a produce schimbare în societate⁴⁸.

Voluntariatul este una din cele mai viabile soluții pentru dezvoltarea multilaterală a tânărilor de azi pe lângă faptul altruist în sine, în cadrul voluntariatului tinerii învață lucruri noi: abilități, competențe de comunicare și organizaționale, experiențe în diverse domenii, căci noi suntem suma experiențelor noastre.

Influența impunătoare, cât și diverse avantaje ale voluntariatului, ne determină să cercetăm minuțios amprenta activităților de voluntariat în educația nonformală a tinerilor. Am considerat necesară efectuarea unui studiu ce a avut ca scop determinarea profilului unei persoane ce nu s-a implicat în voluntariat și al unei persoane cu experiență îndelungată, în vederea nuanțării valențelor educative ale voluntariatului. În realizarea studiului am utilizat metoda chestionării și experimentul formativ pe un eșantion de 40 de persoane divizate în două grupe: de control și experimentală. Subiecții cercetării au constituit voluntarii recrutați din următoarele organizații: Y-PEER Bălți, A.O.C.I.S.T.E „Certitudine” și AIESEC Bălți. Durata studiului a constituit șase luni. Scopul principal al cercetării a fost determinarea profilului psihopedagogic al unei persoane ce nu este încă implicată în activități de voluntariat și al unui voluntar cu experiență, cât și impactul voluntariatului în dezvoltarea personalității subiecților, creșterea personală, acumularea de noi abilități și competențe, formarea viziunii asupra lumii și implementarea modelului de dezvoltare a leadership-ului. Principala ipoteză a cercetării constituie faptul că caracteristicile personale ale grupei de control sunt statistic diferite de cele ale grupei experimentale.

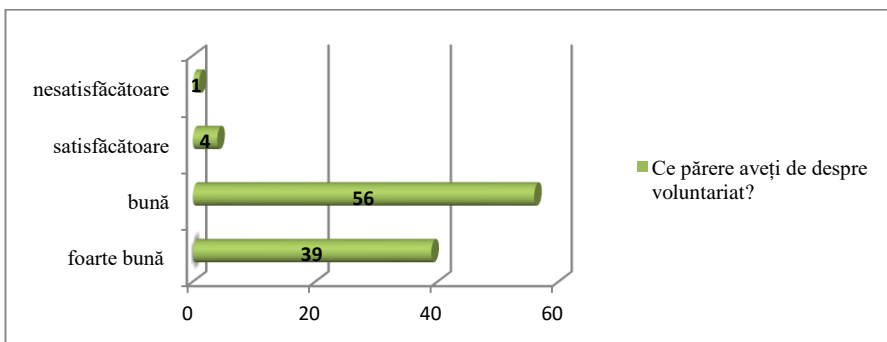
Pentru atingerea scopului dat, în calitate de respondenți, au fost voluntarii noi recrutați în organizație care au fost supuși unui chestionar inițial. Aceștia sunt liceeni și studenți cu vârsta cuprinsă între 16-24 ani. Principalul obiectiv al chestionării inițiale a fost depistarea părerii tinerilor despre voluntariat cât și posibila implicare în asemenea gen de activități. Prioritar, pentru noi a fost analiza abilităților și calităților noilor voluntari în vederea observării și evaluării creșterii acestora.

Rezultatele analizei date de chestionar ne permit să afirmăm că tinerii au părere bună și foarte bună despre voluntariat, chiar dacă 60% dintre ei nu s-au implicat niciodată în asemenea activități, 30% din respondenți au acordat voluntariatului de la două până la patru ore, iar 10% au acordat maxim cinci ore lunar activităților prosociale.

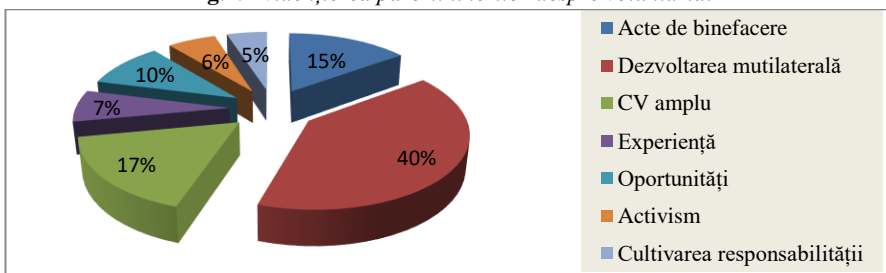
Motivetele principale care i-ar determina să facă voluntariat sunt: dezvoltarea personală, empatia, simțul responsabilității sociale, dorința de a fi utili societății, acționarea pentru binele comunității și a oamenilor fără a aștepta ceva în schimb, integrarea într-un anumit grup social, dar și simțul apartenenței sociale, poziție socială activă, perseverența în rezolvarea problemelor, spirit de inițiativă, dar și posibilitatea de a obține experiență și diversele oportunități oferite.

---

⁴⁸ Declarația Universală a Voluntariatului (A.0.5), Adoptată de IAVE(Board of Directors of the International Association for Volunteer Effort), at the 16th World Conference held in The Netherlands in January 2001.

Fig.1. Evidențierea părerii tinerilor despre voluntariat

Fig. 2. Motivele principale care i-ar determina pe tineri să facă voluntariat

În urma cercetării inițiale a voluntarilor am determinat profilul acestora. În general, subiecții grupei de control sunt persoane altruiste, independente, pe alocuri lenoase și indiferente la problemele societății, nereceptive la nou. Adesea au probleme de comunicare, sunt timizi și neîncrezuți în forțele proprii, le este specifică teama de a vorbi în public și de a-și exprima liber opinia proprie. În ciuda punctelor slabe, voluntarii manifestă inițiativă și sunt motivați spre atingerea anumitor planuri de scurtă durată. Dețin o părere proprie dar pot fi emotivi și irascibili în manifestarea convingerilor personale. Corespunderea cu normele sociale are o mare importanță, în acest caz observăm că înclinarea către liderism se egalează cu empatia, capacitatea de înțelegere și dorința de a face bine celor din jur se pot realiza anume prin comportament prosocial.

Următoarea etapă a studiului a fost experimentul formativ ce presupune acumularea de cunoștințe teoretice, formarea și dezvoltarea abilităților, competențelor de comunicare, public speaking, organizaționale, manageriale, marketing etc. Obiectivele propuse s-au realizat prin: traininguri, seminare, ateliere de creație, activități stradale, organizarea actelor de binefacere, coordonarea unor mini proiecte, lucru în echipe, școli de vară, implementarea unor proiecte pentru rezolvarea problemelor primordiale ale comunității locale, activități de fundraising etc.

Etapă finală a constituit-o chestionarul de verificare. Conform datelor obținute am constatat că activitățile de voluntariat au un rol important în formarea tinerilor întrucât cunoștințele și abilitățile obținute sunt aplicate în activitățile școlare,

aceștia manifestând interes pentru educația și autoeducația personală, implicându-se activ în viața școlii și a comunității.

Evaluând subiecții, am putut realiza profilul unui voluntar cu experiență asupra căruia voluntariatul a avut un impact pozitiv. Subiecții dețin următoarele caracteristici: spirit de colectiv, deschidere spre altul, altruism, spirit de răspundere, sârguință, conștiinciozitate, spirit de inițiativă, exigență în activitate, comunicabilitate, calități dezvoltate de vorbire în public, putere de convingere, încredere în sine, disciplină, toleranță, motivație spre schimbare, liderism, orientare spre construirea unei comunități mai corecte și libere, dorința de a fi util altor oameni, comportament grijuliu față de lumea înconjurătoare, dorință de autoeducație și educație permanentă, tendere spre ideal și realizarea activităților necesare pentru obținerea succesului, autoperfecționism, spirit critic, valorificarea în permanență a potențialul său și a celor din jur, responsabilitate, punctualitate, originalitate, empatie, delicatețe, independență.

Tinerii au devenit conștienți de importanța implicării în activități de voluntariat, întrucât prin intermediul acestora se completează orizontul de cultură al tinerilor, se creează condiții favorabile pentru dezvoltare și creștere profesională, se asigură un mediu propice pentru exersarea și cultivarea diverselor înclinații, aptitudini și capacități.

Prin intermediul voluntariatului se ating scopurile și se realizează conținuturile educației intelectuale (la nivel cognitiv), morale (formarea conștiinței și conduitei morale, unul dintre factorii importanți în formarea personalității integre a tinerilor pe baza valorilor etice), civice și patriotice (capacitatea de operare cu criterii valorice și percepere a valorilor autentice naționale cât și promovarea acestora). Principiile activităților de voluntariat le regăsim și în conținuturile noilor educații (educația pentru schimbare și dezvoltare, educația ecologică, educația pentru sănătate, educația pentru timpul liber, educația pentru cooperare și pace, educația pentru democrație etc.) precum: pacea și dezvoltarea potențialului uman, valorificarea resurselor naturale, tendința spre excelență, dezvoltarea potențialului de leadership al tinerilor prin intermediul învățării prin experiență, dezvoltarea abilităților profesionale, livrarea calității și performanței în orice activitate care se desfășoară, iar prin creativitate și inovație îmbunătățirea continuă a modului în care se realizează lucrurile, demonstrarea unui spirit ferm și transparență în deciziile și acțiunile luate de fiecare membru al societății, acționarea într-un mod sustenabil pentru planetă și societate, ținând cont de necesitățile generațiilor următoare, crearea unui mediu dinamic, prin desfășurarea unor activități pline de entuziasm și dinamism, dreptul la beneficierea oportunităților de învățare din diverse stiluri de viață, din diverse medii culturale respectând contribuția fiecărui individ.

Astfel, pentru dezvoltarea domeniului educațional este necesară o colaborare temeinică și de lungă durată între doi factori importanți ai procesului educațional: Școala și ONG-urile, întrucât aceasta va determina nivelul înalt al pregătirii educabilului pentru a face față cerințelor actuale ale societății în continuă schimbare și dezvoltare, transformarea acestuia într-un adevărat agent al schimbării, dar și facilitarea accesului la cunoștințe și la comunitatea în care acesta are posibilitatea să-și dezvolte abilitățile necesare pentru a putea aduce un impact pozitiv în societate și oferirea dreptului de a schimba lumea în care trăiește.

Bibliografie:

1. ANDRONIC, Răzvan-Lucian, *Voluntariatul vizavi practică studentească*, In: Analele Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, Suceava, 2009, p. 10-16.
2. ANNUAL REPORT 2011, *Volunteering for our future*, New York, UN Volunteers, 2012.
3. ANNUAL REPORT 2007, *Inspiration in Action*, Bonn, UNV/UNDP, 2008.
4. BESIC, Iasmin, *Youth decide! Empowering the active role of youth in society*, Sarajevo, Institute for Youth Development KULT, 2013.
5. DĂRĂBAN, Maria, *Voluntariatul, o necesitate a zilelor noastre*, In: Învățământul primar și preșcolar, 2013, nr. 3-4, p. 46-48.
6. *Inspiring Youth, United Nations Volunteers*, New York, UNV, 2011.
7. SOLOVEI, Rodica, *Tineri în acțiune sau cum să antrenăm elevii în activități de voluntariat în folosul comunității (Sugestii pentru activitatea extrașcolară la educația civică)*, Chișinău, PRAG-3, 2003.
8. КОСОБА, У.П., *Особенности мировоззренческой активности волонтеров*, In: Высшее образование сегодня, 2010, nr. 4, p. 36-38.
9. КРЕТОВА, У.П., *Особенности ценностно-смысловой сферы лиц, включенных в волонтерскую деятельность*, In: Психология в вузе, 2015, Nr. 1, p. 58-67.
10. ГРИШУНИНА, Е.В., *Особенности личности волонтеров*, In: Вопросы психологии, 2014, nr. 5, p. 71-78.

Webografie:

1. *Care sunt beneficiile voluntariatului*. [online] [citată 9 mai 2016] Disponibil: <http://sfatulparintilor.ro/familie-parinti/job-bani-cariera/scheffal-scheffal-care-sunt-beneficiile-voluntariatului>
2. *Ce este voluntariatul?*. [online] [citată 7 mai 2016] Disponibil: <http://cvact.ro/ce-este-voluntariatul.html>
3. MANESCU, Cristina. *Voluntariatul – mai mult decât un gest altruist*. [online] [citată 6 mai 2016] Disponibil: <http://www.didactic.ro/revista-electronica/revista-electronica-didactic-ro-issn-aa844-4679-ianuarie-2-aa2/voluntariatul-mai-mult-decat-un-gest-altruist-prof-cristina-manescu-colegiul-tehnic-transilvania-brasov>
4. *Strategia personală de planificare a procesului de învățare nonformală* [online] [citată 28 aprilie 2016] Disponibil: <http://evstrimitere.ro/pentru-tineri.aspx>
5. VASILIU, Oana. *Voluntariatul – Școala vieții pentru dezvoltare profesională*. [online] [citată 30 aprilie 2016] Disponibil: <http://blogunteer.ro/2011/03/voluntariatul-%E2%80%93-scoala-vietii-pentru-dezvoltare-profesionala/>

CLASA INVERSATĂ: UN NOU MODEL DE EFICIENTIZARE A INSTRUIRII

Livia TARLAPAN, studentă, Facultatea de Litere,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Eugenia FOCA**, lect. univ., drd.

Abstract. *Education is one of the most serious problem of today's society. In a world full of technology we should keep in touch with progress. We need to be open to new discoveries, especially in education. Flipped Classroom is a good opportunity to change the concept of teaching and education. In a flipped classroom, students watch online lectures, collaborate in online discussions, or carry out research at home and engage in concepts in the classroom with the guidance of a mentor.*

Keywords: *education, flipped classroom.*

Motto: „Educația este cea mai bună provizie pe care o poți face pentru bătrânețe”²⁴

Educația este cea mai puternică armă pe care o puteți folosi pentru a schimba lumea, ea este pilonul pe care se sprijină orice societate, noi alegem să ne înarmăm sau să cedăm în fața ei. Tehnica modernă, cu totalitatea de inovații pe care le poartă cu sine, ne-a invadat viața. Contemporan cu noi, secolul vitezei ne afectează indiferent de voința noastră. Ne opunem sau nu, suntem martori ai fenomenului de modernizare perpetuă a societății. Aceste schimbări care se produc în știință afectează direct toate domeniile de activitate a omului. În ultimii ani se apelează tot mai insistent la o reformă educațională, care a apărut sub forma unei îngrijorări cu privire la modul tradițional de predare pe fundalul tehnologizării progresive a societății.

Noul nu este neapărat rău, el este o consecință directă a modernizării. În această ordine de idei, dorim să trecem propriu-zis la tema pe care am cercetat-o și anume fenomenul *lecției* sau lecții răsturnate.

La moment cu problema modernizării fulger se confruntă educația din fiecare țară. Conform celui mai recent raport statistic publicat de China de către Centrul de rețea de Internet Information (CNNIC) (CNNIC, 2015), numărul total de utilizatori de Internet din China a ajuns la 649 de milioane până la sfârșitul lunii decembrie 2014, printre care și numărul de studenți de colegiu este absolut remarcabil. Dispozitivele mobile sunt tot mai populare pentru colegiu, studenții se conectează la internet printr-o varietate de wireless dispozitive mobile pentru a viziona clipuri video, descărca online resurse, comunică cu colegii și profesorii lor ce, de fapt, le permite o învățare interactivă.

Profesorul Aaron Sams în interviurile sale afirmă că: „Una dintre cele mai mari beneficii ale lecției răsturnate este faptul că interacțiunea globală crește: de la profesor-la elev și elev-profesor.” (7: 23)

Acum ce ați zice dacă condițiile se vor schimba? Nu credeți oare că încercarea se merită? Trebuie să fim deschiși progresului. Lecția răsturnată se centrează pe necesitățile și particularitățile individuale ale fiecărui discipol. Elevul/ studentul e capabil să vizioneze ori de câte ori vrea materialul video, astfel se sporește asimilarea informației și eficientizează procesul de învățământ.

În continuare evidențiem succint istoria acestui concept *Flipped lesson/ lecția răsturnată*. În 1956 Benjamin Bloom⁴⁹ a dezvoltat un model care identifică șase obiective educaționale cheie: *cunoaștere, înțelegere, aplicare, analiză, sinteză și evaluare*. În ceea ce privește clasificarea revizuită a lui Bloom, „clasă răsturnată” înseamnă ca elevii să efectueze niveluri mai scăzute ale activității cognitive (dobândirea de cunoștințe și de înțelegere) în afara clasei și să-și concentreze atenția asupra unor forme superioare de activitate cognitivă (aplicație, analiză, sinteză și/sau de evaluare), în clasă, în cazul în care acestea sunt susținute de colegi și profesor. Acest model diferă de modelul tradițional, în care „prima întâlnire” cu tema nouă se face în clasă.

Un rol indubitabil în apariția acestui concept îi revine profesorului de la Harvard, Eric Mazur, ideile căruia au influențat răsturnarea lecțiilor prin dezvoltarea

---

⁴⁹ Pashler H, McDaniel M, Rohrer D, and Bjork R (2008). Learning styles: Concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest* 9: 103-119.

unei strategii de instruire numită – *instruire de la egal la egal* (1997). El a descoperit că abordarea sa, ce preconiza transferul de informații din clasă și asimilarea în clasă, i-a permis să antreneze elevii în procesul de învățare în loc de curs.

În 1993 Alison King a publicat un ghid „From Sage on the Stage to Guide on the Side”. În aceste pagini profesorul dat și-a focusat atenția asupra importanței utilizării eficiente a timpului din clasă, pentru construcția de sens, mai degrabă decât pe transmitere a informațiilor.

Probabil cel mai ușor de recunoscut promotor al clasei inversate este Salman Khan. În 2004, Khan a început să înregistreze clipuri video, la cererea unui văr mai tânăr, cărui îi oferea meditații. Pentru unii, Academia Khan a devenit sinonim cu clasa răsturnată, cu toate că aceste filmulețe sunt doar o formă de strategie a lecției răsturnate.

În urma analizei definițiilor date acestui concept, *clasă răsturnată*, le evidențiem pe cele mai reprezentative:

1. „*Clasa inversată*⁵⁰ este un model pedagogic în care predarea materialului și factorul casnic tipic se răstoarnă, desigur vice-versa. Noțiunea de clasă răsturnată se bazează pe concepte, cum ar fi învățarea activă, ce are drept scop primordial motivarea elevilor. Valoarea principală a clasei inversate este de a schimba obiectivele sesiunii”.

2. „*Lecția răsturnată*⁵¹ este o abordare pedagogică în care se mișcă direct instrucțiunile de la grup, la învățarea individuală. Acum spațiul de grup este transformat într-o dinamică învățare, este interactivă în care profesorul ghidează elevii, ca aceștia, la rândul lor, să aplice conceptele și să pună în mișcare creativitatea în subiectul propriu-zis”.

În urma cercetării acestui model pedagogic am evidențiat mai multe avantaje, cum ar fi:

- *mediu flexibil*: profesorul deseori rearanjează spațiul în care va filma video și o va face intenționat pentru a acomoda, uni clasa, a sprijini lucrul în grup sau dimpotrivă a facilita o învățare individuală.
- *cultura de învățare*: În modelul tradițional centrată pe profesor, el este sursa furnizatoare de informații, în contrast vine lecția răsturnată, ca urmare elevii sunt activ implicați în răspândirea cunoștințelor, respectiv ei capătă deprinderea de a-și evalua cunoștințele într-o manieră personalizată.
- *conținut intenționat* – profesorii care practică acest fenomen, sunt într-o continuă meditație asupra faptului cum ar putea lecția răsturnată să ajute la înțelegerea materialului. Ei determină ce trebuie aceștia să învețe și ce materiale să folosească elevii pe cont propriu.
- *făurirea unui dascăl universal* – profesorul respectiv se face disponibil pentru toți elevii în egală măsură (12: 23).

Ca și orice fenomen acesta are și unele neajunsuri, cum ar fi:

---

⁵⁰ Логинова, А.В. Смешанное обучение: преимущества, ограничения и опасения [Текст] / А.В. Логинова // Молодой ученый. – 2015. – № 7. – с. 809-811.

⁵¹ Flipped classroom. URL: <http://www.knewton.com/flipped-classroom/>

- lipsa posibilității de a cere ajutorul direct, în caz că apar neclarități;
- nu fiecare elev face temele;
- este nevoie de un computer care nu în toate cazurile este posibil din punct de vedere financiar;
- studenții care nu au vizionat materialul de curs nu vor fi interesați de lecție.

Lecția inversată este pe larg aplicată în foarte multe țări: China, Australia, SUA, Rusia. La 13 martie 2015 în cadrul proiectului Digital Learning, sponsorizat de Alliance for excellence education a avut loc o conferință grandioasă „Clasa răsturnată”, care a găzduit reprezentanții din mai multe țări: Brazilia, China, India, Italia, Kazahstan, Mexic, Maroc, Serbia, Singapore, Olanda, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii⁵².

Profesorul universitar din Rusia Iulia Bondarenco⁵³ în cadrul conferinței „Strategii pedagogice și măiestria predării” a remarcat cu admirație utilizarea metodei flipped classroom în cadrul lecțiilor sale: „zilnic predau la diferiți studenți, fiecare din ei este unic și primesc o plăcere enormă în urma discuțiilor aprinse pe care le inițiem în timpul cursului. Deși am remarcat o problemă, unii au nevoie de mai mult timp pentru a înțelege careva lucruri. Aplicând filmulețele video înainte de cursul propriu-zis, a sporit eficacitatea și productivitatea studenților mei. Orice limbă străină se învață mai eficient dacă se pun în practică materiale suplimentare. Ofer studenților aceste clipuri video, pentru ascultare sau în studiul gramaticii. Astfel, strategia de învățare inversată implică pentru mine schimbarea rolului profesorului. Devine posibil cooperarea în timpul procesului de formare. Ei încetează să mai fie participanți pasivi în procesul educațional. Tehnologia vă permite să plasați responsabilitatea pentru elev pe cunoștințele sale, pe umerii proprii, astfel, dându-i un stimul pentru creativitate în continuare”.

Un model elocvent de predare a modelului american a fost lansat în China de „Institutul de Petrochimie și Tehnologie” din Beijing. După experimentul care a durat 8 luni, 72% din studenți au apreciat la maxim inovație didactică, deoarece inspiră studenții, le oferă mai mult control asupra propriului proces de învățare și eliberează mai mult timp de clasă pentru o interacțiune semnificativă. Conform rezultatelor testelor studenții au avansat la limba engleză, în special în planul vocabularului, audierii, vorbirii și receptării informației.

Concluzii: Rezumând cele spuse anterior, punctăm că lecția inversată e un nou model de predare ce se centrează pe elev și lucrează doar în favoarea sa. Nu este corect să afirmăm ca acest concept didactic este un panaceu la rezolvarea tuturor problemelor cu care se confruntă învățământul modern, mai degrabă, ar putea fi o modalitate de a înlesni și facilita învățarea.

---

⁵² Duffy, T M.&Cunningham, D. J. Constnxtivism: Implications for the design and delivery of instruction [A]. In D. H. Jonassen (Ed.), Handbook of research for educational communications and technology [C]. New York: Simon &Schuster Macmillan,1996, p. 170-199.

⁵³ «Перевернутый урок. Как объяснить тему так, чтобы все поняли, и чтобы никому не было скучно?» Диана Богданова, кандидат педагогических наук, Институт проблем информатики Российской академии наук (ИПИ РАН) / Дети в информационном обществе: информационный журнал – №11, апрель – сентябрь 2012.

Un punct forte al acestei strategii rămâne totuși învățarea profundă. Această formă de organizare a lecției oferă posibilitatea stimulării și orientării elevilor/studentilor spre activitatea participativă reală. Este evident că școala viitorului trebuie să țină piept cerințelor sociale ale timpului respectiv. Însă devenirea școlii ca ceea ce trebuie să fie – garanția progresului, depinde de nivelul de organizare și responsabilitate a societății, mijloacele materiale de care dispune societatea, pentru implementarea unor metode moderne de învățare și strategii.

Bibliografie:

1. Anderson LW and Krathwohl D (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: a revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
2. Cynthia J. Brame. Flipping the classroom. URL: <http://cft.vanderbilt.edu/guides-subpages/flipping-the-classroom>
3. International Conference on Arts, Design and Contemporary Education (ICADCE 2015) Weiran Zhang Foreign Languages Department Beijing Institute of Petro-chemical Technology
4. <http://subiecte.citatepedia.ro/despre.php?s=educa%FEie>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Flipped_classroom#History
6. <http://www.uq.edu.au/teach/flipped-classroom/what-is-fc.html>
7. <http://all4ed.org/dlday-2015-sharing-celebrating-success/>
8. <http://flippedlearning.org/Page/33>
9. «7 things you should know about flipped classrooms» // <http://www.educause.edu/library/resources/7-things-you-should-know-aboutflipped-classrooms>
10. Flipped classroom. URL: <http://www.knewton.com/flipped-classroom/>
11. Логинова, А.В. Смешанное обучение: преимущества, ограничения и опасения [Текст] / А.В. Логинова // Молодой ученый. – 2015. – № 7. – с. 809-811.
12. «Перевернутый урок. Как объяснить тему так, чтобы все поняли, и чтобы никому не было скучно?» Диана Богданова, кандидат педагогических наук, Институт проблем информатики Российской академии наук (ИПИ РАН) / Дети в информационном обществе: информационный журнал – №11, апрель – сентябрь 2012.

РОЛЬ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В РАБОТЕ С НЕПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ ХОРОМ

Виктория МЕЛЬНИК, магистр, Факультет образования, психологии и искусств, Государственный университет им. Алеку Руссо, Бэлць
Научный руководитель: **Лилия ГРАНЕЦКАЯ**, др., доцент

Abstract. *In this article are present the interactive methods of working with non-professional choir. Practice of these techniques allows for a more successful development and efficiency of vocal and choral skills.*

Keywords: *choir, interactive strategies, educational process, vocal, people*

“Идите в хоры и обретёте гармонию”. Роберт Шоу.

Введение. Хоровое пение – искусство уникальное. Это действенное и со всех сторон эффективное средство, способное охватить своим влиянием разное общество. Есть много видов художественной деятельности, из которых выделяют хоровое пение: доступный инструмент – голос, находящийся в

каждом из нас, слово, усиленное музыкальной интонацией и оттого удваивающее силу воздействия – все говорит об уникальности этого инструмента, духовно-нравственного совершенствования общества. Хоровое пение – искусство коллективное. А это значит, что чувство, идеи, заложенные в словах и музыке, выражаются не одним человеком, а массой людей.

Отличие функции руководителя работающего с самодеятельным коллективом в том, что ему необходимо самому воспитать в певцах вокальные навыки и развить в них творческое начало. Работа с самодеятельным хоровым коллективом принципиально отличается от работы с профессионалами. На руководителя здесь ложится достаточно большая нагрузка [5].

На хоровых занятиях от преподавателя – хормейстера требуется:

- Объяснить установочные позиции;
- Прививать и закреплять вокально-хоровые навыки;
- Расширять представления о хоровых приёмах и средствах исполнения;
- Разучивать новые произведения;
- Осуществлять контроль уровня знаний;
- Работать над художественной выразительностью исполнения.

Конкретизируя механизм локальной технологии в процессе хорового занятия, воспользуюсь примером, изложенным в виде следующей таблицы.

Таблица 1. Механизм локальной технологии в процессе хорового занятия [4]

№ п/п	Раздел хорового занятия	Основной вид деятельности	Цель раздела урока	Задачи раздела урока, параллельная деятельность обучающихся
1.	Распевание	<i>Вокализация</i>	Разогрев связок, подготовка певческого аппарата к вокальной работе	Самоконтроль певческого дыхания вокальной позиции и звукообразования, формирования гласных звуков
2.	Разбор Нового произведения		Знакомство с нотным текстом и стилем изложения хорового произведения	Осмысленное и чистое интонирование своей партии, общий анализ гармонического строя
3.	Работа над выученным произведением		Повторение материала. Совершенствование исполнения.	Выразительное и эмоционально-художественное исполнение

В таком сжатом времени, в котором мы живём для достижения поставленных целей и эффективности образовательного процесса, наряду с вокально-педагогическими технологиями, широко применяются интерактивные образовательные технологии и методы, значительно активизирующие процесс освоения и закрепления вокально-хоровых навыков, дающие новый стимул творческой коллективной работе, создающие на хоровом уроке атмосферу сотрудничества и общего познания вокальных и хоровых «секретов».

Методы и приемы работы с непрофессиональным хором, как известно, имеют специфику. Главное заключается в том, что необходимо учитывать возраст, и возрастные особенности восприятия, темпов продвижения в обучении и т. д. Одна из основных задач деятельности хормейстера – поиск такой формы работы, которая обеспечивала бы высокую результативность репетиционного процесса и позволяла сохранять устойчивое внимание и интерес к пению [1].

Для достижения этих целей я предлагаю использовать следующие интерактивные методы [2]:

- Ассоциативные игры на репетиции; представь и услышишь
- Эмоции
- Цвета
- Найди свой звук
- Звук и цвет
- Пластическое интонирование
- Послушаем музыку с закрытыми глазами.

Описание используемых методов:

„Ассоциативные игры на уроках музыки”

К. Паустовский отмечал, что у человека одаренного «любая мысль, любая тема, случайный предмет вызывают неиссякаемый поток ассоциаций».

Основные задачи ассоциативных методов:

- развить ассоциативное мышление, творческое воображение хористов, умение продуцировать неординарные идеи и образы;
- развить умение передавать эмоции, чувства, образы посредством звуков, мимики, движений красок;
- дать представление о различных характеристиках однотипного звукового явления;
- учить выражать мимикой, жестами эмоциональное состояние музыки после ее прослушивания.

„Эмоции”

Для проведения этого метода используются карточки с написанными на них эмоциональными характеристиками (радость, печаль, ярость, нежность и т.д.). Карточки раздаются хористом. Каждый пытается озвучить и передать в движении или мимикой ту или иную эмоцию. Хор пытается определить услышанное.

„Цвета”

Для проведения данного метода, используются от 4 до 6 цветных карточек (красная, синяя, зеленая, желтая, черная, белая), которые раздаются хористом. Они выбирают цвет, наиболее соответствующий их внутреннему настроению на данный момент, и разбиваются на группы. Дирижер просит участников:

- а) по очереди голосом озвучить цвет, каким они его себе слышат;
- б) зазвучать «цветовой палитрой» всей группой;

в) создать звуковое произведение, ритмически организовав его, чередуя звучание отдельных голосов, созвучий и целой группы «инструментов».

„Найди свой звук”

Для проведения данного метода, будут необходимы разнообразные мелкие предметы (ключи, гвозди, бумага, чашки, ложки и прочие «музыкальные инструменты»), из которых можно извлечь звуки.

Хористом предлагается, манипулируя этими предметами и извлекая из них разнообразные звуки (стуча, скребя, глядя, шурша, звена и т.п.), найти понравившийся тембр, звук, сочетание. После того как звуки будут определены, каждый воспроизводит свою находку и пытается объяснить, почему он выбрал именно этот звук или сочетание, какой образ, цвет возникает при восприятии этого звука.

“Звук и цвет” направленно на развитие ассоциативно-образного мышления

Я – художник, Цвет – настроение.

Хористы с большим удовольствием воплощают музыкальные образы в художественные, создают иллюстрации к музыкальным произведениям. Этот прием позволяет хористам через цвет отобразить настроение, образ музыки. Следует подсказать им, что цвет в рисунке имеет большое выразительное значение: светлые тона часто соответствуют светлому, нежному, спокойному настроению музыки; темные – тревожному, таинственному, яркие сочные краски – веселому, радостному.

„Пластическое интонирование” – направленно на освоение способов «активного слушания».

Особенностью данного метода является целостное восприятие музыки, через моторику своего тела. Пластическое интонирование – познание музыки через жест, движение, превращение процесса восприятия музыки из пассивной формы работы (слушание) в активную. Этот метод связан с именами таких педагогов, как Д. Б. Кабалевский, Т. Вендерова, В. Коэн.

„Прислушаем музыку с закрытыми глазами”

Этот метод не только позволяет проникнуться глубиной музыкальной гармонии, но и развивает ассоциативную мозговую деятельность. Данный метод широко распространяется в практике европейских ВУЗах.

Результатами работы по рассматриваемой технологии становятся [3]:

- активизация творческой хористов, расширение профессионального кругозора,
- формирование творческих умений и навыков,
- развитие познавательной деятельности,
- формирование профессиональных компетенций,
- повышения мотивации.

Заключение:

Таким образом, интерактивная технология обучения становится не только используемой, но и преобладающей технологией образовательного процесса хоровых занятий, позволяющей наиболее активно вести образовательный

процесс. В результате её реализации значительно интенсифицируются процессы обучения предмету, выработки творческих навыков и умений, освоения профессиональных видов репетиционной работы творческого коллектива, овладения профессиональной терминологией, привития умения работать в коллективе.

Библиография:

1. Чабанный, Виктор Федорович, *Методология управления любительским хоровым коллективом*, Вестник СПбГУКИ, № 12, сс. 160-169, 2012.
2. <http://www.openclass.ru/node/471679>
3. Озерова, Валентина Владимировна, *Использование инновационных технологий в детском хоре для создания высокоуправляемого коллектива: методическая работа*. Тверь, ТПК, 2012 г. – 46 с.
4. Волкова Вера Владимировна, *Роль современных образовательных технологий в развитии творческих способностей обучающихся на уроках хора в МБМУ*. Методическая работа Москва. 2012 г. – 14 с.
5. Калугина Наталья, *Методика работы с русским народным хором*. Москва., Музыка, 1997 г. – 257 с.

DIMENSIUNEA ESTETICĂ A LECȚIEI DE EDUCAȚIE MUZICALĂ

Dumitrița CADELNIC, studentă, *Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Margarita TETELEA**, dr., conf. univ.

Abstract. *The aesthetic dimension of the educational process, usually it is defined as education through beauty. The lesson of musica expresses the concept of teaching music as an art. Art is a product of human creation, basically the creation is inspired by a certain experience, feeling or occurrence.*

Keywords: *aesthetic dimension, music lesson, musical-didactic activity, curriculum, the principle of thematism.*

Actualitatea cercetării. În pregătirea multilaterală a personalității nu se poate trece cu vederea peste un factor important care este educația muzicală. Nu trebuie să existe școală în care elevul să nu beneficieze de o oră pe săptămână pentru a intra în arta sunetelor și în care să fie instruit corect pentru a trăi sentimentul muzicii și a gândi mesajul sonor-artistic. Întrebarea este: cum vor intra elevii în arta sunetelor – prin estetic, creativ, emotiv, sau – prin cognitiv, științific și învățarea termenilor uscați.

Educația estetică în cadrul lecției de Educație Muzicală se diferențiază în funcție de concepția și metodologia abordată. Există multiple argumente ce susțin educația estetică, cum ar fi:

- a. trebuința omului perceput ca ființă rațională și prin capacitatea de a asimila arta și frumosul uman și pe cel natural;
- b. exigența societății față de om, în sensul participării la edificarea și sporirea valorilor culturale ale societății, între care se regăsesc și valorile estetice – ale artei;
- c. elementul constitutiv obligatoriu al culturii generale a omului modern.

În opinia altor autori (C. Moise, T. Cozma, 1996) educația estetică trebuie să aibă două sensuri:

- educația pentru frumos, adică în vederea percepției, trăirii, înfăptuirii frumosului;
- educația prin frumos, adică prin mijlocirea frumosului.

La moment mai mult se accentuează insuficiența valorilor educației estetice, promovate la disciplina de Educație Muzicală. Dimensiunea estetică a lecției care se revarsă în creația elevilor la lecția de Educație Muzicală are la bază frumosul, arta. De pe pozițiile estetice, creația muzicală a elevilor se bazează și reiese din triviumul estetic: *compozitor-interpret-ascultător*, ce ar însemna că elevii care realizează acest trivium, îndeplinesc rolul de compozitor (creator), de interpret și de ascultător-receptor al valorilor muzicale (estetico-artistice). În urma dirijării și regizării de către pedagog a acestui proces, lecția se transformă din trivium estetic în quadrium estetic-pedagogic, *compozitor-interpret-explicator-ascultător*. În așa mod, noi putem numi triviumul o competență specifică a elevului, adică cultura sa muzicală, dar neapărat ca parte indisolubilă a culturii lui spirituale, care, la rândul său, la lecție se formează în baza a trei activități de creație a muzicii:

1. de ascultare a muzicii (audiția);
2. de interpretare a muzicii (cântul vocal-coral);
3. de creare a muzicii (ca fir roșu al tuturor activităților).

Primele două sunt etape ale lecției, a treia însă este firul roșu al acestei lecții. În așa mod *triviumul estetic* și *quadriumul estetic-pedagogic* pot fi percepute ca bază conceptuală și metodologică a lecției de Educație Muzicală. Tot acest concept estetic-artistic servește și ca baza integrării lecției de muzică într-o idee muzicologică (tema lecției), realizată printr-o metodologie bine structurată, bazată pe nouă activități muzical-didactice, elaborate și fundamentate de către I. Gagim în monografia „Știința și arta educației muzicale” (1996). Reieșind din aceste postulate, ne-am propus să descriem de pe poziții teoretice și practice procesul de realizare a integrității lecției de Educație Muzicală, abordat de pe poziții estetic-artistice.

În cercetarea literaturii despre specificul lecției de Educație Muzicală am sistematizat idei ale savanților din Rusia, Moldova, România. După metodologia modernă elaborată de Dm. Kabalevski, E. Abdulin, I. Gagim, M. Morari, M. Tetelea, M. Cosumova, V. Crișciuc ș.a., la lecțiile de Educație Muzicală muzica este trăită și conștientizată prin nouă activități muzical-didactice: *audiția muzicii, cântul vocal-coral, însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică, citit-scrisul muzical, activitatea muzical-ritmică, executarea la instrumente muzicale pentru copii, jocul muzical, creația muzicală, caracterizarea verbală, analiza muzicii*, care reiese din cele trei verigi ale creației muzical-artistice: *compozitor-interpret-ascultător*.

O calitate deosebită a lecției de educație muzicală o conține integritatea ei, fiind atinsă prin aplicarea tuturor activităților numite mai sus. Integritatea lecției de Educație Muzicală este o problemă abordată de mai mulți savanți muzicologi. Spre exemplu, Vasile Vasile (Ro) abordează integritatea lecției de Educație Muzicală ca soartă actuală a muzicii în școală. În Rusia, este tratată de pe poziția estetic-artistică,

compozitor-interpret-ascultător, de către așa pedagogi-savanți ca Dm. Kabalevski, O. Aproxina, E. Abdulin ș.a.

În Moldova, problema integrității lecției de Educație Muzicală este cercetată de către I. Gagim, care spune: „lecția de muzică trebuie privită din două puncte de vedere: *artistic și pedagogic*:

- I. *Ca lecție școlară* alături de alte lecții la alte discipline, cu toate cerințele, parametrii și atributele respective – durată, loc în orarul general, obligativitatea frecvenței ei de către toți elevii, manuale, caiete și alte materiale didactice, planificare a materie de studiu pe lecții, trimestru, lucrul pentru acasă, examene, sprijinite pe principii generale-didactice, pe legitățile psihofiziologice de dezvoltare a copiilor de vârsta dată etc. Însuși scopul rămâne comun pentru toate disciplinele școlare: modelarea omului, crearea personalității (și nu pregătirea de specialiști într-un domeniu sau altul).
- II. *Ca activitate artistică*, muzicală (cu toate atributele, accesoriile specifice). Ora de muzică face parte din ciclul estetic-artistic școlar, alături de literatură, artă plastică, dans. Faptul menționat schimbă radical viziunea asupra lecției de muzică vizavi de alte lecții școlare.” (Gagim 1996: 58-59)

Dm. Kabalevski formulează această idee în sensul că în educația elevilor, artei îi revine un rol aparte, pe care nu-l poate suplini alt obiect. Această particularitate decurge, în primul rând, din postulatul că orice operă de artă conține în sine principiul moral. (Kabalevski 1987: 192)

Deci, **dimensiunea estetică** a lecției de Educație Muzicală se bazează pe: estetic – care ar fi frumos – frumosul reiese din artă, iar arta fiind un rezultat al creației, și anume creația copiilor din cadrul lecției bazate pe cele două activități muzical-didactice. În acest context, lecția se structurează în trei etape: audiția, interpretarea și creația, iar activitățile muzical-didactice determină și realizează aceste trei etape de bază.

Vom încerca să caracterizăm în continuare aceste activități, reieșind din formulările estetico-științifice ale pedagogilor-muzicieni I. Gagim (MD) și P. Delion (Ro).

Audiția muzicii, ca activitate din cadrul lecției, dezvoltă interesul pentru muzică, sentimentul de dragoste pentru artă, simțul și gustul estetic muzical, își consolidează și își formează deprinderile de a asculta, de a recepta și a înțelege conținutul muzicii. Pentru a înțelege conținutul literar și muzical al lucrărilor audiate, este necesar de a face o pregătire în care să se analizeze ideile literare principale și frazele muzicale prin care sunt redată mai plastic imaginile artistice.

Cântul vocal-coral. În orice moment al lecției nu trebuie să uităm de mijlocul cel mai de seamă prin care se înfăptuiește educația muzicală a elevilor, care este activitatea vocal-corală. Pentru a fi ușor însușite de către elevi, cântecele trebuie să fie interpretate de către profesor, cu multă sensibilitate, ca să-i emoționeze și să constituie un prilej de a le forma puternice și durabile sentimente estetice (Delion 1993: 137-139).

Însușirea cunoștințelor muzicale și despre muzică. După cum afirmă I. Gagim, cunoștințele muzicale și despre muzică nu vor veni doar ca un accesoriu

suplimentar ce ar complecta mecanic cultura muzicală a persoanei, ele se „dizolvă” organic în toate activitățile muzicale practice.

Citit-scrisul muzical intră ca aspect important în instruirea muzicală a elevilor, contribuind în mod direct la înțelegerea artei muzicale, a legilor ei specifice. Cititul muzical poate fi promovat sub următoarele forme: citit ritmic, citit melodic, citit ritmico-melodic. Scrisul muzical la fel poate fi promovat sub cele trei forme, ca și cititul muzical, el va fi succedat de citit – ceea ce se scrie se și execută.

Activitatea muzical-ritmică. Muzica este legată de mișcare prin însăși geneza sa. În momentul contactării omului cu muzica, ritmul pune în mișcare sufletul, îl duce după sine, conferindu-i o anumită stare. Omul exteriorizează aceste mișcări, voluntar sau involuntar, prin anumite mișcări fizice. Mișcările în cadrul acestei activități vor purta un caracter plastic, artistic, având la bază simțul viu al muzicii – fiecare mișcare va reda o imagine artistică.

Executarea la instrumente muzicale pentru copii este o activitate artistică, cu ajutorul căreia copilul „cu mina lui” face muzică. Alături de alte activități, cum ar fi, cântul coral însoțit de instrumentele muzicale pentru copii înviorează lecția, sporește interesul copilului pentru artă.

Jocul muzical. O activitate firească pentru copii este și jocul muzical, el trezește reacții emoționale reale. Prin intermediul jocului, se înscrie o satisfacere, nu o obligație, de aceea prin joacă putem antrena pe oricine. Jocurile din cadrul lecției pot fi clasificate în felul următor: jocul cu caracter reproductiv, jocuri cu caracter creativ, jocuri muzicale, jocuri artistice.

Creația muzicală nu poate fi învățată, nici profesorul nu poate urmări scopul de a-i învăța pe elevi să compună/creeze muzică în sensul propriu al cuvântului. Creația ca activitate va cuprinde artistismul, creația în jurul muzicii, creația pe baza muzicii. Precum constată P. Bentoiu „o operă nu apare pentru că autorul știe orchestrație, forme, armonie și contrapunct... O piesă apare dacă autorul e capabil să gândească muzical”. (Bentoiu 1975: 13)

Caracterizare/analiză a muzicii. Este foarte dificil de a vorbi despre muzică, de aceea activitatea de caracterizare/analiză a muzicii ne ajută. Deprinderile se vor cultiva treptat de la o lecție la alta, de la o lucrare la alta. Caracterizarea poate fi efectuată în scris sau oral.

Activitățile muzical-didactice, împletindu-se și completându-se reciproc, ne aduc pe o singură cale – însușirea temei lecției, sub diferite aspecte de înțelegere a fenomenului muzical. Fiecare din activitățile muzicale-didactice au caracter integrator de activitate de învățare, de forme inițiate în tainele muzicii, de experiențe muzicale-artistice/pedagogice. În urma acestui fapt, lecția de Educație Muzicală nu va fi doar o lecție școlară, ci o activitate muzical-artistică cu început și sfârșit.

O însușire importantă a lecției de Educație Muzicală este îmbinarea tuturor activităților astfel încât să fie o unitate a tuturor formelor de lucru cu copii. Integritatea lecției vizează orientări actuale de educație, cum ar fi: principiul, domeniul delimitat clar, puse în mișcare de o raționalitate formalizată în scopuri clare. I. Gagim susține că: „formarea eficientă și suficientă a competențelor muzicale la elevi, a

culturii lor muzicale cere implicit o varietate mare de forme, constituite într-un sistem integru de activități muzical-didactice” (Gagim 2004: 42).

Leția de Educație Muzicală își lasă amprenta pe tot ceea ce se face în cadrul ei: orice se face la lecție trebuie să fie armonizat cu arta, cu frumosul. Toate activitățile se vor porni de la trăirea interioară, în munca sufletească. Activitățile muzicale nu sunt izolate, ci se revarsă invizibil, fără să destrame logica pătrunderii metodice în subiectul abordat. Nu poate fi pus în discuție rolul culturii muzicale pentru educarea și devenirea personalității. Activitatea muzicală stă la baza formării la elevi a implementării interesului pentru arta muzicală. Platon susține că: „în muzică, educația este lucrul esențial, fiind mai presus de orice, ritmul și armonia este pătruns în interiorul sufletului și-l ating puternic, aducând cu ele frumusețea morală” (Breazu 1973: 3).

Conținuturile Educației Muzicale, din perspectiva integrității lecției sunt elaborate în baza **principiului tematismului**, fundamentat în creațiile marelui pedagog rus Dm. Kabalevski. Principiul tematismului în contextul curricular și în contextul manualelor, determină respectarea succesiunii temelor generale, orice temă simbolizând o legitate a artei muzicale (spre exemplu: „Imaginea muzicală”, „Limba muzicală” ș.a.), care va fi însușită treptat prin diverse forme de lucru muzical-didactic. „Trasarea unui astfel de tematism, care poartă un caracter muzical-estetic și nu doar muzical-instructiv, a dat reala posibilitate de obținere a unității și integrității procesului de studiu nu numai în cadrul lecției, dar și pe parcursul întregului trimestru, al întregului an de învățământ și al întregului curs școlar”, afirmă Dm. Kabalevski (Кабалевский 1983: 8).

Dm. Kabalevski a mai menționat că temele claselor I-VIII constituie niște trepte și, urcând pe aceste trepte, copiii însușesc bazele culturii muzicale. Aname **principiul tematismului** scoate la suprafață nivelul gradului de formare a aptitudinilor muzicale de elevi la (interpretarea cântului-vocal, la un instrument ș.a.). Datorită acestui principiu, **subiectul lecției** determină calea și obiectivele necesare pentru realizarea în diverse forme a actului muzical.

În raport cu principiul tematismului, lecțiile de Educație Muzicală sunt clasificate de către I. Gagim în următorul mod:

1. lecția de introducere în temă;
2. lecția de aprofundare în temă;
3. lecția de generalizare a temei;
4. lecție-concert de încheiere a trimestrului sau anual.

Pedagogul poate să își programeze 1-2 lecții de introducere în temă, la fel și de aprofundare. Trimestrul se încheie cu o lecție-concert, prezentând rezultatele obținute. Ideea tematismului constă în faptul că totul ce se face la lecțiile de Educație Muzicală bate într-o temă, precum ca și o creație muzicală care are la bază o temă, are expoziție, dezvoltare și culminație. Dacă am compara o creație muzicală cu o lecție de Educație Muzicală putem constata că ambele se dezvoltă în baza principiului tematismului. Integritatea unei creații muzicale constă în dramaturgie, la fel ca și lecția de Educație muzicală.

Concluzii: Lecția de Educație Muzicală pune accentul pe dezvoltarea estetică, adică a frumosului din interior pe care trebuie s-o provoace practicarea muzicii. În

primul rând, lecția de Educație Muzicală este o lecție de artă, ceea ce ar însemna cultivarea simțului frumosului, al perfecțiunii, al armoniei. Putem susține că lecția de Educație Muzicală este parte din ciclul estetic-artistic școlar, împreună cu literatura, arta plastică și coregrafia. Integritatea lecției este o unitate a tuturor formelor de lucru cu copii.

Astfel, lecția de educație muzică nu este o schemă fixă recomandată doar pentru a fi umplută cu conținut, ea este un proces viu de dezvoltare, de fiecare dată înțeleasă și făurită din nou. Fiecare pedagog va plăsmui lecția conform viziunii sale, unicul criteriu de apreciere rămânând rezultatele obținute de elevi în valorificarea artei muzicale.

Bibliografie:

1. Bentoiu, Pascal, *Gândirea muzicală*, București, Editura Muzicală, 1975.
2. Breazul, George, *Un capitol de educație muzicală, în Omagiul lui Constantin Kirițescu*, București, 1973.
3. Delion, Pavel, *Metodica educației muzicale*, Chișinău, Editura Hyperion, 1993.
4. Gagim, Ion, *Fundamentele psihopedagogice și muzicale, Referat științific al tezei de doctor habilitat*, Chișinău, 2004.
5. Gagim, Ion, *Știința și arta educației muzicale*, Chișinău, Editura ARC, 1996.
6. Kabalevski, Dmitrii, *Cultivarea cugetului și sufletului*, Chișinău, Editura Lumina, 1987.
7. Кабалеvский, Дмитрий, *Требование времени*. In: Музыка в школе, 1983, nr. 1, p. 2-8.

REPERE PSIHOPEDAGOGICE ALE DEZVOLTĂRII APTITUDINILOR MUZICALE ALE ELEVILOR

Sergiu DAGUȚA, masterand, *Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
Coordonator științific: **Lilia GRANEȚKAIA**, dr., conf. univ.

Arta este una din formele de manifestare a culturii umane, prin care spiritul uman încearcă să cunoască lumea, apelând la un limbaj propriu, și să comunice rezultatele acestui demers, prin mesaje specifice, caracterizate prin structuri expresive, capabile să transmită o emoție umană, emoție care are un caracter complex, incluzând simultan senzorialitate, afectivitate și spiritualitate.

Educația muzicală este una dintre componentele principale ale educației estetice. Ea joacă un rol important în crearea premiselor necesare dezvoltării aptitudinilor muzicale, emoțiilor, sensibilității, sentimentelor și reprezentărilor muzical-estetice ale copiilor.

Fără îndoială, muzica are influență asupra individului, ritmul și armonia, ocotind filtrele logice și analitice ale minții, își croiesc drum spre comorile ascunse ale sufletului, stabilind contact direct cu sentimentele profunde din adâncul memoriei și imaginației. Pe de altă parte, pragmatismul exagerat și tendințele tehnocratice ale lumii moderne duc, într-o oarecare măsură, la diminuarea importanței, dezvoltării personalității prin intermediul artelor frumoase, una dintre care este și muzica. În prezent, se observă o creștere preponderentă a elementului rațional pur, dominația materialului asupra spiritualului, a cunoștințelor asupra sentimentelor. Aceste metamorfoze pot avea consecințe ușor de imaginat – dezechilibrarea psihicului uman,

ponderea armoniei între Ratio și Emotiv, între calcul și sentiment, între agerimea minții și bunătața sufletului.

Finalitatea educației muzicale, fiind orientată spre formarea culturii muzicale a elevului ca parte componentă a culturii spirituale, pune în fața pedagogiei muzicale contemporane obiective noi privind selectarea și înnoirea strategiilor didactice.

Cercetările în domeniul psihologiei esteticului interesul, observațiile și reflecțiile asupra efectului psihologic al muzicii, precum și aplicarea practică a acestora își au începuturile în adâncurile timpurilor. Încă în civilizațiile din antichitate se descoperă germeni ale teoriilor estetice și psihologice, care pe parcursul a mii de ani au fost elaborate în cadrul filosofiei, pedagogiei, medicinei, mai târziu în știința muzicii. Despre acest fapt ne mărturisesc lucrările marilor filozofi: *Pitagora*, *Platon*, *Aristotel*, *Democrit*, în care elaborează idei, fiecare om este apt de a învăța, a cunoaște adevărul și de a se perfecționa. Omul posedă două unelte ale cunoașterii: senzațiile și rațiunea. Prin organele de simț omul vine în contact cu lumea înconjurătoare și își formează capacitatea de a gândi. Primele semne științifice ale psihologiei muzicale regăsite în lucrările filosofilor antici, au determinat anumite principii ale teoriei și practicii muzicale, percepția acestei arte, cercetată fiind natura delectării estetice-sonore, precum și specificul inconștientului în raport cu experiența estetică-muzicală. Cercetările asupra problemei aptitudinilor muzicale au început la fel în secolul al XIX-lea prin lucrările lui C. Stumpf (1883, 1890), T. Billroth (1895), A. Faist (1897), M. Meyer (1898) ș.a.

C. Stumpf a fondat baza conceptului despre două componente ale înălțimii sunetului muzical. Obiectul de cercetare al lui Stumpf îl constituie tonurile particulare (separate) și combinarea lor, intervalele, acordurile, unele însușiri și aspecte aparte ale sunării, precum și particularitățile receptării lor. Observațiile lui Stumpf asupra modificării timbrului sunetelor la ridicarea sau coborârea lor au prevestit, într-o oarecare măsură, așa-numita „teorie bicomponentă a înălțimii”, în dezvoltarea căreia și-au adus un aport considerabil lucrările lui M. Meyer, G. Révész, V. Köhler. La cercetările lui Stumpf despre auzul absolut s-a alăturat O. Abraham. Multiplele rezultate obținute de Stumpf sunt destul de importante pentru dezvoltarea ulterioară a cercetărilor psihologice muzicale.

Printre cercetările consacrate aptitudinilor muzicale se evidențiază lucrarea lui B. Teplov *Psihologia aptitudinilor muzicale*. Autorul propune o originală concepție a muzicalității. El lansează noțiunea de *dar* (*har*, *talent*) muzical care, fiind o structură complexă, se află în funcție de îmbinarea unor aptitudini generale și speciale, mai exact – în funcție de aspectul *calitativ* al acestei îmbinări. Printre însușirile darului muzical el numește forța, bogăția și inițiativa imaginației, bogăția imaginilor vizuale, precum și atenția, voința și alte însușiri generale ale omului. Aptitudinile muzicale Teplov le-a definit prin termenul de „muzicalitate”. Aceste aptitudini speciale autorul le divizează în principale (fără de care activitatea muzicală n-ar fi posibilă) și secundare (care sunt mai puțin importante, dar care au, totuși, o influență considerabilă în unele activități muzicale). Indicele de bază al muzicalității îl constituie, după Teplov, „sensibilitatea emoțională” (receptivitatea, rezonanța, răspunsul, ecoul emoțional) la muzică. Centrul muzicalității omului îl constituie anume această însușire. În calitate de aptitudini muzicale Teplov numește: auzul muzi-

cal melodic, simțul ritmului și auzul muzical intern. În grupa aptitudinilor secundare el a inclus: auzul timbral, auzul dinamic, auzul armonic și auzul absolut. Teplov argumentează legătura indisolubilă între aptitudinile nominalizate și latura emoțional-auditivă a muzicalității. Trăirea muzicală profundă se află în raport cu perceperea de a diferenția perceptiv caracteristicile elementelor pânzei sonore: înălțimea, intensitatea, culoarea sunetului. În același timp, finețea auzului se dezvoltă în raport de faptul cât de puternic și profund este trăită muzica.

Din punct de vedere psihologic și pedagogic, este importantă afirmația lui Teplov: dezvoltate în unele cazuri neuniform, aptitudinile muzicale se compensează reciproc. Așadar, este important nu atât aspectul calitativ al aptitudinilor, adică simpla lor prezență, ci îmbinarea lor calitativă. Astfel, în urma unei analize Teplov evidențiază trei aptitudini muzicale fundamentale:

a) *Simțul modal*, capacitatea de a desluși funcțiile modale ale melodiei, sau a simți expresia emoțională a mișcării pitch („pitch” din engleză – înălțime, intensitate). Prin urmare, această capacitate poate fi numită ca componentă a auzului muzical fiind emoțională sau perceptivă. Simțul modal formează o unitate indisolubilă cu senzația înălțimii muzicale, adică înălțimii rupte de timbru. Simțirea modală se manifestă în percepția melodiei, în recunoașterea ei, în sensibilitatea exactă a intonației. La rândul său, acest simț împreună cu simțul ritmului formează baza emoțională a înțelegerii muzicii. În copilărie o manifestare caracteristică este dragostea și interesul pentru ascultarea muzicii.

b) *Capacitatea reprezentării auditive*, capacitatea de a profita de prezentările auditive, care reflectă mișcarea pitch. Ea mai poate fi numită auditivă, sau reproductivă fiind componente ale auzului muzical. Această reprezentare se manifestă direct la redarea melodiei la auz, pe prim plan la cânt. Împreună cu simțul modal este ca bază a auzului armonic, iar la o scară mai înaltă de dezvoltare se formează auzul intern. Astfel, capacitatea reprezentării auditive este nucleul fundamental al memoriei și imaginației muzicale.

c) *Simțul muzical ritmic*, capacitatea activă de a trăi muzica, a simți expresivitatea emoțională a ritmului muzical și redarea lui exactă. În copilărie simțul muzical ritmic se manifestă prin ascultarea muzicii însoțită direct de unele sau altele reacții motorii, care mai mult sau mai puțin exact transmit ritmul muzicii. Simțul muzical ritmic este baza tuturor acestor manifestări muzicale, care sunt legate de percepția și reproducerea, evoluția în timp a mișcării muzicale. Pe lângă simțul modal ea formează un fundament a sensibilității emoționale la muzică. Acest complex de capacități necesare pentru activitatea muzicală de orice gen sunt numite *muzicalitate*, care nu se limitează doar la aceste trei capacități, însă formează nucleul de bază a muzicalității. (B. Teplov)

Ion Gagim în monografia „*Dimensiunea psihologică a muzicii*” realizează o prezentare și sistematizare cronologică a ideilor reprezentative din istoria Educației muzicale cu date adunate din cele mai diverse surse, de la afirmările filosofilor antici până la renumitele personalități ale sec XIX-lea și al XX-lea din toate domeniile aferente celui muzical-educativ; filosofic, estetic, muzicologic, epistemologic, interpretativ artistic, psihologic, fiziologic, pedagogic. I. Gagim stabilește și caracte-

rizează un șir de principii ale percepției muzicale. Autorul a stabilit și a caracterizat trei niveluri ale percepției muzicale: 1. fiziologic; 2. psihologic; 3. Spiritual. Din perspectivă psihologică tratează și dezvoltă categoria de gândire muzicală, ca categorie muzicologică și estetică. Gândirea muzicală este examinată de cercetător în planul evoluției sale pe două poluri; de la cel tehnologic ca (logică a construirii textului muzical – M. Aranovski) la cel filosofic (ca element al logosului vieții – M. Medușevski). Autorul a stabilit că sensul termenului gândire muzicală a fost influențat de sensul atribuit categoriei „gândire” de psihologie, fiind redus mai mult timp la simple „operații logice” în contrasens cu fenomenele de ordin afectiv. Cercetările recente demonstrează că gândirea include cu necesitate și fenomene afective, sintetizând elementele intelectual și afectiv. În acest context, autorul caracterizează tipul specific de gândire, *gândirea afectivă*.

Aptitudinile unui aspect anumit de activitate se dezvoltă în baza însușirilor naturale legate de anumite particularități ale sistemului nervos, ca sensibilitatea analizatoarelor, forța, mișcarea și echilibrul proceselor nervoase. Pentru manifestarea aptitudinilor, e nevoie de multă muncă și efort din partea reprezentantului acestora. În procesul de profesiune a unei activități concrete se perfecționează lucrul analizatoarelor. Aptitudinile se dezvoltă numai în activitate, astfel, nu putem nega lipsa aptitudinilor la om, atât timp cât nu este încercat în sfera respectivă. Desori interesele spre un aspect sau altul al unei activități, indică spre aptitudinile care s-ar putea manifesta pe viitor.

Goethe zicea: „Dorințele noastre sunt presimțirile aptitudinilor ascunse în noi, semnul prevestitor la ce suntem capabili să înfăptuim”. (J. Goethe, 1969: 179)

Pentru a putea interpreta sau audia o lucrare este nevoie de mobilizarea proceselor și însușirilor psihice precum, imaginația, gândirea, memoria, atenția, atât prezența aptitudinilor muzicale antrenate, auzul muzical melodic, armonic, timbral, dinamic, polifonic, cât și a simțului ritmic. Toate aceste calități necesită o **dezvoltare muzicală**, aceasta este condiția obligatorie în instruirea și educația muzicală.

Profesorul de muzică apelează permanent la metodele didactice cunoscute: explicația, povestirea, conversația, demonstrația, ilustrativitatea, dar, paralel cu aceste metode, activitatea artistică impune metode specifice învățământului muzical.

Metoda acțiunii emoționale (Э. Абдуллин) se manifestă în capacitatea profesorului de a crea o atmosferă emotivă în jurul oricărui moment de întâlnire a elevului cu muzica sub formă de interpretare, audiție, analiză-discuție, creație etc. Metodele se realizează prin anumite procedee de instruire. Procedeele de realizare a acestei metode sunt: **crearea efectului mirării, crearea situației de succes, crearea situației de joc.**

Metoda asemănării și contrastului. (Б. Асафьев) În urma unor analize elevii ajung la concluzia că muzica este construită după principiul asemănării și contrastului, fapt ce-i ajută să se orienteze mai ușor în lumea muzicii. Comparația în timpul audiției muzicale, studierii unei lucrări muzicale, ajută elevii mai bine să pătrundă în particularitățile muzicale ale lucrării, conduce la o percepție mai profundă.

Metoda caracterizării poetice a muzicii (I. Gagim) este o metodă care mai este numită *metoda verbalizării artistice a muzicii*. Predarea muzicii nu poate fi

întreprinsă fără apel la cuvânt ca mijloc de „apropiere” de lucrare, de „intrare” în conținutul ei ezoteric. Cuvântul artistic despre artă este de înlocuit în explicarea ei, el contribuie efectiv la o percepere mai profundă și pătrunzătoare a lucrării, la o înțelegere mai clară a sensului și valorii artistice. Caracterizarea poetică a creației muzicale are loc atât din partea profesorului, cât și a elevilor. Verbalizarea artistică ne ajută să ne adâncim cu copii în muzică, la fel ajută profesorul să detecteze gradul de pătrundere a elevilor în lucrare, nivelul percepției ei, corespunderea muzicii „auzite în sine” cu ceea ce spune lucrarea propriu-zisă. Încă o semnificație este că omul când vorbește sau povestește despre muzică, el încă o dată în sine, trăiește această muzică. Această metodă utilizată pe larg, corect dozată, aduce o contribuție considerabilă la educația elevilor.

Metoda creării compozițiilor (Д. Кабалевский, Л. Горюнова) este orientată spre crearea mai multor forme de acompaniament, variante de interpretare a aceleiași lucrări muzicale. Această metodă oferă posibilitatea de comunicare în diverse forme cu o lucrare muzicală, păstrează la elevi interesul viu, constant față de lucrarea studiată și în același timp, dezvoltă la ei gândirea muzicală, imaginația, deprinderile muzical-interpretative.

Metoda vocalizării (Н. Гродзенская) constă în vocalizarea muzicii instrumentale, limbajul căreia este mai complex și mai dificil pentru percepție, decât al muzicii vocale. Cu ajutorul acestei metode elevii mai bine însușesc și înțeleg sensul, caracterul muzicii instrumentale. Intonând muzica cu vocea, elevul îi atribuie un sens personificat, muzica devine mai clară, procesul percepției se colorează emoțional. În cazul când utilizăm metoda dată putem vorbi de o cunoaștere de tip muzical.

Metoda notării grafice a melodiei (G. Balan) este o metodă eficientă în evindărirea, analiza, conștientizarea și trăirea liniei melodice sau a lucrării muzicale în întregime. Vizualizarea fluxului sonor permite ascultătorului să parcurgă lucrarea muzicală în integritatea sa, observând concomitent toate detaliile artistice și semantice.

Metoda reinterpretării artistice a muzicii (I. Gagim) asigură o atmosferă de căutare creativă care este benefică pentru a dezvolta capacitățile artistice a copilului în muzică și în alte domenii ale artelor, contribuind în așa mod la formarea unei culturi generale a elevului. Aceasta metodă se realizează cu ajutorul unor procedee specifice de prezentare a materialului muzical din unghiul de vedere al altor arte cu care se intersectează, se comunică muzica (arte plastice, coregrafie, teatru, literatură) oferă elevului posibilitatea de a percepe interdependența lor de existență în viața cotidiană. Pentru o percepere adecvată a muzicii e utilă o descriere parțială a artelor mai sus numite, deoarece pentru a dezvălui și explica conținutul muzical sunt necesare diferite puncte de vedere. Studiarea multiaspectuală a creației muzicale asigură o percepere integrală și stabilește o legătură activă cu realitatea înconjurătoare. Asociațiile între muzică și alte tipuri de arte, știință, natura, viața cotidiană, dezvoltă imaginația și gândirea muzicală, sporesc sfera manifestărilor intelectuale și emoționale fiind puncte de sprijin pe de o parte, apariția înfățișărilor vizuale la perceperea imaginilor muzicale, pe de altă parte, a asociațiilor auditive în procesul de meditare asupra creațiilor din alte arte, tablouri, acțiuni din viața cotidiană. Relațiile

de infiltrare a diverselor tipuri de gândire, folosirea asociațiilor – factori de dezvoltare a muzicalității, capacitațiilor creative ale copilului.

Metoda de creare a compozițiilor muzicale constă în însușirea diverselor forme de interpretare a muzicii la instrumente sau voce (individual, în ansamblu,). Această metodă este polifuncțională, realizează mai multe cerințe și este cu aspect comunicativ (elev-elev, elev-învățător, elev-clasa etc.), învățarea elevului prin participare, colaborare. Metoda dată este potrivită la asimilarea și învățarea muzicii populare și folclorului pentru copii. Înainte de a trece la improvizarea melodiilor, desene ritmice variate, versuri, elevul trebuie să cunoască un repertoriu divers și variat de cântece, însușite din mai multe puncte de vedere (melodie, formă, conținut etc.), care deschid în fața lui o lume nouă a creației muzicale. Astfel această metodă se aplică cu o serie de procedee care corespund cerințelor de învățare și pot fi clasificate în funcție de scopurile propuse:

- Dialog ritmic în formă de replici scurte (elev-elev, elev-clasă etc.) în baza formelor ritmice din cântecele și melodiile cunoscute, compuse, improvizate de elevi.
- Repetarea variată în formă liberă a motivelor ritmico-melodice, mișcări de dans etc.
- Interpretare, acompaniată și susținută de instrumente, cântece, colinde, obiceiuri populare.
- Improvizații melodice/ritmice (evidențierea motivului ritmic/melodic și supra-punerea cu un alt motiv însușit din timp).

Metoda de reflectare în contextul diverselor mijloace de comunicare cu muzica este o cale efectivă de formare a gândirii muzicale și a imaginației la copii. E necesar ca elevii în permanență să gândească la conținuturile creațiilor muzicale și relațiilor dintre muzică și lumea înconjurătoare, emoțiile care le-a trăit compozitorul în timpul când a compus lucrarea, imaginile și asociațiile apărute în timpul audienței, care este mesajul redat de către compozitor, dar și ce înțelege și simte ascultătorul. Elevii să se gândească asupra rolului muzicii și a altor domenii ale artelor în viața omului, perceperea ei sub unghiul de vedere al temelor studiate care servesc ca un cod la înțelegerea diverselor aspecte ale muzicii, gen, forma, limbaj, stil, epocă muzicală.

Metoda generalizărilor muzicale. În procesul de educație muzicală în permanență este necesitatea de a reactualiza, revedea, împreună cu elevii temele curriculumului, repetarea creațiilor muzicale din poziția noilor teme și cunoștințelor acumulate pe parcursul anilor de studii.

Astfel se realizează metoda de generalizări muzicale care este principală în organizarea și învățarea muzicii. Această metodă activează experiența muzicală și de viață a copilului care necesită o corelație cu noile cunoștințe acumulate. În așa mod, cursul întreg de educație muzicală și fiecare lecție în parte capătă un caracter desăvârșit. Scopul principal al educației artistice ca formare continuă constă în formarea capacitațiilor creative și artistice a personalității.

Concluzii: Aptitudinile care le posedă fiecare om se dezvoltă din însușirile lui, predispozițiile naturale, care sunt ascunse într-o formă potențială până la mo-

mentul când începe orice activitate concretă. Pe plan subiectiv omul își poate dezvolta aptitudinile nelimitat, obținând în creșterea personală noi performanțe, dar nu întotdeauna realizările de valoare în plan subiectiv pot avea o valoare obiectivă. Important este alegerea corectă a specializării profesionale în care capacitățile potențiale după caracterul lor sunt identice cu tipul activității care muzicianul o alege ca una de bază. În mod normal, reușita bună în activitatea aleasă exprimă o coincidență a capacităților cu interesele. Aptitudinile muzicale, într-o măsură considerabilă, stabilesc productivitatea și realizările omului în toate tipurile de activitate muzicală. Cercetarea lor se prezintă ca obiectiv semnificativ pentru psihologia muzicală.

Principiile și metodele nominalizate anterior funcționează împreună și se află într-o interacțiune armonică. Îmbinarea lor aduce rezultate frumoase, toate sunt orientate spre obținerea eficacității învățământului muzical. Predarea artei muzicale poartă un caracter artistic. Demersul pedagogic-educational la orele de educație muzicală se realizează prin activități specifice de coordonare a angajării elevilor în universul artistic.

Bibliografie:

1. Гете, Иоганн Вольфганг, *Избранные философские произведения*, Москва, 1964. С. 179.
2. Granețkaia, Lilia, *Dimensiunea imagistică a creației muzicale în studiul pianistic*, Editura Lira, Chișinău, 2013.
3. Gagim, Ion, *Introducere în muzicologie*, curs universitar, Bălți, Editura universitară, 2006.
4. Gagim, Ion, *Dimensiunea psihologică a muzicii*, Iași, Noël, 2003.
5. Morari, Marina, Stîngă, Ala, *Educația muzicală*, Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V-VIII), Chișinău, 2010.
6. Pascu, George, *Căi spre marea muzică*, Iași, Editura Noël, 1977.
7. Zlate, Mielu, *Introducere în Psihologie*, Iași, Polirom, 2000.
8. Теплов, Борис, *Психология музыкальных способностей*. В: Теплов Б. *Избранные труды*, т. 1. Москва: Педагогика, 1985, с. 42-223.

VALORIFICAREA MUZICII INSTRUMENTALE ÎN CONTEXTUL TEMEI CURRICULARE MUZICA ȘI NATURA

Elena ȚURCANU, studentă, *Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Lilia GRANEȚKAIA, dr., conf. univ.**

Abstract. *The article addresses the issue of integrating music-teaching activities, especially listening instrumental music. The didactic-formative value of the instrumental music is being adapted to the context of the curriculum topic Music and nature, a series of theoretical approaches are proposed for detecting the problem.*

Keywords: *music lesson, audition, instrumental music, music-teaching activities, music and nature.*

Procesul educațional actual este unul de formare a personalității elevului din perspectivele conștientizării valorilor umane și a identității sale personale în raport cu aceste valori. Această orientare de desfășurare se bazează pe identificarea și realizarea unui set întreg de competențe și obiective generate de necesitățile elevului. Re-

forma din învățământ propune soluții în vederea dezvoltării acestei concepții conform căreia unitatea învățării este elevul ca subiect și obiect direct al formării personale.

În realizarea acestor competențe și obiective sunt antrenate o mulțime de conținuturi și tehnici de lucru, această pluralitate conducând spre selectarea celor mai adecvate modalități de lucru în cadrul fiecărei discipline școlare. Educația muzicală este una esențială în formarea omului ca om, de aceea tratarea problemei „Valorificarea muzicii instrumentale în formarea culturii muzicale ale elevilor” din această perspectivă este nu numai actuală, ci și absolut determinantă educațional.

Arta muzicală în toate timpurile și pretutindeni a fost considerată ca un mijloc influent de cultivare a personalității umane. Orice operă de artă sugerează un mesaj ce se transmite printr-un limbaj propriu. „Studiind muzica elevii vor simți și vor înțelege chiar din clasa I, că studiază viața, că muzica este viața însăși” (Dm. Kabalevski). Finalitatea pedagogică a comunicării artistice este dată nu numai de *valoarea estetică a muzicii*, ci și de *participarea* creatoare a subiectului în această comunicare.

În literatura de specialitate se face distincție între cunoașterea teoretică a realității și cunoașterea practic-spirituală, careia îi aparține și arta. Dacă *cunoașterea teoretică* a realității presupune dobândirea unor generalizări din ce în ce mai înalte, sub forma conceptelor și legilor științifice, *cunoașterea artistică* presupune realizarea unei sinteze a individualului și generalului prin intermediul imaginii artistice.

Procesul educației muzicale este o activitate complexă, continuă, sistematică și unitară, care începe în copilărie și continuă de-a lungul întregii vieți. Actualmente, în contextul reformei învățământului general, educația artistică parcurge etapele perioadei de tranziție la noul concept educațional. Se desfășoară implementarea și dezvoltarea *Curriculumului școlar de educație muzicală*. În conformitate cu prevederile acestuia, *educația muzicală* în clasele I-VIII se realizează prin predarea/însușirea *muzicii ca artă, ca fenomen emoțional-artistice* și nu ca domeniu teoretic sau științific.

Activitatea muzicală școlară nu se mărginește la lecția propriu-zisă, ci se extinde și în domeniul extrașcolar. Evaluarea activității muzical-artistice a elevilor poate deveni un stimulent important pentru formarea lor culturală ulterioară.

Scopul general al disciplinei fiind *formarea culturii muzicale* ca parte componentă a *culturii spirituale*, finalitatea principală a acesteia este *educarea omului cult sub aspect muzical-artistice*, și nu a muzicianului. „Omul nu este, ci devine o ființă culturală” (A. Tănase).

Actualitatea temei reiese și din faptul că, de multe ori, formarea umană este declarată, însă nu sunt indicate căile prin care ar putea fi realizată. Ceea ce ne propunem este, de fapt, una din numeroasele modalități de a aborda valorile umane prin prisma muzicii instrumentale.

Problema cercetării este marcată prin faptul că accentul s-a deplasat de la teorie și cunoștințe elementare de notație muzicală, de la deprinderi de solfegiere și cântare spre cunoașterea, înțelegerea *simțirea și trăirea muzicii ca fenomen artistic, emoțional-psihologic și spiritual*.

Muzică instrumentală reprezintă o compoziție muzicală sau o înregistrare fără versuri sau voce, producerea muzicii se bazează în principal pe sunetele scoase de instrumentele muzicale.

În pofida tuturor nefastelor vremuri istorice, strămoșii noștri oricând au purtat o fervoare vie pentru fiecare instrument muzical nou născut, fiind laborioși în descoperirea tehnologiilor constructive, ei au știut să aprecieze locul și funcția fiecărui instrument în viața folclorică autohtonă. Evoluția instrumentelor muzicale populare din Moldova își are istoria sa proprie, deși de-a lungul veacurilor nu a fost special studiată.

În toate timpurile existenței sale conștientizate omul a căutat să scoată sunet din orice esență: piatră, lemn, os, porțelan, sticlă, frunză, solz, abanos etc. E. Wuillermoz afirmă „De care resurse instrumentale dispunea primul meloman? De bătăile surde produse de la ricoșarea picioarelor sale pe suprafața solului, de la pocnitura celor două mâini, lovite una de alta, de la percuția unei cremene sau unei bucăți de lemn uscat și de inflexiunile propriiei sale voci” (Babii: 7). La începuturile sale omul se concepea ca o ființă naturală și întru totul se supunea legilor naturii. Practica utilizării elementelor imitative (fluieratul, hăulitul), mișcărilor ritmice (tropăitul, rotirea, alergarea), uneltele sonore (din lemn, piele, piatră, os etc.) formau acel firav, brutal și profan cadru de resurse inițiale, care avea să fie încă mult timp de natură sincretică (Babii 2003: 10).

Gândirea muzicală primitivă se menține într-o stare de poligeneză. Pe parcursul dezvoltării istorice de lungă durată omul observă că tubul deschis în momentul suflării aerului la o extremitate emite nu numai sunete prelungi, ci și sunete de altă natură: gingașe, țipătoare, liniștite, stridente etc. Același lucru se întâmplă și cu coarda întinsă care, fiind apăsată duce la schimbarea sonorității, zbârnâiala gravă este schimbată cu un sunet mai acut sau invers.

Promovarea muzicii instrumentale în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea provoacă continua ameliorare a diverselor pupitre ale falangei sonore. Primele beneficiare sunt instrumentele cu claviatură, în principal orga și clavecinul, în timp ce vioara cu întreaga sa familie își urmează triumfala carieră începută în secolul al XVI-lea.

Cercetând și studiind diferite aspecte ale muzicii, îndeosebi ale muzicii instrumentale, ne-am convins că în formarea culturii muzicale este necesară acumularea **experienței de receptare a muzicii**. Muzica instrumentală nu poate exista în afara percepției. Orice formă de comunicare cu muzica instrumentală, orice activitate muzicală învață elevii să audă muzica. Prin perfecționarea continuă a deprinderii de a asculta muzica instrumentală pătrundem în sensul ei. Ca proces psihic-spiritual, **percepția muzicii** (auzirea, simțirea, trăirea și înțelegerea) este proprie tuturor activităților muzicale (N. Vetlughina, D. Kabalevski, O. Apraksina, E. Abdulin). Dacă la alte discipline multe lucruri pot fi învățate și memorate în mod mecanic, nelăsând vreo urmă nici în conștiință, nici în suflet, apoi „în muzică” pot fi memorizate numai lucrurile care au fost înțelese și trăite emoțional, profund.

Exigențele curriculare la educația muzicală în clasa a VI-a, tema „Muzica și natura” presupun formarea la elevi a unor competențe (cunoștințe, capacități, atitudini) legate de cunoașterea posibilităților descriptive și expresive ale muzicii în descrierea și reflectarea imaginilor din natură.

Din timpuri istorice îndepărtate, natura este considerată izvor nesecat de inspirație pentru toate artele (muzică, pictură, literatură ș.a.). Ritmurile muzicale, în majoritatea lor, sunt preluate de la sunetele sesizate de om direct din lumea înconjurătoare. Oamenii au învățat să cânte imitând cu vocea ciripitul ademenitor al păsărilor.

lor, deci natura a fost prima lor muză. Cea mai puternică dovadă o constituie folclorul muzical moștenit și transmis cu grijă din generație în generație. Baladele, doinele și cântecele create de popor evocă măreția naturii și rolul ei în viața omului.

Curriculumul modernizat la Educația muzicală vizează o gamă largă de creații ale compozitorilor naționali și universali, prin intermediul cărora elevii vor descoperi evenimentele și imaginile naturii în diverse activități muzical-didactice: **audiție, reflecție, interpretare, joc** etc. Propunem o listă repertorială a creațiilor muzicale recomandate de curriculumul la Educație Muzicală.

- a) Cântecul „Țara mea”, vers. – Gr. Vieru, muz. – Valentin Doni;
- b) Cântecul popular „Luncile s-au deșteptat”, după Timotei Popovici;
- c) „Balada Miorița” în interpretare de Nicolae Sulac;
- d) Tabloul muzical „Ciocârlia”;
- e) Cântecurile populare „Sorцова”, „Lăzărelul”, „Caloianul”, „Paparudele”, „Drăgaica” etc.;
- f) Tabloul muzical „Dimineața în sat” de Alexei Botoșanu;
- g) Suita de melodii populare „Plai moldovenesc” în prelucrare de Ion Păcuraru;
- h) Suita № 3 pentru orchestră „Săteasca” de George Enescu, p. IV, „Pârâu sub lună”;
- i) Cântecul „Revedere, vers.” – Mihai Eminescu, muz. – Dumitru Georgescu-Kiriac;
- j) Cântecul „Codrii mei frumoși”, vers. – Petru Cruceniuc, muz. – Eugeniu Doga;
- k) Suita simfonică „Privești moldovenești” de Mihail Jora;
- l) Concertul „Iarna” din ciclul „Anotimpurile” de Antonio Vivaldi;
- m) Simfonia № 6 „Pastorală” de Ludwig van Beethoven, p. IV;
- n) Cântecul „Fata de păstor”, versuri populare, muz. – Teodor Teodorescu.
- o) Poemul simfonic „Vltava” de Bedřich Smetana.
- p) I. Șerbănescu, marșul triumfal „Codrul”;
- q) G. Lange, piesa „Blumenlied”.

Integrarea **muzicii instrumentale** la capitolul **Muzica și natura** (și nu numai), are o însemnătate deosebită și o contribuție fără limite în realizarea scopului Educației Muzicale, și anume: **formarea culturii muzicale ca parte componentă a culturii spirituale a elevului.**

Studiind tema Muzica și natura, elevii își vor forma anumite competențe, printre care:

- 1) Identificarea procedeelelor de redare a imaginilor muzicale ale naturii: imitații directe (onomatopeice) și indirecte, reproduceri și descrieri muzicale, sugestii muzicale spațiale, de lumină, culoare, de statism și mișcare ș.a.
- 2) Manifestarea spiritului creativ în activitatea de interpretare muzicală prin colaborarea artistică cu profesorul la modelarea imaginii muzicale a naturii. Expunerea orală / în scris a impresiilor provocate de muzică, emiterea judecăților estetice asupra diversității fenomenelor muzicale (**caracterizarea muzicii**).
- 3) Exprimarea argumentată a atitudinii proprii asupra fenomenului muzical-artistic (ca mijloc de exprimare și comunicare spirituală, ca limbaj al emoțiilor și sentimentelor umane, în legătură cu alte arte, în raport cu diferite fenomene ale vieții, cu alte domenii de activitate umană).

La lecția de Educație muzicală, muzica instrumentală poate fi „adusă” elevilor atât sub formă de înregistrare, cât și în interpretarea vie a acesteia de către profesor. Creațiile audiate trebuie să fie susținute de un cuvânt introductiv din partea profesorului, prin aceasta, venind să ilumineze unele aspecte istorice, biografice, muzicologice, estetice și de conținut aprofundând nivelul de percepție al lor.

Evoluția concepției învățământului muzical școlar a condiționat, inclusiv, modificarea formelor de lucru muzical-didactic aplicate la lecție. Dacă odinioară forma dominantă era „cântul”, după cum am menționat deja, astăzi lecția de muzică include multiple și variate activități muzicale. Sarcina de bază a tuturor acestor activități este aprofundarea în lumea muzicii, cucerirea, pas cu pas, a artei sonore. Evoluția din ultimele decenii permite identificarea unor modele care au contribuit la dezvoltarea didacticii disciplinei. Astfel, *educația muzicală* reprezintă o disciplină pedagogică, aflată la intersecția între artă și muzică, pedagogie și psihologie, filozofie și muzicologie etc.

Experiența elevului în perceperea adevărată, trăită și conștientizată a muzicii, este temelia tuturor formelor de familiarizare cu muzica. Fără această experiență n-are rost învățarea abstract-teoretică, nu poate fi formată cultura muzicală. În acest context, constituentele cunoașterii și asimilării artei muzicale – *cunoștințele, capacitățile, atitudinile* – rămân a fi, în linii mari, *competențe muzicale* care-și capătă dreptul la existență doar în raport cu *experiența muzicală*. Interesul, gustul artistic, capacitatea de apreciere a valorilor artistice pot fi cultivate doar în cadrul practicilor muzicale, pornind de la sensibilizare și ajungând la dragostea pentru arta muzicală și identificarea eu-lui personal al elevului cu Muzica.

Prin tema *Muzica și natura* elevii își vor îmbogăți cultura lor spirituală, deschizând noi orizonturi, descoperind noi posibilități ale muzicii. Fără muzica instrumentală este practic imposibil de oferit posibilitatea copilului de a cunoaște toate posibilitățile descriptive și expresive ale muzicii, aceasta fiind valorificată la maxim în cadrul activității de audiere. Or de la ascultare pornește totul, până nu asculți nu poți să cunoști, să percepi, să caracterizezi, să analizezi, să acompaniezi. Prin muzica instrumentală se va cultiva interesul, gustul artistic, capacitatea de apreciere a valorilor artistice, aceasta contribuind nemărginit la realizarea scopului general al culturii muzicale: *Formarea culturii muzicale a elevului ca parte componentă a culturii lui spirituale.*

Bibliografie:

1. Babii, Vladimir, *Studiu de organologie*, Chișinău, Editura Tipografia Elena, 2003.
2. Bălan, George, *Cum să ascultăm muzica*, București, Humanitas, 1998.
3. Bălan, George, *Sensurile muzicii: Compozitor, interpret, ascultător*, București, 1965.
4. Bularga Tatiana, *Psihopedagogia interesului pentru muzică*, Chișinău, 2008.
5. Denizeau, Gerard, *Să înțelegem și să identificăm genurile muzicale*, Iași, Editura Meridiane, 2000.
6. Gagim Ion, *Știința și arta educației muzicale*, Chișinău, Editura ARC, 2007.
7. Morari, Marina, *Dicționar de forme și genuri muzicale*, Chișinău, Ed. Epigraf, 1998.

PARTICULARITĂȚILE MANAGEMENTULUI CALITĂȚII LA ÎNTREPRINDERILE NAȚIONALE

Daniel VICOL, student, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, dr., lect. univ.

Abstract. *Traditionally, the international standards of quality are playing a decisional role in organization, leading, and the frequencies of management actions which are undertaken by contemporary businesses to achieve the "perfection" in quality control of their products. The purpose of this article is to capture specific way implementation of quality management systems in the Moldovan economy, describing new features, standards on the role in the national economy as well as their gesturing to open new markets for entrepreneurs activation in Republic of Moldova.*

Keywords: *Quality, ISO 9000, ISO 9001:2000 Cerify, Quality Management System, GLOBALGAP standards in Republic of Moldova.*

Noțiunea de „calitate” face parte din limbajul cotidian, având desigur o percepție diferită de la o persoană la alta, bazată pe experiențe și date individuale diferite, de aici rezultă o serie de diferențieri, neclarități sau chiar confuzii. (Filip, 2010: 155)

Conform standardului ISO 9000, „Calitate este ansamblul de proprietăți și caracteristici ale unui produs care îi conferă acestuia aptitudinea de a satisface cerințe exprimate sau implicite”. (Marin, 2002: 39)

Calitatea serviciilor, produselor, managementului, care, în fapt, influențează calitatea celorlalte produse și procese ale întreprinderii, reprezintă un factor decisiv în importanța activității oricărei organizații prezente pe piață, a cărei dinamică este în continuă dezvoltare, în condițiile economiei de piață actuale. Această calitate contribuie, direct sau indirect, la mărirea cifrei de afaceri, la păstrarea poziției de piață, ocuparea a noi nișe de piață, îmbunătățirea imaginii organizației, creșterea încrederii clienților și furnizorilor în serviciile și produsele oferite de organizație etc. (Stanciu, 2003: 55)

„ISO” este un acronim din limba engleză a „International Organization for Standardization” (Organizația Internațională pentru Standardizare).

Sistemul de Management al Calității (SMC)

Sistemul de management al calității este un sistem de management orientat către respectarea de o organizație a tuturor cerințelor serviciului / produsului furnizat clientului. Practic sistemul de management al calității este un mod de conducere a organizației orientat către client sau, mai bine zis, orientat spre respectarea, de către produsul/serviciul furnizat, a tuturor cerințelor clientului.

Este un standard internațional ce conține criterii pentru documentarea, implementarea și certificarea unui Sistem de Management al Calității. Este practic singurul document de referință ce stă la baza unei certificări ISO 9001: 2000 (Filip, 2010: 100)

Orice tip de organizație, indiferent de mărime, natura produsului/serviciului furnizat, de forma de proprietate și modul de organizare (S.A., SRL, ONG etc.).

Măsurile ce trebuie întreprinse de o organizație pentru a fi certificată ISO 9001

O organizație care dorește să obțină o recunoaștere a conformității Sistemului de Management al Calității, documentat și implementat cu cerințele standardului ISO 9001: 2000, trebuie:

1. să documenteze un sistem de management al calității;
2. să implementeze un sistem de management al calității;
3. să solicite unui organism de Certificare a SMC evaluarea sistemului de management al calității în vederea certificării conform cerințelor ISO 9001: 2000.

Un sistem de management al calității trebuie documentat astfel încât să fie înțeles și accesibil personalului de la toate nivelurile organizației. (Raboca, 2012: 52, 53)

Documentația sistemului de management al calității trebuie să fie completă, să cuprindă toate activitățile legate de calitate ale organizației și, în același timp, să nu fie atât de restrictiv încât să împiedice manifestarea creativității și a spiritului de responsabilitate la nivelul fiecărei persoane. Gradul de detaliere al procedurilor sau instrucțiunilor de lucru depinde de decizia organizației și a utilizatorilor, de nivelul de control necesar pentru a obține rezultatele așteptate, de experiența și nivelul de instruire a utilizatorilor. (Stanciu, 2003: 67)

În înțelesul strict al termenului, certificarea reprezintă recunoașterea unei terțe părți a faptului că organizația a implementat un Sistem de Management al Calității în conformitate cu cerințele ISO 9001:2000. Însă prin certificarea ISO 9001: 2000 organizația comunică tuturor părților interesate că principalul obiectiv al organizației îl reprezintă calitatea (calitate definită ca respectarea de către produsul/ serviciul furnizat a tuturor cerințelor clientului); toate aspectele organizației (performanțele proceselor, competența personalului, produsele, serviciile) se îmbunătățesc în mod continuu. (Filip, 2010: 97)

Deși la prima vedere procesul de certificare este simplu, acesta necesită resurse (umane, financiare, timp), restructurări ale organizației (numai atunci când acest lucru este necesar) și, foarte important, procesul este unul continuu. Pentru că, deși se consideră că obținerea certificării reprezintă un obstacol dificil, este mult mai dificilă păstrarea acestei certificări, pentru că sistemul de management al calității trebuie menținut și îmbunătățit în mod continuu.

Pentru organizațiile ale căror Sistem de Management al Calității (ISO 9001) a fost certificat, se acordă un certificat valabil pe o perioadă de 3 ani.

Avantajele sistemului de management al calității (Raboca, 2012: 54)

Organizația beneficiază de următoarele avantaje:

1. reducerea defectelor și reclamațiilor;
2. clienții satisfăcuți și devotați;
3. creșterea productivității cauzată de utilizarea mult mai eficientă a resurselor (echipamente, materii prime și materiale, personal etc., reducerea costului);
4. responsabilități clare și o înțelegere mai bună a businessului de către angajați, de unde rezultă și un mai bun mediu psihologic;
5. îmbunătățirea imaginii companiei și creșterea nivelului de încredere pe piața locală, cât și internațională.

Unul dintre principiile standardului impune o mai mare implicare a managementului organizației în aspectele legate de calitate. Aceasta înseamnă stabilirea unei politici proprii în domeniul calității precum și obiectivele ce trebuie atinse. Datele obținute din sistemul de management al calității sunt utilizate pentru o analiză de management făcută în scopul îndeplinirii obiectivelor. Se definesc noi obiective ce

trebuie atinse și se obține îmbunătățirea continuă a proceselor și produselor. (Raboca, 2012: 54)

EUREPGAP a început în 1997 ca o inițiativă a vânzătorilor cu amănuntul care erau membri ai Asociației Marilor Vânzători Europeni cu Amănuntul (EUREP). Rețelele de vânzare cu amănuntul din Marea Britanie, împreună cu supermarketele din Europa, au fost inițiatorii acestui standard. Astfel, ei au reacționat la îngrijorările din ce în ce mai mari ale consumatorilor privind siguranța alimentului, sănătatea și bunăstarea lucrătorilor și protecția mediului ambiant și au decis să-și armonizeze standardele lor, uneori foarte diferite. (Cot. Naț. Nr. 200847; 2007)

Standardul EUREPGAP descrie cadrul Codului de Bună Practică în Agricultură (GAP) pentru gospodăriile agricole și definește elementele esențiale ale dezvoltării bunei practici de producere a produselor horticole (de exemplu, fructe și legume) pe plan global, acceptabile pentru cele mai importante grupuri de vânzători cu amănuntul din lume.

Pentru producătorii moldoveni, implementarea cerințelor GLOBALGAP este foarte importantă și utilă pentru alinierea la cerințele europene privind producerea produselor alimentare sigure pentru consum. Respectând acest document normativ, vânzătorii cu amănuntul și furnizorii lor pot fi siguri că aceste companii corespund cerințelor legislației europene exigente privind siguranța alimentului, sănătatea și bunăstarea lucrătorilor și protecția mediului ambiant.

În cei zece ani care au urmat, un număr din ce în ce mai mare de producători și vânzători cu amănuntul din întreaga lume s-au alăturat ideii, dat fiind că ea se conforma tendințelor comerțului globalizat: astfel, la sfârșitul anului 2006 existau 57 de mii de producători agricoli certificați EUREPGAP din 80 țări ale lumii. Astăzi, nici o rețea de mari vânzători cu amănuntul din UE nu acceptă procurarea de fructe și legume de la producători ce nu dețin certificatul EUREPGAP. (Cot. Naț. Nr. 200847; 2007)

În Republica Moldova, activitățile de implementare a standardului GLOBALGAP a fost inițiată de către Proiectul de Dezvoltare a Businessului Agricol (PDBA), implementat de compania americană CNFA Inc. Proiectul dat a fost lansat în iunie 2004, cu finanțarea Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) pentru îmbunătățirea competitivității pe plan internațional a sectorului moldovenesc agricol de valoare înaltă pentru a mări potențialul comercial pe piețele externe. Standardele GLOBALGAP au fost traduse de către specialiștii PDBA în limba română, au fost organizate numeroase conferințe și instruirii pentru a disemina importanța standardului și a explica metodologia de implementare. La finele anului 2005, a fost elaborat Ghidul de Implementare EUREPGAP. Acest Ghid enumeră punctele de conformitate necesare pentru standardul EUREPGAP și conține recomandări (forme pentru înregistrări, planuri etc.) pentru implementarea fiecărui Punct de Control. (Cot. Naț. Nr. 200847; 2007)

Pentru a putea fi certificat GLOBALGAP, producătorii trebuie să implementeze cerințele standardului și să mențină înregistrări la momentul respectiv pentru fiecare activitate timp de cel puțin trei luni înainte de înregistrare la un organism de certificare acreditat, urmat de audituri și inspecții relevante, inclusiv inspecția procesului

de recoltare. Pentru certificare, producătorii trebuie să respecte 100% din criteriile „Cerință majoră”, și nu mai puțin de 95% din criteriile „Cerință minoră”. „Recomandări” sunt cerințe recomandate pentru moment, dar producătorii sunt încurajați să le respecte ca parte a procesului de management al gospodăriei. (Cot. Naț. Nr. 200847; 2007)

Această sarcină este destul de dificilă, deoarece necesită investiții, o cultură de afaceri de nivel înalt și o schimbare de mentalitate. Codru-ST SRL a demonstrat că această misiune nu este imposibilă pentru un producător și exportator local, devenind prima companie moldovenească care a primit certificatul EUREPGAP în noiembrie 2006, fiind urmată în noiembrie 2007 de Agro-Product SRL. (Cot. Naț. Nr. 200847; 2007)

Concluzii

Implementarea sistemelor de management al calității are rolul de a diminua anumite deficiențe ale activităților și performanțelor întreprinderilor din Republica Moldova cu perspectiva de progres continuu și activarea pe pieți noi de desfacere.

Sistemele de control al calității descrise anterior contribuie la dezvoltarea și creșterea nivelului de competitivitate atât pe plan național, cât și pe plan internațional. Măsurile luate pentru diminuarea problemelor calității și implementarea noilor strategii sunt necesare pentru funcționarea deplină a entității.

Problemele ce tind a fi soluționate sunt evidențiate prin: insuficiența dezvoltare a abilităților antreprenoriale și a mijloacelor specifice întreprinderilor mici și mijlocii pentru accesarea piețelor externe, dezvoltarea slabă a culturii antreprenoriale, având drept consecință un grad insuficient de absorbție a forței de muncă specializate, în sectorul productiv.

Particularizarea sistemelor de management al calității în funcție de sectorul de activitate are rolul de a contribui la îmbunătățirea performanțelor și la schimbarea filosofiei de afaceri a managerilor.

Bibliografie:

1. Bogdan Nistoreanu, Cristian Filip, Bogdan Georgescu, *Aspecte definitorii privind sistemele de management al calității în întreprinderile mici și mijlocii*, Revista de Marketing Online – Vol. 4 Nr. 4, 2012.
2. Cotidian Național Nr. 200847, *Managementul calității, cheia spre succes*, Chișinău, din 17 martie, 2007.
3. Filip, C., *Marketingul întreprinderilor românești în procesul integrării europene*, 29-30 mai 2009, București, Editura ASE, 2009.
4. Marin, D., *Întreprinderile mici și mijlocii*, București, Editura Economică, 2002.
5. Raboca, M., *Managementul calității*, București, 2012.
6. Stanciu, A., *Managementul calității serviciilor*, Constanța, Ovidius University Press, 2003.
7. Vrânceanu, D. M., Filip, C.A., *Principii fundamentale în cercetarea satisfacției clienților* în revista Calitatea – acces la succes, editată de Societatea pentru Asigurarea Calității, nr. 6, 2010.

ORGANIZAREA ERGONOMICĂ A MUNCII, NORMELE ȘI NORMATIVELE DE MUNCĂ

Ion PETREANU, student, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Alina SUSLENCO, dr., lect. univ.**

Abstract. *The purpose of this article is to bring to our attention the importance of organizing ergonomic work through the rules and regulations established by law. The basic principles of scientific organization have been stipulated in this article. We have established the efficiency with which human labor is consumed, which means that labor productivity is expressed by two methods: by direct and indirect method. There are certain factors that are influencing the growth in labor productivity. These are: technical factors, economic and social factors, psychological and human factors, natural factors. For obtaining an increase in labor productivity we could use the following methods: renewing production, automation, robotics, promoting new techniques, training and improvement of human resources, improvement of production and labor organization. Where remuneration is agreed, the rules are expressed as: time scales and time of production. Depending on the scope of the rules, they could be local and standardized rules. Depending on their complexity, there are final work rules, misappropriational rules and provisional rules. Measurement and study of consuming work time is a tool for real knowledge. Measurement methods of working time can be of two types – direct and indirect. Pattern of work time of the contractor is used to analyze the weight of categories of productive and unproductive time. The results of writing this article outlines the need for respect and for the importance of correct ergonomic work organization through compliance with the rules and regulations that will lead to increased productivity and the balance between work and results.*

Keywords: *organizing ergonomic, productivity, automation, remuneration, work time.*

Organizarea muncii reprezintă un sistem de măsuri, metode, forme și mijloace cu caracter social-economic și tehnico-organizatoric orientate spre a asigura și folosi eficient forța de muncă în scopul obținerii unui efect util al activității de muncă.

Organizarea ergonomică a muncii este un ansamblu de metode și tehnici concepute în lumina ergonomiei, în cadrul economiei a organismului acestuia, pentru a asigura creșterea productivității muncii. Principii de organizare științifică ar putea fi:

1. comunitate de interese între patroni și muncitori, primii urmărind profituri mari, ceilalți salarii ridicate;
2. descompunerea proceselor de muncă în mișcări elementare (macromișcări de muncă), eliminând gesturile inutile;
3. stabilirea cu precizie a sarcinii de muncă;
4. separarea pregătirii muncii de executarea muncii, cerând muncitorului să execute „ce” se cere, „cum” se cere și „cât” timp se cere;
5. stabilirea prin cronometrare a timpului necesar execuției lucrării încredințate;
6. determinarea ritmului de muncă în activitatea de normare, norma de muncă fiind nu numai instrument de conducere, ci și de constrângere;
7. selecția și pregătirea muncitorilor să se facă în așa fel încât să poată îndeplini normele de muncă stabilite. (Dănăiaș, Novac, 1998: 35)

Noțiunea și modul de exprimare a productivității muncii

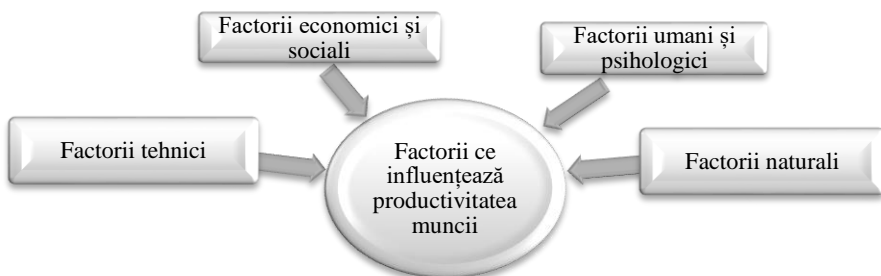
În expresia sa generală, **productivitatea** înseamnă randamentul cu care este consumată munca omenească, privită ca muncă individuală în cadrul interdependenței dintre forța de muncă și mijloacele de producție pentru a crea o anumită cantitate de bunuri materiale.

Productivitatea muncii se exprimă în două moduri:

1. prin cantitatea de produse obținute într-o unitate de timp, denumită *metoda directă*;
2. prin consumul de muncă (ore sau zile de muncă) pe unitatea de produs, denumită *metoda indirectă*.

La sporirea productivității muncii concure un număr variat de factori:

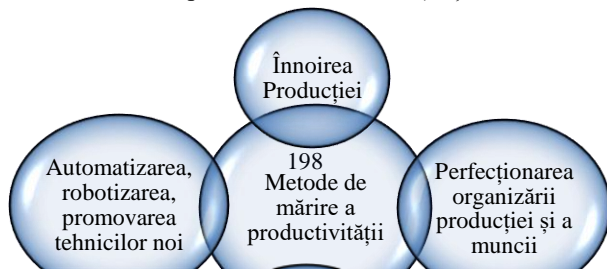
- Factorii tehnici care au în vedere nivelul atins de știință, tehnică, tehnologie la un moment dat;
- Factorii economici și sociali sunt cei legați de organizarea producției și a muncii atât la nivel micro, cât și la nivel macroeconomic, condițiile de muncă și viață;
- Factorii umani și psihologici, cei legați de pregătirea școlară, nivelul de cultură, adaptabilitate la condițiile de muncă, satisfacția pe care le-o oferă aceasta, viața de familie, influența religiei și a tradiției în alegerea meseriei;
- Factori naturali referitori la condițiile de climă, fertilitatea solului, accesibilitatea resurselor naturale.

Figura 1. Factorii ce influențează productivitatea

Căile de creștere a productivității muncii

Nivelul și dinamica productivității muncii sunt indicatori calitativi ai activității comerciale, creșterea lor având consecințe favorabile asupra eficienței activității comerciale. Creșterea productivității muncii duce la sporirea volumului vânzărilor, în condițiile folosirii aceluiași număr de lucrători, ceea ce determină în final micșorarea cheltuielilor cu remunerarea muncii pe unitatea de produs. Totodată, creșterea productivității muncii, fiind însoțită de creșterea salariului mediu, ca o condiție a cointeresării lucrătorilor în rezultatele muncii lor, constituie un factor al ridicării standardului de viață al acestora. Căile de creștere a productivității muncii reprezintă mijloace de intensificare a acțiunii pozitive a diferiților factori care o influențează. Astfel, promovarea progresului tehnic în comerț, organizarea științifică a muncii în întreg circuitul comercial, ridicarea calificării personalului și perfecționarea formelor de cointereseare a lucrătorilor comerciali sunt domenii cuprinzând un larg spectru de măsuri ce acționează asupra factorilor direcți. (Pașa, 2003: 65)

Figura 2. Metode de mărire a productivității

Normele de muncă definiție, forme de exprimare

Norma de muncă reprezintă cantitatea de muncă ce se stabilește unui executant, individual sau colectiv care are calificarea corespunzătoare, lucrează în ritm normal, cu intensitate normală pentru efectuarea unor operații, lucrări sau servicii în anumite condiții tehnico-organizatorice precizate. Se stabilesc norme de muncă pentru toate categoriile de salariați. Condițiile de calitate ce se cer unei norme de muncă sunt:

- să respecte cerințele organizării ergonomice a muncii, adică să țină seama de condițiile tehnico-organizatorice reale, de principiile economiei de mișcări, de regulile privind organizarea rațională a locului de muncă și de intensitatea normală a muncii;
- să fie progresivă, adică să fie proiectată la nivel superior celui realizat în perioada anterioară;
- să fie accesibilă, adică să ofere posibilitatea de a fi realizată de către orice muncitor care și-a însușit calificarea corespunzătoare lucrării și respectă condițiile tehnice și organizatorice prevăzute;
- să aibă un grad de încordare care să permită îndeplinirea ei la nivelul proiectat.

Normele de exprimare a normelor de muncă:

Norma de muncă se poate exprima diferit după cum se exprimă raportul dintre rezultatele muncii și timpul de muncă prestat, în practică se alege forma de exprimare cea mai corespunzătoare specificului producției respective și formei de salarizare aplicate pe locul de muncă respectiv.

În cazurile în care salarizarea se face în acord, normele se exprimă sub forma:

- normă de timp;
- normă de producție.

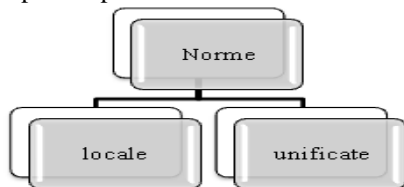
Norma de timp de muncă este timpul stabilit unui executant care are calificarea corespunzătoare și lucrează cu intensitate normală pentru efectuarea unei unități de lucru sau produs în condiții tehnice și organizatorice precizate.

Norma de producție este cantitatea de produse sau de lucrări stabilită ce se efectuează într-o unitate de timp de către un executant care are calificarea corespunzătoare și lucrează cu intensitate normală în condiții tehnice și organizatorice precizate.

Norma de timp se exprimă în unități de timp, secunde/normă, minute/normă, ore/normă pe unitate de producție, iar norma de producție în unități de producție (bucăți, kg., metri pe unitatea de timp, ora schimb de lucru). (Moroi, 2000: 74-76)

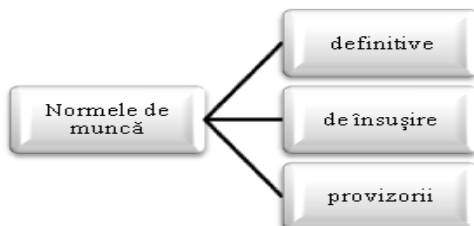
Clasificarea normelor de muncă:

a.) După sfera de aplicare pot fi:

Figura 3. Clasificarea normelor de muncă după sfera lor de aplicare

b.) După complexitatea lor normele de muncă sunt:

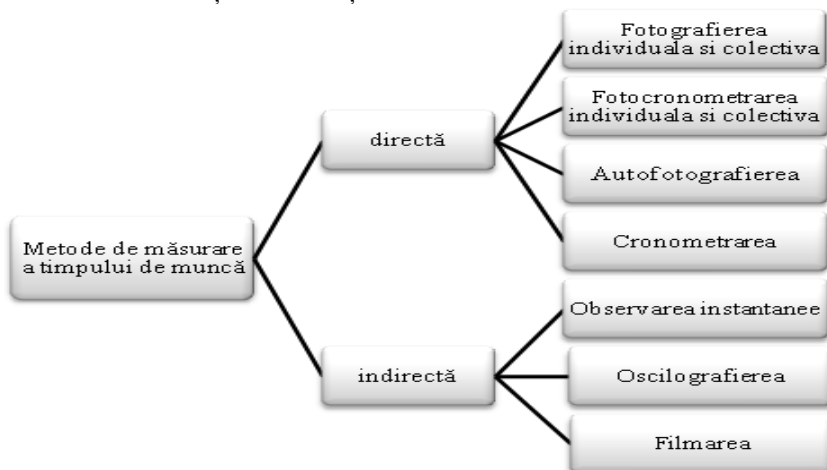
Figura 4. Clasificarea normelor de muncă după complexitatea lor

Metode de studiere și măsurare a timpului de muncă

Măsurarea și studierea consumului de timp de muncă constituie un instrument pentru cunoașterea reală, exactă a metodelor de muncă folosite și pentru depistarea lipsurilor și deficiențelor în folosirea acestora.

Această măsurare servește la:

- Scoaterea în evidență a pierderilor de timp și a cauzelor acestora;
- Compararea diverselor metode de muncă în vederea stabilirii celei mai eficiente;
- Stabilirea normelor și normativelor de muncă;
- Verificarea calității normelor și normativelor de muncă.

Figura 5. Metode de măsurare a timpului de muncă

Structura timpului de muncă

Timpul de muncă este timpul de care dispune un executant pe durata reglementată a zilei de muncă. El se compune din timp productiv și neproductiv.

Timpul productiv – se efectuează lucrările necesare realizării sarcinii de muncă.

Timpul neproductiv – întreruperi sau se efectuează acțiuni care nu sunt necesare pentru realizare sarcinii sale de muncă.

Timpul productiv conține:

1. *Timpul de pregătire și încheiere* – executantul înainte de începerea unei lucrări creează la locul său de muncă condițiile necesare efectuării acesteia și după terminarea ei aduce locul de muncă în starea inițială. Apare la începutul și sfârșitul schimbului.
2. *Timpul operativ* – executantul efectuează sau supraveghează lucrările necesare modificării cantitative și calitative a obiectului muncii, efectuând și acțiuni ajutoare pentru ca modificarea să aibă loc. Pentru analiza și normarea muncii acest timp se grupează în *timp de bază* și *timp de ajutor*. În funcție de modul în care participă executantul la muncă, timpul de bază și cel de ajutor pot fi:
  - Timp de muncă manual;
  - Timp de muncă manual-mecanic;
  - Timp de supraveghere a funcționării utilajului.
3. *Timpul de deservire* – executantul asigură pe întreaga perioadă a schimbului de muncă menținerea în stare de funcționare a utilajelor, organizarea, aprovizionarea, ordinea și curățenia locului de muncă. În funcție de scopul muncii efectuate, el se împart în:
  - *Timp de deservire tehnică* – menținerea în stare normală a utilajului;
  - *Timp de deservire organizatorică* – organizarea și îngrijirea locului de muncă.

Timpul neproductiv include:

1. *Timpul de întrerupere reglementate* – procesul de muncă este întrerupt pentru odihnă și necesitățile fiziologice și pentru a avea loc întreruperi condiționate de tehnologie și organizare a producției.
2. *Timpul de întrerupere nereglementare* – procesul de muncă este întrerupt din cauze nereglementate care pot fi:
  - Dependente de executant – încălcarea disciplinei profesionale;
  - Independente de executant – deconectarea energiei electrice, aprovizionarea necorespunzătoare.

Măsurarea și studierea consumului de timp de muncă constituie un instrument pentru cunoașterea reală, exactă a metodelor de muncă utilizate pentru depistarea lipsurilor și deficiențelor în folosirea acestora. (Bocean, 2003: 7-33)

Concluzii

În concluzie putem afirma că în cadrul redactării acestui articol am stipulat principiile de bază ale organizării științifice a muncii. Am stabilit randamentul cu care este consumată munca omenească și metodele de măsurare a timpului de lucru. Am enumerat o serie de factori ce influențează sporirea productivității muncii. Am

descrie metodele de mărire a productivității, având drept scop aducerea la cunoștință a importanței organizării ergonomice a muncii, prin respectarea normelor și normativelor care vor duce la sporirea productivității și la echilibrul dintre munca depusă și rezultatul obținut.

Bibliografie:

1. Dănăiață Ion, Novac Emilia, *Organizarea ergonomică a muncii*, Timișoara, Editura Mirton, 1998.
2. F. Pașa, L.M. Pașa, *Productivitatea, indicator de eficiență a muncii*, Iași, Polirom, 2003.
3. Aliona Moroi, Elena Moroi, *Normele și normativele de muncă*, Lumina, 2000, p.74-76.
4. Claudiu George Bocean, *Timpul de muncă*, Făclia, 2003, p. 7-33.
5. <https://ru.scribd.com/doc/57400249/Cap-1-No%C5%A3iuni-introductive-Organizarea-muncii>
6. <http://www.scripgroup.com/management/resurse-umane/ORGANIZAREA-STIINTIFICA-A-MUNC24852.php>

PARTICULARITĂȚILE ORGANIZĂRII PROCESULUI LOGISTIC LA ÎNTREPRINDERE

Natalia RUSU, Irina COLISNICENCO, studente, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Coordonator științific: **Alina SUSLENCO**, dr., asist. univ.

Abstract. *The paper presents the role and the importance of logistics for products and services in order to obtain the competitive advantage. After a short presentation of logistics evolution, we move on to defining the logistics concept, respectively integrated logistics. The analysis of the logistics activities is based on the total cost concept and it has as a purpose the efficient and effective management of the physical flows of raw materials, materials and finite products, and of the international flows. The competitive advantage is ensured through the harmonization of the logistics function with the other functions of the company and through the integration of the logistics chain of all upstream and downstream organizations in order to ensure a high level of consumer service at economic! Costs under the form of supply chain management. Finally we present the main trends in the evolution of logistics in the enterprise SA "Incomlac".*

Keywords: *logistics; supply chain; supply chain management; competitive advantage; partner-ships; integration.*

Referitor la noțiunea de logistică există numeroase definiții, unele dintre ele dovedind interesul și preocuparea unor instituții cu vocative internaționale pentru această activitate.

Logistics World – logistica înseamnă să ai obiectul potrivit, la locul potrivit, în momentul potrivit, adică procesul care asigură un flux coerent și neîntrerupt al produselor și serviciilor de la furnizorii organizației până la clienții finali, ținând cont de procesele din interiorul organizației. Logistica se ocupă de operațiuni și resurse din domeniile: aprovizionare, achiziții, stocuri, depozite, transport, servicii clienți etc.

Asociația Europeană de Logistică – logistica este organizarea, planificarea, controlul și desfășurarea fluxurilor de bunuri de la concepție, aprovizionare până la

producția și distribuția către clientul final, cu satisfacerea exigențelor pieței cu un cost minim.

Asociația Americană de Marketing – logistica este transportul și manipularea mărfurilor de la punctul de producere la punctul de consum sau de utilizare.

Asociația Logicienilor din Franța – logistica este ansamblul activităților având ca scop punerea în operă, la cel mai mic cost, a unei cantități determinate dintr-un produs, la locul și la momentul când există o cerere.

Dicționarul explicativ al Limbii Române definește logistica în 2 moduri:

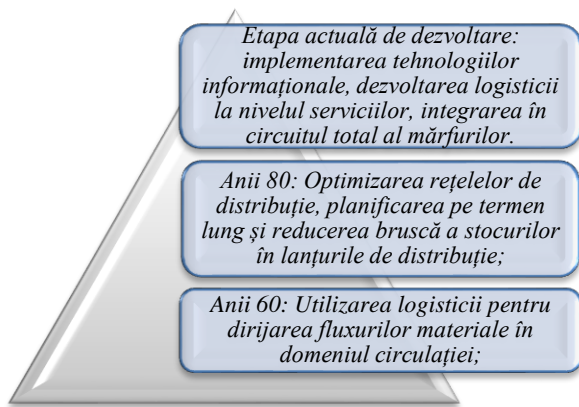
1. „Ansamblu de operații de deplasare, de organizare, de aprovizionare care permit funcționarea unei armate”.
2. „Metodele și mijloacele de organizarea funcționării unui serviciu, a unei întreprinderi etc.” [1].

Noțiunea de logistică cuprinde toate activitățile care urmăresc realizarea unei armonizări a timpului și spațiului cu bunurile și persoanele, prin gruparea lor corespunzătoare. Astfel, logistica se definește prin planificarea integrată, organizarea și controlul tuturor fluxurilor de mărfuri și materiale, împreună cu fluxurile de informații legate de acestea, începând de la furnizori, prin etapele de creare a valorii, până la livrarea produselor către clienți, inclusiv reciclarea și eliminarea deșeurilor.

Logistica reprezintă un domeniu de activitate care a cunoscut o puternică evoluție după cel de-al doilea Război mondial și mai ales în ultimele trei decenii în privința rolului și formelor de desfășurare în economie.

Principiile pe care trebuie să le respecte departamentul logistic în cadrul unei firme, pentru sporirea profitului potențial și a eficienței în general, sunt [2]:

- asigurarea unei legături strânse între logistică și strategia firmei;
- organizarea globală a logisticii, care să asigure controlul tuturor activităților logistice prin intermediul unui singur departament;
- valorificarea puterii informației prin folosirea sistemelor computerizate, sofisticate în luarea deciziilor;
- accentul pus pe calitatea resurselor umane;
- constituirea de alianțe strategice, a unor relații de parteneriat în cadrul canalului de distribuție, cu alți participanți;
- accentul pus pe performanțele financiare;
- stabilirea nivelului optim al serviciului către consumatori;
- importanța rezolvării detaliilor semnificative, în conformitate cu strategia de ansamblu a firmei;
- optimizarea și gestionarea unitară a volumului de marfă transportată;
- evaluarea și controlul performanțelor.

Figura 1. Etapele dezvoltării logisticii

Logistica joacă un rol foarte important în satisfacerea cerințelor clienților și în realizarea profitului.

Satisfacerea cerințelor clienților implică maximizarea utilității de timp și spațiu care depinde de furnizorii întreprinderii și de clienții finali. Rolul logisticii este de a asigura serviciile către clienți, ținând seama de oportunitățile de marketing care vizează maximizarea vânzărilor pe diferite segmente de piață. Acest efort integrat înseamnă, de fapt, coordonarea activităților de marketing într-un program coerent (marketing mix) care să ducă la un cost total minim și la maximizarea profitului în condițiile asigurării unui anumit nivel minim calitativ al bunurilor și serviciilor către clienți. Acest efort integrat este cuprins în strategia de marketing și această integrare se realizează prin intermediul conceptului de „cost total” care cuprinde costurile ce apar în cadrul și între activitățile de marketing și logistică.

Abilitatea logistică de a asigura un nivel acceptabil al serviciilor către clienți, asociată cu abilitatea de marketing în generarea și asigurarea vânzărilor creează avantaje diferențiate în aria pieței. Dintr-o perspectivă financiară, profitul se poate realiza prin scăderea costurilor totale în condițiile asigurării unui anumit nivel al serviciilor către clienți ținând seama de strategia de marketing și de cerințele clienților.

Fiecare întreprindere prin trecutul pe care îl are, prin gama de produse pe care o comercializează sau prin poziția concurențială necesită elaborarea unor soluții logistice specifice.

Societatea pe acțiuni „Incomlac” este una dintre cele mai mari întreprinderi care activează cu eficacitate în industria produselor lactate din Republica Moldova.

Istoria fabricii de lapte din Bălți începe în anul 1944. Fiind înzestrată cu utilaj, o casă mică cu un singur nivel de pe strada Kooperativ a devenit fabrică de lactate.

În anul 1958, pe strada Leningrad (în prezent Șt. cel Mare) a fost fondată fabrica de lapte din orașul Bălți cu capacitatea de producție de 10 tone de lapte pe zi. Fabrica producea un asortiment limitat de produse: lapte, smântână, chefir, brânză de vaci.

În anul 1963 capacitatea fabricii și a terenului de producere a fost mărită, datorită creșterii cantității de materie primă.

În anul 1970, pe baza fabricii de lapte din orașul Bălți a fost înființată Asociația de Producție din Bălți „Lapte”, în componența căreia au intrat fabrica de lapte din Edineț, fabrica de brânzeturi din Râșcani, secția de producere a produselor de brânză din Fălești, de asemenea, unitățile de separare din Drochia, Glodeni și Lozova. Zona de receptivă a materiei prime era compusă din 120 de gospodării. Pe an se colectau în mediu 100-110 mii tone de lapte.

În anul 1973 a fost construită și dată în exploatare fabrica de pe strada Volodarskogo (în prezent Calea Ieșilor), cu capacitatea de 300 tone de lapte pe zi. În același an, colectivul a devenit câștigător al întrecerii Socialiste Republicane și a fost decorat cu Drapelul Roșu transmisibil al Ministerului industriei cărnii și lapte-lui al R.S.S.M.

În august 1994, în urma privatizării a fost creată societatea pe acțiuni de tip deschis „Incomlac” – cea mai mare întreprindere de producere a laptelui și a produselor lactate din Republica Moldova. În prezent S.A. „Incomlac” intră în componența concernului „JLC Group”.

S.A. „Incomlac” este amplasată în partea de nord a Republicii Moldova în zona industrială a municipiului Bălți, având o locație geografică foarte reușită. Astfel distanța până la ramura de cale ferată este de 0,5 km, până la portul maritim al or. Odessa este de 280 km și până la autostrada internațională este de 6 km. Toate drumurile de acces spre întreprinderea „Incomlac” au acoperire dură. Combinatul are o suprafață totală de 64 mii m.p.

Compania „Incomlac” cuprinde următoarele secții și spații destinate procesului de producere și depozitare:

- secția de lapte integral;
- secția de brânzeturi;
- secția pentru producerea untului;
- secția pentru producerea înghețatei;
- secția de lapte praf degresat și lapte condensat;
- camere frigorifice: +6 C, cu suprafața totală de 432 m.p.;
- camere frigorifice pentru temperaturi joase: -5-25° C, cu suprafața totală de 1814 m.p.

S.A. „Incomlac” promovează o politică de sortiment foarte activă, introducerea produselor noi pe piață fiind o prerogativă de bază a managementului întreprinderii.

Politica de sortiment a societății este orientată spre:

1. Producerea produselor naturale, ecologic pure, păstrând în produsul final combinația maximă a componentelor materiei prime inițiale;
2. Lărgirea sortimentului de produse cu adaoși naturali;
3. Producerea produselor cu destinație medico-profilatorică, orientate spre satisfacerea cererii în masă a populației;
4. Implementarea noilor tipuri de ambalaj și tehnologii de ambalare cu scopul măririi termenului de păstrare și îmbunătățirii aspectului estetic al produselor.

Tablelul 1. *Gama produselor fabricate și comercializate de către S.A. „Incomlac”*

Tipul de produs	Tip ambalaj	Volumul	Caracteristici
Lapte	polietilen	1.0 L	1,5%, 2,5%, 3,5%
	carton	0.5 L	2,5%, 3,5%
	PET	930 ml	2,5%, 3,7%
Chefir	polietilen	0.5 kg	0%, 1%, 2,5%
	carton	1.0 kg, 0.5 kg	degresat, 1%, 2,5%
	PET	930 gr, 0.415 kg	1%, 2,5%
Smântâna	polietilen	0.5 kg	10%, 15%, 20%
	pahar	0.225 kg, 0.3 kg, 0.4 kg	10%, 15%, 20%, 25%, 30%
Produse acidofile:			
Bio-chefir	polietilen	0.5 kg	2,5%
Bifiton	PET	0.415 kg	2,5%
Bifidoc cu fructe	Polietilen, PET	0.5 kg, 0.415 kg	2,5%
Reajenca	PET, pahar	0.415 kg, 0.3 kg	4,0%
Iaurt cu fructe	pahar	140 gr	0,1%, 2,5%
Bioiaurt	pahar	300 gr	2,5%

Calitatea înaltă a produselor companiei „Incomlac” a fost confirmată în cadrul numeroaselor și diverselor expoziții și concursuri.

Astfel S.A. „Incomlac” a fost de cinci ori laureata Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul calității și competitivității produselor fabricate, obținând două diplome de gradul întâi și trei diplome de gradul trei.

De asemenea, întreprinderea „Incomlac” a obținut Diploma pentru realizări înalte în domeniul calității produselor din partea Convenției Europene (or. Madrid, Spania).

Astăzi, fabrica reprezintă o întreprindere de prelucrare complexă cu un colectiv compus din specialiști de înaltă calificare.

Grație noului utilaj a fost extins considerabil asortimentul de înghețată și a fost îmbunătățită semnificativ calitatea sortimentelor de înghețată în păhăruțe de vafe fabricate până acum, astfel cum sunt înghețatele „Plombir”, „Ceardaș”, „Super Original”, „Joc”, cât și înghețatele „Метелица” („Metelița”) și „Олександрія” („Alexandria”), ambele destinate pieții din Ucraina.

Seria înghețatelor în păhăruțe de vafe, a înghețatei eschimo și înghețatei de tip „family-pack” a fost completată în anul 2012 cu noi sortimente, ca înghețata în cornete de vafe – „Cornuleț” și înghețata sub formă de ruladă – „Delissimo” [3].

Grație noului dispozitiv pentru ambalarea înghețatei de tip „family-pack”, S.A. „Incomlac” mai oferă două sortimente noi de înghețată: „Duelle” și „Duet”. Înghețatele sunt împachetate într-un mod original, în recipiente dreptunghiulare de plastic, fiind acoperite pe verticală de o bandă de carton viu colorată. Delicioasele „Duelle”, destinată pieții din Republica Moldova, și „Duet”, destinată pieții din Ucraina, apar sub formă de înghețate de vanilie și căpșuni și înghețate de vanilie și ciocolată.

Este de remarcat faptul că în luna mai 2012 S.A. „Incomlac” a atins volumul record de fabricare a înghețatei, și anume 38,8 t pe zi. Atingerea acestui nivel de producere a fost posibil grație modernizării echipamentului din secția de fabricare a înghețatei, precum și datorită muncii în trei schimburi a colectivului.

Logistica companiei S.A. „Incomlac” constă în depozite proprii adecvate păstrării produselor alimentare în condiții optime de temperatură și umiditate, un sistem integrat de urmărire a comenzilor în timp real. Departamentul de logistică este cel care organizează și permanent ia măsuri pentru asigurarea completă și la timp a societății cu bunuri materiale și servicii de transport folosind corect fondurile financiare puse la dispoziție și mijloacele de transport existente. De asemenea, departamentul de logistică este cel care planifică, îndrumă și controlează activitatea de aprovizionare, distribuție, recepție și consum a materialelor, obiectelor de inventar și mijloacelor fixe necesare urmărind ca acestea să fie în legalitate, conform legilor în vigoare.

S.A. „Incomlac” își organizează, planifică și controlează cursurile de mărfuri împreună cu cele de informații legate de acestea începând de la achiziționarea produselor până la livrarea acestora către clienți.

S.A. „Incomlac” are un grad destul de ridicat în ceea ce privește activitățile logistice. Activitatea logistică a societății începe odată cu primirea unei comenzi din partea clientului și continuă cu procesarea comenzii (pregătirea facturilor și trimiterea de informații cu privire la comandă), transmiterea de instrucțiuni către depozit, depozitarea materialelor de construcții în halele de depozitare aparținând firmei și expedierea mărfurilor solicitate.

Premiul deosebit de valoros al activității S.A. „Incomlac” îl constituie satisfacția consumatorilor. Producția SA „Incomlac” este calitativă și delicioasă, tehnologia de producere este perfecționată și modernizată, iar S.A. „Incomlac” acordă atenție tuturor opiniilor cumpărătorilor. Grija față de clienți este prioritară pentru S.A. „Incomlac”.

Există două categorii de consumatori: cei care se hotărăsc în fața raftului ce produs vor cumpăra (aici fiind incluși și cei care se hotărăsc acasă ce produs vor cumpăra dar se răzgândesc în magazin deoarece produsul nu este disponibil sau au găsit ceva mai bun) și cei care au luat decizia anterior.

Politica întreprinderii S.A. „Incomlac” se bazează pe următoarele principii incontestabile:

- respectarea legilor și conformitatea standardelor;
- preferințele consumatorilor – cel mai important reper al fabricii S.A. „Incomlac”;
- aspirația la dezvoltare, îmbunătățire și flexibilitate.

Fiecare consumator este și partenerul mult stimat, a cărui achiziții confirmă succesul întreprinderii S.A. „Incomlac” în domeniul industriei produselor lactate.

Bineînțeles, S.A. „Incomlac” a atins rezultate pozitive, în cea mai mare parte, grație cumpărătorilor fideli, în scopul informării fiecărui client, S.A. „Incomlac” a creat o pagină-web oficială „Incomlac.md”.

Mai mult decât atât, toți doritorii pot afla informații detaliate despre întreprinderea SA „Incomlac” prin intermediul articolelor informative ale site-ului-web (de exemplu: „Istoria”, „Producție”, „Controlul calității”), sau contactând specialiști în orice domeniu.

Printre factorii ce contribuie cel mai frecvent la conștientizarea nevoii de a consuma o anumită marcă de produse lactate menționăm:

1. Disponibilitatea produsului.
2. Grupurile de referință.
3. Eforturile de marketing ale ofertanților.
4. Factorii situaționali.

În ultimii ani, consumul de lactate în Republica Moldova pe cap de locuitor a crescut semnificativ, însă este net inferior nivelului din Europa.

Din 2009, în statele europene consumul global de produse lactate a crescut în medie cu 2,5% în fiecare an. Această creștere s-a redus în 2011-2013 la 1% pe an. În prezent în Republica Moldova consumul mediu de lactate anual este 180 l pe persoană, deținând o pondere de 20,4% în total consum al persoanelor.

În ultimii ani, se prelucrează peste 45 mii tone de lapte anual și se pun în circulație peste 100 denumiri de producție – fapt ce demonstrează amploarea activității întreprinderii SA „Incomlac”.

Personalul întreprinderii SA „Incomlac” constă din 930 de angajați, dintre care 500 persoane activează în sectorul de producere și 260 – în sectorul comercial, și 170 se ocupă de colectarea materiei prime.

Alegerea furnizorilor competenți reprezintă o decizie foarte importantă cu serioase implicații pe termen lung astfel încât procesul de analiză și evaluare a potențialilor furnizori devine un serios test de maturitate pentru managerii întreprinderii. Stabilirea necesarului de materie primă și marfă sunt definite prin organizarea și desfășurarea activității de achiziție în întreprindere.

Pentru a se asigura permanent cu materie primă de calitate, întreprinderea a încheiat contracte cu gospodării din diferite raioane ale republicii. Pornind de la aceea că satisfacerea nevoii de materie primă nu poate fi definită fără identificarea furnizorilor de baza.

SA „Incomlac” este prima întreprindere de produse lactate din Moldova, care a înființat puncte de colectare a laptelui de la populație. În prezent 210 puncte, înzestrate cu utilaj necesar pentru colectarea, răcirea și determinarea calității laptelui, constituie baza de materie primă a fabricii.

Punctele de colectare sunt situate în mediul rural al Republicii Moldova, și anume în 14 raioane ale țării. Acestea însă nu sunt unica sursă de obținere a laptelui. Printre furnizorii de materie primă se numără 13 gospodării agricole și 6 agenți economici specializați în domeniul de activitate respectivă.

Tabloul 2. *Gospodăriile de la care se efectuează achiziționarea laptelui de către S.A. „Incomlac”*

<i>Gospodăria, ferma</i>	<i>Cantitatea medie (kg/zi vara)</i>	<i>Cantitatea medie (kg/zi iarna)</i>
SA „JLC” (Rujnița)	11000	7000
G.Ț. „Cotorcea Leonid”	8000	3000
SRL „Baiur-Agro”	14000	7000
SRL „Ascoli”	6000	2500
SRL „Dîngenarul”	4000	2500
SRL „Talvada-Com”	3000	2000
SRL „Lactan Prim”	3500	2500

Peste 15 mii de gospodării individuale predau laptele la punctele de colectare. Actualmente, dobândirea cantității necesare de materie primă este o sarcină strategică pentru fabrică, căci efectivul vacilor de lapte scade.

Intermediarii sunt reprezentați de firmele care ajută întreprinderea la promovarea, vânzarea și distribuirea mărfurilor către consumatorul final, sub forma: comercianților (angroșiști), firmelor de distribuție fizică (de comerț, transport etc.), agenților de service de marketing (cum sunt agențiile de publicitate), intermediarii financiari, băncile, societățile de asigurări etc.

În prezent, SA „Incomlac” dispune de o rețea largă de puncte proprii comerciale, cu un teritoriu mai mare de 2864 m², care include:

- rețea de firmă în mun. Bălți;
- rețea de firmă în raioane;
- centru comercial (situat pe teritoriul întreprinderii SA „Incomlac” din mun. Bălți).

Această rețea conține 56 unități, unde activează 115 lucrători. Ea cuprinde raioanele nordice ale Republicii Moldovei (de la or. Telenești până la or. Briceni, mun. Bălți și mun. Chișinău), 28 unități de comerț cu amănuntul, 6 chioșcuri, 18 pavilioane, 4 cafenele și 2 depozite de mărfuri.

Produsele sunt livrate la magazine imediat după finisarea procesului tehnologic fără a fi supuse păstrării și transportării de lungă durată. Astfel, cumpărătorii au posibilitatea de a procura produse de calitate, la prețuri accesibile de la producător.

Activitatea secției de vânzări SA „Incomlac” se desfășoară în următoarele direcții:

- livrarea produselor lactate partenerilor pentru realizare în mun. Chișinău și în partea de sud a Republicii Moldova;
- comerț de firmă cu amănuntul în mun. Bălți și în raioanele nordice ale Republicii Moldova;
- realizarea produselor lactate și a altor mărfuri alimentare în mun. Bălți și în raioanele nordice ale Republicii Moldova;
- cercetări de marketing;
- exportul și importul produselor lactate și a altor mărfuri alimentare;
- importul materialelor auxiliare și utilajului pentru producere.

Specialiștii serviciului de vânzări livrează zilnic circa 50 tone de produse lactate proaspete și înghețată partenerilor noștri strategici pentru realizare în mun. Chișinău și în regiunea de sud a republicii.

Agenții comerciali deservesc mun. Bălți și regiunea de nord a Republicii Moldova, asigurând magazinele și organizațiile bugetare cu produse lactate și alte mărfuri alimentare.

Managerii serviciului de vânzări SA „Incomlac” cercetează permanent piața produselor lactate și a altor mărfuri alimentare, caută noi piețe de desfacere, analizează activitatea concurenților și evaluează satisfacția consumatorilor.

Serviciul de vânzări este mereu în căutarea clienților noi nu doar în Republica Moldova, ci și peste hotarele țării.

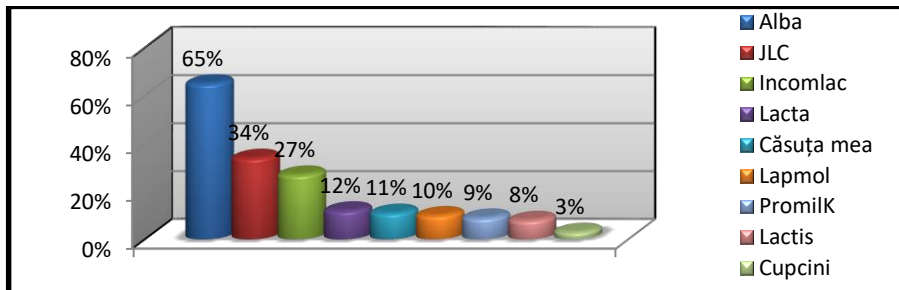
Producția SA „Incomlac” se exportă în Rusia, Ucraina, Kazahstan și Albania. Pentru viitor se preconizează ieșirea pe piața din Israel și țările Africii.

Concomitent se înfăptuiește importul brânzeturilor din Ucraina, Olanda și Germania, cu scopul de a diversifica producția propusă pentru realizare.

Managerii serviciului de vânzări importă unele materiale auxiliare (ambalaj din carton, folie din polietilenă), utilaj și piese de schimb pentru producere.

Concurenții direcți sunt cei care satisfac aceleași nevoi ale clienților și sunt percepuți de clienți ca alternative.

Concurenți indirecți sunt afacerile care oferă aceleași produse sau servicii care pot substitui produsele pe care le oferă SA „Incomlac”. Acestea se adresează pieței având obiective similare, însă livrează un produs apropiat. În cazul nostru nu avem așa fel de concurenți.

Figura 2. Concurenții întreprinderii S.A. „Incomlac”

Principalele companii din industria lactatelor sunt:

- Grupul JLC – din vara anului 2004 SA „Incomlac”, SA „Lapte”, SA „Frigo”, SA „Comlac” au început să activeze sub o marcă comercială unică – „JLC”.
- Alba – din 2004 este parte a grupului francez Lactalis. Întreprinderea Alba dispune de două branduri – „Alba” și „President” cu care concurează pe piață.
- Inlac (Fabrica de lactate din Cupcini). Inlac este parte a Via Lactia Moldova.
- Lapmol (Fabrica de lactate din Călărași și Lipcani). Inițial ea a fost o companie de distribuire a produselor lactate ale producătorilor locali, după care s-a ocupat de prelucrarea laptelui.

Colectarea și transportarea laptelui de la agenții economici, furnizori individuali, la întreprinderea SA „Incomlac” se efectuează cu mașinile izotermice specializate, arendate de la SA „Zimbru Nord”. Transportul este înzestrat cu utilaj frigorific, cu regim de temperatură pentru lactate +4 – +6C⁰, pentru înghețată – 25-30C⁰. Parcul de transport include mașini de marca Iveco, Mercedes, MAN, Fiat. În perioada de vară sunt încadrate în lucru până la 70 de unități. Colectarea laptelui se începe la orele 6 dimineața, la 6-30 este încărcat în mașină. Coeficientul mediu de încărcare constituie vara 0,92%, iarna 0,72%.

Cea mai încărcată rută este Bălți – Chișinău. Dacă 2-3 ani în urmă pe această rută cursau 15-17 mașini, astăzi – numai 3, care transportă până la 40 tone. Această înlocuire eficientă a permis economisirea la carburanți, cheltuielile de muncă și folosirea rațională a transportului.

Timpul ciclului de transport include următoarele etape:

- timpul pentru pregătirea autovehiculului în vederea plecării în cursă;

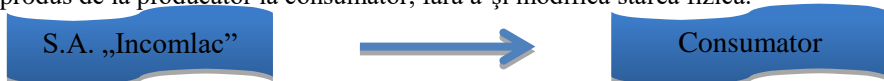
- timpul pentru deplasarea autovehiculului la locul de încărcare;
- timpul pentru efectuarea uneia sau mai multe curse, inclusiv timpul de încărcare-descărcare;
- timpul pentru revenirea autovehiculului la punctul de garare de unde urmează să înceapă un alt ciclu de transport.

Procesul de transportare a produselor cuprinde toate operațiile efectuate de autovehicul pentru deplasarea în timp și spațiu a mărfurilor.

Operațiile specifice unei curse sunt: încărcarea mărfurilor în autovehicul; asigurarea încărcăturii; deplasarea mărfurilor până la locul de descărcare; descărcarea mărfurilor; întoarcerea autovehiculului la locul de încărcare sau dirijarea acestuia la un alt punct de încărcare.

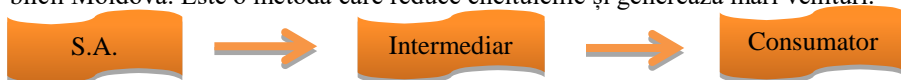
O nouă metodă de control eficient este instalarea din anul 2013 a sistemelor de navigare GPS (Global Positioning System) la mașini specializate pentru o monitorizare continuă a procesului de transportare.

Canalul de distribuție reprezintă itinerarul sau traseul pe care îl parcurge un produs de la producător la consumator, fără a-și modifica starea fizică.

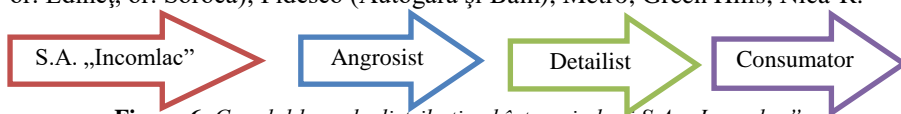
Figura 4. Canalul direct de distribuție al întreprinderii S.A. „Incomlac”

Prin această modalitate sunt aprovizionate 70 de magazine pe teritoriul Republicii Moldova. Este o metodă care reduce cheltuielile și generează mari venituri.

Figura 5. Canalul scurt de distribuție al întreprinderii S.A. „Incomlac”

În calitate de intermediar apar magazinele alimentare, cu care S.A. „Incomlac” are încheiate contracte de vânzare-cumpărare. Avantaj: permite întreprinderii să acopere teritorii noi; dezavantaj: nu permite promovarea eficientă a MIX-ului de marketing. Cei mai de bază intermediari ai S.A. „Incomlac” sunt: Furchette (centru, Bam, or. Edineț, or. Soroca); Fidesco (Autogara și Bam); Metro; Green Hills; Nica-R.

Figura 6. Canalul lung de distribuție al întreprinderii S.A. „Incomlac”

Acest canal de distribuție a producției se folosește pentru aprovizionarea mun. Chișinău și sudului Republicii Moldova.

Decizia privind alegerea canalului de distribuție ține cel mai mult de scopul urmărit. Se analizează avantajele și dezavantajele fiecărei căi.

Produsele lactate se păstrează în camera frigorifică cu aria 1152m², posibilitatea de stocare în funcție de sortiment constituie 0,146t/m², productivitatea 168t/schimb.

Pentru păstrarea materialelor adăugătoare pe teritoriul SA „Incomlac” se află depozitul central cu suprafața 540 m² și două depozite de păstrare a ambalajelor cu suprafața de 648 m². Mai sunt și depozite de păstrare a materialelor de construcție și un depozit de păstrare a combustibililor.

Procesul de răcire a untului se începe în camera frigorifică a secției cu suprafața de 144m², păstrarea ulterioară se face în camere cu temperatură joasă, aria cărora constituie 720m². Călirea și păstrarea înghețatei se face în camera cu suprafața 144m².

Spațiile alocate depozitării lactatelor fermentate sunt dimensionate în funcție de producția zilnică, dotate cu instalații de frig și ventilații, în scopul asigurării unui interval termic limitat de condițiile de conservabilitate impuse de produs.

Tabelul 5. Condițiile pentru depozitarea produselor lactate la S.A. „Incomlac”

<i>Produs</i>	<i>Temperatura de depozitare °C</i>	<i>Umiditatea relativă</i>	<i>Durata de depozitare</i>
Unt	0	75 / 85%	2-4 săptămâni
Unt congelat	-23	70 / 85%	12-20 luni
Brânza (pe termen lung)	0/1	65%	12 luni
Brânza (pe termen scurt)	4	65%	6 luni
Brânza procesată	4	65%	12 luni
Lapte pasteurizat	4/6		7 zile
Lapte crud	0/4		zile
Iaurt	4		2-4 săptămâni

S.A. „Incomlac” lucrează permanent asupra îmbunătățirii calității producției puse în circulație.

S.A. „Incomlac” garantează calitatea înaltă a produselor, pentru că efectuează riguros un control tehnologic de laborator al producției la toate etapele de fabricare. Ele sunt: examinarea materiei prime, componentelor – materialelor, ambalajului, tarei pentru producere; inspecția activității productive; analizele fizico-chimice și microbiologice ale produselor finite; verificarea stării sanitare a întreprinderii.

Laboratorul de încercări deține certificat de atestare pentru efectuarea încercărilor în domeniul declarat, nr. SNA MD CAECP LÎ 03328 [4].

Spațiile în care se depozitează produsele lactate, pentru maturare sau păstrare îndelungată, asigură următoarele condiții:

- spațiile au pardoseală și pereți netezi și impermeabili, curați și lipsiți de muce-gaiuri;
- în dotare sunt prevăzute grătarele și rafturile necesare pentru așezarea produselor sau a ambalajelor, nefiind permis contactul direct al acestora cu pardoseala;
- este asigurat microclimatul (temperatură, umiditate, ventilație) optim pentru produsul respectiv; în scopul permanent al controlului, depozitele sunt dotate cu termometre și higrometre cu înregistrare;
- produsele lactate sunt așezate în mod ordonat, pe sortimente, loturi sau șarje, iar acestea sunt marcate vizibil, prin mijloace pe care se înscrie, în mod obligatoriu, sortimentul, cantitatea, data intrării produsului și data expirării termenului de valabilitate;
- așezarea produselor se face astfel încât fiecare grup este accesibil în vederea controlului sau a recoltării probelor pentru examene de laborator;
- se efectuează periodic, dar cel puțin de două ori pe an, o curățenie generală, urmată de dezinfecție; ori de câte ori este nevoie, se face dezinsecție sau deratizare.

După analiza efectuată putem concludiona că S.A. „Incomlac” duce o activitate destul de intensivă în ceea ce privește dezvoltarea produselor sale. Prin gama sa largă de produse, de o calitate superioară firma atrage aproximativ 49% din cota de piață, ce caracterizează pozitiv activitatea.

La formarea calității produselor influențează și prestigiul companiei producătoare. S.A. „Incomlac” este cunoscută prin însăși calitatea înaltă a produselor. Dacă consumatorii așteaptă ca fiecare produs al companiei să fie un exemplu al calității, atunci S.A. „Incomlac” speră ca prin îmbunătățirea continuă a calității să-și formeze o imagine de prestigiu a brandurilor sale, în vederea fidelizării consumatorilor și ridicării gradului de notorietate.

Bibliografie:

1. Cristinel Vasiliu, Mihai Felea, Irina Mărunțelu, Gheorghe Caraiani, *Logistica și distribuția mărfurilor*.
2. Philip Kotler, *Principiile marketingului*, București, Editura Teora, 1998.
3. <http://incomlac.md/>
4. http://www.jlc-group.com/view_post.php?id=1589

LEUL MOLDOVENESC ȘI VALUTELE INTERNAȚIONALE

Mihail ELADI, student, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecus Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, dr., lect. univ.

Abstract. *Banking system plays a very important role in the development of the economies of worldwide countries. It can be said that the relations between the current state of currency shows the economy level of one country towards the economy level of the others. It's actual to analyze the rate of exchange in Republic of Moldova because we can see a continuous decrease process of the value of the national currency towards foreign currency (USD, EUR).*

Keywords: *National currency, Foreign currency, Rate of exchange, Inflation, Economic crisis, Demand and supply*

Noțiunea de „leu” și „valută”

Leul moldovenesc (MDL) este moneda națională a Republicii Moldova. Un leu este subdivizat în 100 bani. La moment sunt disponibile bancnote cu valorile: 1, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 lei și monede de valori: 1 (nu se mai folosesc), 5, 10, 25, 50 bani. Denumire preluată de la leul românesc. Pregătirile pentru introducerea valutei naționale au început în anul 1992, când Parlamentul a adoptat două documente cu privire la valută și cu privire la asigurarea leului moldovenesc. Leul a înlocuit cuponul moldovenesc pe 29 noiembrie 1993. Schimbul s-a realizat după cursul 1 leu pentru 1000 cupoane. Astfel, la 29 noiembrie 1993, a fost pus în circulație leul moldovenesc, tot atunci un dolar valora 3,85 lei.

Valuta este moneda națională a unui stat deținută și folosită de o persoană străină în interiorul țării emitente sau în afara granițelor sale. De exemplu, EURO aflați în posesia unei firme din SUA reprezintă valută; tot astfel dolarii deținuți de o firmă din Franța reprezintă valuta pentru firma respectivă. Valuta care este tranzacționată global și este considerată ca de încredere în îndeplinirea funcției de instrument de rezervă a valorii se mai numește și valută forte. Astfel de valute pot fi considerate USD și Euro.

Cursul valutar și evoluția lui

Unul dintre cei mai de seamă factori din economia lumii și care joacă un rol foarte important în tranzacțiile ce implică sume de bani la nivel mondial este cursul valutar. Acesta definește exact care este paritatea pentru două monede din țări diferite. Cursul valutar este influențat foarte mult de o serie întreagă de factori de ordin economic, social și, nu în ultimul rând, politic. Fiecare schimbare majoră la nivelul unei țări pe unul din cele trei planuri aduce o creștere sau o scădere a monedei naționale. Cursul de schimb este, de asemenea, influențat de economia mondială. Prin cursul leului se înțelege cantitatea diverselor monede care se pot cumpăra cu un leu. Cursul leului nu este unul fix pe o perioadă mare de timp, el fiind variabil de la o zi la alta chiar dacă uneori are fluctuații mici, iar alteori destul de mari. În funcție de anumiți factori economici și politici, interni sau externi, de cererea sau oferta monedelor pe piața valutară din România sau de evoluția pieței monetare internaționale, cursul leului poate fi influențat atât în mod pozitiv, cât și negativ, de aici rezultând și fluctuația zilnică a acestuia față de diferite monede. Acești factori pot duce la deprecierea leului față de anumite monede și în același timp la întărirea acestuia față de altele.

Fluctuația de pe piața monetară reprezentată de cursurile de schimb a dus la apariția speculatorilor care câștigă sume considerabile în momentul în care au loc creșteri sau scăderi semnificative ale anumitor monede. Cursul leului nu este în nici un caz stabilit de BNM sau de către cei care administrează Banca Națională, acesta fiind determinat de evoluția leului pe piața valutară. Așa cum funcționează piețele valutare din toata lumea, piața valutară din Republica Moldova este locul unde se întâlnesc atât cererea, cât și oferta de valută în schimbul leilor. În mod logic, în momentul în care oferta de valută este mică, iar cererea mare, prețul acesteia va crește, iar în cazul în care oferta de valută este mare comparativ cu cererea, prețul acesteia va scăde, astfel fiind stabilit cursul de schimb al băncilor.

Factori care influențează formarea cursului valutar:

1. situația balanței de plăți;
2. raportul dintre cererea și oferta de valută;
3. creșterea masei monetare în circulație;
4. extinderea sau reducerea creditului;
5. dobânda ridicată;
6. raportul dintre prețurile de export și prețurile bunurilor importate;
7. creșterea inflației interne;
8. deficitele și excedentele bugetare;
9. politica de impozite și structura cheltuielilor bugetare;
10. măsurile de politica economică;
11. cumpărarea sau vânzarea de valută pe piața valutară;
12. productivitatea ridicată;
13. investițiile dirijate spre ramurile cu productivitate și eficiență;
14. gradul de acoperire a importurilor pe seama exporturilor;
15. schimbarea indicatorilor economici ai unei țări;
16. evenimentele politice importante, în țară și peste hotare;
17. evenimentele importante pe alte piețe de capital;
18. zvonurile pe piață sau schimbarea în „psihologia pieței”.

În ultimii ani, în R. Moldova, se observă o scădere continuă a valorii monedei naționale față de valutele internaționale, precum Euro și USD. Așadar, ce se întâmplă cu leul moldovenesc și care sunt cauzele acestor schimbări. Desigur, sunt o multitudine de factori care influențează devierea valorii monetei naționale față de valutele străine, însă noi le vom accentua pe cele de primă importanță. Leul cade nu din cauza unor cauze externe, cum încearcă să ne sugereze BNM. Cauzele externe acționează pe parcursul întregului an 2014, și, deși au dus la deprecierea leului, ea era lentă, controlată și putea fi dirijată de către BNM. Astfel, pe data de 22 octombrie 2014 (când totul încă era frumos și pașnic), creșterea dolarului față de cursul lui de la începutul anului constituia 11%, iar creșterea cursului euro față de începutul anului era de doar 3%.

Însă după aceasta a avut loc marea „afacere” la Banca de Economii și Banca Socială, când din bănci au fost adunate vreo 17 miliarde de lei (Timpul, 09.02.2013), cumpărată pe această sumă valută, care a fost scoasă peste hotare (cam un miliard de euro). Această operație a constituit un șoc enorm pentru economia noastră.

Anterior la noi în economie era o anumită cantitate de lei. Și era, în medie, o anumită cantitate de valută. Valuta permanent intra și ieșea din țară – (intra din exporturi, remitențe, asistența primită de la donatorii străini, iar ieșea, în special, la achitarea importurilor). Fluxul de valută și cantitatea care era în țară mai varia, evident, dar variațiile erau nesemnificative și lente.

Și brusc, o parte foarte importantă din valuta pe care o aveam a fost scoasă din țară. Deși importurile au rămas cam la același nivel, cantitatea de valută la care pot avea acces importatorii este mult mai mică. Evident, după legea cererii și ofertei, dacă un bun (în cazul nostru, valuta) este puțin, prețul lui (cursul față de leu) crește. Cu aceeași cantitate de lei se încerca să se cumpere un bun care a devenit mult mai rar – valuta, de aceasta prețul valutei crește. În noua situație, prețul de echilibru al dolarului față de leu nu mai este de 14,5 lei pentru un dolar, ci mult-mult mai mare. Astfel, dacă de nu întreprins nimic, cursul leului va cădea la noul nivel de echilibru (altfel spus, importurile vor deveni așa de scumpe, încât noi vom fi nevoiți să consumăm mult mai puțin din import, și astfel, va începe să se importe mai puțin și va scădea presiunea asupra cursului).

Din 22 octombrie 2014 și până în februarie 2015, în mai puțin de patru luni, cursul dolarului a crescut cu 30,3%, cursul euro – cu 16,6%. (Timpul, Natan Garstea, 17.02.2015) Acesta încă nu e sfârșitul. Pentru a restabili echilibrul, se poate de mărit cantitatea de valută în circulație pe piață sau de micșorat cantitatea de lei, pentru a diminua presiunea asupra cursului. BNM a făcut următoarele:

1. A intervenit pe piață, vânzând valută din rezervele valutare. Oricum, pentru a acoperi o gaură de un miliard de euro, ar fi nevoie de un alt miliar de euro. Așa, în câteva săptămâni au fost cheltuite peste un sfert din rezervele valutare ale țării, după aceasta BNM și-a dat seama că asta nu ajută și s-a oprit.
2. A mărit rata de refinanțare. Aceasta va duce la creșterea ratelor dobânzilor la credite și depozite, ceea ce va face să se dea mai puține credite și (teoretic) să se adune mai mulți bani la depozite. Astfel, în circulație vor rămâne mai puține lichidități în lei, și se va diminua presiunea de cumpărare a valutei.

3. A mărit rezervele obligatorii ale băncilor (în două trepte, una în februarie, alta va intra în vigoare în martie). Astfel, băncile vor fi obligate să rețină mai mulți bani în conturile lor, ceea ce iarăși va diminua volumul leilor aflați în circulație și va scădea presiunea asupra cursului.

Asta e cam tot ce poate face BNM în situația în care am nimerit. Măsurile de diminuare a volumului lichidităților de pe piață nu au efect imediat și se vor resimți peste un timp (2-3 luni). Până atunci dezechilibrul se va menține (leul va continua să cadă). Despre aceea cu cât, este greu de apreciat, sunt mulți factori care vor influența aceasta, însă, optimist vorbind, ne așteptăm o criză mai rea ca în 2008. Doar după ce cursul leului se va stabili, se va putea relaxa regimul monetar, și doar după aceasta vor apărea condiții pentru ca economia să-și revină.

De ce criză și cum ea se va manifesta, pe puncte:

1. Cea mai directă urmare, scumpirea importurilor. Asta înseamnă nu doar mașini de import și haine din buticurile de lux. Asta înseamnă energie electrică și gaz mai scumpe. Asta înseamnă medicamente mai scumpe. Asta înseamnă transmiterea în lanț a scumpirilor prin intermediul materiei prime de import și la producția autohtonă.
2. Scumpirea tuturor plăților, legate de cursurile valutare. Aceasta se referă, în primul rând, la creditele exprimate în valută și la chirii.
3. Ca urmare a măsurilor de sterilizare a masei monetare, în curând va începe să se resimtă insuficiența resurselor bănești, în primul rând pentru companii. Băncile vor da mai puține credite, și creditele vor fi cu mult mai scumpe. Companiile cu grad mediu și mare de îndatorare vor nimeri într-o situație financiară foarte dificilă, multe vor ajunge în stare de insolabilitate.
4. Ca urmare a factorilor menționați mai sus, activitatea economică se va congestiona sau chiar va intra în recesiune. Blocajele financiare se vor transmite în lanț, până vor ajunge la salariați (disponibilizări, salarii mai mici sau diminuarea puterii de cumpărare a salariilor) și, ca urmare, la diminuarea consumului.
5. Cele mai negre zile îi așteaptă pe importatori (mulți deja lucrează în pierderi, dar încă nu și-au dat seama să-și schimbe modelul de afaceri) și pe comercianți (magazine, rețele de magazine, magazine on-line).

Dar să nu zic doar despre părțile rele. Sunt și unele avantaje:

1. Exportatorii primesc deja mai mulți lei, dacă exportă peste hotare la același preț în valută. Ținând cont de aceea că creșterile de prețuri pe piața locală întârzie față de creșterea cursului, profitabilitatea lor mai mare va persista un timp.
2. Persoanele care primesc remitențe de peste hotare vor avea la dispoziție sume mai mari în lei. Iarăși, peste un timp creșterea prețurilor va ajunge din urmă creșterea cursului și acest efect se va diminua.

În ultimele luni se observă o creștere nesemnificativă a valorii leului, dar devierile date nu se pot contrapune cu efectele aduse de scăderea bruscă a valorii monedei naționale din anii precedent. La momentul dat avem o stare instabilă a leului. Deși, de la incidentul cu Banca de Economii a trecut peste doi ani, până în prezent nu sunt întreprinse niște activități majore care ar putea ridica valoarea monedei naționale sau de a stopa deprecierea lentă a ei. Este nevoie de o strategie globală nouă

a structurii bancare pentru fi posibil de ameliorat situația prezentă. Posibil, este nevoie de o revizuire planului economic al R. Moldova privind moneda națională, însă schimbarea introdusă necesită o analiza detaliată. Nu este timpul unor decizii rapide care pot aduce la consecințe și mai grave.

Bibliografie

1. Mecanisme valutare, Prof.univ.dr. Ligia Georgescu-Golosoioi
2. Comunicarea financiară, Prof.univ.dr. Paul BRAN, Lect. univ. dr. Ionela Costica
3. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Valut%C4%83>, Wikipedia – enciclopedie liberă
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/Leu_moldovenesc, Wikipedia – enciclopedie liberă
5. <http://www.ziare.com/bani/curs-valutar/ce-este-cursul-valutar-si-cum-influenteaza-acesta-economia-1360408>, Ziare.com, 27.05.2015
6. <https://www.bnmd/>, site-ul Băncii Naționale
7. <https://fiischimbarea.wordpress.com/2009/09/06/cum-se-stabileste-cursul-oficial-al-leului-moldovenesc-fata-de-alte-valute/>, WorldPress, 06.09.2009

ANALIZA PROBLEMEI ȘOMAJULUI ÎN RÂNDUL TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Anastasia CHISTOL, Crina ZARĂ, *studente,*
Facultatea Economia Comerțului, Turismului și a Serviciilor,
Universitatea „Alexandru-Ioan Cuza” din Iași, extensiune la Bălți
Conducător științific: **Alla TRUSEVICI, dr., conf. univ.**

Résumé. *Etant donné que le travail est le principal milieu d'assurance pour nos besoins, l'état de chômage n'est qu'une situation négative, avec des graves conséquences dans le système économique et social. Vu que notre pays est maintenant dans un impas démographique, mais aussi la perspective socioéconomique nous impose inévitablement le problème des jeunes, de leur développement, ainsi que l'orientation de la politique comme un vecteur d'investices dans le capital humain. Les jeunes ont été soutenus socialement d'une façon insuffisante, leur intégration dans la société adulte, dans les conditions de la stagnation économique, n'a été pas facilité par aucune mesure importante. Etant dans une interdépendance avec la société, l'investice courante dans la génération jeune devient un impératif pour maintenir le plus précieuse contingent dans l'aspect sociodémographique et économique du pays.*

Mots-clés: *chômage, occupation, jeunes, migrateur, chômeur, population active, population active.*

I. Introducere

Prin amploarea îngrijorătoare, prin structurile complexe, dar mai ales prin dinamicele ce își schimbă ritmurile și sensurile, șomajul a devenit o problemă macroeconomică ce face obiectul unor aprige dispute teoretice, metodologice și politico-ideologice. Cel mai adesea, fenomenul contemporan *șomaj* este abordat și analizat ca un dezechilibru al pieței muncii la nivelul ei național: ca loc de întâlnire și de confruntare între cererea globală și oferta globală de muncă. Această manieră de abordare a șomajului este, în fapt, o continuare a analizei problemelor demografico-economice, pe de o parte, și a celor economico-financiare și investiționale, pe de altă parte. Numai că atât resursele de muncă (oferta de brațe de muncă), cât și nevoia de muncă (cererea de muncă) sunt filtrate prin exigențele și regulile unice ale remunerării și salarizării. De aceea, indiferent de unghiul de abordare și tratare a lui, șomajul este o disfuncție a pieței naționale a muncii.

În general, *fenomenul șomaj* este definit în literatura economică, ca fiind o stare negativă a economiei, concretizată într-un dezechilibru structural și funcțional al pieței muncii, prin care oferta de forță de muncă este mai mare decât cererea de forță de muncă din partea agenților economici. În termenii pieței muncii, *șomajul* este un fenomen macroeconomic, opus ocupării, reprezentând un surplus de populație activă față de aceea care poate fi angajată în condiții de rentabilitate, impuse de piață (Ploae V. 1999:103).

Cea mai cunoscută și larg utilizată definiție a șomajului este cea adoptată de Biroul Internațional al Muncii – organizație din sistemul Națiunilor Unite – care elaborează statistici și analize pe problemele muncii și, potrivit căreia, este șomer oricine are mai mult de 15 ani și îndeplinește concomitent următoarele condiții: este apt de muncă, nu are loc de muncă, este disponibil pentru o muncă salariată, caută un loc de muncă și este disponibil să înceapă lucrul imediat (<http://www.statistica.md>, vizitat: 14.05.2016).

Întrucât munca reprezintă principalul mijloc de satisfacere a necesităților și trebuințelor personale, starea de nemuncă (adică șomajul) nu poate fi decât o situație negativă, cu consecințe multiple în întreg organismul economic și social. Se poate afirma că neutilizarea forței de muncă la nivel național înseamnă nu numai o risipă de resurse umane și cheltuieli intelectuale, dar și un atentat la pacea socială.

Structura șomajului sau componentele acestuia formate prin clasificarea șomerilor după diferite criterii: nivelul calificării, domeniul în care au lucrat, categoria socio-profesională căreia îi aparțin, ramurile de activitate din care provin, sex, categorii de vârstă, rasă etc. În ultimii ani se acordă foarte mare atenție studierii structurii șomajului pe sexe și categorii de vârstă. S-a relevat că femeile sunt mai afectate de șomaj decât bărbații; de asemenea, tinerii până la 25 de ani și vârstnicii peste 50 de ani, în raport cu restul populației active (M. Băcescu, A. Băcescu-Cărbunaru 1998: 723-724).

II. Situația tinerilor pe piața muncii din Republica Moldova

Republica Moldova se află de mai mult de douăzeci de ani într-o situație economică paradoxală numită tranziție. Eforturile depuse pentru stabilizarea situației și dezvoltarea economică a țării au arătat prin criza mondială volatilitatea principalilor indicatori macroeconomici și dependența acestora de mulții factori externi (remitențe, activitățile de export-import, instabilitatea valurilor străine etc.).

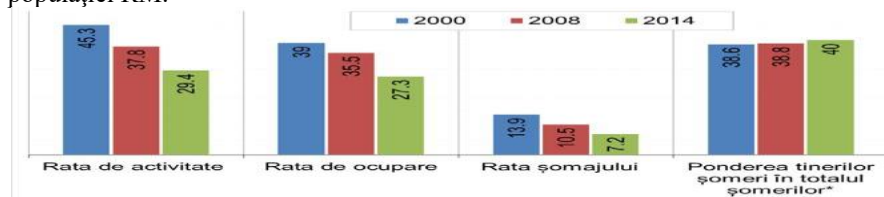
În condițiile provocărilor demografice prin care trece țara și abordarea viitorului său socioeconomic, inevitabil se impune și problema situației tinerilor, dezvoltării lor și orientarea politicilor de tineret ca un vector al investiției în capitalul uman. În prezent, tinerii reprezintă un sfert din populația țării, constituind o componentă strategică a dezvoltării durabile, oferta pentru forța de muncă, crearea familiilor și a continuității umane. În pofida faptului că în Republica Moldova se implementează Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020, finanțarea redusă a activităților planificate nu asigură rezultate scontate, iar tergiversarea reformelor socioeconomice și sociopolitice agravează situația.

Situația tinerilor pe piața muncii din Republica Moldova este caracterizată de două dezavantaje esențiale: 1) calitatea sistemului educațional vizavi de cererea pe piață, 2) perspectivele. Primul se referă la calitatea nesatisfăcătoare a studiilor din

Moldova, care, așa cum se obișnuiește a spune, pregătește șomeri și nu forță de muncă. Necoresponderea specialiștilor care absolvesc facultățile cu cererea de pe piață duce la descurajarea studenților în a depune efort pe durata anilor de studii. Pe de altă parte, perspectivele post-absolvire (condițiile de muncă, salariul, condițiile de viață vizavi de prețurile moldovenești) contribuie dublu la descurajarea tinerilor, paralele cu încurajarea căutării opțiunilor de a părăsi țara. Finalmente, potențialul uman, cel cu care se mândrește Republica Moldova nu doar că este nevalorificat suficient, dar și încurajat către așa-zisul exod de creieri ([https:// nataliabejan.files.wordpress.com](https://nataliabejan.files.wordpress.com), vizitat: 15.05.2016).

Potrivit Biroului Național de Statistică, Ancheta forței de muncă, putem spune că în ultimii ani, dezechilibrul dintre cererea și oferta de forță de muncă a crescut (rata șomajului fiind de 1,6% în 2000, iar în 2015 de 2,6%), în mare parte din cauza capacității joase de angajare a indivizilor cu studii și cu incidență mai înaltă pentru grupa de vârstă mai tânără. Statistica națională privind relația tinerilor cu piața muncii interne atestă că în raport cu statutul activității curente 3 din 10 tineri sunt plasați în câmpul muncii, iar circa 2/3 sunt economic inactivi (447 mii), dintre care mai mult de jumătate sunt încadrați în procesul de studii și formare profesională, iar peste 20% sunt ocupați cu lucrul casnic, inclusiv responsabilitățile familiale. Dintre tinerii ocupați pe piața muncii, peste 31% au locuri de muncă informale, iar în rândul tinerilor salariați 10,4% lucrează fără contracte individuale de muncă. Totodată, deși există programe de susținere a tinerilor antreprenori, ponderea acestora rămâne relativ mică – 2,4% au vârsta de până la 24 ani și 20,3% au vârsta cuprinsă între 25-34 ani (<http://statbank.statistica.md>, vizitat: 15.05.2016).

Se atestă o descreștere simțitoare a ponderii persoanelor tinere ocupate în totalul populației ocupate, iar șomajul tineretului, chiar și cu tendința de diminuare înregistrată în ultimii ani (Fig. 1), se menține la cele mai înalte proporții –7,2% în 2014 comparativ cu alte grupe de vârstă sau media la nivel de țară (circa 4%). Scăderea ratei de șomaj în rândul tinerilor este rezultatul nivelului scăzut de înregistrare a șomajului oficial, fluxul migrațional intens al tinerilor peste hotarele țării, dar și camuflarea indicatorului ca urmare a evidenței statistice deficitare a numărului real al populației RM.

Fig. 1. Participarea populației tinere (15-29 ani) la activitatea economică, %

Sursa: în baza datelor BNS. *Șomeri BIM, înregistrați oficial.

Patru din zece șomeri înregistrați oficial sunt tineri (15-29 ani). Printre aceștia: 3 din 5 sunt bărbați, 7 din 10 provin din mediul rural, iar 9 din 10 au vârsta cuprinsă între 20- 29 ani. Din totalul șomerilor tineri, circa 13% se aflau în șomaj de lungă durată. În aspect comparativ cu țările vecine și unele țări din regiune, Moldova rămâne în urmă cu cea mai mică rată de ocupare în rândul tinerilor (18,1% pentru cei de 15-24 ani și 42,4% cei de 25-29 ani). În același timp, tinerii din Mol-

dova înregistrează cea mai înaltă rată de inactivitate (peste 66% potrivit datelor internaționale) în raport cu țările comparate, depășind mai mult de două ori media țărilor UE (27,7% pentru anul 2014) (<http://unfpa.md>, vizitat: 15.05.2016).

Tabelul 1. Numărul absolvenților după instituții de învățământ în RM pentru anul 2014, mii persoane

Total	Total	
	90713	
Din care	mii	%
Gimnazial	33743	37,19754
Liceal; mediu general; secundar profesional	262212	28,89553
Colegial	6484	7,147818
Superior	24274	26,75912

Sursa: Biroul Național de Statistică. Rapoartele statistice nr. 1-SGL, nr. 2-prof, nr. 3-colegiu, nr. 4- IS

Conform datelor Biroul Național de Statistică, în anul 2014 au absolvit instituțiile de învățământ superior 24,2 mii persoane (Tabelul 1), cu 600 mai puțin față de anul de studii precedent.

Dintre aceștia, după cum stabilește Biroul național de statistică, au fost plasați în câmpul muncii doar 3883 tineri specialiști sau 14,6% din total. Motivul principal l-a constituit lipsa locurilor de muncă corespunzătoare și remunerate respectiv, precum și surplusul de absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior la specialitățile de economie și drept (circa 50% din absolvenți au studii economice și juridice). În anii precedenți, circa 59 la sută reveneau absolvenților specialităților economice, relații internaționale, drept și limbi moderne. Din numărul celor plasați în câmpul muncii, în anul 2014, ponderea cea mai mare le revine celor din educație și formare profesională – 18,2%, fiind urmați de juriști – 10,6%, finanțe și bănci – 9,4%, contabili – 6,9%, medicină generală – 5,8% etc.

Paradoxal, dar din cei 3883 tineri specialiști plasați în câmpul muncii, chiar în primul an de activitate s-au eliberat din proprie dorință 331 persoane (8,6%). Distribuția populației tinere ocupate în funcție de mediul de reședință arată că cea mai mare concentrație a acestora se constată în mediul urban – 135,2 mii persoane, comparativ cu 121,8 mii persoane în mediul rural, cu toate că o concentrație mare a populației din această categorie de vârstă se află în mediul rural: 549,3 mii persoane comparativ cu 421,6 mii persoane în mediul urban.

Printre efectele negative ale crizei mondiale cu repercusiuni directe asupra pieței forței de muncă a fost și diminuarea numărului de locuri de muncă vacante aflate în gestiune. Astfel, din numărul total al locurilor libere de muncă înregistrate de agențiile teritoriale, au fost gestionate 30,2 mii locuri de muncă vacante (cu 7,3 mii mai mult față de anul precedent). Cele mai solicitate profesii pentru persoane cu studii superioare și medii de specialitate au fost: cea de medic (de familie, medicină generală), inginer, programator, contabil etc. Pentru persoanele cu studii medii generale și secundare profesionale, sunt solicitate profesiile: cusătoreasă, croitor, inclusiv croitor în industria confecțiilor, asamblor, conducător auto, muncitor, bucătar-cofetar, chelner etc. (<http://ccd.md>, vizitat: 13.05.2016).

Creșterea numărului șomerilor este cauzată de diverse efecte ce s-au produs pe piața forței de muncă autohtone, cum ar fi: lipsa locurilor de muncă, necorespunderea cererii cu oferta forței de muncă, existența forței de muncă necompetitive pe piața muncii, disponibilizarea personalului, reîntoarcerea în țară a cetățenilor aflați în căutarea unui loc de muncă peste hotare.

Situația creată ne demonstrează, prin urmare, că problema ocupării forței de muncă în rândul tinerilor rămâne a fi una majoră. În special, în condițiile crizei economice este necesar de a acorda o atenție sporită aspectului în cauză. Eforturile urmează să fie orientate către ocuparea forței de muncă reîntoarsă din străinătate, recalificării și redistribuirii între sectoarele economiei naționale.

Restructurarea economiei naționale de la începutul anilor 1990 a dus la migrarea unei părți impunătoare din populația rurală, inclusiv tânără, dacă nu în exteriorul țării, atunci, cel puțin, de la sate spre orașe. În Republica Moldova, acest proces durează în continuu, majoritatea populației nu are posibilitate să-și satisfacă necesitățile cu venitul din activitatea economică și pășește pe calea migrației de muncă care se dovedește a fi o soluție de rezolvare a mai multor probleme: asigurarea unui trai decent și a unei calități mai bune a vieții, sănătății, educației etc.

Migrarea în străinătate pentru căutarea unui loc de muncă reprezintă principala caracteristică a peisajului social și economic al țării. Analizând procesele ce se desfășoară în societate, cu siguranță, putem menționa că Republica Moldova se include tot mai intens în procesul de trans-naționalizare prin migrația forței de muncă, care are consecințe atât pozitive, cât și negative asupra calității vieții populației.

La moment, acest fenomen ia o amploare și se extinde practic în toate țările lumii, fiind influențat de procesele de globalizare care reprezintă o etapă modernă de internaționalizare a activității economice. Peste o jumătate din lucrătorii emigranți au vârsta sub 30 ani și circa 80 la sută au mai puțin de 45 ani, ceea ce înseamnă că lucrătorii din primul grup de vârstă au plecat din țară, acesta fiind cel mai valoros contingent în aspectele socio-demografice și economice.

Numărul migranților de pe glob este estimat la circa 200 mil. persoane, fiind în creștere permanentă, proces care, cu siguranță, se va înregistra și pe parcursul anilor următori. Iată de ce, acest proces trebuie să fie privit ca un fenomen obiectiv ireversibil, care este determinat de mai mulți factori, interni și externi, rezultând din relațiile de muncă și nivelul de dezvoltare economică a țării (<http://ince.md>, vizitat: 14.05.2016).

Destul de relevante sunt și datele reflectate în Tabelul 2, preluate din Biroul Național de Statistică privind numărul persoanelor tinere în vârstă de 15-29 ani declarate plecate peste hotare care, fiind în componența populației inactice în 2014, au constituit 585 mii persoane sau 25% din totalul persoanelor declarate plecate peste hotare (circa 2 mil. persoane).

Dintre acestea, 396 mii persoane sunt din mediul rural și numai 189 mii persoane din mediul urban. Diferența mare dintre numărul persoanelor tinere declarate plecate peste hotare din mediile rural și urban poate fi explicată. Dacă tinerii inactivi din mediul urban, în mare parte, sunt antrenați în activități de formare profesională și investire în capitalul lor uman, atunci tinerii inactivi din mediul rural, din cauza lipsei unor oportunități de angajare reale, precum și a lipsei unor instituții de învățământ profesional, sunt motivați fie să plece în localitățile din mediul urban, în

scopul formării lor profesionale, fie să părăsească țara în căutarea unui loc de muncă mai atractiv și mai bine remunerat. În general, putem afirma că pleacă într-o măsură mai mare acele persoane care și-au finisat deja stagiul de formare profesională și încă nu și-au întemeiat o familie sau o gospodărie proprie (<http://statbank.statistica.md>, vizitat: 12.05.2016).

Tablelul 2. Numărul persoanelor tinere în vârstă de 15-29 de ani declarate plecate peste hotare în RM pentru 2014, mii persoane

Vârsta	15-19 ani	20-24 ani	25-29 ani	Total (mii)
Total	158	189	238	585
Bărbați	82	108	124	314
Femei	76	81	114	271

Sursa: Biroul Național de statistică. IS "CRIS" Registru

Potrivit Biroului Național de Statistică, analiza emigranților în funcție de nivelul de studii demonstrează că ponderea cea mai mare revine celor cu studii gimnaziale – 37,9%, fiind urmați de cei cu studii medii generale – 22,8%, secundare profesionale – 19,9% și cei cu studii superioare – 12,3%. O altă problemă constă în faptul că tinerii care au absolvit studiile generale nu sunt orientați corect pe piața muncii. Aceasta se întâmplă din cauza lipsei unui sistem eficient de orientare profesională. În acest sens, în programul de studii al sistemului de învățământ obligatoriu urmează a fi instituită disciplina „Orientarea profesională”. Potrivit unor studii, 40% dintre tineri nu doresc să lucreze conform specialității alese. Evident, pentru ca absolviții studiilor generale să-și poată alege o profesie pentru viitor, este necesar de a restabili în instituțiile de învățământ unitățile de psihologi, care ar contribui la selectarea unei profesii cerute pe piața muncii autohtone, pentru fiecare tânăr în parte. (<http://www.statistica.md>, vizitat: 16.05.2016)

În concluzie putem menționa că tinerii fac parte din societate și sunt participanți cu drepturi egale la procesele sociale și politice, în același timp, schimbările intervenite în situația social-economică din republică plasează tineretul, ca grup social, la hotarele excluziunii sociale. Tinerii au fost susținuți social într-o măsură insuficientă, iar integrarea tinerilor în societatea adultă, în condițiile unei căderi economice, nu a fost facilitată prin nicio măsură semnificativă de suport. Aflat într-o relație de interdependență cu societatea, investiția curentă în generația tânără cu implicații prioritare în educație, sănătate și ocupație, a abilităților profesionale și a cunoștințelor devine un imperativ pentru a menține cel mai valoros contingent în aspect socio-demografic și economic al țării.

În condițiile actuale, printre cele mai stringente măsuri de ameliorare a situației tinerilor, de extindere a drepturilor și a posibilităților acestora se evidențiază:

- politici ocupaționale prin dezvoltarea unui suport special de integrare pe piața muncii pentru absolvenții instituțiilor de învățământ, încurajarea egalității și echității între sexe în câmpul muncii, dezvoltarea politicilor ocupaționale raportate la reconcilierea rolurilor profesionale și familiale etc.;
- integrarea problemelor tinerilor în politicile sectoriale atunci când se formulează. Inclusiv, monitorizarea și aplicarea politicilor și acțiunilor din alte domenii cu un impact semnificativ asupra tinerilor, cum ar fi educația, sănătatea, piața muncii și bunăstarea;

- extinderea serviciilor sociale și de asistență medicală de calitate, inclusiv prevenție, tratament și îngrijirea, cu impact asupra îmbunătățirii indicatorilor de sănătate a tinerilor. Dezvoltarea serviciilor de asistență psihologică (servicii de consiliere și de terapie) și educație pentru viața de familie;
- dezvoltarea instrumentelor și mecanismelor instituționale de creștere a gradului de participare a tinerilor la viața comunității și stimularea activismului civic prin intermediul structurilor locale de tineret ș.a.

Bibliografie:

1. M. Băcescu, A Băcescu-Cărbunaru, *Macroeconomie și politici macroeconomice*, Editura ALL EDUCATIONAL, 1998.
2. Ploae V., *Economie politică – macroeconomie*, Constanța, Ed. ExPonto, 1999.
3. Ancheta forței de muncă, <http://www.statistica.md/public/files/Metadate/AFM.pdf>.
4. <http://ccd.md/barometr-demografic>
5. http://ince.md/uploads/files/1310469991_situaiia_tinerilor_pe_piaa_forei_de_munc_n_republica_moldova.pdf
6. <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>
7. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=302&id=2255>
8. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=4787&idc=168>
9. http://unfpa.md/images/stories/Barometrul_Demografic_Tineret.pdf
10. https://nataliabejan.files.wordpress.com/2011/02/raport_cnsiem_20101.pdf

MANAGEMENTUL ȘI DEZVOLTAREA CARIEREI DE SUCCES

Ina CUTUNIUC, studentă, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Alina SUSLENCO, dr., lect. univ.**

Abstract. *We were taught to believe that we can touch the perfection in any field, as long as we „work” to achieve this thing. We were taught to believe about our career the same and obviously, everyone wants a successful career. Anyway, facing a career opportunities, Romanian young boys and girls are more and, varied, in many cases, the main criteria to take a choice is about material earning and about the myths which are known concerning this professional area.*

Career planning is not an activity that should be done once – in high school or college – and then left behind as we move forward in our jobs and careers. Career planning should be a rewarding and positive experience.

Career planning should properly occur throughout an individual's working life, not solely at the beginning of the career, or at crisis points such as when a job is lost. It is not a hard activity, but we need to make a lot of effort.

Keywords: *career, innovation, work, professional area, career planning, university.*

„Află ce îți place cel mai mult să faci și convinge pe cineva să te plătească pentru aceasta.” – Katherine Whitehorn

Cariera nu trebuie planificată o dată în viață! Ce faci atunci când te împotmoleşti între domenii de activitate. Fiecare dintre noi în momentul în care își îndreaptă atenția către un domeniu, dorind să practice o anumită meserie, se gândește implicit și la carieră.

Dintre toate stimulentele non-materiale pe care le poate asigura o companie angajaților săi, poate cea mai importantă componentă este asigurarea unui traseu transparent de carieră pentru persoanele cu potențial ridicat. Dezvoltarea carierei implică o gamă largă de activități desfășurate de departamentul HR, dar managerii și angajații au rolul lor bine determinat în această ecuație cu multe necunoscute. Eforturile unilaterale ale oricărei dintre cele trei categorii de roluri produce rezultate inconsistente din punct de vedere a relevanței traseului viitor de carieră pentru un angajat cu un istoric bogat în rezultate sau ale unui nou recrut, care dovedește un mare potențial de creștere. Dacă obiectivul principal al oricărui specialist de HR este „Omul potrivit la locul potrivit”, rezultatul poate deveni de-a dreptul dramatic atunci când toate ingredientele, care contribuie la orientarea traseului profesional, sunt puse în pericol datorită absenței unui management unitar, pentru unii predictorii importanți, precum performanța înregistrată, capacitatea de dezvoltare a unui angajat sau riscul de retenție.

Figura 1. Managementul riscurilor
Sursa: adaptat de autor

Managementul carierei este procesul individual de dezvoltare a obiectivelor pentru cariera și de urmărire a realizării acestora prin diferite mijloace.

Obiectivele de dezvoltare a carierei fac referire la:

1. etapele dezvoltării carierei;
2. planificarea carierei;
3. responsabilitățile angajatului și ale managerului în dezvoltarea carierei;
4. rolul consilierii în orientarea carierei.

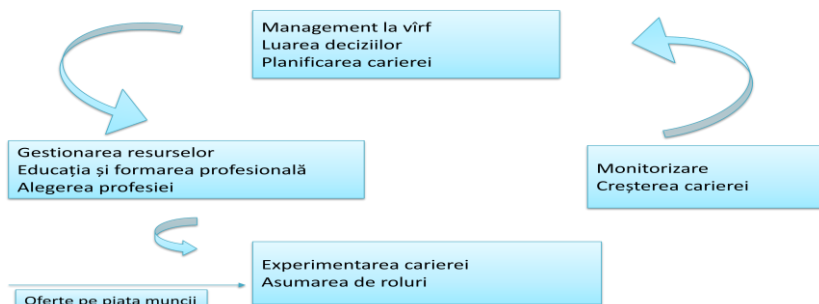
Dezvoltarea carierei este privită azi ca unul dintre cele mai importante aspecte ale dezvoltării umane, ca proces dinamic, interacțional, influențat de o multitudine de factori de natura fizică, economică, psihologică, educațională. Dezvoltarea carierei nu pornește de la un moment fix al vieții ci, având un caracter procesual, acoperă trecutul, prezentul și viitorul persoanei (în privința rolurilor pe care le-a jucat sau trebuie să le joace în viața). Dezvoltarea carierei semnifică toate aspectele vieții umane aflate în devenire și cu o dinamică specifică în diferite planuri:

1. autocunoașterea și formarea deprinderilor de relaționare interpersonală;
2. educația și formarea profesională inițială;
3. asumarea de diferite roluri în viața;
4. modul de integrare, trăire și planificare a diferitelor evenimente ale vieții.

Reguli de aur pentru strategia de construire a unei cariere de succes. [9, p. 4]

1. Stabiliți ce aveți de rezolvat.
2. Învățarea vă îmbunătățește cariera. După ce ați stabilit un obiectiv, trebuie să acumulați cunoștințele care vă pot duce către îndeplinirea lui.
3. Evaluați ce este mai bun pentru cariera dvs.
4. Perseverați pentru succesul autentic.

Figura 2. Managementul și dezvoltarea carierei

Sursa: Managementul carierei (Curs pentru uzul studenților)

Pentru obținerea unei perspective complete este necesară o abordare dublă a programelor de dezvoltare:

Top-down – definirea și asigurarea unui grup de candidați pentru funcțiile cu grad ridicat de senioritate, în funcție de disponibilitatea de timp necesară pentru ocuparea pozițiilor;

Bottom-up – angajatul și managerul definesc împreună obiective de carieră și urmăresc îndeplinirea planurilor de carieră sau acoperirea unor zone deficitare care pot fi adresate prin programe de pregătire.

În ultimul timp, se promovează tot mai des domenii ca marketingul, IT-ul, PR-ul etc. Plecând de la ideea că aceste tipuri de domenii sunt „de viitor” tinerii uită, de cele mai multe ori, să își analizeze adevăratele motivații și talente pentru anumite arii profesionale, ajungând să ia decizii numai pe baza „publicității”.

Pentru formarea carierei în țara noastră trebuie să avem o baza rigidă de cunoștințe. Studiul superior putem să dobândim în Universitățile RM. Câteva universități din Moldova se regăsesc în topul celor mai bune universități din lume. [4] În topul celor mai bune 20 de mii de universități de pe glob, au fost incluse 19 universități din țara noastră. Dintre acestea, cea mai bine plasată este Academia de Studii Economice (ASEM). După ASEM, în top trei instituții de învățământ superior din Moldova sunt plasate Universitatea Tehnică a Moldovei – pe locul 3194 și Universitatea Liberă Internațională din Moldova – pe locul 4596. Universitatea de Stat din Moldova s-a plasat pe poziția 5356, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” – pe poziția 5734, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți – pe 6849, Universitatea Agrară de Stat din Moldova – pe 8476 și Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele RM – pe 8495. Celelalte instituții superioare din Moldova nu au intrat în primele zece mii.

Care sunt cele mai mari companii din Republica Moldova, unde putem se realizăm cariera noastră? [5] Cea mai mare companie din Republica Moldova, după cifra vânzărilor, este Moldovagaz SA. Aceasta a înregistrat anul trecut venituri de 280 milioane de euro. Pe locul doi se situează Red Union Fenosa cu venituri din vânzări de 226, în creștere cu 3,42% față de anul precedent. Pe locul trei s-a poziționat compania Orange SA, cu venituri 137 milioane de euro. Pe următoarele poziții sunt situate – Moldtelecom SA, Tirez-Petrol SA, Energocom S.A, Rețele de distribuție Nord SA, Sudzucker SA, Moldcell SA și fabrica de lactate JLC. Cea mai mare

creștere a veniturilor din vânzări a avut compania Energocom S.A, cu 77% față de anul precedent. Acesta este un operator comercial pe piața energiei electrice din Republica Moldova care are ca gen principal de activitate importul și exportul de energie electrică. De asemenea, a înregistrat o creștere a veniturilor din vânzări și fabrica de lactate JLC, cu aproape 15%. În prezent, această companie este una dintre cele mai mari întreprinderi de prelucrare a laptelui din Republica Moldova.

De ex. Pentru creșterea în carieră și perfecționarea angajaților DRA, întreprinderea face tot ce este posibil:

1. Școlarizarea (cursuri intensive pentru a încadra în organizația întreprinderii);
2. Analizează ideile și soluțiile angajaților (fiecare idee urmează a fi prelucrată, după care va fi înaintată pentru premieră. Toate ideile sunt analizate și în funcție de contribuția pe care o aduce la îmbunătățirea proceselor în cadrul companiei, i se acordă un anumit punctaj);
3. Deplasările (pentru acumularea de cunoștințe valoroase și schimbarea experienței);
4. Trening-uri (periodic sunt organizate mese rotunde la care participă și reprezentanți ai muncitorilor în cadrul cărora se discută despre eficientizarea modului de lucru);
5. Cel mai bun angajat (motivarea angajaților).

Draexlmaier pentru noi, studenții, este:

1. Accesul la studii de calitate;
2. Asigurarea cu cărți moderne de specialitate;
3. Burse Draexlmaier;
4. Practica de vara timp de 2 luni;
5. Posibilitatea dezvoltării carierei în mediul local.

În baza cercetării putem observa că cariera ta este ca o grădina. Poate susține o sumedenie de energii vitale care devin o recompensă pentru tine.

Concluzii

Cariera de succes nu se referă exclusiv la câștigurile materiale și nici la statutul oferit de postul respectiv. Știm că avem o carieră de succes atunci când resimțim plăcere, atunci când ne folosim de talente, atunci când motivațiile și idealurile sunt în concordanță cu activitățile profesionale zilnice. Astfel încât, primul pas în procesul „obținerii” unei cariere de succes ar trebui să fie analiza atentă și profundă a acelor lucruri care ne fac într-adevăr plăcere, a descoperirii acelor arii profesionale care sunt compatibile cu interesele, motivațiile și talentele de care dispunem. Așadar nu este un lucru ușor să devii propriul tău manager!

Bibliografie:

1. Secretele Succesului – Cum să vă faceți prieteni și să deveniți influent – Dale Carnegie
2. Cole G.A. Managementul personalului. Editura Codecs, Aprilie 2011
3. <http://www.garbo.ro/articol/Cariera/164/Cariera-de-succes.html>
4. http://www.publika.md/universitatile-din-moldova--in-topul-celor-mai-bune-20-000-de-institutii-de-invataman-tin-lume_814781.html
5. <http://www.timpul.md/articol/cele-mai-mari-companii-din-economia-rm-4103.html>
6. Biroul Național de Statistică, disponibil online pe: www.statistica.md

7. <http://www.simplilearn.com/top-down-approach-vs-bottom-up-approach-article>
8. <https://www.draexlmaier.com/karriere/>
9. <http://portal.uab.ro/posdru156608/wp-content/uploads/156608-Planificarea-carierei.pdf>

PREGĂTIREA PROFESIONALĂ A STUDENȚILOR ÎN CADRUL UNIVERSITĂȚILOR DIN MOLODVA.

Andrei ZAHAROV, student, *Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, dr., lect. univ.

Abstract. *We started this research need of analysis of professional training in the university's of Moldova. University space is dominated academic culture, creativity, where values are formed and implemented in practice. The world has been transformed from a manufacturing-based economy to an economy based on knowledge. The importance of a university education has become quite evident in terms of earning potential within today's economy. It serves as the gateway to better options and more opportunity. This stimulation encourages students to think, ask questions, and explore new ideas, which allows for additional growth and development and provides university graduates with an edge in the job market.*

Keywords: *university, students, development, professional training, knowledge.*

Educația este domeniul principal în care o țară civilizată investește pentru a asigura dezvoltarea durabilă a societății în baza transferul de cunoștințe. Politicile educaționale corecte promovate de stat asigură progresul tehnico-științific în toate sferile socio-economice.

În condițiile noilor provocări ale mileniului care sunt, în primul rând, încălzirea globală, securitatea alimentară a populației planetei, combaterea maladiilor incurabile și a celor ce provoacă pandemii, statele moderne își concertează eforturile întru soluționarea acestor probleme prin susținerea educației și cercetării – piloni ai difuzării cunoașterii, în baza căreia poate fi edificată o societate civilizată, democratică, generatoare de idei, tehnologii și soluții pentru viitor. Magna Carta Universitatum, adevărată constituție a universităților, semnată până în prezent de circa 700 universități din întreaga lume, inclusiv de cele din RM, precizează că universitatea este instituția care îmbină două activități esențiale – învățământ și cercetare.

În acest sens, universităților le revine misiunea deloc ușoară de a forma și pregăti tânără generație în condițiile emergenței noilor tehnologii de informare și comunicare, pentru noi realități, mult mai complicate și complexe decât cele din secolul trecut.

Pregătirea profesională face parte alături de alte activități dintr-un proces amplu și de durată și anume educația permanentă. Educația permanentă se desfășoară pe întreg parcursul vieții active și reunește toate formele de instruire în vederea exercitării în bune condiții a unei activități profesionale

Pregătirea profesională este un proces de învățare/ instruire prin care persoanele dobândesc noi cunoștințe teoretice și practice precum și abilități și tehnici care să le facă muncă mai eficientă.

Componentele pregătirii profesionale

1. Pregătirea profesională propriu-zisă:
  - are ca scop obținerea calificării profesionale;

- formă de bază este școlarizarea primară, gimnazială, liceală și universitară;
2. Formarea profesională:
    - conduce la dezvoltarea unor capacități noi;
    - începe la nivelul instituției;
  3. Perfecționarea profesională se referă la:
    - la îmbunătățirea cunoștințelor profesionale, a abilităților și deprinderilor existente;
    - acumularea de noi tehnici de lucru;
    - specializări pe anumite domenii de activitate.

Sistemul educațional contemporan activează în condiții politice și social economice noi, care determină nu numai modul, direcția de dezvoltare, dar și apariția multor probleme în sistemul dat.

Probleme:

1. Organizatorice
  - Guvernul a elaborat așa-zisul plan de admitere în instituțiile de învățământ superior, care se motivează prin excesul cadrelor cu studii universitare superioare și creșterea ratei șomajului în rândul specialiștilor juriști, economiști ș.a.

Tabelul 1. Repartizarea numărului de studenți la 10 mii de locuitori

Germania	219
Japonia	210
Bulgaria	282
Ungaria	252
România	238
Republica Moldova	287

Sursa: adaptat de autor în baza BNS, 2016

- dificultăți de organizare a stagiului de practică;
  - organizarea rea orelor cu profesorii din străinătate;
  - orar instabil.
2. Curriculare – curriculumul de bază a fost conceput ca un document reglator, care include direcțiile ce determină legătura dintre procesul educațional și rezultatele lui. În cadrul acestor direcții au fost elaborate celelalte componente ale paradigmei curriculare.
    - învățământul este prea teoretizat.
  3. Motivaționale
    - interesul cognitiv a studenților (de a cunoaște, de a explora, de a descoperi), de regulă, este scăzut;
    - studenții nu văd perspectivă de angajare în viitor.
  4. Materiale
    - lipsa materialelor didactice;
    - infrastructura este slab dezvoltată.

Pregătirea profesională a studenților presupune nu numai învățarea la universitate, dar și învățarea pe tot parcursul vieții. Educația permanentă reprezintă totalitatea activităților de învățare realizate de fiecare persoană pe parcursul vieții în con-

texte formale, nonformale și informale, în scopul formării sau dezvoltării competențelor dintr-o multiplă perspectivă: personală, civică, socială ori ocupațională.

Finalitățile principale ale învățării pe tot parcursul vieții vizează dezvoltarea plenară a persoanei și dezvoltarea durabilă a societății. După părerea mea, obiectivul principal al oricărei instituții de învățământ este dezvoltarea abilităților studenților pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Învățarea pe tot parcursul vieții se centrează pe formarea și dezvoltarea competențelor-cheie și a competențelor specifice unui domeniu de activitate sau unei calificări.

Competențele-cheie pe care trebuie să le aibă fiecare student, elaborate de către Comisia Delors din Raportul UNESCO despre Educația secolului XXI din 1996.

Acele competențe-cheie sunt:

- Comunicarea în limba maternă;
- Comunicarea în limbi străine;
- Competențe sociale și civice;
- Sensibilizare și exprimare culturală;
- Capacitatea de a învăța să înveți;
- Competența matematică și competențe de bază privind știința și tehnologia;
- Competența digitală;
- Simțul inițiativei și al antreprenorialului.

Într-o societate, unde singurele constante sunt cunoașterea și schimbarea, aceste competențe-cheie sunt menite să ajute individul să se adapteze așteptărilor acestei lumi din ce în ce mai interconectate.

Pot dezvolta în sine studenții competențe-cheie? Și-i ajută oare universitățile la dezvoltarea acestor competențe? Pentru a răspunde la acești întrebări trebuie să analizăm situația concretă la Universitatea de stat „Alec Russo”.

Examenul de final de liceu și admiterea la facultate nu sunt doar probe care testează cunoștințele, ci reprezintă și „biletele” spre o nouă etapă a vieții omului, care vine la pachet cu provocări, prieteni noi și întâmplări de neuitat.

Pregătirea profesională a studentului începe de la admiterea la universitate. Pentru mulți tineri, intrarea la facultate înseamnă și mutarea într-un oraș nou, adică părăsirea confortului familial și momentul în care om ia viața în propriile mâini. Libertatea dobândită de curând poate fi dublată de dorul de casă și de cei dragi, mai ales dacă omul nu este obișnuit să stea departe de ei. Este, probabil, cea mai semnificativă schimbare, mai ales că ține de spațiul personal, însă datorită ei vei fi pus în situații noi și vei dobândi abilități utile pentru perioada maturității. Este foarte important de a integra studenții noi la universitate. Obiectivul general al integrării este de a ajuta noii studenți să se adapteze cât mai bine la noul său mediu de muncă. După părerea mea, această integrare este realizată foarte bine. Profesorii au creat o impresie inițială bună despre universitatea, atunci când au răspuns la toate întrebările studenților. Noi am primit informații suficiente și clare despre facultate.

Dar în procesul de admitere sunt și neajunsuri. Neajunsul principal este selecția abiturienților. Nu este secret că cine a susținut bacalaureatul merge la universitatea independent de dorința de a învăța și de cunoștințele inițiale pe care le are.

Unii merg ca să învețe, alții merg ca să nu facă armata sau din dorința părinților. Nu există nici o barieră care îndepărtează persoanele necorespunzătoare. Și aceasta din start reduce nivelul pregătirii profesionale a studenților.

Acum să vorbim despre procesul de formare profesională la Universitatea de stat „Alec Russo”. Anume aici, după părerea mea, sunt probleme esențiale, care influențează rău la dezvoltarea și formarea profesională a studenților. Cea mai gravă problemă, după părerea mea, este că învățământul este foarte teoretizat. La prelegeri studenții scriu foarte mult. După părerea mea, profesorul trebuie să spună noțiunile generale și să arate direcția în care studentul trebuie să învețe. Rolul cadrului didactic este în consolidarea motivației interne și susținerea nivelului înalt în activitatea educațională. În lucrul cu studenții se poate de axat următoarele recomandări:

- Includerea în programă a materialului didactic suplimentar, care va lărgi orizontul de studierea disciplinei;
- Crearea în timpul prelegerilor și seminarelor a situațiilor de problemă, care stimulează interesul cognitiv;
- Utilizarea capacităților de lider ale studenților activi la învățatură pentru organizarea în grup a procesului educațional.

Studenții au nevoie de mai multe materii orientate pe practică, mai multe ore de laborator și laboratoare mai lucrative, eliminarea materiilor de umplură sau „învechite”. Aceasta este strâns legat de materiale didactice, care universitatea nu le are. La noi profesorii prin degete și semne explică procese foarte grele fără posibilitatea să le arate. Profesorii lucrează la universitatea cu inventar rămas din perioada sovietică. Sau cum profesorii pot să explice unui student reacțiile chimice, fără a avea posibilitatea să i le demonstreze? E o absurditate.

Acum să vorbim despre un factor extrem de important pentru formarea profesională a studenților – stagiul de practică. O componentă esențială a pregătirii universitare o constituie implicarea studenților în aplicarea practică a cunoștințelor teoretice acumulate. Obiectivul fundamental al acestei activități este dobândirea de către studenți a abilităților practice printr-o implicare directă alături de specialiștii din domeniul specific profesiei. Rolul deosebit al stagiilor de practică constă și în crearea unor condiții favorabile de integrare mai rapidă a viitorilor absolvenți în activitatea practică.

Importanța și atractivitatea unui astfel de stagiu constă în însușirea și dezvoltarea unor abilități profesionale aplicate, precum munca în echipă sau managementul de proiect, șansa de a câștiga experiența profesională reală și, la final, de a obține un loc de muncă permanent în domeniul de lucru ales. Și în această direcție sunt probleme. Angajatorii nu au încredere în tinerii specialiști și nu le oferă stagiile de practică. Dar dacă le oferă studentul are dreptul numai să privească fără să se implice. Dar această situație cu încet se schimbă spre bine cu ajutorul întreprinderilor noi care apar în Zona Economică Liberă.

Concluzii

În concluzii putem afirma că pregătirea profesională a studenților lasă mult de dorit. Moldova are nevoie de filosofi și oameni cărturari, poate mai mult ca niciodată. A trecut epoca laudativă ce miză pe esența agricolă a acestui stat. A venit era

transferului de tehnologii și cunoștințe. Depinde de noi cum asigurăm un viitor prosper pentru generațiile în creștere.

Astfel, strategiile Universității și abordările didactice trebuie să se adapteze acestor evoluții, să pună în aplicare principiile pedagogiei contemporane, utilizând mijloace moderne de predare-învățare. Cursurile, seminarele și laboratoarele trebuie să implice mai mult studenții, să dezvolte dialogul și schimbul de opinii, pentru a crea un spațiu al emulației spirituale. Prin noile metode și tehnici de predare, studenții trebuie antrenați în experiența cunoașterii, stimulați să gândească, să înțeleagă, să ofere soluții. De asemenea, trebuie încurajat studiul individual și dialogul cu fiecare student în parte. Cadrele didactice și științifico-didactice urmează să dezvolte și dimensiunea formativă a procesului educațional, pe lângă cea informativă, în spiritul formării studenților pentru integrarea pe piața muncii și dezvoltarea unor cariere de succes.

Bibliografie:

1. Emilian R., *Conducerea resurselor umane*, București, Ed. Expert, 1999, p. 256-260.
2. Neașu, Ioan, *Instruire și învățare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1999, p. 115-117.
3. Dorina Sălăvăstru, *Psihologia învățării*, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 25-35.
4. Ionescu, Miron (coord.), Radu, Ion (coord.), *Didactica modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001, p. 144.
5. Constantin, Stoica Ana (2004), *Creativitatea pentru elevi și studenți*, Iași, Editura Institutul European, p. 133-136.
6. Florentina Anghel, Oana Gheorghe, *Programul de învățare pe tot parcursul vieții*, București, 2009, p. 201.
7. Iosif Ghe., *Managementul resurselor umane. Psihologia personalului*, București, Editura Victor, 2001, p. 124-139.
8. <http://wedu.ro/pg/blog/virginia.braescu/read/56965/pregatirea-profesionala-instruire-formare-mentorship-dezvoltare>
9. <http://www.fabiolahosu.ro/despre-invatare-si-formare-pe-tot-parcursul-vietii/>
10. <http://didactino.ro/presupune-invatarea-parcursul-vietii/>
11. <http://fabricadecariere.ro/de-la-liceu-la-facultate-ce-schimbam-adeuce-viata-de-student/>
12. http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/pdf/tendinte_heres.pdf
13. http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/pdf/tendinte_heres.pdf
14. <http://www.ascentgroup.eu/ro/ramona-bosinceanu/blog/de-ce-e-util-stagiul-de-practica>
15. <http://iteach.ro/experientedidactice/mijloacele-de-invatare-si-rolul-lor-motivational>
16. <http://www.timpul.md/articol/sistemul-educational-moldovenesc-este-departe-de-standardele-europene-28718.html>
17. <http://www.scribub.com/sociologie/resurse-umane/PREGATIREA-PROFESIONALA-SI-DEZ64371.php>
18. http://anagutu.net/?page_id=631
19. http://www.utm.md/acte_normative/interne/ghidStagiiPractica.pdf
20. http://www.unibuc.ro/n/despre/amfiacad/docs/2011/apr/12_10_40_00INVATAMANT_UL_CENTRAT_PE_STUDENT_-final.pdf